

MASARYKOVA UNIVERZITA

Filozofická fakulta

Ústav pomocných věd historických a archivnictví

Mikroregion Přeloučsko a jeho epigrafické památky

Magisterská diplomová práce

Autor práce: Bc. Hana Kubelková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Krmíčková, Dr.

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou magisterskou diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a prameny. Současně dávám svolení k tomu, aby tato magisterská diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně FF MU a v knihovně Ústavu pomocných věd historických a archivnictví a byla používána ke studijním účelům.

V Brně dne 29. dubna 2009

Hana Kubelková

Zde bych chtěla poděkovat vedoucí své práce doc. PhDr. Heleně Krmíčkové, Dr. za laskavé rady a odbornou pomoc při psaní této práce.

Obsah

1	Úvod	6
2	Města a obce mikroregionu Přeloučsko	10
2.1	Brloh a místní část Benešovice	10
2.2	Bukovina u Přelouče	10
2.3	Hlavečnick	10
2.4	Holotín.....	11
2.5	Choltice	11
2.6	Chrtníky.....	13
2.7	Chvaletice.....	13
2.7.1	Městská část Telčice.....	14
2.8	Jankovice a místní části Kozašice a Seník	14
2.9	Kladruby nad Labem a místní části Bílé Vchýnice Kolesa a Komárov	15
2.9.1	Bílé Vchýnice	16
2.9.2	Kolesa.....	16
2.9.3	Komárov	17
2.10	Kojice	17
2.11	Lipoltice	18
2.12	Litošice	18
2.13	Mokošín.....	19
2.14	Morašice	19
2.15	Poběžovice	19
2.16	Přelouč a městské části Klenovka, Lhota pod Přeloučí, Lohenice, Mělice, Škudly, Štěpánov a Tupesy	20
2.16.1	Městská část Klenovka.....	23
2.16.2	Městské části Lhota pod Přeloučí, Lohenice, Mělice a Škudly	24
2.16.3	Městská část Štěpánov	24
2.16.4	Městská část Tupesy.....	25
2.17	Přepychy	25
2.18	Řečany nad Labem	25
2.19	Selmice	26
2.20	Semín.....	26
2.21	Sopřeč.....	27
2.22	Sovolusky	27
2.23	Stojice.....	28
2.24	Strašov	28
2.25	Svinčany a místní části Dolní Raškovice, Horní Raškovice a Nákle.....	28
2.25.1	Místní část Dolní Raškovice	29
2.25.2	Místní část Horní Raškovice	29
2.25.3	Místní část Nákle.....	30
2.26	Svojsice	30
2.27	Tetov.....	30
2.28	Trnávka.....	30
2.29	Turkovice a místní část Rašovy	31
2.29.1	Místní část Rašovy	32
2.30	Újezd u Přelouče	32
2.31	Valy nad Labem	32
2.32	Lepějovice	34

2.33	Vápno	35
2.34	Veselí.....	35
2.35	Vyšehněvice	36
2.36	Zdechovice a místní část Spytovice	36
2.37	Žáravice	37
3	Katalog	38
4	Rejstříky	144
4.1	Rejstřík nositelů napsu	146
4.2	Rejstřík stanovišť	148
4.3	Rejstřík osobních jmen.....	150
4.4	Rejstřík - písmo	152
4.5	Rejstřík k obrazové příloze	154
4.6	Rejstřík - jazyk	156
5	Závěr.....	158
6	Seznam pramenů a literatury	160
6.1	Prameny.....	160
6.2	Literatura	162
7	Seznam zkratk	168
8	Obrazové přílohy.....	170

1 Úvod

Poté, co jsem při psaní bakalářské práce poznala pestrost epigrafických památek v mnou vytyčené části Přeloučska, rozhodla jsem se, že zpracuji a eventuálnímu čtenáři zpřístupním celý mikroregion v práci magisterské. Vedla mě k tomu nejen skutečnost, že nápisový fond zmiňované oblasti zůstal i po výzkumu PhDr. Kateřiny Smutné¹ nevyčerpaný, ale také myšlenka dovést vlastní soupis do celistvosti.

Mimo města Přelouče, městských částí Klenovky, Štěpánova a Tupes a obcí Benešovice, Brloh, Choltice, Chrtníky, Lipoltice, Mokošín, Poběžovice, Svojšice, Valy, Veselí a zaniklé obce Lepějovice, které byly jako lokality s výskytem epigrafických památek zpracované v mé bakalářské práci, zahrnuje tato práce nově nápisové památky města Chvaletice, jeho městských částí a obcí i jejich místních částí, které administrativně spadají pod Přelouč. Celkem se jedná o 40 nových lokalit, na jejichž území se nalézají buď volně stojící nápisové památky nebo kostely, které vybavením svého interiéru i podobou okolního areálu rozšiřují konečný epigrafický fond kvantitativně i kvalitativně. I přesto, že některé obce jsou rozlehlé a pro okolí mají určitý historický význam, absence památek způsobila, že vytyčenému cíli magisterské práce, kterým se stalo shromáždit a zpracovat veškeré epigrafické památky přeloučského mikroregionu do roku 1900, nevyhovují a nemohly do ní být zařazeny. V přiložené mapě,² která znázorňuje zpracovaný terén, jsou tato místa odlišně vyznačena.

Jak bylo již výše naznačeno, zařadila jsem do své práce volně stojící památky, dále památky, které se nacházejí vně i uvnitř sakrálních staveb a pro regionální historii významné nápisové památky, které se nalézají na hřbitovech – jedná se především o pomníky na svatopolském hřbitově v Přelouči a o šlechtické náhrobníky na hřbitově v Turkovicích. Při zpracovávání bakalářské práce jsem měla možnost shlédnout předměty, které jsou uloženy v depozitáři přeloučského Městského muzea. Ačkoliv v současné době není tento depozitář přístupný, rozhodla jsem se, že muzejní sbírku ze své magisterské práce nevyloučím. Bohužel jediným zástupcem této sbírky, který nese nápis, je prkno z domovního štítu zpracované pod katalogovým číslem 096.

Jednotlivé lokality se čtenáři představují v první části práce, kde jsou abecedně seřazeny. Stručný kulturně – historický popis je doplněn informacemi z oblasti umění. Pokud nebylo možné shromáždit o určitých obcích více poznatků, obsahují příslušné charakteristiky pouze výklad vzniku jejich jména nebo první zmínku o vsi. V textu prvního oddílu práce jsou uvedené odkazy na katalogová čísla, které propojují tyto kapitoly se samotným katalogem.

V jednotném chronologicky seřazeném katalogu je uvedeno 190 primárně i sekundárně dochovaných nápisových památek od nejstarší do roku 1900 včetně. Památky, jejichž časové zařazení nebylo možné nebo bylo nejisté,³ jsou uvedené na konci katalogu. Při tvorbě katalogu bylo užito edičních zásad podle Miroslava Flodra⁴ a v potaz byla vzata také práce Jiřího Roháčka o nápisech města Kutné Hory.⁵

¹ SMUTNÁ, K. *Epigrafické památky pardubického okresu*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně. Filozofická fakulta. Ústav pomocných věd historických a archivnictví, 1973, 379 s. Vedoucí disertační práce prof. PhDr.

Miroslav Flodr, CSc. [81]

² viz s. 164

³ viz katal. č. 188

⁴ FLODR, M. Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek. In *SPFFBU*, Brno, 1974 – 1975, č. C 21 – 22, s. 167 – 174.[25]

⁵ ROHÁČEK, J. *Nápisy města Kutné hory: Kutná Hora, Kaňk, Malín a Sedlec včetně bývalého cisterciáckého kláštera*. Praha: Artefactum, 1996, 297 s. [71]

Každý oddíl katalogu je tvořený **záhlavím**, které je od dalšího textu oddělené dvěma linkami, mezi kterými je uvedeno:

- pořadové číslo záznamu (001 – 190), není-li památka dochovaná, uvádí se za číslem křížek †. Písmeno S upozorňuje, že se jedná o souborné heslo.
- číslo obrázku v obrazové příloze (001 – 175), které je uvedené zkratkou Obr. Za číslem se v mnohých případech objevuje písmeno d., což značí detail obrázku v obrazové příloze, kde je fotografie rovněž označena tímto písmenem. V obrazových přílohách nemohly být zdokumentovány objekty, které v současné době nejsou z různých důvodů přístupné. Konkrétně se jedná o předmět uložený v Městském muzeu v Přelouči. Dále chybí obrazové zachycení evangelického kostela ve Chvaleticích, který je pro havarijní stav uzavřený. Zvony zavěšené ve věži evangelického kostela v Trnávce nebylo možné vyfotit kvůli výšce zvonice a jejímu špatnému osvětlení. Stejně důvody znemožnily kvalitně zachytit nápisy v kapli sv. Romedia v Cholticích. Strop kaple je zde příliš vysoký a nápisy jsou na fotografiích nezřetelné. Na přiloženém CD je však alespoň pro základní představu strop kaple zdokumentovaný. Špatné osvětlení interiéru kostela rovněž znemožnilo vyfotit cechovní lavice v kostele sv. Jakuba v Přelouči.
- lokalizace památky, přičemž údaj přináší informaci o tom, ve kterém či na kterém objektu se památka nachází, popřípadě ve které obci, městě nebo jejich částech je památka umístěná.
- časové zařazení nápisové památky, které vychází z údajů v nápisu. Pokud je datace sporná nebo byla dohledána v literatuře, je k ní připojena vysvětlující poznámka. V několika případech se v dataci objevuje širší časové rozmezí, jehož spodní i horní hranice je oddělená pomlčkou.

Po záhlaví následuje různě dlouhý **odstavec souvislého textu**, který v několika bodech památku představuje:

- určení nositele nápisu, které je u primárně dochovaných památek doprovázeno bližší lokalizací – např. umístěním nositele vně nebo uvnitř budovy, v obci apod. Nositel nápisu je v textu označený tučným písmem. Po těchto údajích pokračuje text popisem památky a její výzdobou, s čímž souvisí i umístění a podoba nápisu nebo nápisů. Uváděny jsou rovněž změny v umístění. Není opomenutý ani stav dochování, míra poškození či zmínka o restauraci a dalších osudech. U sekundárně dochovaných památek je uváděna také předloha pro přepis. Deskripce památek je vždy myšlena heraldicky – to jest z pohledu nositele.

Na samostatných řádcích je uváděn:

- materiál, ze kterého je památka vyhotovena
- rozměry památky, které se uvádějí v tomto pořadí – výška × šířka × hloubka, přičemž u dvourozměrných objektů je třetí rozměr vynechán. U zvonů je na tomto řádku uvedený průměr v cm. Pokud nepřístupnost památky neumožnila její změření, je na tento fakt poukázáno.
- písmo – určení druhu písma. Nese – li památka více nápisů s odlišnými druhy písma, jsou tyto nápisy uvedeny v samostatných řádcích. V této části katalogového záznamu se rovněž vyskytují termíny – majuskulní písmena, římské či arabské číslice.

- velikost písma, která je uváděna v cm. Pokud nejsou specifika (např. chronogram) ve velikosti písma uvedena přímo na tomto samostatném řádku, je na ně odkázáno poznámkou.

Katalogový záznam dále obsahuje **přepis nápisového textu**, který je zvýrazněný tučným písmem. Pokud to textový editor umožnil, bylo pro co nejpřesnější přepis využito množství specifických symbolů, které jsou používány bez odkazu na poznámkový aparát. Symboly, které nebylo možné přepsat, jsou opatřené odkazem na vysvětlující poznámku. Bez bližšího vysvětlení jsou v přepisu používány tyto symboly:

- tečka na řádku
- tečka vprostřed řádku
- : dvojtečka
- , čárka na dolní lince
- ! vykřičník
- + křížek jako oddělovací znaménko
- ~ vlnovka vprostřed řádku
- ◆ routa na nebo vprostřed řádku
- zlomková čára v letopočtu
- ¯ všeobecné zkracovací znaménko nad literami ā, ē, ī, ō, ū
- ♣ trojlístek jako oddělovací znaménko

Při přepisu jsou také používány znaky, které se užívají v epigrafických edicích:

- / konec řádku
- // přechod na další nápisové pole nebo kartuš s možným odkazem na vysvětlující poznámku
- = originální rozdělovací znaménko
- ab** ligatura
- (ahç)** nejisté čtení
- (...)** nečitelný text – počet teček signalizuje počet nečitelných liter
- [abc]** doplnění nečitelného nebo ztraceného textu
- [...]** **[±6]** přibližný počet chybějících písmen
- [---]** neznámý počet ztracených liter

Přepisy mohou být značené A), B), C)...pokud se na jednom nositeli nachází více nápisů nebo I), II), III),... jedná – li se o souborné heslo, které je za pořadovým číslem uvedeno písmenem S.

Na samostatném řádku je podaný **přehled pramenů a literatury**, která je zde ve formě zkrácené citace. Plná citace použité literatury se nachází v příslušné kapitole.

Katalogový záznam uzavírá **poznámkový aparát**, který je rozdělený na textově kritický a,b,c... a věcný 1, 2, 3... Textově kritický poznámkový aparát přináší vysvětlivky k přepisu a ve věcných poznámkách se vyskytují objasňující a doplňující informace k dataci, nositeli, rozměrech, písmu, umělcích atd.

Orientaci v katalogu usnadňují rejstříky uvedené v závěru práce, jejichž cílem je zpřístupnit celý soupis z několika rozdílných hledisek.

Prameny a literatura, které jsem při práci používala, jsou abecedně seřazeny na konci práce. Množství pramenů je přístupné v SOkA Pardubice. Mimo Sbírkou rukopisů anotového materiálu, č. 17, ve které se nacházejí neocenitelné popisy a otisky zachovalých i ztracených zvonů, jsou zde uloženy rovněž kroniky a pamětní knihy jednotlivých obcí i farností. Důležitým zdrojem je fond Biskupská konzistoř s výkazy zvonů pořízených za válečných rekvizic. Tento fond je dnes uložen v SOkA Hradec Králové. Fakta o zvonech, sakrálních stavbách a dalších objektech lze nalézt ve fondech: Zemský památkový úřad a Zemský památkový úřad / Rakousko, které jsou uloženy v Národním archivu v Praze. Neméně významnou se ukázala být všeobecná i regionální literatura. Hlavním vodítkem se pro mne stala práce PhDr. Smutné o nápisových památkách v okrese Pardubice. Z přeloučského mikroregionu jsou v ní zpracované informace o kostelích, kaplích a jejich příslušenstvích, přičemž mnoho nápisů je dnes již nedochovaných nebo z velké části poškozených. Spolehlivým průvodcem po stopách památek se stala trojdílná publikace F.K. Rosůlka,¹ která, ač je v některých případech přepisů nápisů nepřesná, pomohla jednotlivé památky identifikovat. Dále studie J. Nechvíle, J. Diviše, J. Hanuše a dalších. Při sestavování historie menších obcí, které ve svých dějinách mají velký počet bílých míst, jsem vedle archivních pramenů využila články ve sbornících a časopisech. Pokud se v citacích použitých pramenů a literatury nebo v jiných oddílech práce vyskytují zkratky, jejich význam je rozepsán v příslušném seznamu zkratk.

Celou práci uzavírají obrazové přílohy s fotografiemi existujících nápisů a jejich nositelů. Do této části byla zařazena také mapa. Není sice součástí fotografické dokumentace, která prezentuje dochované nápisy a rovněž není zahrnutá v rejstříku k obrazovým přílohám, ale jako obrázek do tohoto oddílu patří. Celková obrazová dokumentace se nalézá na přiloženém CD.

¹ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl II. – III., Pardubice, 1905 – 1909, s. 146 – 176, 588 s.

2 Města a obce mikroregionu Přeloučsko

2.1 Brloh a místní část Benešovice

Lze říci, že nynější správní spojení obou obcí je vyústěním již minulých vzájemných vztahů. Jak je uvedeno v nadcházejícím výkladu, obě místa se v první polovině 16. století ocitla v rukou jednoho majitele a následně poznávala novou společnou vrchnost.

V 2. pol. 14. století se uvádí Havel z Benešovic,¹ který ovšem držel pouze část vsi, druhý díl patřil Havlovi z Brlohu. Ke štěpánovskému statku se podíl Havla z Benešovic dostal v roce 1387, kdy jej získal Jan ze Štěpánova. V roce 1437 byla obec spolu s dalšími zapsána Divišovi Bořkovi z Miletínka. Poté, co se v 2. pol. 15. století na přeloučském panství usadili Andělové z Ronovce, získali do své držby i Benešovice. Mikuláš Anděl je později v roce 1538 prodal Vilémovi Dobřenskému z Dobřenic,² který byl také majitelem Brlohu. Na počátku 70. let 16. století byly obě vesnice prodány Jiříkovi Voděradskému z Hrušova,³ který je posléze převedl na Bernarda Gerštorfa, čímž byly včleněny do choltického panství.

Sedláček ve svém díle píše, že tvrz v Benešovicích zanikla do roku 1706.⁴ Nicméně pozůstatky stavby, která se nacházela na severním břehu rybníka, byly patrné ještě v polovině 19. století.⁵

2.2 Bukovina u Přelouče

Můžeme se domnívat, že ves vznikla pravděpodobně jako zcela nová lokalita, jejímž zakladatelem byl opatovický klášter, jak ve své práci uvádí Josef Ledr.⁶ První zmínka o Bukovině pochází z roku 1390.⁷ Další zprávy o osudech obce přicházejí v roce 1400, kdy se ves stala součástí panství Lichtenburk, které držel rod Trčků z Lípy.

2.3 Hlavečnick

Stejně jako množství jiných vesnic v okolí Přelouče, také Hlavečnick příslušel benediktýnskému klášteru v Opatovicích. V listině z roku 1229, ve které král Přemysl Otakar I. potvrdil a rozšířil majetky zmíněného kláštera, se obec zmiňuje poprvé jako Hlaweczko.⁸ Patrně ve stejném roce se osada včlenila do majetků panství Žiželice,⁹ při kterém však trvale nezůstala a splynula s panstvím chlumeckým.

¹ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl I. Chrudimsko. Praha, 1882, s. 207.[77]

² NÁHLÍK, F. Cholticko v Chrudimsku. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1868, č. 7, s. 155. [54]

³ NECHVÍLE, F. *Choltice: městy a její bývalé panství na Chrudimsku*. Praha, 1871, s. 36.[55]

⁴ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. s. 207.

⁵ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. Místopis. Pardubice, 1909, s. 95. [73]

⁶ LEDR, J. *Dějiny města Přelouče nad Labem*. Přelouč, 1926, s. 31.

⁷ AČ XXXI., č. 51, s. 241. [4]

⁸ CDB II., č. 324, s. 328. [12]

⁹ SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. Praha: Argo, 1998², s. 218. [79]

2.4 Holotín

Ves se v roce 1413 spojila se Svojšicemi¹ a jako jejich součást byla i spravována. Dovídáme se tak o stejných majitelích, o pozdější držbě Jiřího Gerštorfa z Gerštorfu, následné konfiskaci jeho majetku v roce 1620 a o přechodu tohoto zboží do rukou Kryštofa Šimona z Thunu.

2.5 Choltice

Městys Choltice se nachází ve vzdálenosti 7,5 km jižně od města Přelouče. Poprvé se název obce objevil v listině krále Václava II. datované na 25. října 1285, kterou panovník Závíši z Falkenštejna udělil jisté majetky.² Jako svědek se na této písemnosti uvádí Beneš z Choltic. Nedlouho poté se v roce 1306 jmenují Jaroslav z Choltic³ a Milota z Choltic.

Na přelomu 14. a 15. století došlo k rozštěpení choltického statku na dvě poloviny, z nichž první náležela Jindřichovi Lacembokovi z Košumberka a druhá Vaňkovi Sekyrkovi z Choltic. V obou částech docházelo k častým majetkovým převodům.

V druhé polovině 15. století se místní museli vypořádat s vpádem uherského vojska. Jednotky krále Matyáše zničily tvrze v níže uvedených Poběžovicích a Lipolticích, ušetřeny zůstaly tvrze choltická a svojšická.

Novými pány v Cholticích se na konci 15. století stali Boubínští z Újezda, konkrétně bratři Jaroslav a Petr, za jejichž doby byla poškozená tvrz přeměněna v zámek. Čtvercová stavba byla obehnaná vodním příkopem, který ji odděloval od panského dvora.

Na počátku 16. století zde opět vládli sourozenci, a sice Pavel a Diviš, kteří zřejmě v roce 1514 odkoupili od Jana Tuněchodského poběžovicou tvrz i ves.⁴ Výrazněji se z obou bratrů dokázal prosadit Pavel. Jeho vzestup v osobní kariéře mu patrně dopomohl povýšit Choltice na městečko.⁵

Po četných majetkových sporech odkoupil nakonec panství v roce 1542 Jiřík Gerštorf z Gerštorfu, kterému se povedlo spojit choltický, svinčanský, svojšický a podhořanský statek a vsi Turkovice a Lipoltice v jeden celek. Rod pánů z Gerštorfu držel Choltice po různých liniích až do roku 1623, kdy bylo celé panství zkonfiskováno.

Novým majitelem se stal důstojník císařské armády Kryštof Šimon z Thunu. Thunové, povýšení v roce 1629 do hraběcího stavu, trvale pobývali v Děčíně a na Choltice pouze občasně zajížděli. Počátek jejich vlády na panství byl provázen těžkým dopadem třicetileté války, která zde způsobila ztrátu jedné třetiny poddaných, kteří utíkali do ciziny nebo na jiná panství. V důsledku přítomnosti švédských vojsk v závěru války zcela zmizely vsi Nechleby a Luhy.

Smutný doklad ničivého válečného konfliktu představoval zpustlý a poničený zámek. O jeho rekonstrukci v letech 1683-1692 se postaral Romedius Konstantin Thun, který z majetkového dělení mezi osmi bratry získal danou oblast. Tehdejší budovu zámku nechal

¹ ADÁMEK, K. V. *Království české*. Díl VI. Část 2. Východní Čechy. Praha, 1914, s. 591. [01]

² RBM II., č. 1358, s. 587. [69]

³ RBM II., č. 2103, s. 907.

⁴ KABELÁČ, K. *Choltická kronika vypráví*. Choltice: MNV Choltice, 1984, s. 7. [40]

⁵ Ve znaku na červeném štítu stříbrný mlýnský kámen a nad ním zkřížená hornická kladiva s hnědými násadami.

zbourat za účelem stavby nového sídla. V celém projektu ho finančně podporoval bratr Jan Arnošt Thun, který byl v letech 1687 – 1709 salcburským biskupem.¹

Původní návrh Itala Luca di Rossi nebyl realizován v úplnosti a nynější podoba raně barokní budovy je jen pouhou polovinou zamýšlené stavby. Současný zámek je dvoukřídlá, jednopatrová budova, jejíž jižní křídlo je zakončeno osmibokou kaplí sv. Romedia. Interiér kaple je členěn pilastry, které přecházejí v polosloupy s korintskými hlavicemi do kopule zakončené obdélníkovou lucernou. Strop lucerny zdobí obraz sv. Trojice a obrazy ztvárnující Romedioví ctnosti. V kopuli se nachází šestnáct obrazů představujících osoby za Starého zákona,² pod nimiž jsou umístěny erby církevních hodnostářů z rodu Thunů a Salmů.³ Níže pod erby se nachází deset obrazů s výjevy z Romediova života, které jsou dílem augspurského malíře Joana Stegera.

Hlavní oltář kaple zdobí obraz sv. Romedia,⁴ jehož autorem je malíř J.M. Rottmayer. Dále se v interiéru nachází oltář Blahoslavené Panny Marie, při kterém bylo v roce 1674 založeno bratrstvo sv. Růžence. Druhý postranní je oltář sv. Jana Nepomuckého. Na výzdobě kaple se podíleli umělci Petr Pavel Vago, Jan Girol Eichler, Jakub Fimbrt, Antonio Navalone, Jan Reyvola a Jan Rainer. K jejich potřebě byl postaven „vlašský dům“, ve kterém umělci zhotovovali sochy pro výzdobu kaple.⁵ V novém zámku byla v roce 1672 založena lékárna pro chudé. Současně s choltickým zámkem byl v jeho blízkosti postaven jednopatrový dům, hospodářský dvůr, konírna a kamenná zvonice. Okolní obora je známa již z roku 1559.⁶

Romedius Konstantin Thun zemřel v roce 1700 a panství se ujal jeho syn Romedius František, který v následujících letech přikoupil ještě valský a štěpánovský statek. Za jeho vlády se v Cholticích v letech 1710-1713 šířila morová nákaza, proti které bylo v okolí postaveno několik morových sloupů. Po smrti Romedia Františka v roce 1719 se zadlužené panství na dobu deseti let dostalo do rukou hraběte Norberta Trauttmansdorfa, od něhož bylo vykoupeno zpět v roce 1731 Marií Filipou Thunovou.⁷

Průběh druhé poloviny 18. století byl etapou jistého hospodářského ozdravení. Zdárně se rozvíjela činnost místní faktorie na zpracování lnu a bavlny, která byla založena v roce 1736. Vlnářství a bavlnářství mělo na panství svou tradici již v době předbělohorské a také nyní znamenalo významný zdroj příjmů pro zdejší vrchnost. Těžkou ranou pro takto slibně se rozvíjející lokální hospodářství byly probíhající tereziánské války. Choltičtí byli postiženi především průtahy pruských a saských vojsk a nebyli ušetřeni ani ničivých požárů. Ke kompenzaci velkých škod posloužily nově povolené týdenní a výroční trhy.

Období 80. let 18. století přineslo několik důležitých změn. V roce 1787 byl zřízen nový hřbitov a v roce 1786 farní lokálie. V tomtéž roce byl dosud spojený šlechtický majetek rozdělen na tři části, z nichž choltickou dostal Jan Josef Thun.

Ničivé požáry sužovaly městečko i v novém století. Ztráta celé poloviny domů byla způsobena velkým ohněm v roce 1848. Požár se nevyhnul ani kamenné zvonici, která byla nahrazena dřevěnou v roce 1863. Nově ulité zvony⁸ byly v tomtéž roce vysvěceny.

Druhá polovina 19. století byla mimo jiné také ve znamení rozvoje zdejší kultury. Prvním spolkem byl v roce 1862 založený Sbor dobrovolných divadelních ochotníků. V roce 1869 následovalo založení akciové zásobny Blahobyt. Tyto dvě organizace fungovaly v Cholticích

¹ VOREL, P. Svědectví z věže zámecké kaple v Cholticích. *Časopis Společnosti přátel starožitností*, 1995, roč. 103, č. 1, s. 38. [95]

² viz katal. č. 054S

³ viz katal. č. 055S

⁴ viz katal. č. 058

⁵ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl II. Lid, jeho kulturní život a práce. Pardubice, 1905, s. 99. [72]

⁶ SOKA Pardubice, OÚ Choltice, kn. č. 1b, Pamětní kniha, s. 3.

⁷ KABELÁČ, K. *Choltická kronika vypráví*. s. 22.

⁸ viz katal. č. 119†, 120†

jako jediné do roku 1881, kdy vznikl další spolek Občanská beseda. Fungovala až do roku 1906, kdy její působení nahradil Vzdělávací odbor osvětového svazu.

V roce 1868 byl v Cholticích zřízen poštovní úřad a zahájena stavba cukrovaru na podnět hraběte Thuna. Projekt navrhl architekt Nekvasil a zrealizoval jej A. Čerych z Nechanic. Medenický rybník byl kvůli stavbě vypuštěn,¹ zrušení mlýnu pak na sebe nenechalo dlouho čekat. Nové budově musel ustoupit také morový sloup z roku 1713 nazývaný „pyramida.“² V roce 1871 byla započata stavba rodinné thunovské hrobky, která byla podle návrhu Františka Schmoranze dokončena o rok později. Na místo původní hrobky byl umístěn v roce 1875 mramorový kříž.³

V letech první světové války se vedle všeobecného nedostatku, rekvizic a hluboké bídy šířila rychle epidemie španělské chřipky. V Cholticích na ni zemřelo 30 lidí.⁴ Symbol poválečné obnovy městečka lze nalézt v zavedení elektrického proudu v roce 1919.

2.6 Chrtníky

Název napovídá, že vesnice mohla vzniknout v rozmezí 10. - 12. století. V této době panovník situoval specializované řemeslníky nebo vykonavatele jiné odborné práce do určitých osad. Jméno Chrtníky bylo odvozeno od psářů, kteří zde žili a cvičili pro lovecké účely chrty.⁵

Obec je poprvé zmiňována v roce 1397, kdy ji Jindřich z Chlumu prodal společně s polovinou Choltic Janovi z Lipky.⁶ Jeho majetek brzy získal Aleš Stříbrný a po něm jeho syn Janek z Choltic. V 2. pol. 15. století náležela osada k majetku Bochovců z Bochova.

V 1. pol. 16. století disponovali oběma polovinami Choltic Boubínští – posléze Choltičtí z Újezda. V roce 1542 vše odkoupil Jiřík Gerštorf z Gerštorfu a Chrtníky se staly součástí jeho rozsáhlého panství.

2.7 Chvaletice

Dávná minulost města Chvaletic je spjata se sedleckým klášteřem, kterému tehdejší ves patřila. Dvůr a tvrz však zůstaly v rukou světských pánů, ze kterých se jako první uvádí v roce 1393 Herš z Chvaletic.⁷ Takto rozdělené vlastnické vztahy mezi klášteřem a vladyky přetrvaly do husitských válek, při kterých byl sedlecký klášter zničen a majetkové poměry ve vsi tak byly narušeny. Nové uspořádání vnesl do této situace císař Zikmund poté, co v roce 1436 zapsal Chvaletice spolu s dalšími osadami Kunšovi Voděradovi ze Sekyřic. Jeho nástupci později spojili osadu se zdechovickým statkem,⁸ v důsledku čehož prošly obě lokality podobným historickým vývojem.

¹ SOKA Pardubice, OÚ Choltice, kn. č. 1A, Kronika městečka Choltic, s. 21.

² viz katal. č. 067+

³ viz katal. č. 143

⁴ KABELÁČ, K. *Choltice současnosti*. Choltice: MNV Choltice, 1984, s. 8. [39]

⁵ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 2. CH-L. Praha: Česká akademie věd a umění, 1949, s. 47. [68]

⁶ KABELÁČ, K. *Choltická kronika vypráví*. s. 6.

⁷ ŠVEC, V. *Chvaletice, pamětní publikace k výročí 850 let Telčic a 600 let Chvaletic*. Chvaletice: MÚ Chvaletice, 1993, s. 6. [85]

⁸ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 120.

Město ve své době představovalo významné centrum evangelické víry. Místní sbor Českobratrské církve evangelické, který vznikl v roce 1782, je druhým nejstarším založeným sborem v Čechách.¹

Vydání tolerančního patentu císařem Josefem II. v roce 1781 znamenalo pro nekatolické obyvatelstvo konec mší, které se musely konat v tajném azylu sklepů obytných stavení. Místním evangelíkům se naopak naskytly možnosti vybudovat si vlastní školu a modlitebnu nebo pozvat do Chvaletic řádného duchovního. Tím prvním se stal Josef Jesenius z Mizlence, za jehož správy se v roce 1783 podařilo postavit nejen kostel, ale také faru a školu pro nekatolické děti.² Původní dřevěný evangelický kostelík stál ve Chvaleticích do roku 1882, kdy byl objekt nahrazen novou kamennou budovou v pseudorenesančním slohu, ke které oproti minulé stavbě náležela věž se třemi zvony.³ Spolu s kostelem byla postavena rovněž nová fara.

Moderní dominantou nejen města, ale i širokého okolí je chvaletická elektrárna, jejíž výstavba probíhající v 2. pol. 70. let 20. století, byla konstituována v místech bývalé těžby železné rudy. V minulosti zaujímal dolování rudy v blízkosti Zdechovic důležitou pozici v systému hospodářství celého zdechovického panství. Těžba však byla v těchto místech v polovině 17. století zastavena a po dlouhé pauze přesunuta do Chvaletic. Zde doly na mangan a pyrit fungovaly až do roku 1975.

2.7.1 Městská část Telčice

Dějiny Telčic se ve svém jádru nijak neliší od historie Chvaletic. Ves rovněž patřila k prvotnímu příslušenství sedleckého kláštera, jehož rok založení 1143 je současně rokem, kdy se ves objevuje v pramenech poprvé.⁴ Obdobně jako chvaletická ani telčická tvrz nespádala pod správu kláštera a její držitelé se často střídali. Prvním pánem na tvrzi se uvádí v roce 1199 Hugo z Telčic.⁵

Po husitských válkách byla ves v roce 1436 zapsána císařem Zikmundem Kunšovi Voděradovi ze Sekyřic. Po několika majetkových převodech se osada na počátku 16. století stala částí zdechovického zboží.

Jako součást Chvaletic se Telčice uvádějí od roku 1720. Tento vztah nepřetržitě fungoval do roku 1953, kdy se Telčice osamostatnily na příštích 21 let. Od roku 1975 vystupují obě lokality jako jeden celek a od roku 1981 užívají statuturu města.

2.8 Jankovice a místní části Kozašice a Seník

Do zániku opatovického kláštera za husitských válek byly všechny tři osady podřízeny této instituci coby díl přeloučského zboží. V roce 1437 je získal Diviš Bořek z Miletínka. Dodejme, že to byl právě on, kdo měl přímý podíl na vypálení a devastaci kláštera.

¹ KAŇÁK, M. *Průvodce po památkách reformačních církví ČSSR*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1984, s. 49. [42]

² ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s.120.

³ viz katal. č. 153†, 154†, 155†

⁴ CDB I., č. 156, s. 161. [11]

⁵ KOPÁČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: Východní Čechy*. Díl 6. Praha: Svoboda, 1989, s. 491. [44]

Jankovice spolu s Kozašicemi a Seníkem v průběhu doby nikdy nevystoupily ze systému přeloučského zboží, a tudíž se i ony dočkaly vlády Andělů z Ronovce, posléze pánů z Pernštejna a splynutí s pardubickým komorním panstvím podobně jako město Přelouč.

Vesnice byly spojeny v jeden celek v roce 1960.

2.9 Kladruby nad Labem a místní části Bílé Vchýnice, Kolesa a Komárov

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, který byl v roce 2002 uznán národní kulturní památkou je proslaven nejen na území České republiky, ale i v zahraničí. Od svého vzniku až do současnosti ovlivňuje tato významná instituce historii i život v samotné obci.

Do husitských válek bylo vlastnictví Kladrub rozděleno mezi sedlecký klášter a místní zemany, z nichž jmenujme Aleše, Dobrala a Jíru z Kladrub.¹ Ke konci 15. století byla ves s dvorem přičleněna prostřednictvím Pernštejnů k pardubickému dominiu² a krátce nato zde Vilém z Pernštejna založil rozsáhlou oboru. Poté, co se v důsledku zadlužení a následného úmrtí Jaroslava z Pernštejna stalo pardubické panství v roce 1560 komorním, dostalo se do přímého majetku panovníka. Pro Kladruby se tak otevírala zcela nová kapitola, na jejímž počátku bylo založení chovu starošpanělských koní císařem Maxmiliánem II v roce 1563.

Rudolf II. zde chov rozšířil a zrušil feudální hospodářský provoz v oboře. V roce 1579 jmenoval Rudolfa Breitenbacha z Rosenthalu prvním ředitelem hřebčína, což představovalo oficiální založení této instituce.³ Panovník dal rovněž v letech 1581-82 vystavět zámek, dále zděné stáje a byty pro zaměstnance. Rozmach hřebčína si vyžádal přičlenění dvoru v Semíně a Selmicích a výstavbu dřevěných stájí v 90. letech 16. století.

Tricetiletá válka zprvu neznamenala přímé nebezpečí ani pro obec ani pro chod hřebčína. Těžkou zkouškou se stal až příchod švédských vojsk, kvůli kterým museli být koně v roce 1638 přestěhováni do rakouského Mühlhofenu. O rok později Švédové Kladruby vypálili. Oheň zničil zámek i kostel, který byl připomínán coby farní už v roce 1359.⁴ S druhým velkým požárem se obyvatelé museli potýkat v roce 1645, kdy vyhořely stáje.

Po válce přišlo dlouhé období stavebních renovací, které bylo započato v roce 1650 opravou zámku. Následovaly úpravy stájí, které bylo nutné připravit na návrat evakuovaných koní z Rakouska. V roce 1667 se dočkal rekonstrukce také kostel sv. Václava a Leopolda. V roce 1670 byla Leopoldem I. založena hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže, která byla vysvěcena o rok později.⁵ Marie Terezie ji nechala v roce 1758 rozšířit. Jednoduchá kaple s trojboce uzavřeným presbytářem s polygonální sakristií v ose⁶ je v současné době, až na hlavní oltář,⁷ zcela prázdná.

Vláda Karla VI. znamenala pro hřebčín i obec pozitivní etapu. Byl vybudován letohrádek „Na Sklepích“ a v roce 1722 byl přestavěn dřívější renesanční zámek podle návrhů F. M. Kaňky. Je možné, že se této přestavby zúčastnili také K.I. Dienzenhofer a Löffler.⁸

¹ ADÁMEK, K. V. *Království české*. s. 599.

² KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 194.

³ HÁJEK, J., MATOUŠEK, V. *Stručné dějiny hřebčína a obce Kladruby nad Labem, ZKPP*, roč.1981, č. 1, s. 14. [29]

⁴ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 2. K-O. Praha: Academia, 1978, s. 57. [66]

⁵ NECHVÍLE, J. *Farní chrám Páně v Kladrubech. Method*, 1881, roč. VII, č. 4, s. 39. [57]

⁶ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 2. s. 57.

⁷ viz katal. č. 050

⁸ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 2. s. 57.

Po císařově smrti Kladruby prodělaly těžké období, které přinesly slezské války a válka sedmiletá. Pobočka ve Smrkovicích musela být zrušena a kladrubští koně byli převezeni do bezpečí uherských stájí v Enyedu. Nejhorší však přišlo v roce 1757, kdy vyhořela nejen značná část hřebčína, ale také zámek a spolu s ním i archiv. Zbylé prostory byly využity pro manufakturní výrobu sukna, jejíž pozůstatky se zde nacházely ještě v roce 1770. Josef II. podnítil obnovu zpusťlého areálu, která trvala do roku 1782. V průběhu této doby vznikly zcela nové stáje Josefov.

Poslední důležité stavební změny přineslo 19. století, ve kterém došlo k úpravám dvoukřídlého jednopatrového zámku. Hřebčín byl v letech 1829-1831 rozšířen o nový komplex budov – tzv. „Franzenhof“, který byl vystavěn v blízkosti obce Selmice.¹ Dále byl v roce 1857 zbourán kostel, aby mohl být do dvou let postaven znovu v pseudorenesančním slohu podle návrhu Fr. Schüchte.² Nynější kostel sv. Václava a Leopolda je jednolodní s čtvercovým presbytářem, se sakristií a oratoří na jižní straně.

I když v roce 1855 koupila pardubické panství Privátní rakouská banka ve Vídni, hřebčín zůstal nadále v majetku císařské komory.³ Panovnická rodina sem v 2. pol. 19. století podnikala časté návštěvy, čemuž jistě dopomohla i nově zřízená železnice. Posledním císařským ředitelem hřebčína byl v letech 1913-1918 Rudolf Hofbann.⁴

2.9.1 Bílé Vchýnice

Na první pohled jsou Bílé Vchýnice jednou z mnoha nepříliš velkých a významných obcí přeloučského mikroregionu. Avšak co se týče doby založení, drží prvenství coby nejmladší osada.

Již dříve se na pozemcích nynější obce rozkládal rybník zvaný Růtvas, který byl obklopen několika staveními. V roce 1788, poté co byla odstraněna vodní plocha, založil v těchto místech Jan Leopold hrabě Kinský z Vchynic a Tetova, vlastník chlumeckého panství, novou obec.⁵

2.9.2 Kolesa

Není zcela zřejmé, kdy zanikla původní osada, která se připomíná v roce 1299.⁶ Lze se domnívat, že se tak stalo až po roce 1699, kdy vyhořel tamější dřevěný kostel. Nynější ves, rozkládající se v místech prvotních Koles, byla založena v roce 1790.

¹ SOKA Pardubice, OÚ Kladruby, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Kladrub, s. 5.

² NECHVÍLE, J. Farní chrám Páně v Kladrubech. s. 40.

³ KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 194.

⁴ HÁJEK, J., MATOUŠEK, V. *Stručné dějiny hřebčína Kladruby nad Labem*. s. 37.

⁵ FRAJDLOVÁ, E. Bílé Vchýnice. *ZKPP*, roč. 1971, č. 10, s.10. [27]

⁶ RBM II. č. 1841, s. 789.

2.9.3 Komárov

Vznik jména vsi, která se poprvé uvádí v roce 1390,¹ lze objasnit dvojím způsobem. Může se jednat o vyjádření podřízenosti určitému vlastníkovvi - v tomto případě by pak jméno označovalo „Komárov dvůr.“ Druhá možnost nabízí, že název vznikl napodobením starých místních jmen, která končila na -ov a užívala se v močálovitých krajinách s velkým výskytem komárů.²

2.10 Kojice

Dualita v majetkových poměrech obce znamenala, že část vsi vlastnil ve 14. století klášter v Sedlci a část spadala pod držby různých pánů, kteří sídlili na místní tvrzi. Prvním, kdo se zde uváděl, byl v 2.pol. 14. století Dalibor z Kojic.³

Po ukončení husitských bojů se Kojice v roce 1436 dostaly do zástavy Vaňka z Miletínka. Dluhy jeho potomků způsobily rozštěpení obce na dva celky v rukou různých věřitelů. Opět se Kojice podařilo spojit pravděpodobně Václavovi Hružovi z Chelčic, který svůj majetek později odkázal synovi Bohuslavovi. Ten zemřel bezdětný, což vedlo k tomu, že na králi si ves vyžádali v roce 1475 Bernard Bírka a jeho syn Hynčík.⁴ Veškeré zboží nakonec koupil Vilém z Pernštejna.

Těžkou zkouškou prošla ves za třicetileté války, kdy nebyla ušetřena plenění saských vojsk v roce 1639 ani vojsk švédských o čtyři roky později.⁵

Kostel sv. Petra a Pavla, který se poprvé uvádí v roce 1363 jako farní,⁶ byl zřejmě románsky upraven již dříve v první třetině 13. století.⁷ Menší románská stavba, zbudovaná z tesaného pískovce, je tvořena hlavní lodí s plochým stropem, která se otvírá do apsidy členěné lisenami a zaklenuté konchou.⁸ Po jižní straně přiléhá k hlavní lodi stlačenými oblouky boční, barokní loď se sakristií.⁹ Nad západním průčelím kostela se zvedá hranolovitá věž, která byla vybudována nad středovým polem trojosé piliřovité kruchty. Původní střecha věže ve tvaru čtyřbokého hranolu, která se zachovala do 18. století, byla nahrazena cibulovitou bání.¹⁰

V roce 1825 postihl obec rozsáhlý požár, kterému padlo za oběť nejen 19 vesnických stavení, ale také dřevěná zvonice a střecha kostela.¹¹ Zvony,¹² které se v ohni roztavily, byly v roce 1833 v Hradci Králové přetaveny do nové podoby. Po ničivém požáru byl kostel zcela zrekonstruován v roce 1873. Na vnitřní úpravě se podílel malíř Josech Scheiwl, který je rovněž autorem obrazu sv. Petra a Pavla na hlavním oltáři.¹³

¹ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 2. s. 291.

² tamtéž

³ KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 198.

⁴ ŽMOLIL, H. *800 let Kojic*. s.l:s.n, 1982, s. 7. [102]

⁵ ŽMOLIL, H. *800 let Kojic*, s. 9.

⁶ ŠMÍD, K. Kostel sv. Petra a Pavla v Kojicích. *ZKPP*, roč. 1983, č. 11- 12, s. 248. [84]

⁷ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 2. s. 80.

⁸ tamtéž

⁹ tamtéž

¹⁰ ŠMÍD, K. Kostel sv. Petra a Pavla v Kojicích. s. 248.

¹¹ SOKA Pardubice, Archiv obce Kojice, kn. č. 1, Obecní kronika, s. 7.

¹² viz katal. č. 022†, 027†, 078†,

¹³ NECHVÍLE, J. Filiální chrám P. sv. Petra a Pavla v Kojicích. *Method*, 1881, roč. VII, č. 8, s. 90. [58]

2.11 Lipoltice

Lipoltice se v pramenech objevují poprvé v roce 1257, kdy se podle nich psal Havel z Lipoltic.¹ V polovině 14. století byla osada pravděpodobně rozdělena na dvě části, které znovu počátkem 15. století spojil Václav Kavalec z Lipoltic.² Dále se v držení vsi uvádějí Jan Litvín z Prudic a Jan z Duban. V roce 1479 je jako majitel zmiňován Jan z Lipoltic řečený Suchý.

Na počátku 16. století patřily Lipoltice rodu Žehušických z Nestájova, konkrétně je v roce 1519 získal Václav Žehušický.³ Majetek mu byl však zkonfiskován a v roce 1548 prodán Jiříkovi Gerštorfovi z Gerštorfu, který jej připojil k choltickému panství. Gerštorfové drželi obec až do roku 1618 - později rovněž tento rod postihla konfiskace. Novým majitelem se v roce 1623 stal Kryštof Šimon z Thunu.

Kostel sv. Matouše se uvádí již v polovině 14. století, kdy zde byla zřízena farnost jako plebánie pražského arcibiskupství.⁴ Do roku 1620 byla fara obsazována faráři nekatolického vyznání, a protože byl poslední takový kněz v uvedeném roce vyhnán, zůstal tento post neobsazen až do roku 1783.

Po obnovení duchovní správy mohla být také zřízena škola, místo které bylo dříve provizorně využíváno stavení „Samkovy hospody.“ Nová školní budova však ke svému účelu nebyla využita, neboť v ní byla situována právě duchovní správa. Škola byla vystavěna v roce 1784 na obecním pozemku. Počet docházejících dětí se postupně zvyšoval tak, že bylo nutné vyhledat lépe vyhovující prostory. Tak se Lipoltice dočkaly zcela nové budovy školy, jejíž výstavba probíhala v letech 1836 – 1839.

Druhá polovina 19. století byla především ve znamení oprav kostela sv. Matouše, který se nachází v severovýchodní části obce. Kostel je jednolodní s polygonálním presbytářem, sakristií po severní straně a dvoupatrovou kvadratickou věží před průčelím.⁵ Do areálu chrámu patří také barokní kostnice z 18. století. Při první opravě v roce 1870 byly odkryty v interiéru nástěnné malby. Další úpravy stavby, které provedli stavitelé Volejník z Choltic a Theiner z Přelouče, následovaly v roce 1892, kdy byl kostel prodloužen na východní straně, čímž dříve objevené malby zanikly. Z této doby pochází pseudobarokní hlavní oltář s obrazy od J. Papáčka. Věž kostela byla upravena v roce 1909, kdy byl také strop presbytáře vyzdoben malbou sv. Jana Nepomuckého. Vážným zásahem do celistvosti této sakrální budovy byla rekvizice kovů za první světové války.

2.12 Litošice

Osada náležející od 15. století k žehušickému panství se uvádí již v roce 1167 jako dar pro premonstrátský klášter v Litomyšli.⁶ Název obce napovídá, že se prvotně jednalo o ves lidí Litošových, přičemž jméno Litoš vzniklo z osobního jména Lutoš.⁷

¹ RBM II., č. 162, s. 64.

² ADÁMEK, K. V. *Království české*. s. 594.

³ SOkA Pardubice, OÚ Lipoltice, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Lipoltice.

⁴ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 54.

⁵ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 2. s. 266.

⁶ CDB I., č. 399, s. 413.

⁷ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 2. s. 642.

2.13 Mokošín

Původ jména obce je vykládán dvěma způsoby. První odvozuje název od slova mokrý nebo mokřina, avšak v blízkosti obce se nevyskytuje žádný vodní zdroj ani jeho pozůstatky, které by teorii o tom, že se u Mokošína nacházely nějaké mokřiny, podporoval. Druhý způsob výkladu jména se opírá o kult staroruské bohyně Mokoše, co by patronky úrodné půdy, žen a práce.¹

Prvním dokladem o existenci obce je listina z konce 11. století, která je zároveň nejstarším dokumentem pro město Přelouč.² Mokošín je v listině uváděn coby majetek opatovického kláštera.

Tak jako přeloučské zboží i Mokošín patřil od 30. let 15. století k minsterberskému panství, nicméně ves musela být zastavena a v roce 1490 se jejím majitelem stal Matěj Brkov.³ O rok později koupil vesnici Vilém z Pernštejna. V držení tohoto rodu byl Mokošín až do konce 50. let 16. století, neboť v té době byl Jaroslav z Pernštejna nucen pro své dluhy zastavit velkou část majetku.

V letech 1560 – 1618 ves, jako ostatně mnohé další v okolí, představovala součást komorního panství Pardubice. Nová kapitola historie obce se otevřela poté, co byl Mokošín počátkem 20. let 17. století spolu s choltickým panstvím koupen Kryštofem Šimonem z Thunu.

2.14 Morašice

Obec, která leží 7 km jihozápadně od Přelouče, se v historických pramenech objevuje poprvé v roce 1487.⁴ Tehdy patřila spolu s dalšími osadami k hradu v Kolíně. Název „Morašice“ byl označením pro ves lidí Morasových – toto příjmení mohlo vzniknout mnoha způsoby.⁵

2.15 Poběžovice

V roce 1399 zde žili bratři Staněk Slaměnc a Martin z Poběžovic a údaj o jejich pobytu je také první informace o Poběžovicích, které se nacházejí 6 km jihovýchodně od Přelouče. Bratři vedli spory s lipoltickou farou, které odmítali po nějaký čas platit desátky.⁶

Mareš z Poběžovic, který je pokládán za předka Tuněchodských z Poběžovic, se ve vztahu k vesnici jmenuje v roce 1401. Tuněchody, nalézající se nedaleko Chrudimi, získal v roce 1461 od své ženy Machny Diviš z Poběžovic, který je rovněž přičítán k zakladatelům rodu pánů z Poběžovic. V době čáslavského sněmu se připomínají Diviš a Jan z Poběžovic, z nichž Jan měl dceru Adličku, která své majetky později odkázala dcerám Machně a Dorotě.⁷

¹ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 3. s. 54.

² CDB I., č. 386, s. 369.

³ OÚ Mokošín, *Kronika obce Mokošín, 1980 – 1985*.

⁴ AČ XV., č. 159, s. 268. [3]

⁵ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 3. s. 131.

⁶ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 58.

⁷ NECHVÍLE, F. *Choltice: městys a její bývalé panství na Chrudimsku*. s. 38.

Tuněchodští drželi Poběžovice do roku 1514, kdy je odkoupili bratři Jaroslav a Petr Choltičtí z Újezda. Finanční operace jejich potomků umožnili, aby se stal nakrátko majitelem obce také Jan Pleský z Levína.¹ Tvrz, která v Poběžovicích dříve stála, se do jeho rukou dostala již jako zpustlá. Pravděpodobně byla zničena při vpádu uherských vojsk v roce 1469.

V 2. pol. 16. století začal Jiřík Gerštorf z Gerštorfu budovat své panství, jehož součástí se staly čtyři velké statky v okolí. Poběžovice se tak dostaly do vlastnictví rodu Gerštorfů, při němž zůstaly do konfiskací roku 1623. Také ony se poté staly majetkem rodu Thun – Hohenstein.

2.16 Přelouč a městské části Klenovka, Lhota pod Přeloučí, Lohenice, Mělice, Škudly, Štěpánov a Tupesy

Město Přelouč leží na levém břehu řeky Labe, 17 km západně od Pardubic ve východních Čechách. Okolí města je bohaté na archeologické nálezy z prehistorické doby, ale jakékoliv doklady o starším osídlení nejsou k dispozici.

Prvním písemným dokladem o existenci města je zakládací listina benediktýnského kláštera v Opatovicích nad Labem.² Vznik této písemnosti se datuje do 11. století, ale jedná se o falsum vzniklé v polovině 12. století. Držba Přelouče byla klášteru potvrzena v roce 1229 listinou Přemysla Otakara I.³ V roce 1261 panovník udělil Přelouči městská práva.⁴ Do 2. pol. 13. století spadá také stavba nejvýznamnější městské památky - farního kostela sv. Jakuba, který byl na konci 14. století přestavěn do gotického slohu.⁵

Državou kláštera v Opatovicích byla Přelouč až do roku 1421, kdy klášter zanikl v průběhu husitských válek. Poté se města ujal Diviš Bořek z Miletínka, jehož rod disponoval jím získanými majetky do roku 1463. V jejich době zde zřejmě žil významný představitel Jednoty bratrské Tůma Přeloučský.

Panství získal v polovině 15. století Jiří z Poděbrad a po něm jeho synové knížata minsterberská. Od roku 1482 do roku 1518 nad městem vládli Andělové z Ronovce. Jejich éra se zde projevila pozitivně a Přelouč se zdárně rozvíjela. Hospodářský význam byl určován hlavně polohou města na důležité trase mezi Hradcem Králové a Kutnou Horou.

V září 1518 byla Přelouč prodána Vilémovi z Pernštejna. V nové situaci význam města zpočátku klesal, neboť se ocitlo na periferii pardubického dominia, avšak od 40. let 16. století se poměry zlepšovaly. Vedle jiných výhod tak získali přeloučtí v dubnu 1548 od Jana z Pernštejna právo svobodného kšaftování. Pro velké dluhy Jaroslava z Pernštejna se v roce 1560 pardubické panství (spolu s ním i Přelouč) stalo komorním, tedy majetkem panovníka a bylo jím až do roku 1618. V tomto systému bylo největší a nejvýnosnější oblastí. První dvacetiletí pod vlastnictvím panovníka se na městě projevilo velmi kladně. V březnu udělil Rudolf II. Přelouči právo konat dva výroční trhy a v prosinci téhož roku jej povýšil na královské komorní město. Vlivem této změny přicházeli do města noví osadníci, městský úřad získal nové kompetence a zbohatla městská obec.

Avšak přicházející 17. století sebou přinášelo stín války a těžkých časů. Přelouč jako jiná města nesla zátěž politické situace, válečných kontribucí i důsledků průchodu vojsk. Přímé

¹ KABELÁČ, K. *Choltická kronika vypráví*. s. 7.

² CDB I., č. 386, s. 369.

³ CDB II., č. 324, s. 328.

⁴ Znak města je doložen až od 17. století. Ve zlatém štítu je svisle postavený rukojetí dolů obrácený černý rošt sv. Vavřince.

⁵ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 3. s. 170.

následky počátku třicetileté války se ve městě projevily jako problémy s ubytováním císařských oddílů a drancování. Náboženská persekuce se nijak vážněji v Přelouči neodrazila. I přes císařský patent z května 1624, který hovořil o odchodu všech nekatolických kněží z Čech, zůstal do roku 1626 správcem fary utrakvistický kněz Karel Rubecula. Jeho působení v Přelouči dokládá pískovcový náhrobek,¹ který je umístěn na vnější straně jižní zdi kostela sv. Jakuba.

Neblahý ohlas války přeloučští pocítili v roce 1639, kdy byla zahájena švédská ofenzíva a zahraniční vojska se pohybovala v blízkosti Pardubic. Škody v městečku představovaly 9431 zlatých rýnských.² Švédské posádky ohrožovaly Přelouč až do konce války, přičemž poslední tři roky byly nejhorší. V roce 1641 došlo k velkému požáru, při kterém byl farní kostel zničen. Rozsáhlá rekonstrukce, při které byla do chrámu umístěna nová skleněná okna a nový oltář, probíhala do roku 1646.³ Výzdobu kostela obstaral farář Mazurkovič. Dostavba probíhala ještě v 50. letech 17. století, kdy byla zastropena západní polovina kostelní lodi a interiér byl doplněn o obraz Panny Marie,⁴ sv. Jana Evangelisty⁵ a o obrazy sv. Kryštofa a sv. Šebestiána,⁶ které se nacházely nad varhanami.

Po podepsání míru v roce 1648 bylo na komorním panství bezpečněji a místní se mohli v klidu věnovat obnově města. Přestavby, rozvoj řemesel i obchodu šly velmi pomalu. Cechy prakticky přestaly fungovat a formálně byly obnoveny až na přelomu století. Rychle se však obrodila výroba piva a prodej vína. Do této doby spadá také první trvalé usídlení židovské komunity, kdy se zde v roce 1651 usadil Abraham Aron Frýdlantský. Symbolem skončení poválečné obnovy města se stalo dovršení osídlení zpustlých parcel v roce 1679.

Přelom 17. a 18. století byl pro Přelouč érou rozmachu ekonomiky, kultury a měšťanského života. Do všech těchto sfér výrazně zasáhl vznik mariánského poutního místa na Svatém poli. Počátky náboženských poutí lze hledat již v roce 1680, kdy bylo město sužováno morovou epidemií. Kapacita dosavadního hřbitova nestačila pro zvyšující se počet mrtvých, a proto byl zřízen hřbitov nový na Svatém poli. Od roku 1682 na tomto místě probíhala výstavba kostela Navštívení Panny Marie, která byla dokončena v roce 1684.⁷ Původní dřevěná kaple s křížem tak byla nahrazena stavbou, kterou projektoval bohdanečský mistr Stanislav Nypla. V závěrečné fázi byly do věže kostela zavěšeny zvony.⁸ Pověst o zázračné moci obrazu Panny Marie, který byl do chrámu umístěn, se rychle šířila a vyvrcholila pořádáním pravidelných barokních slavností v této lokalitě.

Novou kapitolu v historii města otvíral rok 1705. Tehdy se dvorská komora pro nedostatek financí rozhodla komorní panství zastavit. Ovšem pro samotnou Přelouč byl důležitější únor 1707, kdy velký požár zničil většinu domů. Následující krize pivovarnictví a zvyšující se daně rozdělily měšťany na dva znesvářené tábory a zapříčinily převrat na radnici. Veškeré spory postupně utichly až v roce 1710.

Počátek 18. století byl také obdobím, ve kterém se v Přelouči dotvořil systém cechovních organizací. Do počátku roku 1715 se jich ve městě nacházelo celkem sedm.⁹

Na počátku 20. let 18. století se nově upravily vztahy mezi městem a úředníky panství, jehož zástava v roce 1719 skončila. Odvolacími orgány při řešeních sporech se stala dvorská

¹ viz katal. č. 041

² VOREL, P. *Dějiny města Přelouče*. Díl II. 1618-1848. Přelouč: Město Přelouč, 2002, s. 32. [93]

³ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 66.

⁴ viz katal. č. 048+

⁵ viz katal. č. 049+

⁶ viz katal. č. 050+

⁷ KOVÁŘOVÁ-PRAXOVÁ, V. Poutní místo na Svatém poli v Přelouči. In *VČSH*. Pardubice, 1998, č. 7, s. 109. [45]

⁸ viz katal. č. 017, 057

⁹ VOREL, P. *Dějiny města Přelouče*. Díl II. s. 102.

komora. Ve třetí dekádě 18. století se upevnily hospodářské poměry na místní faře, o což se zasloužil farář F.A. Grim a již tradičně probíhaly spory mezi právovárečníky a radními.

I přes systematické daňové zatížení se dají první léta tereziánských válek ve městě hodnotit kladně. Ekonomický tlak nebyl zatím tak citelný, což potvrzovala novostavba fary dokončená v roce 1742.¹ Doklady o poměrech v Přelouči z doby sedmileté války nejsou k dispozici, ale v povědomí obyvatel se do 19. století udržela informace o pobytu krále Fridricha II. Není však přímo doloženo, že by pruský panovník ve městě pobýval. Po uzavření míru v roce 1763 se zdejší hospodářství nezlepšovalo a navíc se do praxe zaváděly předem připravované reformy Josefa II., které byly vnímány jako změny k horšímu. Napětí přinášely také spory mezi novým primátorem a farářem, které ustaly až v roce 1769 a vyústily nástupem faráře J. Slacha. S jeho osobou je spojena rekonstrukce hřbitova i kostela Navštívení Panny Marie v letech 1776-1782 a výzdoba jeho interiéru malířem J. Kramolínem. V téže době vznikly také oltáře sv. Anny, sv. Salvatora a kazatelna.² J. Kramolín později vytvořil malby v chrámu sv. Jakuba. Součástí rekonstrukce za faráře Slacha bylo barokní zaklenutí hlavní lodi tohoto kostela a vznik kamenné věže v roce 1782.

Po reformě městské správy v roce 1785 byl úřad purkmistra zrušen a nahrazen funkcí předsedy magistrátu, který podléhal státní správě. Výnosem apelačního soudu v listopadu 1790 byla Přelouč coby municipální město zařazena do kategorie, ve které byl magistrát tvořen šesti členy. Měnila se postupně ve venkovské městečko zažívající hospodářskou stagnaci a ztrácející své výhody z minulosti, čemuž místní čelili svým přizpůsobováním se k obchodním a dopravním nárokům. V tomto směru jim výrazně napomohlo vybudování železnice v roce 1845. Avšak i na počátku roku 1848 se Přelouč řadila mezi malá, ne příliš významná městečka, což se podařilo zvrátit v průběhu druhé poloviny 19. století.

Na počátku 50. let 19. století byl zřízen okresní soud, c.k. kontribučenský úřad a četnictvo. Fakt, že se město stalo sídlem okresních úřadů, znamenal jistý růst prestiže, který se odrazil v podobě nové radnice vybudované v letech 1853-1854 na severní straně náměstí.³ Nebyl to jediný stavební počín. Po požáru farního kostela v roce 1848 byly dokončovány opravy na tomto objektu. V roce 1852 byla věž chrámu zakončena novou bání a do interiéru přibyl soubor křížové cesty, který zhotovil chrudimský malíř Josef Papáček.⁴ Dále byly v kostele umístěny nové oltáře od J. Kokeše a obrazy od malíře Antonína Lhoty.⁵

Postupně se zdokonalovalo zdejší školství, v jehož rámci si židovská komunita vytvořila vlastní instituci povolenou v roce 1865 a fungující po dalších třicet let. Současně vznikalo množství spolků, které byly důsledkem oživení politicko-kulturního citění občanů v 60. letech. Nejvýznamnější pozici si vydobyla finanční instituce Záloženský spolek, který po celou druhou polovinu 19. století pod jménem Občanská záložna zasahoval do všech oblastí života ve městě.

Válka s Pruskem v roce 1866 a sní spojené zásobování tisíců vojáků, zajištění péče a jídla pro velký počet raněných a epidemie cholery Přelouči značně přitížily. Pruští vojáci odtáhli v září a zanechali po sobě škody na úrodě a množství zničených městských knih a úctů. Politické události dalších let se dočkaly u přeloučských odezvy, ale aktuálnější byly přece jen domácí spory mezi ortodoxními katolíky a evangelíky, kampaň proti starostovi a jednání o zřízení měšťanské chlapecké školy. Konflikt mezi dvěma zmiňovanými náboženskými proudy byl ukončen úspěchem evangelíků, kteří dosáhli vzniku své vlastní

¹ VOREL, P. *Dějiny města Přelouče*. Díl II. s. 172.

² KOVÁŘOVÁ-PRAXOVÁ, V. Poutní místo na Svatém poli v Přelouči. s. 109.

³ KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl VI. Praha: Libri, 2004, s. 120. [47]

⁴ TETŘEV, J., VINCENCIOVÁ, H. *Dějiny města Přelouče*. Díl III. 1848-1918. Přelouč: Město Přelouč, 2004, s. 210. [87]

⁵ TETŘEV, J., VINCENCIOVÁ, H. *Dějiny města Přelouče*. Díl III. s. 211.

modlitebny v roce 1871.¹ O několik let později také zakoupili pozemek poblíž hřbitova za účelem vlastního pohřebiště.

Politika štěpící se na staročeský a mladočeský proud ovlivňovala stabilitu zdejších spolků. Přelouč nacházela rozptýlení v četných slavnostech a vlasteneckých akcích. Probíhalo zvelebování města formou dláždění chodníků a ulic, zavádění vodovodu a veřejného osvětlení. Za účelem zlepšování místních komunikací byly ve městě zbořeny dvě kapličky s obrazy svatých.² Tato díla byla přemístěna na ambity hřbitova na Svatém poli, odkud byla však byla na konci 20. století odcizena. Samotný hřbitov a kostel prošly také úpravami. Věže kostela byly zvýšeny a zakončeny cibulovitými báními. Přestavbu provedl J. Volejník podle návrhu F. Schmoranze.³ Vnitřek chrámu byl doplněn novým hlavním oltářem, který vyhotovil A. Sucharda. Přibyla rovněž kazatelna a nové postranní oltáře sv. Ludmily a sv. Anny. Zastupitelstvo se s množstvím městských úprav sice finančně potýkalo, ale dočkalo se výpomoci od Občanské záložny, která představovala stabilní pilíř městských financí.

Chloubou Přelouče se v 80. letech 19. století stal vzniklý odbor Ústřední matice školské, jejímž úkolem bylo zřizování a podporování škol s češtinou jako vyučovacím jazykem. V samotném přeloučském školství došlo k úspěchu, když byla v letech 1880-1882 vystavěna nová školní budova na severní straně náměstí.⁴ V roce 1889 byla otevřena měšťanská škola dívčí a o něco později Škola řemeslnická. Další kapitola místního vzdělávání se začala zřízením IV. ročníku chlapecké školy měšťanské a otevřením Zemské odborné školy hospodářské a školy hospodyňské v roce 1907. Koncentrace škol vedla ke vzniku prvního knihkupectví v roce 1908 a zřízení první tiskárny. Období 80. let bylo kladné rovněž pro židovskou komunitu. Dověřila se stavba synagogy na jižní straně náměstí a na pozemku vedle evangelického hřbitova vzniklo pohřebiště židovské.

Po lednových punktacích v roce 1890 se do čela města dostali mladočeši, pod jejichž vedením až do přelomu století nedošlo k výraznému vybočení z dosavadního života v Přelouči. Symbol vkročení do nového věku představovala stavba budovy Občanské záložny v letech 1899-1901,⁵ jejímž autorem byl architekt R. Kříženecký. Projekt výstavby evangelického kostela v roce 1904 byl také jeho dílem. S novým stoletím přišli technické novinky. Vedle vylepšeného osvětlení a nového nebezpečí na silnicích jakým byly automobily a motocykly, se Přelouč dočkala po neúspěšných pokusech zřízení telefonní centrály v roce 1909 a elektrifikace v roce 1913.

2.16.1 Městská část Klenovka

V 1. pol. 16. století koupil vesnici Čeněk Štřela z Rokyc a tím se Klenovka odloučila od panství Štěpánov, ke kterému do této doby patřila. Štřelové z Rokyc tento majetek drželi do roku 1667, kdy Vilém Oldřich prodal Klenovku Janovi Ctiborovi Jeníkovi Zásadskému z Gensendorfu.⁶ V roce 1706 získal vesnici Romedius Jan František Thun, čímž ji, jako mnoho dalších vsí, připojil k svému panství, ve kterém zůstala do roku 1848.

Význam Klenovky pro nejbližší osady spočívá především v místní škole, která byla zbudována v roce 1828. Do té doby fungovalo jako provizorní školní budova jedno ze zbylých stavení v Lepějovicích, kam docházely děti z Veselí, Valů, Štěpánova i Klenovky.

¹ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. s. 71.

² SOkA Pardubice, Archiv města Přelouče, kn. č. 17, Pamětní kniha, 1836 – 1926, s. 190.

³ KOVÁŘOVÁ-PRAXOVÁ, V. Poutní místo na Svatém poli v Přelouči. s. 109.

⁴ viz katal. č. 152S

⁵ TETŘEV, J., *Pamětihodnosti města Přelouče*. Přelouč: Městský úřad, 1997, s. 71. [88]

⁶ MÚ Přelouč, Pamětní kniha obce, 1923 – 2003.

Původní jednotřídka byla v roce 1876 rozšířena, neboť prostorová kapacita nemohla pro 180 – 190 dětí stačit¹ a v roce 1884 vznikla ještě třetí třída.

Výjimečnou událostí jistě bylo také odhalení kříže² v centru obce, který byl postaven v roce 1858 za přispění obyvatel a hraběte Theodora Thuna.³ V jeho blízkosti se nachází zvonička, z níž byl původní zvon rekvírován v roce 1917.

V roce 1902 byl v Klenovce založen sbor dobrovolných hasičů, kteří se již v následujících letech 1904 a 1906 museli vypořádat s velkými požáry.

2.16.2 Městské části Lhota pod Přeloučí, Lohenice, Mělice a Škudly

Tyto čtyři městské části jsou uvedeny pod společným nadpisem, neboť jako součást přeloučského zboží patřily prvotně opatovickému klášteru. Vždy byly v úzkém vztahu s městem, se kterým je spojoval stejný osud, hovoříme-li o nadřazené vrchnosti.

2.16.3 Městská část Štěpánov

Štěpánov, který leží ve vzdálenosti 3 km jihovýchodně od Přelouče, získali v 2. pol. 15. století Andělové z Ronovce. Ještě před nimi se ve 14. století jmenuje Jan ze Štěpánova a po něm Jan Zdechovec ze Zdechovic.⁴ V roce 1482 držel ves Štěpán Anděl z Ronovce, jemuž byla dána do zástavy i Přelouč, která pak byla spravována ze štěpánovské tvrze. V 1. pol. 16. století prodal Zikmund Anděl z Ronovce Štěpánov Čeňkovi Šťelovi z Rokyc, jehož potomci se museli vypořádat s konfiskacemi po roce 1618. Štěpánovské panství bylo zásluhou manželky Purkharta Šťrelky z Rokyc v roce 1629 propuštěno z manství⁵ a později prodáno Janovi Ctiborovi Jeníkovu Zásadskému z Gemsendorfu. V roce 1706 se novým vlastníkem Štěpánova stal Romedius Jan František Thun.

Do připojení k Cholticím sídlila vrchnost na zdejší tvrzi. Stávala 300 m východně od dnešního hospodářského dvora. Ještě na jaře 1906 byly znatelné pozůstatky obytné části, vnitřního příkopu a jím chráněných vnějších náspů.⁶

Z choltického panství se Štěpánov vymanil v polovině 19. století. Do roku 1912 byl však součástí celku čtyř vesnic, které pod názvem Veselí vystupovaly jako jedna politická obec. Svě první vlastní zastupitelstvo si místní obyvatelé zvolili v roce 1913.⁷

¹ HLOUŠEK, L. Obrázky z historie vesnic na Přeloučsku. *Přeloučský rošt*, roč. 1995, č. 11, s. 9. [37]

² viz katal. č. 113

³ SOkA Pardubice, Obecná škola Klenovka, kn. č. 1, Pamětní kniha školy Klenovské založ. r. 1841, s. 5.

⁴ ADÁMEK, K. V. *Království české*. s. 593.

⁵ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 27.

⁶ HANUŠ, J. Tvrziště Štěpánov. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*. Přelouč: Musejní spolek, 1923, s. 40.

[31]

⁷ OÚ Štěpánov, Pamětní kniha obce Štěpánova, s. 26.

2.16.4 Městská část Tupesy

V roce 1542 byly Tupesy koupeny Jiříkem Gerštorfem z Gerštorfu¹ a připojeny ke svazku šestnácti vesnic, které tvořily choltické panství. Ještě předtím, než obec připadla v roce 1559 Bernartovi Gerštorfovi z Gerštorfu, vlastnil ji krátce Jan Pleský z Levína.²

V minulosti měla ves pro přilehlé obce jistě svůj význam, neboť se zde nacházely dva mlýny, které byly využívány až do 20. let. 20. století.

Tupesy se na určitou dobu dostaly do spojení se sousedními vesnicemi. Společně s Lipolticemi, Urbanicemi, Poběžovicemi a Pelechovem představovaly v 2. pol. 19. století jednu správní obec a to do roku 1894.³

2.17 Přepychy

Jako příslušenství žiželického panství se Přepychy uvádějí poprvé v roce 1337. Později ves náležela k hradu Hradištko.

Název obce upozorňuje na osadu, kde žijí přepychové – tedy lidé, kteří svou pýchou převyšují ostatní.⁴

2.18 Řečany nad Labem

Pokud bychom v pramenech pátrali po prvním známé osobě, která zde sídlila, narazili bychom na listinu z roku 1289, ve které se mezi svědky uvádí Jaroslav z Řečeňan.⁵ Lze se domnívat, že ves je mnohem starší, neboť místní kostel, který byl vysvěcen pražským biskupem Danielem, byl založen již v roce 1165.⁶

Do roku 1364 patřily Řečany zčásti klášteru v Sedlci a zčásti jednotlivým vladykům, ve zmíněném roce však opat Jan prodal klášterní díl Mikulášovi ze Spytovic.⁷ Tyto poměry, při kterých byla osada spojena v rukou jednoho majitele, setrvaly do roku 1405, kdy část Řečan odkoupil opat zpět od Jindřicha Lacemboka z Chlumu.⁸

Císař Zikmund zastavil Řečany v roce 1436 Kunšovi Voděradovi ze Sekyřic. Jeho syn Jan získal ještě Zdechovice se Spytovicemi⁹ a společně s osadami, které zdědil po svém otci, tak sjednotil zdechovické panství pod vládou jednoho majitele.

Při hlavní silnici do Kladrub se nalézá kostel sv. Máří Magdaleny - románská jednolodní stavba, jejíž vchod a dřevěná hranolová věž jsou orientovány k západu. K hlavní plochostropé lodi přiléhá na jižní straně čtvercová sakristie, která je zaklenuta valenou klenbou s hřebíkovou výsečí nad vchodem.¹⁰ Apsida, která je směřována k východu, je zaklenutá

¹ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 58.

² VOREL, P. *Valy nad Labem 1398 – 1998: Stručná historie. 600 let obce*. Valy: obecní úřad, 1998, s. 23. [96]

³ MÚ Přelouč, *Kronika obce Tupesy, 1958 – 2003*.

⁴ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 3. s. 468.

⁵ RBM II. č. 1476, s. 638.

⁶ CDB I., č. 229, s. 207.

⁷ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 127.

⁸ SOKA Pardubice, Archiv obce Řečany nad Labem, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Řečany nad Labem, s. 57.

⁹ SKOKAN, J. *Historie polabských vesnic Trnávky, Řečan nad Labem, Labětina: vydáno u příležitosti výročí 800 let Řečan nad Labem 1165-1965*. S.l.: s. n., 1965, s. 16. [80]

¹⁰ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 3. s. 279.

konchou. Na její severní straně se nachází sanktuář s vyžlabeným ostěním.¹ V místě dřívější románské empory se dnes nalézá dvoupatrová kruchta.

2.19 Selmice

Do husitských válek náležely Selmice k prvotnímu nadání sedleckého kláštera. V této souvislosti se obec v roce 1142 objevuje v pramenech poprvé.² V roce 1436 zastavil císař Zikmund osadu Vaňkovi z Miletínka.³ Do 16. století patřily k týneckému panství, odkud přešly pod správu panství kunětického a spolu s ním definitivně pod zboží pardubické.

Dominantou nynější obce je kostel sv. Vavřince postavený na počátku 20. století v gotickém slohu. K původnímu dřevěnému kostelíku patřila dnes již také neexistující zvonice - stupňovitá stavba se vzpěradlovou konstrukcí.⁴ Kostel i zvonice byly v roce 1831 odstraněny a zvony⁵ s kostelními lavicemi odvezeny do semínského špýcharu.⁶ Poté, co byl vybudován nový kostel, se zvony i lavice vrátily zpět.

2.20 Semín

V místech dnešní zchátralé budovy záměčku se v minulosti nalézala tvrz, na níž se jako první v roce 1339 uvádí Heřman ze Semína. Po něm zde sídlili Mikuláš Tatka, Jan Sirotek, Anna ze Slatinek a její syn Jan ze Slatiny.⁷ Po těchto majitelích se zde usadil rod Hanykěřů, jehož nejznámějším příslušníkem byl Jan ze Semína.⁸ Od roku 1480 jako vlastník vystupoval Jan Kapoun ze Smiřic, který svůj majetek odkázal dceři Anně. Od ní ves odkoupil Jan Zdechovský ze Sekyřic, který později své zboží prodal Vilémovi z Pernštejna.⁹

Stejně jako jiné obce, patřící k pardubickému panství, které se v roce 1560 stalo komorním, přešel i Semín do majetku panovníka. V této době již probíhala stavba záměčku, který byl v roce 1691 doplněn pivovarem.¹⁰

Stavební úpravy se nevyhnuly ani kostelu sv. Jana Křtitele, který byl patrně v 17. století zbarokizován a zbaven tak své původní románské podoby. Jednolodní stavba s půlkruhovým uzavřeným presbytářem, sakristií na jižní a předsíňkou na západní straně má v průčelí trojboký štít.¹¹ Nad presbytářem, ve kterém se nachází koncha s třemi hřebíkovými výsečemi, je umístěn dřevěný sanktusník.¹² Ve vnější severní zdi kostela byl zasazen pískovcový

¹ tamtéž

² CDB I. č. 155, s. 156.

³ AČ IV., č. 3, s. 177.

⁴ KUČA, K. *České, moravské a slezské zvonice*. Praha: Libri, 2001, s. 265. [46]

⁵ viz katal. č. 008+

⁶ NECHVÍLE, J. Filiální chrám P. v Selmicích. *Method*, 1881, roč. VII, č. 3., s. 28. [59]

⁷ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 1. s. 73.

⁸ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 49.

⁹ TRUBAČ, J. *Semín 650 let*. Semín: Místní národní výbor, 1989, s. 1. [89]

¹⁰ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 49.

¹¹ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 3, s. 308.

¹² tamtéž

náhrobník s nápisem a postavou rytíře, byl však v roce 1839 vylomen a roztlučen.¹ V 17. století zanikla i původně ke kostelu náležející fara.²

Celý komplex kostela hřbitova dotváří zvonice, která byla postavena na místě své předchůdkyně v 2. pol. 18. století. Stupňovitá osmiboká zvonice má štenýřovou konstrukci, která je posílena křížovými vzpěrami.³ V současnosti jsou v ní zavěšeny dva zvony.⁴

V 18. století se v obci rozmohlo několik průmyslových odvětví. Nejprve zde byla v roce 1736 zřízena papírna, která však byla později přeměněna na podnik vyrábějící potaš. Následovalo založení továrny v roce 1778 v prostorách zrušené panské sýpky. Podnik, který byl zaměřen na výrobu kyseliny sírové, ukončil činnost současně s ostatními průmyslovými závody v Semíně v roce 1796.⁵ Budova bývalé továrny byla v 2. pol. 19. století přestavěna na školu.

2.21 Sopřeč

Obec se poprvé jmenuje v zakládací listině opatovického kláštera, která je datována do 11. století⁶ a je současně prvním písemným dokladem pro město Přelouč.⁷ Majetkem kláštera pravděpodobně zůstala do jeho vyplenění a jako další vsi, které patřily k prvotnímu nadání této instituce, přešla do držby Diviše Bořka z Miletínka⁸ a jeho nástupců. Ti se bohužel zadlužili tak, že přišli o své zboží. Novým pánem na Sopřeči se tak stal Jindřich Minsterberský, který si však ve finančních záležitostech nevedl o nic lépe a byl nucen osadu zastavit. V důsledku toho se ves v roce 1490 ocitla v držení Mikuláše z Holohlav.⁹ Pro své dominium ji později vykoupil Vilém z Pernštejna.

Éra vlády rodu pánů z Pernštejna je na Pardubicku spjata především s rybníkářstvím, jehož dopady se dotkly i Sopřeče. Z důvodu četných terénních úprav a vzniku vodních ploch byla původní osada nahrazena novou kolem roku 1518.¹⁰

2.22 Sovolusky

Místní jméno Sovolusky, které se vyskytuje se pouze v Čechách, je odvozeno od staročeského výrazu „vši louskat“ ve smyslu „bítí.“ Obec tedy bývala místem, kde lidé zabíjeli sovy.¹¹

Ves, která se prvně připomíná v roce 1360, sice určitý čas patřila k chlumeckému panství, nicméně pod jeho správou nesetrvála a včlenila se do soustavy panství Žehušice, při kterém zůstala až do roku 1850.¹²

¹ TRUBAČ, J. *Semín 650 let*. s. 4.

² SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. s. 796.

³ KUČA, K. *České, moravské a slezské zvonice*. s. 266.

⁴ viz katal. č. 013, 037

⁵ TRUBAČ, J. *Semín 650 let*. s. 8.

⁶ Jedná se však o falsum z poloviny 12. století.

⁷ CDB I., č. 386, s. 369.

⁸ AČ IV., č. 2, s. 175.

⁹ KUPKOVÁ, R. *Sopřeč: dějiny obce*. Pardubice: Východočeské muzeum, Sopřeč: Obecní úřad v Sopřeči, 1999, s. 9. [48]

¹⁰ tamtéž

¹¹ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl IV. s. 560.

¹² SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. s. 82.

2.23 Stojice

Jako součást svojšického statku se Stojice staly dílem rozšiřujícího se choltického panství. Ještě před touto událostí si jistě udržovaly svůj význam, především ve sféře duchovní. Zdejší kostel Věch svatých se uvádí jako farní již v roce 1349.¹

Jednolodní kostel Věch svatých s trojboce uzavřeným presbytářem je původně pozdně gotickou stavbou, jejíž vznik je kladen do 15. století. Na severní stranu je situována sakristie a před západním průčelím je vztyčena věž, která byla na počátku 18. století přestavěna.² V téže době byla rovněž přestavěna loď kostela. Stavebních úprav byly ušetřeny dva gotické portály, které lze nalézt v sakristii. V presbytáři, který je zaklenutý polem a kápěmi křížové klenby a v plochostropé lodi se nacházejí hrotová okna.³

Hlavní oltář Věch svatých představuje centrální prvek interiéru kostela, který je dále vyzdoben souborem křížové cesty od Josefa Papáčka a obrazem sv. Václava z roku 1871.

2.24 Strašov

Strašov se prvně připomíná v roce 1337, kdy je o něj veden vlastnický spor. Jméno obce připomíná, že dříve tu existoval „Strašův dvůr.“ Toto osobní jméno vzniklo ze jména Straš nebo Stráša.⁴

2.25 Svinčany a místní části Dolní Raškovice, Horní Raškovice a Nákle

Jméno obce se prvně objevuje v roce 1226, kdy je v listině krále Přemysla Otakara I. uveden mezi svědky Křišťan ze Svinčan.⁵ Ve 14. století jako vlastníci vystupují Příbek ze Svinčan a Havel ze Svinčan,⁶ po jeho smrti připadla osada jako odúmrtí králi, který ji věnoval v roce 1384 Strnadovi z Poděhus.⁷ Na začátku 15. století získal osadu Jindřich Lacembok z Chlumu, který ji záhy prodal Janovi Zdechovcovi ze Zdechovic.

Než v roce 1483 prodal Jan z Duban Svinčany pánům Tuněchodským z Tuněchod, vlastníci se zde velmi často střídali. Na počátku 16. století se obec dostala do majetku města Chrudimi a odtud v roce 1539 k choltickému panství, jehož majitelem byl tehdy Jiřík Gerštorf z Gerštorfu.⁸ V této držbě zůstaly Svinčany až do konfiskací po roce 1620, kdy se novým pánem na Cholticích stal Kryštof Šimon z Thunu.

Původní dřevěný kostel sv. Vavřince se už v roce 1350 připomíná mezi farními kostely litomyšlského biskupství.⁹ Byl nahrazen dnešní pozdně barokní stavbou v letech 1764-1768.

¹ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 106.

² NÁHLÍK, F. *Cholticko v Chrudimsku*. sl. 159.

³ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 3. s. 428.

⁴ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: vznik, původní význam a změny*. Díl 4. s. 189.

⁵ CDB II., č. 289, s. 290.

⁶ SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. S. 854.

⁷ KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 478.

⁸ RYBIČKA, A. *Procházky p okolí Chrásteckém a Heřmano – Městeckém. Památky archeologické a místopisné*, roč. 1868, č. 7, sl. 568. [76]

⁹ RBM II., č. 746, s. 381.

Zcela dostaven byl však až v roce 1772 a o jeho výstavbě informoval nápis¹ se thunovským znakem, který se nacházel nad vchodem.² Současný kostel je jednolodní budovou s trojboce uzavřeným presbytářem, se sakristií po severní straně a kaplí po straně jižní.³ Nad západním průčelím se zvedá věž, která dnes nese pouze jediný zvon.⁴ Presbytář kostela je zaklenut klášterní klenbou, sakristie klenbou hřebínkovou a valenou s výsečemi.⁵ Výzdoba interiéru byla svěřena J. Kramolínovi, jehož fresky byly však při požáru v roce 1913 zničeny. Nicméně se zachovala jeho malovaná iluzivní sloupová architektura⁶ z roku 1776,⁷ která obklopuje hlavní oltář. Ten je doplněn ještě postranními oltáři sv. Jana Nepomuckého a sv. Barbory. Ve vnitřních zdech presbytáře a lodi jsou zasazeny náhrobníky zesnulých členů rodu Gerštorfů z Gerštorfu z let 1576-1612.⁸ Dva se nacházejí rovněž ve vnější zdi lodi.⁹

Jednopatrová barokní fara, nacházející se v těsné blízkosti kostela, byla postavena na obdélníkovém půdorysu v roce 1778. O několik let později vznikla ve Svinčanech škola, jejíž původní dřevěná budova byla v roce 1878 nahrazena kamenným objektem.

2.25.1 Místní část Dolní Raškovice

Ves je považována za jedno z prvotních sídel rodu Býchorských z Raškovic, ze kterého se coby první známý předek uvádí Hynek z Raškovic.¹⁰ Tehdejší tvrz byla pravděpodobně vyplněna vojsky krále Matyáše v roce 1469.

2.25.2 Místní část Horní Raškovice

Horní Raškovice byly a jsou v podvědomí okolních obyvatel zapsány jako místo kamenných lomů, které prosperovaly především v 16. a 17. století. Ze skutečnosti, že se v její blízkosti nacházel zdroj stavebního materiálu, profitovala osada až do roku 1750.¹¹ Ačkoliv poté se intenzita těžby snižovala až k úplnému zastavení důlních prací, suroviny z Raškovic byly použity při různých stavbách ještě v 19. století.¹²

¹ viz katal. č. 085+

² NÁHLÍK, F. Cholticko v Chrudimsku. sl. 161.

³ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 3. s. 483.

⁴ viz katal. č. 025

⁵ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 3.s. 483.

⁶ tamtéž

⁷ viz katal. č. 088

⁸ viz katal. č. 020, 026, 028, 030, 033, 034, 035, 039, 040

⁹ viz katal. č. 019, 182

¹⁰ KOČÍ, L. *Obec Svinčany a místní části Horní a Dolní Raškovice, Nákle, Na prahu dějin: pověsti, vzpomínky, fakta*. s. 31.

¹¹ ADÁMEK, K. *V.Království české*. s. 590.

¹² KOČÍ, L. *Obec Svinčany a místní části Horní a Dolní Raškovice, Nákle. Na prahu dějin: pověsti, vzpomínky, fakta*. Svinčany: Obecní úřad, 2001, s. 36. [43]

2.25.3 Místní část Nákle

Pojmenování „Nákle“ má svůj původ ve staročeském výrazu nákel, což znamenalo luk nebo oblouk, ale také to mohlo být označení pro říční ohyb či výspu u vody.¹

2.26 Svojšice

Svojšice, ležící jihovýchodně od Přelouče, se připomínají už v roce 1265,² kdy je jmenován Milota ze Svojšic. V roce 1365 se uvádí Mikšík ze Svojšic.³

Na počátku 15. století osadu vlastnila Kateřina ze Svojšic, jinak také Anna z Mrdic. Ze dvou manželství měla čtyři děti – Petra, Mikuláše, Kateřinu Benignu a Markétu, kterým svůj majetek odkázala. Přes vzešlé spory se nakonec sourozenci dohodli a po vyplacení obou sester si Svojšice ponechali Petr a Mikuláš.⁴

V 2. pol. 15. století obec držel Jan ze Svojšic, posléze jeho syn Petr, po kterém vše zdělila jeho dcera Kateřina ze Svojšic. Jejím druhým manželem se stal Jiřík Gerštorf z Gerštorfu, v jehož prospěch se v roce 1546 vzdali svých práv na Svojšicích Kateřinini synové. V rukou Gerštorfů zůstala vesnice až do roku 1620, kdy byly majetky Štěpána Gerštorfa zkonfiskovány. Také Svojšice připadly k panství Choltice, a sice poté, co je v roce 1623 koupil Kryštof Šimon z Thunu.

Pozůstatky svojšické tvrze se nacházejí ve středu obce v blízkosti tudy protékajícího potoka. Po třicetileté válce, kdy byla tvrz vypálena, zůstala již neobydlena. Dnes zde můžeme spatřit zříceninu patrové věže a obytných částí se vchodem a střílnovým oknem.⁵ Ve 40. letech 20. století proběhly první opravy objektu a další následovaly krátce po polovině 20. století. V blízkosti tvrze byla také v roce 1936 odhalena busta a pamětní deska Julie Sýkorové, ženy K.H. Borovského, která se zde narodila.

2.27 Tetov

Tato mladá ves byla založena v roce 1791 Janem Oktaviánem hrabětem Kinským, který v té době vystupoval jako majitel chlumeckého panství. Obdobně jako Bílé Vchýnice byl Tetov správně spojen s Kundraticemi. Svě samostatnosti se vesnice dočkala v roce 1937.

2.28 Trnávka

Poté, co byl za husitských válek zničen sedlecký klášter, získal Trnávku v roce 1436 Kuneš Voděra ze Sekyřic.⁶ Jeho majetek později přešel na Jana Voděra ze Sekyřic, který

¹ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: vznik, původní význam a změny*. Díl 3. s. 175.

² CDB V/1., č. 453, S. 668. [13]

³ SOKA Pardubice, fond MNV Svojšice, kn. č. 2, Kronika od nejstarších dob – 1951.

⁴ ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 110.

⁵ FRAJDLOVÁ, E. *Tvrze na Pardubicku*. s. 16.

⁶ SKOKAN, J. *Historie polabských vesnic Trnávky, Řečan n. L., Labětina: vydáno u příležitosti výročí 800 let Řečan nad Labem 1165-1965*. s. 15.

získal také Zdechovice a Spytovice, čímž bylo celé zdechovické panství soustředěno do rukou jedné osoby.¹

Vedle Chvaletic představovala Trnávka druhé centrum evangelické víry v okolí. Téměř současně zde byl v roce 1782 utvořen evangelický sbor. Škola, fara a hřbitov pro potřeby nekatolického obyvatelstva vznikly v 2. pol. 80. let 19. století. Zadoštiučiněním pro tamější evangelíky bylo jistě postavení kamenné modlitebny v roce 1797.² Tato stavba byla v letech 1882-84 nahrazena novým pseudorenesančním kostelem.³

2.29 Turkovice a místní část Rašovy

Ve spojitosti s Radostou z Turkovic se osada prvně uvádí v roce 1257.⁴ V 2. pol. 14. století byli poddaní místního kostela podřízeni pánům ze Semtěše, mezi kterými se uvádějí v letech 1362-1363 Rubín ze Semtěše spolu se synem Petrem a roku 1406 Tas.⁵ Někjaký čas patřila ves k hradu Lichtenburk. V 2. pol. 16. století ji pod svou správou drželi nejprve majitelé choltického panství a následně páni na panství svojšickém. Nejdéle Turkovice setrvaly u Podhořan, ke kterým patřily v letech 1568-1850. V roce 1859 koupil tyto majetky Alois Welz.⁶ V současné době jsou k obci připojeny i místní části Bumbálka a Rašovy.

V blízkosti budovy školy, která v obci fungovala v letech 1720-1986, se nachází zdejší kostel sv. Martina s přilehlým hřbitovem. Jako farní je kostel připomínán v roce 1352.⁷ Byl vybudován v románsko-gotickém slohu jako jednolodní s pravouhlým, křížovou klenbou zaklenutým presbytářem, nad nímž je štít. Venkovní zdi budovy jsou rozděleny celkem šesti lisenami.⁸

V roce 1729 se kostel dočkal stavebních úprav a svého rozšíření, současně byla obnovena fara, která zanikla ve třicetileté válce. Další rekonstrukce se odehrála v letech 1816-1817, tehdy byla zbořena původní dřevěná zvonice, aby na jejím místě vznikla kostelní věž.⁹ Rovněž byla na severní stranu kostela přistavěna sakristie a na stranu jižní oratoř.¹⁰

Hlavní pseudobarokní oltář nese obraz sv. Martina z roku 1859, jehož autorem je malíř J. Brandejs. Postranní oltáře sv. Archanděla Michaela a Sv. Rodiny pocházejí z 1. pol. 18. století.

V areálu hřbitova se kromě kostela nachází empírová hrobka hrabat Pachtů z Rájova, kteří se ujali panství v roce 1798.¹¹ Zdánlivě pojícím prvkem hrobky a kostela je kamenná podezdívka hřbitovní terasy, která nese náhrobníky z let 1596-1753.¹²

¹ SKOKAN, J. *Historie polabských vesnic Trnávky, Řečan n. L., Labětina: vydáno u příležitosti výročí 800 let Řečan nad Labem 1165-1965*. s. 16.

² KAŇÁK, M. *Průvodce po památkách reformačních církví ČSSR*. s. 49.

³ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 4. s. 78.

⁴ CDB V/I., č. 138, s. 223.

⁵ SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. s. 908.

⁶ ČERMÁK, K. *Průvodce po Čáslavsku*. Čáslav, 1902, s. 5. [15]

⁷ BIRNBAUMOVÁ, A. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu čáslavském*. Praha: Archeologická komise při České akademii věd a umění, 1929, s. 338. [7]

⁸ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 4, s. 116.

⁹ KUČA, K. *České, moravské a slezské zvonice*. s. 290.

¹⁰ BIRNBAUMOVÁ, A. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu čáslavském*. Praha: Archeologická komise při České akademii věd a umění, 1929, s. 338.

¹¹ ČERMÁK, K. *Průvodce po Čáslavsku*. s. 5.

¹² viz katal. č. 029, 031, 036, 038, 080, 185

2.29.1 Místní část Rašovy

Existenci Rašov lze doložit od počátku 15. století. Název obce je odkazem na doby, kdy jako majitel vsi vystupoval muž jménem Raš. Toto osobní jméno vzniklo jako domácí zkratka jména Radslav nebo Ratibor.¹

2.30 Újezd u Přelouče

V roce 1299 se obec připomíná jako součást žiželického panství. Později zde svá práva v souvislosti s kostelem uplatňovali vladykové jak ze samotného Újezda, tak i z nedaleké Klamoše. V 2. pol. 14. století se mezi nimi jmenují Oněš, Jan a Ješek Diblík.² Společně s Klamoší se Újezd stal součástí chlumeckého panství, které v 1. pol. 16. století splynulo s panstvím Pardubice.

Kostel sv. Jiljí, který se již v roce 1361 uvádí jako farní,³ získal svou barokní podobu v roce 1703. Jedná se o jednolodní stavbu s trojboce uzavřeným presbytářem, zaklenutým jedním polem křížové klenby, k němuž přiléhá sanktuář. Valenou klenbou zaklenutá sakristie je situována na severní straně kostela, předsíňka na straně západní.⁴ V interiéru budovy se vedle hlavního, bohatě zdobeného oltáře s obrazem sv. Jiljí, nacházejí postranní oltáře s obrazy Kalvárie⁵ a sv. Marie Magdaleny.

Není zcela zřejmé, kdy byla vybudována dřevěná zvonice, stojící v blízkosti kostela. Současná hranolová, patrová stavba je výsledkem rekonstrukce provedené v roce 1828, při které byl původní objekt snížen.⁶ Poněvadž v konstrukci zvonice absentují vzpěry a zvonová stolice, je zvon⁷ zavěšen přímo na horním věnci trámů štenýřového hranolu.⁸

2.31 Valy nad Labem

Historie této obce je v mnohém spjata se zaniklou osadou Lepějovice, která se pokládá za nejstarší v dané oblasti. Poprvé se Valy zmiňují v roce 1398 v souvislosti s rytířem Joštem z Valu, který se uvádí i v roce 1401.⁹ V letech 1398 – 1405 zde zřejmě sídlili rytíři z Volféřova, kteří drželi i část zmiňovaných Lepějovic.

V polovině 60. let 15. století náležela část Valů k lepějovickému statku, ke kterému byl zbytek obce připojen v roce 1491, kdy majitel Lepějovic Václav Lepějovský ze Zásmuk koupil Valy od Jindřicha Dubánka z Duban.¹⁰ Počátkem 16. století veškeré majetky přešly do vlastnictví Jiříka Pávovce z Přetína,¹¹ který své sídlo přesunul na valskou tvrz.

¹ PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: vznik, původní význam a změny*. Díl 3. s. 544.

² SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. s. 919.

³ ADÁMEK, K. V. *Království české*. s. 210.

⁴ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 4. s. 116.

⁵ viz katal. č. 065

⁶ SOKA Pardubice, OÚ Újezd u Přelouče, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Újezda, s. 33.

⁷ viz katal. č. 021

⁸ KUČA, K. *České a moravské zvonice*. s. 293.

⁹ ADÁMEK, K. V. *Království české*. s. 583.

¹⁰ SOKA Pardubice, OÚ Valy, kn. č. 1, Pamětní kniha Valy, s. 17.

¹¹ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 28.

V letech 1513 – 1637 patřil valský statek Dobřenským z Dobřenic, kteří ho získali poté, co byl prodán bratrům Divišovi a Kunátovi. Z obou bratrů se na další podobě a osudech vesnice výrazně podílel především Kunát, na kterého přešla celá držba po smrti bratra v roce 1522. Kunát z Dobřenic působil jako schopný stavitel rybníků, který vedle rozsáhlých staveb pro Viléma z Pernštejna projektoval také systém vodních nádrží a kanálů ve Valech. Jeho stavby dokončené do roku 1530 v těchto místech značně zprůchodnily údolí, což přivedlo českého krále k udělení práva vybírat na Valech silniční mýto.

Po Kunátově smrti v roce 1539 zdělili majetek jeho dva synové Jindřich a Petr, kteří po dlouhých sporech o dědictví Jana Pleského z Levína připojili ještě v roce 1542 část Veselí. Jindřich o rok později zemřel a správa Valů připadla bratrovi. Petr Čáp Dobřenský si vybudoval slušné postavení v zemi, které jej však z Valů často odvádělo na cesty. Statek po něm v roce 1555 zdělil jeho nezletilý synovec Jindřich Čáp Dobřenský, jehož správa započatá v roce 1563 znamenala pro Valy značná pozitiva. Na statku založil velký ovčín, rozšiřoval rybníky, v roce 1575 zakoupil poplužní dvůr v Tuněchodech a navíc v roce 1577 byly císařskou listinou zdvojnásobeny poplatky z mýta.¹ Rozmach panství byl završen v roce 1585, kdy Jindřich získal ještě několik menších vesnic v Železných horách.

Jeho syn Jindřich Kunata na Valech dlouho nepobýval. Ačkoliv přesídlil na orelskou tvrz, kde pobýval se svou první ženou, tvrz na Valech neobydlená nezůstala. Usídlila se na ní jeho matka Kateřina ze Svárova. Jindřich Kunata aktivně vystupoval při stavovském povstání, což v důsledcích pro Valy znamenalo hrozbu konfiskace. Jeho druhá žena Maruška z Bubna však nebezpečí odvrátila a uchovala majetek pro své děti. Její dcera Kateřina Veronika, provdaná za Ladislava Lukavského z Lukavice, získala v roce 1657 do držby celý valský statek² a ihned přikročila k obnově válkou zničené vesnice. Založila malý pivovar, chmelnici a vinopalnu. O dědictví vznikly mezi jejími dcerami vleklé spory, které ustaly až v roce 1671, kdy se vlády na Valech ujala Sabina Kunigunda Lukavská. Její synovec a dědic Albrecht Ladislav Kapoun ze Svojkova Valy dlouho nedoržel. V roce 1703 je nabídl Františkovi Romediovi z Thunu, který statek o rok později včlenil do svého panství. Připojení Valů k choltickému dominiu znamenalo přerozdělení poddanských pozemků a osíření zdejší tvrze.

Období 18. století představovalo na Valech důležité změny, neboť dřívější panské podniky byl převáděny do poddanské držby. Tímto způsobem byla převedena koželužna, která byla zřízena v prostorách tvrze, kovárna a valský mlýn. V 80. letech rovněž proběhla první vlna regulace rybníků, která byla dokončena téměř až o století později.³

Podobu vsi výrazně ovlivnilo vybudování labského jezu v roce 1802 a stavba železnice v roce 1845. Vznik tratě sice znamenal zrušení ovčína, ale na druhou stranu přinesl nové možnosti v práci i komunikaci.

Rok 1848 je v obci spojen s dvěma událostmi – s aktivním vystoupením V. Poura v době pražského povstání a s vytvořením nové obecní správy, která včlenila Valy do svazku několika okolních obcí, které byly jednotně nazývány Veselí. Valy se osamostatnily až v roce 1902.

Přelom 19. a 20. století přinesl založení zdejší významné organizace sboru dobrovolných hasičů. Objevilo se však také negativum v podobě zrušení rybníčního mlýna. Druhý mlýn, převedený v roce 1916 na parní pohon byl zrušen krátce po první světové válce.

¹ VOREL, P. *Valy nad Labem 1398 – 1998: Stručná historie. 600 let obce.* s. 24.

² VOREL, P. *Z dějin Valů nad Labem a blízkého okolí.* Část 1-3. Valy: Městský národní výbor, 1987, s. 13. [97]

³ VOREL, P. *Z dějin Valů nad Labem a blízkého okolí.* s. 42.

2.32 Lepějovice

Místo zaniklé osady Lepějovice se dnes nachází v jihovýchodní části katastru obce Valy nad Labem a dějiny obou dlouhou dobu plynuly společně. Proto jsou Lepějovice zařazeny na tomto místě a následují po obci Valy nad Labem a nikoliv abecedně po obci Kojice.

Lepějovice jsou považovány za nejstarší osídlenou lokalitu v dané oblasti, neboť první doklad jejich existence pochází již z roku 1167. Osada je jmenována v listině, kterou český král Vladislav II. potvrdil, že ji litomyšlskému klášteru darovala jeho žena Gertruda.¹ Ke konci 14. století byly osada rozdělena na dvě poloviny, z nichž rozsáhlejší se stala svobodným statkem a druhou, podřízenou olomouckému biskupství, držel jako manství Hertvík z Lepějovic. Společně se svým synem a zetěm pak vše prodal Václavovi z Lipoltic, ale krátce poté se znovu držitelem léna stal Hertvíkův zeť Zvěst. Později ho vystřídal Bohuněk z Lepějovic a jeho synové.

V polovině 15. století rozpuštěný majetek opět spojili bratři Václav a Michal ze Sekyřic, kteří však Lepějovice dlouho nedorželi. Novým majitelem se stal Václav Lepějovský ze Zásduk, který připojil také Valy nad Labem² a vlastnil i část zaniklé osady Crkaň. Lepějovice pak byly až do svého zániku spravovány stejnou vrchností jako sousední Valy.

První zásah do podoby osady představovalo vybudování rybníčního systému stavitelem Kunátem z Dobřenic v první polovině 16. století. Větší část vesnice byla zatopena a zbylé dva grunty byly přesunuty na bezpečnější místo. Důsledky třicetileté války byly mnohem tvrdší. Lepějovice byly vypáleny, vykradeny a zničeny natolik, že se právě toto období považuje za dobu jejich zániku. Ten ovšem přišel později, a sice v první třetině 18. století. Choltická vrchnost přistoupila k parcelaci panství a na nově vzniklé veselské grunty byli roku 1706 přesunuti dva zbývající hospodáři z Lepějovic.

Z někdejší vesnice se zachoval jen kostel sv. Michaela archanděla, který je poprvé doložen v roce 1344. Na stavbě s mnohoúhelníkovým půdorysem jsou patrné gotické prvky. Jedná se o štěrbinovité okénko v západní stěně lodi, dále o pozůstatky gotických kleneb v severní a jižní stěně lodi a o zbytky gotického okna ve východní zdi presbytáře,³ který je polygonálně zakončen. Kostel byl během třicetileté války poškozen, ale následně opraven. V souvislosti s jeho barokizací vznikla také zvonice,⁴ na níž visel zvon z poloviny 15. století.⁵ Druhý zvon dal pro kostel pořídit Petr Čáp z Dobřenic v roce 1554.⁶ Dalšími úpravami prošla stavba v letech 1819 a 1889. Při opravě hřbitovní zdi v roce 1882 byla nalezena část náhrobního kamene z 16. století.

Dodnes jsou také v místech bývalé obce patrné pozůstatky tvrziště. Lepějovická tvrz, na níž zřejmě jako poslední sídlil Václav Lepějovický ze Zásduk, v průběhu 16. století zpustla. Myslivna není původní, jedná se barokní stavbu, kterou nechala v roce 1720 postavit choltická vrchnost.

¹ CDB I., č. 399, s. 413.

² SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. s. 205.

³ VOREL, P. *Z dějin Valů nad Labem a blízkého okolí*. s. 42.

⁴ BIČÍK, Z. *Lepějovice*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, 2000, s. 8. [6]

⁵ viz katal. č. 002+

⁶ viz katal. č. 015+

2.33 Vápno

Malá obec, ležící 7 km severním směrem od Přelouče, náležela v minulosti k žiželskému panství, se kterým byla v roce 1534 připojena k Chlumci.¹

Zdejší kostel sv. Jiří pochází z poloviny 14. století. Jedná se o gotickou stavbu, která byla v roce 1720 přestavěna.² Vnitřek jednolodního kostela s trojboce uzavřeným presbytářem a se sakristií a předsíňkou na severní straně je vybaven hlavním oltářem s obrazem sv. Jiří.³ S dalšího vybavení vyniká především cínová křtitelnice datovaná rokem 1677.⁴

Poblíž kostela se nachází otevřená vzpěradlová zvonová stolice, krytá stříškou, která nahrazuje jak původní dřevěnou zvonici, tak svou vlastní předchůdkyni, která existovala do roku 1935.⁵

2.34 Veselí

Obec je poprvé zmiňována v listině Jošta z Valů z roku 1401, ve které je jako svědek zmiňován Matěj z Veselí.⁶ Až do počátku 16. století, konkrétně do roku 1512, nejsou o obci žádné zprávy.

Ve 30. letech 16. století držel Veselí Pavel Choltický z Újezda, který však pro své dluhy o majetek přišel. Obec byla krátce poté rozdělena na dvě poloviny, z nichž první získal Jiřík Gerštorf z Gerštorfu a druhá zůstala pod správou Dobřenských z Dobřenic, kteří ji připojili k nedalekému valskému statku. Rozštěpení Veselí, jehož části spadaly pod různé vrchnosti, trvalo až do roku 1704. Po tomto dělení došlo k vybudování systému veselských rybníků, jejichž projektování významně zasáhlo do zdejší krajiny. Po roce 1532 získal část Veselí Jan Pleský z Levína, který byl synovcem Kunáta z Dobřenic. Tento valský rybníkář pravděpodobně vybudoval zmiňovanou soustavu rybníků, které svou polohou spadaly pod větší část obce patřící Kunátovým synům Jindřichovi a Petrovi Dobřenským. Po smrti obou bratrů zdědil valský statek a s ním i polovinu Veselí ještě nezletilý Jindřich z Dobřenic, za kterého spravovala majetek jeho teta Kunka z Dobřenic. V roce 1559 se rozhodla vše prodat Zdeňkovi z Dobřeni,⁷ kterému svými hospodářskými aktivitami značně změnil podobu obce i zdejší poměry. Podařilo se mu vybudovat si zde své vlastní sídlo, velký panský dvůr a spojit četné poddanské usedlosti. Dědicem těchto majetků ses stal v roce 1607 Zdeňkův syn Petr, který však statek dlouho nedoručel, neboť se velmi zadlužil a byl donucen v roce 1613 k prodeji.

Třicetiletá válka zasáhla Veselí v době, kdy byla jeho větší část již několik let spojena s valským statkem. Obec byla zcela zpustošena a usedlosti vypáleny. Novými osadníky se po skončení války stávali obyvatelé několika menších vesnic v Železných horách, které od počátku 16. století patřily valské vrchnosti.

Poté, co v roce 1704 koupil Valy nad Labem Romedius Konstantin Thun, byly po dlouhé době obě části Veselí opět spojeny v jeden celek. Začalo tak období pod vládou nové vrchnosti, které sebou přineslo přísnější robotní povinnosti.

¹ SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. s. 938.

² POČHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 4. s. 177.

³ tamtéž

⁴ viz katal. č. 052

⁵ KUČA, K. *České, moravské a slezské zvonice*. s. 294.

⁶ VOREL, P. *Grunty, rody a domy na Veselí 1401-2001*. Veselí: Obecní úřad, 2001. s. 6. [94]

⁷ ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. s. 111.

Doba josefinských reforem znamenala pro zdejší hospodáře příchod nových životních podmínek. Využitá možnost volněji zacházet s majetkem se odrazila ve vzrůstu počtu domů na přelomu 18. a 19. století. Obec se postupně zvětšovala a rozvíjela, čemuž zajisté také pomohlo vybudování železnice v roce 1845, na níž byla napojena v roce 1882 trať procházející severní částí Veselí. Rozmach obce místním umožnil postavit kolem roku 1830 první zvoničku na hrázi Náveského rybníka, která byla v roce 1841 nahrazena křížem. Podle návrhu V. Rudolfa byla v roce 1902 na stejném místě vystavěna V. Heblíkem kaplička, do níž byl zavěšen zvon.¹ Veselí se stalo poměrně dobře finančně zajištěnou zemědělskou obcí, která si mohla dovolit zakoupení vybavení pro sbor místních dobrovolných hasičů, který vznikl v roce 1897.² Růst přerušily až události první světové války, která obec drasticky zasáhla.

2.35 Vyšehněvice

Nejstaršími známými držiteli obce se uvádějí v roce 1369 Mareš a Jan z Vyšehněvic.³ V 15. století drželi ves páni ze Solče, z nichž Zikmund prodal v roce 1538 své zboží Jindřichovi Štrelovi z Rokyc, který svůj majetek postoupil Janovi z Pernštejna.⁴

Zřejmě nedlouho po tomto převodu vyšehněvická tvrz zpusťla, ovšem zbytky stavení byly patrné ještě v 18. století.⁵

2.36 Zdechovice a místní část Spytovice

Za nejstaršího známého držitele zdechovické tvrze je pokládán Ješek ze Zdechovic, který zde sídlil v 2. pol. 14. století. Od pozdějších majitelů koupil osadu na poč. 15. století Jan Voděradský ze Sekyřic, který svá práva v roce 1451 postoupil Petrovi a Janovi ze Sekyřic.⁶ Pro špatné hospodaření a následné zadlužení Petr o svůj majetek přišel a vše připadlo králi Vladislavovi II. Panovník posléze Zdechovice zastavil Mikulášovi Trčkovvi z Lípy,⁷ který je držel jen krátce, neboť Vladislav II. ves ze zástavy opět vyzvedl.

V roce 1517 získal toto zboží Zdeněk Lev z Rožmitálu, který spolu se Zdechovicemi obdržel také Chvaletice, Trnávku, Řečany a Spytovice.⁸ V 1. pol. 20. let se ves dostala do rukou Petra Sudy z Reneč, jehož syn Jan celé zboží předal Karlovi ze Žerotína.⁹ Zásługou císaře Ferdinanda I. drželi Karlovi potomci zdechovický statek dědičně až do roku 1585, kdy ho koupil Hynek Vrabský z Vrábí. V období vlády příslušníků tohoto rodu byla pravděpodobně tvrz přestavěna na zámek, neboť noví majitelé - páni z Věžníku převzali panství v roce 1642 s již existující renesanční budovou.

Nejdéle si své postavení na Zdechovicích udržel rod hrabat z Paarů, jehož členové zde vládli v letech 1722 – 1889. Za jejich éry získal zámek novou barokní podobu. Do dnešní

¹ SOKA Pardubice, MNV Veselí, kn. č. 1, Kronika obce Veselí, s. 179.

² SOKA Pardubice, MNV Veselí, kn. č. 1, Kronika obce Veselí, s. 48.

³ SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. s. 993.

⁴ KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 544.

⁵ tamtéž

⁶ KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 544.

⁷ ŠVEC, V. *Chvaletice- pamětní publikace k výročí 850 let Telčic a 600 let Chvaletic*. s. 6.

⁸ ŠVEC, V. *Chvaletice- pamětní publikace k výročí 850 let Telčic a 600 let Chvaletic*. s. 6.

⁹ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. s. 247.

doby se zachovala čtyřkřídlá dvoupatrová stavba s menším středním a rozsáhlejším čestným dvorem.¹

Druhou významnou památkou v obci je kostel sv. Petra a Pavla, který svou barokní podobu získal v roce 1716.² Dalšími stavebními úpravami prošla stavba ještě v průběhu 18. století. Kostel s věží nad západním průčelím je jednolodní s trojboce uzavřeným presbytářem, zaklenutým valenou klenbou a se sakristií na severní straně, která je rovněž zaklenuta klenbou valenou. V lodi nalezneme klenbu zrcadlovou.³

V roce 1889 prodal Karel kníže z Paarů zdechovický statek Janovi Schebkovi, který ho koupil pro svou dceru Amálii a jejího manžela Ottu Metala.⁴ Jejich dcery držely tento majetek do roku 1945.⁵

2.37 Žáravice

Do poloviny 19. století náležely Žáravice k pardubickému panství. Obdobně jako jiné obce v předchozích kapitolách, také tato ves nejprve příslušela opatovickému klášteru a v roce 1436 byla postoupena Divišovi Bořkovi z Miletínka.

V blízkosti žáravické tvrze se nalézalo sídliště Sušiny, které se připomíná v roce 1368, kdy jej po Ješkovi řečeném Zábřdovec získal Václav ze Sušín.⁶ V roce 1493 odkoupil tyto majetky Vilém z Pernštejna od tehdejšího vlastníka Jana Kozla a o rok později také podíl jeho ženy Kunky rozené z Pouchobrad.⁷

¹ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 4. s. 356.

² ADÁMEK, K. V. *Království české*. s. 596.

³ POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 4. s. 356.

⁴ SKOKAN, J. *Historie polabských vesnic Trnávky, Řečan n. L., Labětina: vydáno u příležitosti výročí 800 let Řečan nad Labem 1165-1965*. s. 21.

⁵ KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. s. 554.

⁶ MUSIL, F. Jedna nebo dvě tvrze? *ZKPP*, roč. 2001, č. 11- 12, s.268. [53]

⁷ tamtéž

3 KATALOG

Nástěnná malba na pravé straně triumfálního oblouku. Barevná malba je rozdělená na dvě poloviny bílou páskou, která nese nápis vyhotovený černými literami. Na spodní polovině je pravděpodobně vyobrazený sv. Kryštof.² Malba je místy opadaná a v levém spodním rohu část malby zcela chybí.

Materiál: malba na omítce
 Rozměry: pro vysoké umístění nezměřeny
 Písmo:³ kapitála
 Velikost písma: pro vysoké umístění nezměřena

(.)V(.)CCH ·

Literatura: Poche, díl 2, 1978, s. 80; Šmíd, 1983, s. 247.

¹ Šmíd, 1983, s. 247.

² tamtéž

³ Vzhledem k dataci nápisu by jako písmo přicházela v úvahu i románská majuskula, která se ve střední Evropě objevovala od 2. pol. 12. st. do 1. pol. 13. st. Z minimálního počtu dochovaných liter nápisu však žádná užití tohoto písma nedokazuje. Navíc se románská majuskula objevuje v Čechách jen výjimečně a u většiny dochovaných nápisů byla do pol. 13. st. použita kapitála.

Zvon, který byl původně zavěšený ve zvonici u kostela. Ucha zvonu byla hladká. Na čepci obíhal mezi dvěma zdvojenými linkami reliéfní nápis A). Na hřidelí, na které byl zvon zavěšený, byl vydlabaný nápis B). Zvon, který vážil 285 kg,² byl v létě 1996 odcizen. Text podle Hanuše.

Materiál: zvonovina
 Průměr:³ 62 cm
 Písmo:⁴ gotická majuskula
 Velikost písma:⁵ 2, 5 cm

A) MARIA + MATER + GRACIE + MISERICORO^aIE^{b c}

B) Ant = / Tro = / z V / 1 5 8 3

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kartč. č. 55; SOA Zámorsk, Velkostatek Choltice, kn. č. 5638, inventář kostela ve Svinčanech, Lepějovicích a Stojicích 1842; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, OÚ Valy, inv. č. 1, Pamětní kniha Valy, 1921, s. 21; SOkA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Rosůlek, 1909, s. 113; Rosůlek, 1919, s. 22; Hanuš, 1923, s. 10; Smutná, 1973, s. 100; Vorel, 1998, s. 20.

^a při odlévání chybně vsazeno O místo D

^b Smutná přepisuje „MISERICORDIE“

^c V inventáři kostela z roku 1842 je uvedený zcela odlišný přepis Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis.

¹ Smutná datuje zvon do přelomu 14. a 15. století. V pramenech a v literatuře se objevuje rok 1450.

² NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55.

³ SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71.

⁴ Druh písma je převzatý ze Smutné, která zvon uvedla ještě jako existující.

⁵ velikost písma rovněž ze Smutné

003 – Obr. 002, 003, d.

Stojice – kostel Všech svatých

1473

Zvon umístěný ve věži kostela o váze 356 kg.¹ Ucha zvonu jsou zdobená pletencem. Na čepci obíhá mezi dvěma jednoduchými linkami reliéfní nápis. Ze tří zvonů, které byly ve věži původně zavěšeny, se zachoval pouze tento prostřední zvon.

Materiál: zvonovina
Průměr:² 80 cm
Písmo: gotická minuskula
Velikost písma:³ 5 cm

**haec^a campana fusa est per maistrum^b Andream dictum^c Ptaczek⁴ Anno^d domini
M^oCCCC^oLXXIII^o**

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; Náhlík, 1868, sl. 160; Nechvíle, 1871, s. 50; Rybička, 1885, s. 47; Rosůlek, 1909, s. 106; Adámek, 1914, s. 591; Rosůlek, 1919, s. 34; Hanuš, 1913, s. 12; Smutná, 1973, s. 287.

^a Hanuš a Smutná přepisují jako „hec“

^b Náhlík a Smutná přepisují jako „magistrum“

^c Hanuš přepisuje jako „dictos“

^d Náhlík přepisuje jako „aō“

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55. Rosůlek však uvádí váhu 290 kg.

² Ve výkazu Zemského památkového úřadu je uveden průměr 81 cm, stejně jako ve výkazu Biskupské konzistoře. Hanuš a Smutná uvádějí průměr 82 cm.

³ Smutná velikost písma 3 cm.

⁴ Ondřej Ptáček se poprvé připomíná v roce 1470. Tento významný kutnohorský zvonař provozoval své řemeslo až do své smrti v roce 1513. Aktivně se podílel i na chodu města Kutné Hory, neboť od roku 1475 zasedal v jeho radě. S ženou Martou měl pět synů, z nichž Jakub pokračoval v otcově živnosti.

004 – Obr. 004, 005, d.

Turkovice – kostel sv. Martina

1473

Zvon zavěšený ve věži kostela. Šest uch je dekorováno pletencem. Na čepci zvonu mezi dvěma zdvojenými linkami obíhá reliéfní nápis. Zdvojená linka obíhá také kolem věnce. Plášť i čepce je na několika místech potřísněný červenou barvou. Na zvonu jsou patrné stopy tekoucí vody, která zřejmě kapala z děravé střechy věže. Toto poškození místy ztěžuje čtení nápisu.

Materiál: zvonovina
Průměr: 82 cm
Písmo: gotická minuskula
Velikost písma: 4 cm

hec camp^a a fusa ē ad lauē^b et glorie sancte trinitatis per mr^c ptaczek¹ Anno^d Domini^e mcccc^f-lxxiii^f

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 68; Rybička, 1885, s. 48; Čermák, 1902, s. 55; Birnbaumová, 1929, s. 340;

^a všeobecné zkracovací znaménko nad p

^b zřejmě přehozená písmena – mělo by být laudē

^c všeobecné zkracovací znaménko nad r

^d Smutná přepisuje jako „anno“

^e Smutná přepisuje jako „domini“

^f špatně čitelné

¹ viz pozn. č. 4 u katal. č. 003

005†	Zdechovice – kostel sv. Petra a Pavla	1481
------	---------------------------------------	------

Zvon,¹ který byl zavěšený spolu s ostatními zvony ve věži kostela. Při válečné rekvizici v první světové válce byl 27. 8. 1916 z věže sňat. Text podle Pamětní knihy zdechovické fary.

Písmo:² gotická minuskula

Ad laudem et gloriam^a omnipotentis Dei fusa sum per magistrum Annorum^{b3} A.^c 1481

Prameny a literatura: SOA Zámorsk, Velkostatek Zdechovice, kn. č. 411, inventář kostela ve Zdechovicích a Řečanech 1845; SOkA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch der Zdechowicher Pfarre, s. 182; Adámek, 1914, s. 596; Rosůlek, 1909, s. 116; Rosůlek, 1919, s. 12, 22; Smutná, 1973, s. 345 – 346.

^a Rosůlek za slovem gloriam uvádí v přepisu slovo „mei“

^b Rosůlek přepisuje jako „amorum.“ V pamětní knize je patrně také špatný přepis – správně by mělo být per magistrum Andream.

^c Rosůlek přepisuje jako „Anno dom“

¹ Rosůlek uvádí, že zvon nesl reliéf znaku rodu z Paarů. Zřejmě údaje k tomuto zvonu špatně přiřadil a správně měl tyto informace uvést u zvonu z roku 1872, neboť až v této době Paarové zdechovické panství drželi.

² Druh písma je převzatý ze Smutné, která však neuvádí zdroj této informace a zřejmě písmo zařadila podle roku 1481.

³ viz pozn. č. 4 u katal. č. 003

006†	Svinčany – kostel sv. Vavřince	1483
------	--------------------------------	------

Zvon zavěšený původně ve věži kostela o váze 409 kg.¹ Ucha zvonu byla zdobená ornamentem. Na čepci mezi jednoduchými linkami obíhal nápis A), pod kterým se nalézal pod dvěma křížky mezi slovy „eus“ a „anno“ nápis B).² Plášť zvonu byl bez ozdob. Zvon byl sňat při druhé válečné rekvizici v červenci 1917.³ Text, rozměry zvonu a písma i podoba nápisu podle Sbírký rukopisů anotového materiálu, č. 17.

Průměr: 93 cm

Písmo:⁴ A) gotická minuskula

B) kapitála

Velikost písma: 2, 5 cm

A) **hec + campana + fuz^a + est + da^b + laudem + dei + eus + anno + domini + mlez^aimo + octugez^aymo + tercio +**

B) **X^cPS**

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Náhlík, 1868, sl. 162; Nechvíle, 1871, s. 42; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Rosůlek, 1919, s. 12; Hanuš, 1923, s. 11; Smutná, 1973, s. 300 - 301.

^a litera z měla střední dřík

^b přehozená písmena, správně mělo být ad

^c litera X měla střední dřík

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55. Hanuš uvádí váhu 490 kg.

² Hanuš, 1923, s. 11

³ tamtéž

⁴ Písmo určené podle otisku zvonu, který se nachází ve Sběrce rukopisů anotového materiálu, č. 17

007†	Řečany n/Labem – kostel sv. Marie Magdaleny	1484
------	---	------

Zvon, který byl zavěšený ve věži kostela, byl bez ozdob - pouze s nápisem. Dle Pamětní knihy obce Řečany¹ byl zvon 27.8.1916 zrekvírován pro válečné účely. Smutná tento zvon uvádí pod letopočtem 1487, přičemž však cituje literaturu, ve které je zvon zařazený do roku 1484 a tento rok zmiňuje také v krátkém úvodu před katalogovým záznamem. Patrně došlo pouze k písemné chybě při sestavování katalogu, neboť zvon z roku 1487 se nevyskytuje v pramenech ani v jiné literatuře. Text podle Rosůlka.

Písmo:² gotická minuskula

Hec campana fusa est ad laude et glam sance trinitatis p m pt³ Anno domini m^occcc^olxxxiiii

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, Archiv obce Řečany n/ Labem, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Řečany n/ Labem, s. 130; Kalousek, 1881, s. 15; Rosůlek, 1909, s. 125; Adámek, 1914, s. 598; Rosůlek, 1919, s. 24, 34; Smutná, 1973, s. 252-53.

¹ SOkA Pardubice, Archiv obce Řečany n/ Labem, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Řečany n/ Labem, s. 130.

² Smutná uvádí jako písmo gotickou minuskulu, ale v literatuře ani v pramenech se tento údaj neobjevuje.

Zřejmě vychází z roku, ve kterém zvon vznikl.

³ viz pozn. č. 4 u katal. č. 003

008†	Selmice – kostel sv. Vavřince	15. st. ¹
------	-------------------------------	----------------------

Zvon, který byl zavěšený ve věži kostela. Kolem čepce obíhal mezi zdvojenými linkami reliéfní nápis A). Linky obíhaly také kolem horní a spodní části věnce. Zvon nesl na plášti dva reliéfy, z nichž první vyobrazoval Pannu Marii s dítětem a druhý znázorňoval kříž. Pod

reliéfem Madonny se nacházel nápis B). Rekvizice postihla zvon 27.8.1916, ale poté, co bylo odhadnuto stáří zvonu, byl podle přípisu z 19.3.1918, č. 3027 navrácen zpátky. V současné době je věž kostela nepřístupná a její vchod je napevno zakrytý. I když Smutná zvon ve své práci uvádí jako existující, není možné si ověřit, zda ve zvonici stále je. Proto je uváděn jako neznámý. Rozměry zvonu, velikost i druh písma a přepis jsou podle Smutné.

Materiál: zvonovina
Průměr: 72 cm
Písmo: gotická majuskula
Velikost písma: 1,5 – 2,5 cm

A) + B S C H M + D E P C M + S O D S E Y O + B D S O M P B + O H M D B E +

B) M

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 57; NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Rosůlek, 1919, s. 34; Hanuš, 1923, s. 9; Smutná, 1973, s. 255 – 256.

¹ Přibližný letopočet vzniku zvonu je neznámý. Zvon je v některých pramenech zařazen i do 14. století.

009 – Obr. 006, 007, d. Řečany n/Labem – kostel sv. Marie Magdaleny 1505¹

Zvon o váze 260 kg² je hladký bez ozdob. Na koruně zvonu slouží pro zavěšení šest hladkých uch. Na čepci obíhá mezi dvěma zdvojenými linkami nápis. Zvon byl zavěšený ve věži, nyní je postavený na podlaze napravo od vchodu uvnitř kostela. Od věnce téměř do poloviny pláště vybíhá prasklina. Zvon zůstal pro kostel zachovaný během válečných rekvizic za první světové války. Byl sice sňat Němci v roce 1945, ale vrátil se zpět.³

Materiál: zvonovina
Průměr: 61 cm
Písmo: gotická minuskula
Velikost písma: 2,7 cm

**hec campana fusa est ^{a-}ad laudem^{-a} dei hac sancti martini epis ♣ Anno^b domini ♦ m^o ♦
cccc^o ♦ v^o ♦**

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; SOkA Pardubice, Archiv obce Řečany n/ Labem, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Řečany n/ Labem, s. 130; Kalousek, 1881, s. 15; Rosůlek, 1909, s. 125; Adámek, 1914, s. 598; Rosůlek, 1919, s. 24, 34; Skokan, 1965, s. 11; Smutná, 1973, s. 252 - 53.

^a scriptura continua

^b Smutná přepisuje jako „anno“

¹ Smutná ztotožňuje tento zvon se zvonem z roku 1450, který se objevuje ve výkazu zvonů Biskupské konzistoře uloženého v SOkA Hradec Králové, přičemž své tvrzení odůvodňuje tím, že při soupisu zvonů došlo k chybnému čtení letopočtu na zvonu z roku 1505 a byl tak uměle vytvořen neexistující zvon z roku 1450. Zvon s tímto letopočtem se však objevuje i ve výkazu Zemského památkového úřadu, který je uložen v NA v Praze. Je otázkou, zda by se chybné údaje o zvonu objevily nezávisle u dvou institucí nebo zda zvon skutečně existoval. Je nutné dodat, že v jiných pramenech ani v literatuře se zvon z roku 1450 neobjevuje.

² Rosůlek uvádí váhu pro zvon z roku 1505, ale průměr, který mu odpovídá, přiřadil ke spornému zvonu z roku 1450.

³ Skokan, 1965, s. 11.

010 - Obr. 008, 009, d.	Lipoltice – kostel sv. Matouše	1513 ¹
-------------------------	--------------------------------	-------------------

Velký **zvon** zavěšený v kostelní věži. Šest uch zvonu nemá žádné zdobení. Na čepci obíhá mezi zdvojenými linkami reliéfní nápis. Na věnci obíhá jednoduchá linka. Jako jediný byl zvon ušetřený válečných rekvizic.

Materiál: zvonovina
Průměr:² 103 cm
Písmo: gotická minuskula
Velikost písma:³ 4 cm

hec campana fusa est ad laudem dei per andream dictum ptaczek⁴ in montibus cut Anno domini mcccc^oxiii.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; SOkA Pardubice, FÚ Lipoltice, kn. č. 25, Inventář kostela a fary 1876; Náhlík, 1868, sl. 156; Nechvíle, 1871, s. 37; Rybička, 1885, s. 48; Čermák, 1892, s. 70; Rosůlek, 1909, s. 54; Rosůlek, 1919, s. 34; Hanuš, 1923, s. 5; Smutná, 1973, s. 223 - 224; Tetřev, Vincenciová, 2004, s. 175.

¹ Ačkoliv byl zvon odlitý pravděpodobně roku 1513, samotný nápis udává rok 1413. Lze se domnívat, že došlo k chybě při sázení liter a v letopočtu chybí jedno písmeno c. Podle Hanuše byl zvon odlitý 1504, nikoliv 1513 jak uvádějí ostatní autoři.

² Smutná uvádí průměr 78 cm.

³ Smutná uvádí velikost písma 2 cm.

⁴ viz pozn. č. 4 u katal. č. 003

011 - Obr. 010, 011, d.	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1515 ¹
-------------------------	-----------------------------	-------------------

Zvon zavěšený ve věži kostela nazývaný Jakub o váze 876 kg.² Ucha zvonu jsou zdobená pletencem. Na čepci obíhá mezi dvěma zdvojenými linkami reliéfní nápis A). Na věnci obíhá jedna zdvojená linka. Srdce zvonu nese nápis B). Pro válečné účely byl zvon 30.8.1916 z věže sňat.³ Sdělením z 28. října 1918 č. 8023 / BA byl však z rekvizice vyňat a posléze vrácen zpět na své místo.⁴

Materiál: zvonovina
Průměr: 106 cm
Písmo: A) gotická minuskula
B) arabské číslice, kapitála
Velikost písma: A) 3 cm
B) 3 cm

A) ^awe ^gmeno^{-a b} .^c ^bozi .^c ^ten^o + ^zwon ^dielan + ^ake ^czti^{-a} .^c ^a + ^chwale + ^bozi .^c ^a + ^swatemu .^c ^yagubu^d + ^anno^e .^c ^domini^e + ^m .^c ^fcccc^o + ^{xv} .^c

B) 1811 / WS / IS

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; SOkA Pardubice, FÚ Přelouč, kn. č. 193, Inventář kostela a fary 1870; Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1881, s. 38; Nechvíle, 1884, s. 18; Rosůlek, 1909, s. 68; Rosůlek, 1919; s. 33 – 34; Hanuš, 1923, s. 16; Ledr, 1926, s. 207; Smutná, 1973, s. 223 – 224.

^a scriptura continua

^b Smutná přepisuje jako „gymeno“

^c palmeta jako oddělovací znaménko

^d v literatuře a v pramenech jako „Jakubu“

^e Smutná nepřepisuje

^f od označeného místa pokračuje nápis pod spodní zdvojenou linkou

¹ v pramenech i v literatuře se objevuje letopočet 1512

² NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78.

³ tamtéž

⁴ Hanuš, 1923, s. 7.

012 – Obr. 012, 013, d.

Vápno – zvonice

1520

Zvon zavěšený ve zvonici poblíž kostela.¹ Zvon je zavěšený šesti uchy, která jsou dekorovaná pletencem. Kolem věnce obíhá zdojená linka. Na čepci zvonu obíhá reliéfní nápis mezi dvěma zdvojenými linkami. Zvon je laděn do c. Za první světové války mu hrozila válečná rekvizice, ale farní úřad ve Vápně se za něj snažil nabídnout zvon z Újezdu z roku 1576. Zemský konzervátorský úřad však na toto řešení nechtěl přistoupit, neboť zvon od Ondřeje Kotka z roku 1576² z Újezdu se mu zdál cennější. Nakonec byly zachráněny oba zvony a přečkaly i válečné rekvizice za druhé světové války. Zvon z roku 1520 byl přemístěn z Újezdu do Vápna a zvon z roku 1576 zůstal v Újezdu.

Materiál: zvonovina

Průměr: 81 cm

Písmo: gotická minuskula

Velikost písma: 3 cm

ke czti bohu wssemohouczemu matze geho y wssem S^askrze mistra yakuba ptaczka³ od hory cut Anno^b.^c 1[∩] 2

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 57; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 66; SOkA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Smutná, 1973, s. 330 - 331; Kuča, 2001, s. 294;

^a litera S je vyšší než zbytek textu

^b Smutná přepisuje „anno“

^c jako oddělovací znaménko jsou tři routy nad sebou

¹ V Inventáři majetku kostela z roku 1775 se uvádí, že zde visel ještě zvon z roku 1524 se třemi nápisy. Nikde jinde v pramenech se však tento zvon neobjevuje a není zmiňován ani v literatuře.

² viz katal. č. 021

³ Jakub Ptáček byl synem Onřeje Ptáčka a jeho ženy Marty. Po otci vedl zvonařskou dílnu.

Zvon nazývaný Marie nebo poledník o váze 360 kg zavěšený ve zvonici,¹ která stojí v severovýchodním rohu hřbitova. Zvon je zavěšený šesti uchy, která jsou zdobena pletencem. Nápis obíhá podél čepce ve dvou řádcích, které jsou oddělené zdvojenými linkami. Na plášti zvonu je menší reliéf Panny Marie s Ježíškem.² Pro válečné účely byl zvon sňat 27.8.1916.³ Zásluhou J. Hanuše a J. Diviše byl dovezen zpět 14.12.1916.⁴

Materiál: zvonovina
 Průměr: 85,5 cm
 Písmo: kapitála
 Velikost písma:⁵ 3 cm

TEN^aTO .^b Z^{ac}WON^a .^b d-^dKE CZ^{ac}TI^d .^b A .^b d-^dK CHWALE^d .^b PA^v .^b BOH^v .^b LETA
 BOZ^{ac}I MVXLII^e S^aLIT GES^aT / S^aKRZ^{ac}E .^f WACZ^aLAWA^g .^f KON^aWARZ^{ac}E^h⁶

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; SOKA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOKA Pardubice, OÚ Semín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Semína, s. 15; SOKA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Nechvíle, 1881, s. 29; Adámek, 1914, s. 602; Rosůlek, 1909, s. 49; Rosůlek, 1919, s. 34; Hanuš, 1923, s. 14, 17; Smutná, 1973, s. 257-58; Trubač, 1989, s. 2; Kuča, 2001, s. 266.

^a litery nasazeny opačným směrem

^b lilie jako dělicí znaménko

^c písmeno Z má střední dřík

^d scriptura continua

^e Nechvíle přepisuje jako „MDXLII“

^f list jako dělicí znaménko

^g litera A sestupuje pod základní linku

^h Nechvíle přepisuje jako „Kowarze“

¹ Nynější zvonice byla postavena až v 2 pol. 18. století.

² pod literou S ve slově SKRZE

³ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78. Smutná uvádí datum rekvizice 25.8. 1916.

⁴ SOKA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71. Smutná uvádí datum 19.12.1916.

⁵ Smutná uvádí velikost písma 2 cm.

⁶ Václav konvář působil jako zvonář v Hradci Králové od roku 1539. Podlehl morové nákaze v roce 1562.

Zvon menší, který se nacházel ve zvonici kostela. Zvon byl postižený válečnou rekvizicí v roce 1917. Text podle Nechvíle.

Průměr:¹ 69 cm

Ga hlas wolagiciho na paussty sprawte cestu panie² girzig klabal.³ 1552

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Lipoltice, inv. č. 1, Pamětní kniha obce Lipoltic, 1905 – 1962; Náhlík, 1868, sl. 156; Nechvíle, 1871, s. 37; Rybička, 1885, s. 50; Rosůlek, 1919, s. 12, 34; Smutná, 1973, s. 104.

¹ Průměr dle Pamětní knihy obce Lipoltic. Smutná uvádí průměr 78 cm.

² J 1, 23

³ Jiří Klábal působil jako zvonář v Kutné Hoře od 30. let 16. století do své smrti v roce 1552. Zvonařskou dílnu po něm převzali jeho synové Jiří a Rafael.

015†

Lepějovice – zvonice

1554

Zvon, který byl zavěšený ve zvonici u kostela. Ucha zvonu byla ornamentálně zdobena. Na plášti se nacházel reliéf sv. Michaela archanděla s mečem a váhami a naproti pak znak rodu Dobřenských z Dobřenic.¹ Na čepci obíhal mezi zdvojenými linkami reliéfní nápis. Válečná rekvizice v roce 1918. Průměr, písmo a jeho velikost i text podle Hanuše.

Materiál: zvonovina

Průměr: 72 cm

Písmo:² kapitála

Velikost písma: 3 cm

**TENTO .^a ZWON .^a DIELAN .^a ^bK .^a SWATYMV^{-b} .^a MIC .^a LETA .^a PANIE .^a
MDLIII .^a / .^a HALV .^a**

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, OÚ Valy, inv. č. 1, Pamětní kniha Valy, 1921, s. 21; SOkA Pardubice, MNV Veselí, inv. č. 1, Kronika obce Veselí, s. 81; SOkA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Rosůlek, 1919, s. 33; Hanuš, 1923, s. 10; Smutná, 1973, s. 101; Vorel, 1998, s. 23.

^a heraldická lilie jako oddělovací znaménko

^b scriptura continua

¹ na modrém štítu čáp přirozené barvy

² Druh písma převzatý ze Smutné, která však neuvádí zdroj této informace.

016†

Stojice – kostel Všech svatých

1557

Zvon původně zavěšený ve věži kostela o váze 395 kg.¹ Bohatě zdobený zvon měl pod korunou mezi zdvojenými linkami pás sedmi medailonů,² mezi kterými byly podobizny Ferdinanda I. a jeho ženy Anny.³ Plášť nesl ornamentálně zdobený rám, který měl ve všech čtyřech rozích kruhový reliéf. V rámu se nalézal reliéfní nápis A). Pod nápisem byl kruhový reliéf o průměru 9,5 cm.⁴ Pod tím další reliéf s figurálním dekorem. Na protější straně pláště se nalézalo druhé zdobené orámování s nápisem B). Pod ním byl reliéf hlavy neznámé osoby. Ze tří zvonů, které se nacházely ve věži, byl tento zvon největší. Při druhé válečné rekvizici byl zvon 19.3 1918 na místě rozbit a odvezen.⁵ Text podle Sběrky rukopisů anotového materiálu, č. 17.

Průměr:⁶ 90 cm

Písmo:⁷ kapitála

A) BVDELI PAN BVOH / ^a-S NAMI^{-a} KDO BVDE / PROTI NAM .^{b8} S^c-IL^{-c}T.^b / LETA

.^b MDLVII .^b

B) TEN^d TO ZWON^d DIELAN^d /G EST PROTO ABY LIDE / WIEDELI KDIZ GSE .^b /
ZWON^d I^a N^d A SLOWO^a BOZI / MAGI .^b SCHAZETY .^b .^b

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOA Zámorsk, Velkostatek Choltice, kn. č. 5638, inventář kostela ve Svinčanech, Lepějovicích a Stojicích, fol. 6; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, Archiv obce Stojice, kn. č. 2, Pamětní kniha obce Stojice, s. 17; SOkA Pardubice, Sbírka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Náhlík, 1868, sl. 160; Nechvíle, 1871, s. 50; Rosůlek, 1909, s. 106; Rosůlek, 1919, s. 17, 34; Adámek, 1914, s. 591; Hanuš, 1923, s. 13; Smutná, 1973, s. 287-88.

^a scriptura continua

^b Mezi slovy se nacházely medailony. Smutná uvádí lilie.

^c přehozené litery L a I

^d opačně nasazené písmeno N

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55. Rosůlek však uvádí váhu 420 kg.

² Hanuš, 1923, s. 13.

³ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 5.

⁴ Hanuš, 1923, s. 13.

⁵ SOkA Pardubice, Archiv obce Stojice, kn. č. 2, Pamětní kniha obce Stojice, s. 17.

⁶ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55. Rosůlek a Smutná nepatrnou odchylku v průměru – 91 cm.

⁷ Písmo určené podle otisku nápisu, který se nachází ve Sbírce rukopisů anotového materiálu, č. 17.

⁸ Ř 8, 31

017 – Obr. 016, 017, d.

Přelouč – kostel sv. Jakuba

1566

Zvon ve věži kostela nazývaný Maria o váze 154 kg.¹ Je zavěšený na šesti uchách, která jsou hladká. Na čepci zvonu obíhá mezi dvěma jednoduchými linkami reliéfní nápis. Pod spodní linkou vybíhá směrem dolů reliéfní pás s akantovým motivem. Větec zvonu je v horní i spodní části ozdoben jednoduchou linkou. Smutná ho lokalizuje do kostela Navštívení Panny Marie, ale v současné době je zvon zavěšený ve věži kostela sv. Jakuba.

Materiál: zvonovina

Průměr:² 50 cm

Písmo: kapitála

Velikost písma:³ 4 cm

TENTO + Z^aWON .^b SLYT .^b G .^b LETA .^b PANIE .^b 1 .^b 5 .^b 6 .^b 6

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78. Nechvíle, 1874 - 1878, sl. 761; Rosůlek, 1909, s. 69; Adámek, 1914, s. 578; Rosůlek, 1919, s. 13, 34; Smutná, 1973, s. 231 – 232.

^a písmeno Z má střední dřík

^b lilie jako oddělovací znaménko

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78.

² Smutná uvádí průměr zvonu 54 cm.

³ Smutná uvádí velikost písma 3 cm.

Náhrobník s figurálním vyobrazením neznámé osoby.¹ Mužská postava v brnění má hlavu na podušce a drží v levé ruce meč a v pravé neznámý předmět. U pravé nohy má muž přilbu ozdobenou chocholem. Podél okrajů obdelníkového náhrobníku obíhá reliéfní nápis. Náhrobník byl sekundárně umístěn na vnější straně jižní zdi kostela. Původně se nacházel v interiéru v podlaze kostela. Náhrobník je silně poškozený a nápis téměř nečitelný. Rozeznat lze jen několik písmen v horním pásu a ve vrchní části pravého pásu.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 189,5 × 89 cm
 Písmo:² gotická minuskula
 Velikost písma: 9 cm

[Leth]^a a 15(6)9^b [---] (.....) / [---] / [---] / (Blahoslavené) zmrtwych (wzkriss)

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 68; Ledr, 1926, s. 73, 126; Tetřev – Vorel, 1997, s. 38 – 39; Vorel, 1999, s. 96.

^a nečitelný text doplněný podle Vorla

^b Vorel se přiklání k letopočtu 1599.

¹ Ledr určil muže jako rytíře Bartoloměje Kapouna, ale Vorel tuto identifikaci vyvrátil a označil osobu jako možného Magrle ze Sobíšku.

² písmo vykazuje frakturální rysy

Náhrobník Bernarta Gerštorfa z Gerštorfu,¹ který je zasazený do vnější zdi epištolní strany kostelní lodi. Spodní polovina obdelníkového náhrobníku je vyplněna znakem rodu Gerštorfů.² Nápis je vytesaný po obvodu kamene a přechází do horní poloviny náhrobníku.

Materiál: mramor
 Rozměry:³ 223 × 84,5 cm.
 Písmo:⁴ gotická minuskula
 Velikost písma:⁵ 7 – 9 cm

Letha m Lxxiiii:w Au / tery przed Sm^a Pawlem na Wiru Krzestianskau Obraczeny.⁶ w /
^b xvii hodin [Vroze^y]^{c-b} / a stateczny Rytirz Pan^d Bernart Gersstorff z
 Gersst[o]^crffu //^e a na Cholticzych / Ziwoť swug doko / nal . w tomto m[is]^{cf} / tie
 pohrzen g^{gt} / odpocziwa Ocze / kawagicze przy / ssty Pana Na / sseho Gezisse / ~
 Krysta:~

Literatura: Náhlík, 1868, sl. 162; Nechvíle, 1871, s. 43; Diviš, 1909, s. 47; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 290-91; Poche, díl 3, 1980, s. 483.

^a nad písmenem m všeobecné zkracovací znaménko

^b Spodní okraj náhrobníku je zapuštěný do země a nápis nelze přečíst – byl doplněný podle Diviše.

^c V označeném místě je část kamene odštipnutá - chybějící text doplněný podle Diviše.

^d Diviš prepisuje „P.“

^e Od označeného místa pokračuje nápis vprostřed vrchní části náhrobníku.

^f V tomto místě je kámen odštípnutý.

^g nad písmenem g všeobecné zkracovací znaménko

¹ Bernart Gerštorf z Gerštorfu byl synem Jiříka Gerštorfa z Gerštorfu, který se stal zakladatelem choltické větve rodu. Bernart byl pasován na rytíře Karlem V. S ženou Annou z Ronovce měl syna Jiříka mladšího Gerštorfa a dcery Magdalénu a Alenu.

² znak Gerštorfů – dělený štít, nahoře červený, dole rozdělený stříbrno - černě

³ Smutná uvádí 223 × 83 cm.

⁴ písmo vykazuje některé frakturní rysy – např. jednobříškové a, které lze v nápisu najít poměrně často a volné vlnovky vycházející z některých minuskulních liter i verzálek – např. h, p, G, K, N a P.

⁵ Smutná uvádí velikost písma 6 – 9 cm.

⁶ datum 20. ledna 1574

020 – Obr. 021, 022, d.

Svinčany – kostel sv. Vavřince

1576

Náhrobník Anny Gerštorfové z Ronovce¹ zasazený do vnitřní zdi lodi na její evangelijní straně. Na obdelníkovém náhrobníku je reliéf ženské postavy, která je oděná do dlouhých šatů a rameny a hlavou spočívá na polštáři. Ruce má sepjaté na prsou. U levé nohy ženy je reliéfní znak Andělů z Ronovce.² Reliéfní nápis obíhá po obvodu náhrobníku. Spodní pás nápisu je zhruba v prostředku vyplněný sádrou.

Materiál: mramor

Rozměry:³ 165 × 90 cm

Písmo:⁴ gotická minuskula

Velikost písma:⁵ 6 – 7 cm

**Letha panie lxxvj W sobotu przed / niediely Jubilate^{a6} W xviiij [h]^{bc} odin Vmrzela gt^d
Vrozena pany Anna / Gersstorff^e[owa]^{b -e} z Ronowcze a na / choltic[z]^bych^fa tuto
pochowana^d [gt]^b Oczekawage Blahoslawe^o wzkrzisse^{[ⁱ]^b}**

Literatura: Náhlik, 168, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Diviš, 1909, s. 52; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 292; Poche, díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a Nechvíle přepisuje „Gibilate“

^b ztracený text podle Divíše

^c písmeno h je odštípnuté

^d špatně čitelné

^e do textu zasahuje sádrová výplň poškozené části náhrobníku

^f špatně čitelné

¹ Anna Gerštorfová z Ronovce byla manželkou Bernarta Gerštorfa z Gerštorfu, se kterým měla syna Jiříka a dvě dcery.

² znak Andělů z Ronovce - na modrém štítu černý býk se zlatými rohy a kopyty

³ Smutná uvádí rozměry 125 × 90 cm.

⁴ Některé volné vlnovky vycházející např. z liter h a z by mohly být signálem pro určení písma jako fraktury, ale celkový charakter nápisu a dvoubříškové a značí gotickou minuskulu.

⁵ Smutná uvádí velikost písma 5-6 cm.

⁶ datum 12. května 1576

Zvon zavěšený ve zvonici, která stojí přes silnici naproti kostelu. Zvon je zavěšený na 6 hladkých uchách. Plášť zvonu nese reliéf Kalvárie, přičemž pod křížem jsou znázorněné dvě postavy vždy s ptákem u levé nohy. Dále byly pod křížem vyobrazené tři mince,¹ ale zachovaly se pouze dvě a sice vždy jedna vedle postavy pod křížem. Celý reliéf byl doplněný pěti postavami andělíčků,² ale ty jsou dnes již ztracené. Smutná uvádí, že protější strana pláště nesla druhý reliéf Kalvárie, pod kterým se nalézal nezřetelný znak a trojice mincí.³ V současné době se však na zvonu nachází pouze jeden reliéf. Není známo, kdy a jak došlo k odstranění druhého. Na čepci zvonu se nalézá reliéfní nápis A), přičemž mezi dvěma zdvojenými linkami obíhá jeho první část. Druhá část nápisu je umístěná mezi spodní linkou a reliéfním pásem s akantovým motivem. Třetí část nápisu je ve třech řádcích vyvedena mezi akantovým pásem a reliéfem Kalvárie. Kolem věnce zvonu obíhá zdvojená linka, z níž směrem nahoru vystupuje pás reliéfní akantové výzdoby. Na srdci se nalézá nápis B). Za první světové války hrozila zvonu rekvizice v souvislosti se zamýšlenou výměnou za zvon z roku 1520. Výměna se neuskutečnila a zachovány byly oba zvony, z nichž jeden byl odvezen do Vápna.⁴

Materiál: zvonovina
 Průměr: 113 cm
 Písmo: A) kapitála
 B) arabské číslice
 Velikost písma: A) 2, 5 cm
 B) 3 cm

A) TENTO .^a ZWON .^a VDIELAN .^a GEST .^{a b} Z DOWOLENIM^b .^a PANA .^a WILIMA
 .^a ZLIHO .^a KNIEZE .^{a b} Z WELKIHO^b .^a LIPNA .^a TOHO .^a CZIASV .^a
 HEITMANA .^a GE / HO .^a MILOSTI .^a CZISARZKE .^a PA^cNSWI^d .^a
 CHLVMECZKIHO .^{a b} V MISTRA^b .^a WONDZRZEGE ..^a KOTKA .^a ZWONARZE⁵ .^a
^b NA HORACH^b .^a GOTNACH .^a LE / .^e .^a TA .^a PA .^e / .^e .^a NIE .^a / 1576

B) 1770

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 66; SOkA Pardubice, Archiv obce Komárov, kn. č. 1, Pamětní kniha, s. 122; SOkA Pardubice, Sbírká rukopisů anotového materiálu, č. 17.

^a růžice jako oddělovací znaménko

^b scriptura continua

^c litera A nad základní linkou

^d Ve slově zřejmě chybí písmeno T. Smutná přepisuje jako „PANSTW.I“

^e dva listy akantu

¹ Smutná, 1973, s. 327.

² tamtéž

³ tamtéž

⁴ viz katal. č. 012

⁵ Zvonař Ondřej Kotek byl podle mnohých autorů synem Jiřího Klábala. Jméno Kotek převzal od své ženy Evy Kotkové, která dříve byla manželkou Oldřicha Kotka. Není zřejmé, odkdy svou živnost provozoval ani kdy zemřel.

Zvon nazývaný Maria – poledník, který byl ze zvonů zavěšených ve zvonici největší. Plášť nesl reliéf Ukřižování – pod křížem vpravo byla vyobrazená Panna Marie a sv. Jakub, nalevo pak sv. Jan Křtitel, Juda a Tadeáš. Na protější straně se nalézal reliéf císařského orla mezi postavami sv. Petra a sv. Václava, kteří byli vyobrazeni po pravé straně a sv. Jana Evangelisty a Zikmunda, kteří se nalézali vlevo. Nad tímto vyobrazením byl znak Čech² a erb rodu Žaludovského. Pod tím nápis A). Nad císařským orlem se nalézal nápis B). Pod orlem pak nápis C) a znak města Kutné Hory.³ Vpravo nápis D). V důsledku požáru zvonice 12. září 1825⁴ se kojické zvony roztavily. V roce 1833⁵ z nich byly v Hradci Králové ulity nové. Text podle Nechvíle.

A) Leta Panie 1512 lyt a udielan gest tento zwon ke czti a chwale Panu Bohu wssemohoucziemu a k wzbuzeni lidem k poslauchani slowa skrze Tomasse zwonarze⁶ na Horach Kutnach do wsi Kogic ke kostelu swateho Petra

B) Rudolphus II. regnavit⁷

C) Sigillum hujus senatus totius civitatis Kutenbergensis

D) lukas^a Nowak. Matieg Rybarz. A.N.D. Diviss kreiz.^b Girzi Sstiozka. Adam Slanina. Petr kniez^c

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, Archiv obce Kojice, kn. č. 1, Obecní kronika, s. 121; Nechvíle, 1881, s. 91; Smutná, 1973, s. 77-79; Šmíd, 1983, s. 248.

^a Smutná přepisuje „Lukas“

^b Smutná přepisuje „Kreiz“

^c Smutná přepisuje „Kniez“

¹ Nápis B) informuje o panování Rudolfa II, který vládl v letech 1576 – 1612, a proto zvon nemohl být ulit v roce 1512, jak uvádí nápis A). Nabízí se myšlenka, že došlo k chybě při sázení liter a původní letopočet měl být 1612. Tomu však odporuje fakt, že zvon vyhotovil Tomáš zvonář v Kutné Hoře, který žil v letech 1555-1601. Smutná se tímto problémem také zabývá a volí časové období čtvrté čtvrtiny 16. století. Rybička uvádí, že Tomáš zvonář je autorem kojického zvonu, ke kterému přiřadil rok 1599. Pokud by šlo skutečně o chybu v letopočtu, která vznikla sázením liter, pak by byl rok 1599 relevantní.

² Ve znaku Čech byl s různými změnami ve výzdobě od dob Přemysla Otakara II. do roku 1918 stříbrný dvouocasý lev ve skoku vpravo.

³ Znak města Kutné Hory za vlády Rudolfa II. – k sobě obrácení orlice a lev, kteří v drápech drželi nahoře korunu a dole zkřížená hornická kladiva.

⁴ Šmíd, 1983, s. 248. Šmíd údaj pravděpodobně převzal z Obecní kroniky. Smutná a Nechvíle však uvádějí rok 1828.

⁵ Tamtéž. Šmíd rok pravděpodobně převzal z Obecní kroniky. Smutná a Nechvíle uvádějí rok 1830.

⁶ Tomáš zvonář byl pravděpodobně synem Jiřího Klábala. Zvonařskou dílnu provozoval v Kutné Hoře do své smrti v roce 1601.

⁷ Císař Rudolf II. vládl v letech 1576 – 1612.

Zvon o váze 223 kg¹ s nápisem. Byl postižen válečnou rekvizicí 27.8.1916. Text podle Pamětní knihy zdechovické fary.

Ke cti a chvále Pána Boha skrze mistra Tomáše² zvon vzdělán v Horách Kutných r. 1587.

Prameny a literatura: SOA Zámorsk, Velkostatek Zdechovice, kn. č. 411, inventář kostela ve Zdechovicích a Řečanech 1845; SOkA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch dr Zdechowicher Pfarre, s. 182; Smutná, 1973, s. 252, 254.

¹ SOkA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch dr Zdechowicher Pfarre, s. 182.

² viz pozn. č. 6 u katal. č. 022†

024 - Obr. 025	Stojice - hřbitov	1589
----------------	-------------------	------

Obdelníkový **náhrobník** neznámé osoby, který je zasazený do hřbitovní zdi. Náhrobník je vyplněný reliéfem ženské postavy, která je oděná do dlouhých šatů s nabíranými rukávy a s výrazným límcem. Ramena a hlava postavy spočívají na polštáři. Žena má ruce sepjaté na prsou. V horní části kamene je patrné, že reliéfní nápis zde byl vyvedený ve třech řádcích. Jak bylo uvedeno výše, v současné době je náhrobník zasazený do hřbitovní zdi. Smutná ho však lokalizuje do vnější zdi kostelní lodi.¹ K jeho přemístění tedy muselo dojít až po roce 1973. Náhrobník je velmi poškozený, ne-li naprosto zničený. Kromě nečitelného torza nápisu v jeho vrchní části není zřetelné, zda nápis obíhal i podél okrajů. Text podle Nechvíle.

Materiál: pískovec
Rozměry:² 160 × 89 cm
Písmo:³ gotická minuskula
Velikost písma: 4- 5 cm

[Letha]^a [panie]^a [1589]^a [---] [postug]^{ab} [---]

Literatura: Nechvíle, 1871, s. 49; Rosůlek, 1909, s. 106; Adámek, 1914, s. 591; Smutná, 1973, s. 286; Poche, Díl 3, 1980, s. 428.

^a nečitelný text doplněný podle Smutné

^b Nechvíle přepisuje jako „postnj“

¹ Smutná, 1973, s. 286.

² Smutná uvádí rozměry 160 × 87 cm.

³ Druh písma byl přejat ze Smutné – dnešní stav náhrobníku určení písma neumožňuje.

025 – Obr. 026, 027, d.	Svinčany – kostel sv. Vavřince	1591
-------------------------	--------------------------------	------

Zvon ve věži kostela o váze 491 kg.¹ Zvon je zavěšený na šesti nezdobených uchách. Reliéfní nápis A) obíhá ve třech řádcích podél čepce zvonu. Je oddělováný třemi zdvojenými linkami, přičemž poslední část nápisu, je umístěná pod třetí zdvojenou linkou. Reliéfní nápis B) se nachází v obdelníkové kartuši na plášti zvonu. Kartuš je na svém vrcholu zdobená rostlinným reliéfem. Z jejího orámování vybíhají směrem do středu kartuše akantové listy. Na protější straně je znak rodu Gerštorfů.² Pod nápisem B) se nalézají medailonky s nápisem C). Srdce zvonu nese nápisy D) a E), které jsou naproti sobě. Zvon byl uchráněn před

válečnou rekvizicí podle výnosu ze dne 14.11.1916, č. 2569 ex 1916.³ Pro velké znečištění zvonu, které způsobili holubi, jsou nápisy špatně čitelné.

- Materiál: zvonovina
Průměr: 108 cm
Písmo:⁴ A), B) raně humanistická kapitála
C) majuskulní písmeno
D) kapitála
E) majuskulní písmeno, arabské číslice
Velikost písma: A) 4 cm
B) 2 cm
C) 2 cm
D) 3 cm
E) 3 cm

A) **TEN^aTO Z^bWON GEST LETA 1591 VDIELAN^a NA WIECZ^bIM DILE
N^aAKLADEM VROZ^bEN^aEHO PAN^aA GYZ^bBIKA MLADSSIHO /
GERSSTORFFA⁵ A N^aA SCHOLTICZYCH A S POMOCI WSSECH OSADN^aICH
K TEMVZ^b Z^bADVSSI N^aALEZ^bIEGICYM TOMASS Z^bWON^a / ARZ^{b6} N^aA
HORACH KVTTN^aACH**

B) **IA HLAS WOLAGICI / HO^c N^aA PAVSSTI^c SPR / AWTE CESTV PAN^aIE⁷ / 1 5 9
1**

C) **T**

D) **IHS / T.D.M. / PS**

E) **A^o 1780**

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOA Zámorsk, Velkostatek Choltice, kn. č. 5638, inventář kostela ve Svinčanech, Lepějovicích a Stojicích 1842, fol. 1; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, FÚ Svinčany, kn. č. 31, inventář kostela 1875; SOkA Pardubice, Sbirka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Náhlík, 1868, sl. 162; Nechvíle, 1871, s. 42; Rybička, 1885, s. 51; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Rosůlek, 1919, s. 12, 18, 34; Hanuš, 1923, s. 12; Smutná, 1973, s. 301- 302; Smutná, 1980, s. 35.

^a litera N je opačně nasazená

^b litera Z je opačně nasazená a má střední dřík

^c scriptura continua

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55. Rosůlek a Hanuš uvádějí váhu 800 kg.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Hanuš, 1923, s. 12

⁴ Ačkoliv se v nápisích A) a B) neobjevují pro toto písmo typické epsilon E, byzantské M a zleva otevřené D, lze v textu nalézt A s prolomeným středním dříkem a výrazným horním břevnem, retrográdní N, mandlovité O a rovněž literu I, která má prohnutý střed dříku do tvaru polovičního nodu.

⁵ Jiřík ml. Gerštorf z Gerštorfu byl synem Bernarta Gerštorfa a Anny z Rokyc.

⁶ viz. pozn. č. 6 u katal. č. 022†

⁷ J 1, 23

Náhrobník Kateřiny Gerštorfové z Gerštorfu¹ zasazený do vnitřní zdi kostelní lodi po její epištolní straně. Na obdelníkovém náhrobníku je vyobrazená dětská postava. Dívka je oděná do dlouhých šatů. V pravé ruce drží oválný věnec, v jehož středu je znak rodu Gerštorfů.² V levé ruce, kterou má na prsou, svírá jeden květ. Reliéfní nápis obíhá ve dvou řádcích po obvodu celého kamene kolem dívčí postavy.

Materiál: mramor
 Rozměry:³ 94 × 62 cm
 Písmo: fraktura
 Velikost písma: 4 cm

Letha Panie 1592 · w strzedu / Szometnau⁴ doko[n]ala gt ziwot^a swug^b Katerz / ina dczerka wrozoneho a Sta / tecznego Rytirze Pana Girzika Mladssyho^c Ger //^d sstorffa z Gersstorffu⁵ A na / Cholticzich gegiz Tielo w tomto mistie po / chowane gt^{ef} Dusse wiecznie / pred trunem^g Bozim ge se raduge s^h Andielyⁱ:

Literatura: Náhlík, 1868, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 43; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 293; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a Smutná přepisuje „zivot“

^b Smutná nepřepisuje

^c Smutná přepisuje „Mladssiho“

^d v označeném místě nápis přechází na druhý vnitřní řádek

^e Smutná přepisuje „a“

^f na literou g je všeobecné zkracovací znaménko

^g Smutná nepřepisuje

^h litera s ve tvaru ŝ

ⁱ Náhlík přepisuje „angely“

¹ Kateřina Gerštorfová z Gerštorfu byla dcera Jiříka ml. z Gerštorfu a jeho ženy Johanky z Rokyc.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí rozměry 92 × 62 cm.

⁴ datum 25. března 1592

⁵ viz katal. č. 039

Zvon zvaný Salvator, který byl zavěšený ve zvonici spolu s dalšími dvěma zvony. V důsledku požáru zvonice 12. září 1825¹ se kojické zvony roztavily. V roce 1833² z nich byly v Hradci Králové ulité nové. Text podle Nechvíle.

Gib Gott allein die Ehre. 1594.

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, Archiv obce Kojice, kn. č. 1, Obecní kronika, s. 121; Nechvíle, 1881, s. 91; Smutná, 1973, s. 77-79; Smutná, 1980, s. 35; Šmíd, 1983, s. 248.

¹ Šmíd, 1983, s. 248. Šmíd údaj pravděpodobně převzal z Obecní kroniky. Smutná a Nechvíle však uvádějí rok 1828.

² Tamtéž. Šmíd rok pravděpodobně převzal z Obecní kroniky. Smutná a Nechvíle uvádějí rok 1830.

Náhrobník Aleny Muchkové¹ zasazený ve vnitřní zdi kostelní lodi po její evangelijní straně. Reliéfní nápis A) obíhá po obvodu obdelníkového kamene. Je přerušen v každém rohu jedním rodovým erbem. Reliéfní nápis B) je ve čtvercovém kartuši o rozměrech 54 × 50 cm, která je umístěná v horní polovině náhrobníku. Ve spodní polovině je v oválné kartuši reliéf znaku rodu Gerštorffů.² Náhrobník byl v minulosti přepůlen, což dosvědčuje výrazná prasklina, která ho v půlce přetíná.

Materiál: mramor
 Rozměry:³ 185 × 95 cm
 Písmo:⁴ A), B) gotická minuskula
 Velikost písma:⁵ A) 8 cm
 B) 7 cm

A) Letha Panie 1595.^a /^b den Swate Luczye⁶ Vsnula Sstiaśnie w Panu Vroze /^c na Pani Alena Much /^d kowa, Rozena Z Gersstorffu a w Swin[cz]^e anech:^{af} ~

B) Mau^gdro:^a 3.^a Kap.^a / Sprawedliwy^gch Pak / lidi Du^gsse gsau^g w ru^gkau^g / Bozich a nikoli nedot:^a / kne se gich Mu^gka:^{a7}

Literatura: Náhlik, 1868, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 43; Diviš, 1909, s. 48 – 49; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 293-94; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a místo tečky routa

^b znak rodu Andělů z Ronovce – viz pozn. č. 2 u katal. č. 020

^c znak rodu Střelů z Rokyc – na stříbrném štítě červený kůl

^d znak rodu Muchků z Bukova – na modrém štítu stříbrná zadní koňská kýta se zlatým kopytem

^e v místě doplnění textu slovem prochází prasklina

^f znak rodu Gerštorffů – viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

^g nad literou tečka ve tvaru routy

¹ Alena Muchková byla dcerou Bernarta Gerštorfa a Anny z Ronovce. Provdala se za Viléma Muchka z Bukova.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí rozměry 182 × 95 cm.

⁴ Ačkoliv se v textu objevují např. u liter h a M volné vlnovky vycházející z těchto písmen, dvoubříškové a značí stále ještě gotickou minuskulu.

⁵ Smutná uvádí velikost písma 5 – 6,6 cm

⁶ datum ve středu 13. prosince 1595

⁷Mdr 3,1

Náhrobník Kateřiny z Bydžova¹ zasazený do podezdívky hřbitovní terasy. Obdelníkový náhrobník nese reliéf ženské postavy, která je oděná do dlouhých šatů, její hlava a ramena spočívají na podušce. V pravé ruce drží znak rodu,² zatímco levou ruku má položenou na hrudi. Reliéfní nápis obíhá v pásu po celém obvodu kamene. Kromě pravé strany je nápis již setřelý a těžce čitelný. Z levého horního rohu náhrobníku vybíhá výrazná prasklina, která je

důkazem, že kámen byl v minulosti zhruba ve dvou třetinách své výšky přepůlený. Znak rodu, který drží žena v ruce, je již setřelý.

Materiál: bílý mramor
Rozměry:³ 182 × 90 cm
Písmo: gotická minuskula
Velikost písma: 7 cm

Let[ha]^a [1596]^a [v]^a [autery]^a [po]^a / [---] [pani]^a [Katerzina]^b [Gersstor / ffova]^b [z]^b [Bydzowa]^b [manzelka]^b Vrozene^o / Pana Hendrycha Gersst[or]^cffa z Gersstorffu [na]^b Podhorzianech⁴ : a tuto Od[pocziwa]^b

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, FÚ Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovicích 1907; Birnbaumová, 1929, s. 341; Smutná, 1973, s. 314; Poche, Díl 4, 1982, s. 116.

^a nečitelný text doplněný podle Birnbaumové

^b nečitelný text doplněný podle Smutné

^c Písmena o a r jsou ztracena, neboť v tomto místě přetíná slovo prasklina.

¹ Kateřina z Bydžova byla manželkou Jindřicha Gerštorfa, se kterým měla dva syny.

² znak je zcela setřelý

³ Birnbaumová uvádí rozměry 190 × 90 cm

⁴ viz katal. č. 036

030 – Obr. 034, 035, d.

Svinčany – kostel sv. Vavřince

1599

Náhrobník Václava Viléma z Gerštorfu¹ zasazený do vnitřní zdi kostela na evangelijní straně presbytáře. Na obdelníkovém náhrobníku je reliéfní postava dítěte. Chlapec je oděný do dlouhých šatů. Ruce má sepjaté na prsou a svírá v nich květ s dvěma listy. U pravé nohy dítěte je umístěný znak rodu Gerštorfů.² Nápis obíhá po obvodu celého kamene. Menší část levého horního rohu je odštípnutá. Spodní pás je ve svém pravém rohu také odštípnutý a zhruba vprostředku je prasklý.

Materiál: mramor
Rozměry:³ 89 × 57 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma:⁴ 8 cm

Leta Pane 1599, den prome [ne] / ni P.^a Kry,^{a5} Vmrel Waczslaw^b Wyly^cm Syn Vro^o / a Statecn,^o Rytire P.^a Girj / ka Gersstor,^a z Gresstor,^u a na Cholticzy^cch:^{a6}

Literatura: Náhlik, 1868, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Diviš, 1909, s. 52; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 294-95; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a místo tečky routa

^b Smutná přepisuje „Waczlaw“

^c nad literou y je tečka ve tvaru routy

¹ Václav Vilém Gerštorf z Gerštorfu byl syn Jiříka ml. z Gerštorfu a Johanky z Rokyc.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí první rozměr 87 cm.

⁴ Smutná uvádí velikost písma 4 – 6 cm.

⁵ datum 6. srpna 1599

⁶ viz katal. č. 039

031- Obr. 036, 037, d.

Turkovice - hřbitov

1599

Náhrobník pravděpodobně Elišky Gerštorfové z Biskupic¹ zasazený do podezdívky hřbitovní terasy. Na obdelníkovém náhrobníku je reliéfně vyobrazená ženská postava. Žena je oděná do dlouhých šatů, ruce má sepjaté na prsou a drží v nich knížku. U pravé nohy postavy je znak rodu Haugviců z Biskupic.² Reliéfní nápis obíhá v pásu po obvodu celého kamene. Vrchní pás je v levém horním rohu nečitelný. Rovněž také nelze přečíst levý pás nápisu, který je téměř setřelý. Od prostřední části levé strany kamene vybíhá k jeho středu prasklina. Spodní část náhrobníku je zapuštěná v zemi.

Materiál: bílý mramor

Rozměry:³ 156 × 71 cm

Písmo:⁴ fraktura

Velikost písma: 4 – 6 cm

Letha 1599 W Pondely [---] / [---] [Gersstor / ffowa]^a [z]^a [Biskupic]^a [manz]^a [---] / [---] [cne]^a [P.]^a [z]^a [G]^aersstorffu A na Podhorzianech A tuto Odpoczi^a

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, FÚ Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovících 1907; Birnbaumová, 1929, s. 341; Smutná, 1973, s. 314 - 315; Poche, Díl 4, 1982, s. 116.

^a ztracený text doplněný podle Smutné

¹ Podle Rosůlka byla Eliška Gerštorfová, roz. Haugvicová z Biskupic ženou Mikuláše Gerštorfa. Uvádí však, že zemřela v roce 1624 a nikoliv 1599, jak je uvedeno na náhrobníku.

² znak rodu Haugviců z Biskupic - na červeném štítu černá beraní hlava se zlatými rohy

³ Smutná uvádí rozměry 164 × 70 cm.

⁴ Ve zbytku nápisu se vedle jednobříškového a vyskytují rovněž volné vlnovky vycházející z písmen h, z a P.

032 – Obr. 038

Kladruby n/Labem - kaple Povýšení sv. Kříže

konec 16. st.¹

Renesanční **náhrobník** neznámé osoby, který je zazděný do vnější zdi kaple na jeho západní straně. Ve spodní části obdelníkového náhrobníku je reliéfně vyobrazená kartuš o rozměrech 53 × 56 cm, na které jsou patrné zbytky nápisu. Nad kartuší je reliéf Krista na kříži. Náhrobník je silně poškozený. S ozdobných prvků je patrný pouze kříž a kartuš – detailní prvky výzdoby zanikají. Na nápisu je patrné, že byl vyveden v devíti řádcích, ale jednotlivá slova jsou téměř nečitelná. Z celého nápisu je identifikovatelných pouze několik liter.

Materiál: pískovec

Rozměry: 167 × 73 cm

Písmo: kapitála

Velikost písma: 3 cm

LETA [6] (A.Y.G)VS / [---]LA [---]W (A.N.Y) / V [R]OZE [---]A[---]NÁ
/ [---] / [---] (G.I.)E [---] / [---]Z(K)V / [---] / [---] / [---]E

Literatura: Poche, Díl 2, 1978, s. 57.

¹ Poche, díl 2, 1978, s. 57.

033 – Obr. 039

Svinčany – kostel sv. Vavřince

1602

Náhrobník Kristiána Gerštorfa¹ zasazený do vnitřní zdi kostelní lodi po její epištolní straně. Na náhrobníku obdelníkového tvaru je reliéfně vyobrazená dětská postava. Chlapec je oděný do dlouhých šatů, ruce má sepnuté na prsou a svírá v nich 2 květy s jedním listem. U hlavy dítěte jsou z každé strany hlavy andělíčků s křídly. U pravé nohy chlapecké postavy je vyobrazený znak rodu Gerštorfů.² Reliéfní nápis obíhá v pásu podél obvodu celého kamene.

Materiál: mramor
Rozměry:³ 115 × 69 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma: 8 cm

Letha Panie ·^a j602·^a we Sr^b edu po na / roze^{b, i}, P Mary^b e^{b4} Vmr^b el Krystian Sy^b n Vroze,^o a State,^o Ry / tí:^{e, a} P. a Giry^{ba} Gersstor,^a z Gersst: / orrfu a na Cholticy^{b5} ch ze GMC, raddy^b a tu^{oc} polozen g^d t.^a

Literatura: Náhlík, 168, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 296-97; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a místo tečky routa

^b nad písmenem tečka ve tvaru routy

^c Smutná přepisuje jako „tn^{oc}“

^d nad literou g všeobecné zkracovací znaménko

¹ Krystián Gerštorf byl synem Jiříka ml. Gerštorfa a jeho ženy Johanky z Rokyc.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí rozměry 113 × 68 cm.

⁴ datum 11. září 1602

⁵ viz katal. č. 039

034 – Obr. 040

Svinčany - kostel sv. Vavřince

1602

Náhrobník Jindřicha Gerštorfa¹ zasazený do vnitřní zdi presbytáře po jeho evangelijní straně. Na obdelníkovém náhrobníku je reliéfní postava dítěte. Chlapec je oděný do dlouhých šatů, ruce má sepnuté na hrudi a drží v nich dva květy. U pravé nohy dítěte je znak rodu Gerštorfů.² Reliéfní nápis obíhá podél obvodu celého kamene. Levý horní roh je uražený a chybí zde značná část nápisu. Menší část kamene je uražená také v pravém horním rohu. Chybějící kámen byl nahrazený sádrovou výplní. V levém dolním rohu náhrobníku jsou patrné dvě menší praskliny.

Materiál: mramor

Rozměry:³ 110 × 68 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma:⁴ 9 cm

L^aeta Pane^b, 1602 .^c w Ned[ieli]^d [---] / umrzel Gindr^by^bch Sy^bn Vroze, a Statc^bne,^o R / ti,^e P.^c Giry^bka Gersstor,^a z Gersst:^c / orffu a na Cholticzy^bch⁵ GMC, raddy^b Atv^{coe} polozen g^ft:^c

Literatura: Náhlík, 168, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 295-96; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a litera je zčásti odštípnutá a vyplněná sádrou

^b nad literou tečka ve tvaru routy

^c místo tečky routa

^d chybějící text doplněný podle Nechvíle

^e Smutná přepisuje „a tn^{oc}“

^f nad literou g všeobecné zkracovací znaménko

¹ Jindřich Gerštorf z Gerštorfu byl synem Jiříka ml. z Gerštorfu a Johanky z Rokyc.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí rozměr 111 × 72 cm.

⁴ Smutná uvádí velikost písma 4 - 6 cm.

⁵ viz katal. č. 039

035 – Obr. 041, 042, d.

Svinčany – kostel sv. Vavřince

1602

Náhrobník Salomeny z Gerštorfu¹ zasazený do vnitřní zdi lodi kostela po její evangelijní straně. Na obdelníkovém náhrobníku je reliéfní vyobrazení ženské postavy, která je oděná do dlouhých šatů, kolem krku má výrazný límec a ruce, ve kterých svírá modlitební knížku, má sepjaté na prsou. Žena má rozpuštěné vlasy. Na pravo od hlavy má znak rodu Gerštorfů. Nalevo pak znak rodu Štřelů z Rokyc. U pravé nohy je znak rodu Andělů z Ronovce a u levé nohy znak rodu Vančurů z Řehnic. Reliéfní nápis obíhá v pásu po celém obvodu náhrobníku. Postava má uraženou levou horní polovinu hlavy. V levém dolním rohu náhrobníku je patrná úzká, ale dlouhá prasklina.

Materiál: bílý mramor
Rozměry:² 185 × 91 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma:³ 9 cm

Leta Pane 1602 we /^a Ctwr / tek / po Poczetj Panny M,^{e4} Vmrela Vroze^a Panna^b / Salomē / Gersstorffka z Gersstor,^u Dcera / Vroze,^o /^c a Statečne,^o Ry^dtj^e P,^e Girjka^d Gersstor,^a z Gersst^{uf5} (z)^{gc}

Literatura: Náhlík, 168, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Diviš, 1909, s. 50; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 297; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a text je přerušený znakem rodu Štřelů z Rokyc – viz pozn. c u katal. č. 028

^b text přerušen znakem rodu Vančurů z Řehnic – na modrém štítu zlaté jelení parohy a mezi nimi stojí divý muž

^c text přerušen znakem rodu Andělů z Ronovce – viz pozn. č. 2 u katal. č. 020

^d nad literou tečka ve tvaru routy

^e Smutná přepisuje jako „Pana“

^f za textem znak rodu Gerštorfů – viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

^g může se jednat i o číslici 2

¹ Saloména Gerštorfová z Gerštorfu byla dcera Jiříka ml. z Gerštorfu a Johanky z Rokyc. Byla to starší ze dvou stejnojmenných sester.

² Smutná uvádí rozměry 188 × 90 cm.

³ Smutná uvádí velikost písma 6-7 cm.

⁴ datum 12. prosince 1602

⁵ viz katal. č. 039

036 – Obr. 043, 044, d.

Turkovice - hřbitov

1602

Náhrobník Jindřicha z Gerštorfu,¹ který je zasazený do podezdívky hřbitovní terasy. Z obdelníkového kamene vystupuje reliéf mužské postavy v brnění. Rytíř má pravou ruku v boku a levou má položenou na rukojeti svého meče. U levé nohy rytíře je znázorněná helma se zdviženým hleďm a pod ní složené rytířské rukavice. Pravou nohu má muž pokrčenou v kolenu. Nad pravým ramenem postavy je umístěný erb rodu Gerštorfů.² Reliéfní nápis obíhá v pásu po celém obvodu kamene. Zhruba uprostřed levé poloviny náhrobníku vybíhá směrem vpravo dolů prasklina. Okraje náhrobníku jsou poškozené a oba horní rohy jsou uražené. Spodní část je zapuštěná v zemi a na některých místech uražená, což znemožňuje čtení. Nápis je již zčásti setřelý a špatně čitelný.

Materiál: bílý mramor

Rozměry:³ 169 × 89 cm

Písmo: fraktura

Velikost písma: 4, 5 cm

[Letha]^a 1602 dokonal gest [Ziwot]^a [swug]^a / [a]^a [w]^a [Panu]^a [Vsnul]^a Vrozeneg a Stateczneg Rytirz Pan Hendrych Gersstorff z Ger [sstor]^b / [ffu]^a [a]^a [na]^a [Podhoranech]^a [---] / [T]^a ielo gehu tuto OdPocziwa Oczioka^c [±1] Blahosla [weneho]^b [wzkrzi]^b [sseni]^a od Mrtwech^d [---]

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, FÚ Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovících 1907; Birnbaumová, 1929, s. 342; Smutná, 1973, s. 315 - 316; Poche, Díl 4, 1982, s. 116.

^a nečitelný text doplněný podle Smutné

^b ztracený text doplněný podle Birnbaumové

^c Birnbaumová přepisuje jako „oczekawagic“ a Smutná jako „Oczeka.

^d Smutná přepisuje „Mrtwieg“

¹ Jindřich z Gerštorfu byl synem Jana Gerštorfa a Ludmily z Královic. S ženou Kateřinou z Bydžova měl dva syny – Jana a Mikuláše.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí rozměry 155 × 86 cm.

037 – Obr. 045, 046, d.

Semín - zvonice

1606

Zvon¹ nazývaný Ježíš, Jan nebo Hranáč zavěšený ve zvonici, která stojí v severovýchodním rohu hřbitova. Zvon o váze 700 kg² je zavěšený šesti zdobenými uchy. Čepec zvonu je dekorovaný třemi zdvojenými linkami, přičemž mezi první a druhou je pás bohaté reliéfní

rostlinné výzdoby, mezi druhou a třetí se nachází reliéfní nápis A) a od třetí linky směřují dolů reliéfy listů akantu. Na plášti zvonu je reliéfně vyobrazený ukřižovaný Ježíš Kristus, u jehož nohou stojí Panna Marie a Máří Magdaléna. Nad Kristovou hlavou je štítek s reliéfním nápisem B). Nad tímto výjevem Kalvárie se nachází reliéfní nápis C). Na protější straně pláště v jeho spodní části se nachází nápis D). Pod ním znak Albrechta Pfefferkorna³ ve vavřínovém věnci. Pod tímto vyobrazením je na věnci zvonu mezi dvěma zdvojenými linkami nápis E). Pod ním obíhá pás reliéfní výzdoby – rovněž vprostřed dvou zdvojených linek. Na plášti zvonu je znatelné poškození, které bylo způsobeno za válečné rekvizice. Zvon byl spolu se zvonem z roku 1542 sejmuto 27.8.1916⁴ a odvezen do Pardubic. Zaslouhou J. Hanuše a J. Diviše byl 14.12.1916⁵ vrácen zpět na základě sdělení z 28. října 1918 č.8023/BA.⁶

Materiál: zvonovina
 Průměr: 106 cm
 Písmo: A), B) kapitála
 C) fraktura
 D), E) kapitála
 Velikost písma: A) 3 cm
 B) 0,7 cm
 C) 1,4 – 2,3 cm
 D) 2 cm
 E) 1,3 – 2,8 cm

**A) EN^a EGO CAMPANA NVNQAVM DE NVNCIO VANA LAVDO DEVM VERVM
 BLEPEM^b VOCO CONGREGO CLERVVM 1606^c**

B) INRI

**C) Also hat Gott Die Welt Gelibt Das / Er Ihr Gab Seinen EingeBoren / Son Auff Das
 Ale Di an in Glau / ben Nicht VerLoren Werden son / dern Das Ewige Leben haben⁷**

**D) ALBRECHT PFEFERKORN^d ^eZ^f OTTO / PAHC^gV^e A NA GINONICZ^fICH⁸
 TOHO / ^eCZ^fIASV GEHO^e MILOSTI CZ^fISARSKE / HEITMAN NA
 PARDUBICZ^f**

**E) Z^fIGKVMND WASICZ^fKI / RICHTARSZ^f SEMIN / SKI MAGIEY BERAN /
 KOSTELNYK 1606^h**

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; SOKA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOKA Pardubice, OÚ Semín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Semína, s. 15; SOKA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Nechvíle, 1881, s. 29; Rosůlek, 1909, s. 48; Adámek, 1914, s. 602; Herain, 1917, s. 46; Rosůlek, 1919, s. 23, 34; Hanuš, 1923, s. 14, 17; Smutná, 1973, s. 258 -59; Smutná, 1980, s. 35; Trubač, 1989, s. 2; Kuča, 2001, s. 266.

^a Smutná v přepise neuvádí

^b přehození liter B a P – správně má být PLEBEM

^c Smutná přepisuje „ANNO 1606“

^d Ačkoliv v nápisu se ve slově objevuje jednoduché F, v pramenech i v literatuře je v přepise dvojitě.

^e scriptura continua

^f písmeno Z má střední dík

^g přehození písmen H a C – správně má být CH

^h letopočet je vysekaný

¹ Tvůrcem zvonu je pravděpodobně anonymní zvonař východočeský, kterému je přisuzovaný vznik asi 40

dalších zvonů. Tento zvonář působil v letech 1569 – 1624.

² SOKA Pce, Sbirka rukopisů anotového materiálu, č.17.

³ dělený štít, v horní polovině půlka orlice, v dolní polovině zlatý půlměsíc a tři hvězdy, kolem černá zrníčka pepře. Jedná se o mluvící znamení – der Pfefer znamená pepř.

⁴ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78. Smutná uvádí datum rekvizice 25.8. 1916.

⁵ SOKA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71. Smutná uvádí datum 19.12.1916.

⁶ Hanuš, 1923, s. 17.

⁷ J 3, 16

⁸ Albrecht Pfeferkorn z Ottopachu byl synem Urbana Pfeferkorna z Ottopachu. Mimo své funkce pardubického hejtmána zastával také post rady Královské komory a v roce 1618 byl zvolen správcem království.

038 – Obr. 047, 048, d.

Turkovice -hřbitov

1608

Náhrobník Mikuláše Gerštorfa,¹ který je zasazený do podezdívky hřbitovní terasy. Z obdelníkového náhrobníku vystupuje reliéf mužské postavy ve zbroji. Rytíř se pravou rukou dotýká helmy, která má zdvižené hledí. Pod ní jsou do kříže složené rytířské rukavice. Vše je poskládané na nízkém podstavci, který na své přední straně nese erb rodu Gerštorfů.² Reliéfní nápis obíhá v pásu po obvodu kamene. Spodní pás je zčásti zapuštěný do země, což znemožňuje jeho čtení. Horní pás je nečitelný. Oba horní rohy náhrobníku jsou uražené.

Materál: bílý mramor
Rozměry: 210 × 109 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma: 6 cm

**[Letha]^a [Panie]^a [1608]^a [v]^a [Pondieli]^a Po Pamatcz^{b,c} / [swatek]^a [sv.]^a
Ky^dly^dana³ Mez^by^d 4 a^e Patau Hodinau Dokonal Gest Z^biwot Swug W^f Panu Vroz^beny^d A
S^gtate [czny]^h [Rytirz]^h / [Pan]^h [Mikulass]^h [Gersstorff]^h [z]^h [Gersstorffu]^h /ⁱ A
Na Podhorz^banech mage Wieku SwehoTrz^bidcz^beti [sedm]^a [let]^h A^j tuto Telo^k geho
Odpocz^bi [wa]^h**

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, FÚ Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovicích 1907; Birnbaumová, 1929, s. 342; Smutná, 1973, s 316 - 317; Poche, Díl 4, 1982, s. 116.

^a nečitelný text doplněný podle Birnbaumové

^b písmeno malé z i velké Z má střední dřík

^c Smutná podle Birbaumové přepisuje „poledni“

^d nad literou tečka ve tvaru routy

^e v dochovaném nápisu se jedná o jediné dvoubříškové a

^f Smutná nepřepisuje

^g písmeno S ve tvaru ŝ

^h nečitelný text podle Smutné

ⁱ Smutná přechází na další řádek až po slovech A Na

^j Smutná přepisuje „a“

^k Smutná přepisuje „Tielo“

¹ Mikuláš Gerštorf z Gerštorfu byl synem Jindřicha Gerštorfa a Kateřiny z Bydžova. Se svojí ženou Eliškou Haugvizovou z Biskupic měl tři děti.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ datum 8. července 1608

Náhrobník Jiříka ml. z Gerštorfu¹ zasazený do vnitřní zdi lodi kostela po její evangelijní straně. Na obdelníkovém náhrobníku je reliéfní vyobrazení rytíře v brnění, který svou helmu drží v pravé ruce. Levou ruku má muž v boku. U hlavy má z každé strany rodové erby, které jsou dnes setřelé a nezřetelné. V pravém horním rohu se jedná zřejmě o znak rodu Gerštorfů.² Rovněž u každé nohy má rytíř rodový erb. Ani tyto znaky však nejsou zřetelné. Reliéfní nápis obíhá podél obvodu náhrobníku a místy je špatně čitelný. Levý dolní roh kamene je uražený.

Materiál: mramor
 Rozměry: 195 × 110 cm
 Písmo: fraktura
 Velikost písma:³ 9 cm

Letha /^a Pane 1612 .^b we Stredū /^c po Pro / wodni Nedely⁴ Ziwot swug w Panū dokonal Vroze^y a State^y Rytir^d .^b P.^b Giryk^e Gersstorf z G.^b / [a na]^f /^c Cholticz[ich]^f [s]^f wogssy^{ch} a Zestoka^{chg} /^c a Chrau / stowicz^{ch} GMC Radda a Saūdcze Zemsky A tuto Odpocziwa Oczekawage Radostne^o wzkry^hssen^y.^h

Literatura: Náhlík, 168, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Diviš, 1909, s. 46 - 47; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 298; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a text přerušovaný znakem rodu Gerštorfů – viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

^b místo tečky routa

^c text přerušovaný neidentifikovaným rodovým znakem

^d Diviš i Smutná přepisují „Rytirz“

^e Diviš přepisuje „Girzik“

^f chybějící text podle Divíše

^g Smutná přepisuje „Gestokach“

^h nad literou tečka ve tvaru routy

¹ Jiřík ml. Gerštorf z Gerštorfu byl syn Bernarta z Gerštorfu a jeho ženy Anny z Ronovce. Zastával post hejtmana Chrudimského kraje. Jiřík ml. Gerštorf se oženil s Johankou z Rokyc, s níž měl šest synů a čtyři dcery.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí velikost písma 5 – 9 cm

⁴ datum 2. května 1612

Náhrobník Salomeny z Gerštorfu¹ zasazený ve vnitřní zdi lodi kostela po její evangelijní straně. Dokola obdelníkového náhrobníku podél okrajů obíhá reliéfní nápis A). Ve spodní části náhrobníku je v oválné kartuši znak rodu Gerštorfů.² Kartuš je opticky ohraničená obdelníkovým polem, jehož rohy jsou tvořené reliéfy hlaviček andělů s křídly. V horní polovině náhrobníku se nachází obdelníková kartuš o rozměrech 44 × 42, 5 cm, ve které pokračuje nápis A). Pravý horní roh náhrobníku byl uražen, ale opravil se a byl vyplněn sádrou. Levý dolní roh byl také trochu uražený, rovněž sádrová výplň. Nápis je místy těžko čitelný.

Materiál: mramor

Rozměry:³ 172,5 × 145 cm
Písmo:⁴ gotická minuskula
Velikost písma: 6 cm, v horní kartuši 4 cm

[Letha Panie 1]^a 6. 1. 2.^b We czwtwrtek Po Pamatzce / wzkrzjsseni P.^b K.^{b5} Po.^b 1 hodine^c na noc^c Vsnula gest w Panu 2.^b Salomena dczerka Vrozone,^o a State [cne^o]^a / [---] P.^b Girzika Gersstorff^{d,5} z G. Na Cholticzich / Chraustowiczyc^ech, Swogss^ficy^ech.^b A Zestokach G.^b M.^b C.^b Rzimskeho Raddy^e Saudcze Zem [sk.]^a g⁻ [Wiek^u //]^a Gegiho bylo 9 Let.^b a . 14.^b / [nedjely]^a zauplna / Maudrosti.^b 4.^b Kapitola:^b / Libila se zagiste Panu du / sse gegi. Protoz pospissyl / gi wychwatiti z Prostrzedku nesseslechtnosti^g 6

Literatura: Náhlik, 1868, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 44; Diviš, 1909, s. 49 - 50; Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 299; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

^a doplnění nečitelného textu dle Diviše

^b místo tečky routa

^c scriptura continua

^d horní poloviny obou liter jsou uražené

^e nad literou tečka va tvaru routy

^f horní poloviny obou liter jsou uražené

^g text v kartuši je špatně čitelný

¹ Salomena z Gerštorfu byla dcerou Jiříka ml. z Gerštorfu a jeho ženy Johanky z Rokyc. Salomena byla starší ze dvou stejnojmenných sester

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 019

³ Smutná uvádí rozměry 170 × 145 cm

⁴ V textu se objevují frakturní volné vlnovky, které vycházejí z verzálek – např. M ve slově Maudrosti, ale i z minuskul – např. h ve slově Gegiho

⁵ datum 26. dubna 1612

⁶ Mdr 4, 14

041 – Obr. 053

Přelouč – kostel sv. Jakuba

1626

Náhrobník Benigny, dcery faráře Červenky, s figurálním vyobrazením zemřelého dítěte. Prostovlasá dívka je oděná do dlouhých šatů a kolem krku má široký límec. Ruce má sepjaté na prsou a svírá v nich tři květy. U levé nohy dítěte je vyobrazený erbovní štítek.¹ Reliéfní nápis obíhá podél obvodu obdelníkového náhrobníku. Sekundárně je náhrobník umístěný na vnější straně jižní zdi kostela. Původně byl vsazený do podlahy kostela.

Materiál : pískovec
Rozměry:² 85 × 51 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma: 5,5 cm

Letha :^a 16 /^b 26 w Ned^c / 2.^d Adwent^{ie3} Vmr^f-e^a g P^{fh} Benignaⁱ Dcera^j dwog Czti / hodne^{o-j} K^k karla Rubecu⁴ / nowoprazske^o fpara^{el} w M.^{dm} Prⁿzelauczj,

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřa / Rakousko, kart. č. 118; Nechvíle, 1877, sl. 762; Nechvíle, 1881, s. 38; Rosůlek, 1909, s. 68; Ledr, 1926, s. 193; Smutná, 1973, s. 222; Tetřev – Vorel, 1997, s. 38 – 39; Vorel, 2002, s. 14.

^a dvojtečka dnes chybí, ale stopy po ní jsou patrné

- ^b letopočet je přerušovaný hlavou dítěte
^c Kromě Vorla, který přepisuje „w strelu“, se v pramenech a v literatuře uvádí „w nebeskau.“
^d tečka ve tvaru routy
^e Kromě Vorla, který přepisuje „Zgeweni“, se v pramenech a v literatuře uvádí „radost.“
^f písmena e, nadepsané ^a a velké P jsou spojena jedním tahem
^g Kromě Vorla, který přepisuje „Panie“, se v pramenech a v literatuře uvádí „vessla.“
^h Kromě Vorla se v pramenech ani v literatuře přepis neuvádí.
ⁱ Kromě Vorla se v pramenech a v literatuře uvádí „Elisska.“
^j Kromě Vorla se v pramenech ani v literatuře přepis neuvádí.
^k v pramenech se uvádí „pana“ a v literatuře se neuvádí vůbec
^l v pramenech se uvádí „fararze“ a mimo Vorla se v literatuře objevuje „ffararzie“
^m Kromě Vorla se v pramenech ani v literatuře neuvádí.
ⁿ tečka nad písmenem ve tvaru routy

- ¹ na štítu ptáček červinka – zřejmě mluvící znamení
² Smutná uvádí rozměry 73 × 56 cm
³ datum 6. prosince 1626
⁴ Farář Červenka působil v Přelouči v letech 1627 až 1629.

042†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1630
------	-----------------------------	------

Zvon nazývaný Barbora, který byl zavěšený spolu s ostatními ve věži kostela. Zvonu nesl reliéf Ukřižování a na protější straně pak mlýnské kolo se dvěma sekýrami. Zvon vážil asi 60 kg.¹ Rekvizice kovů za první světové války se mu vyhnuly, ale dnes se v kostelní věži nenachází. Smutná uvádí, že byl sňat za druhé světové války – ale podle pramenů² byl odebrán již za první světové války, aby mohl být ponechán zvon z roku 1566.³ Text podle Nechvíle a výkazu zvonů.⁴

Průměr:⁵ 50 cm

^a-Tento zvon slit gest nakladem Waczlawa Rokosa^{-a} ^b-mlýnáře toho času vejrovského léta 1630 Martin Exner zvonář.^{-b 6}

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; SOkA Pardubice, FÚ Přelouč, kn. č. 193, Inventář kostela a fary 1870; Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1881, s. 38; Nechvíle, 1884, s. 18; Adámek, 1914, s. 576; Rosůlek, 1909, s. 68; Domečka, 1918, s. 122; Rosůlek, 1919, s. 34; Smutná, 1973, s. 224 – 225.

- ^a přepis dle Nechvíle
^b přepis dle výkazu zvonů

- ¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78.
² tamtéž
³ viz katal. č. 017
⁴ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78.
⁵ Tamtéž. Smutná uvádí průměr 57 cm.
⁶ Zvonář Martin Exner provozoval své řemeslo v Hradci Králové v letech 1628 – 1646.

Cínová **křtitelnice**, která se nachází na evangelijní straně kostelní lodi. Křtitelnice stojí na třech nohách, které jsou v místech sváru k míse dekorované reliéfy mužských obličejů. Po stranách pláště mísy jsou dva kruhové úchyty. Dále se na plášti nacházejí dva naproti sobě umístěné reliéfy, z nichž jeden je již ztracený a druhý představuje Pannu Marii s Ježíškem. Pod horním okrajem mísy obíhá mezi dvěma jednoduchými linkami reliéfní nápis A), který pokračuje mezi dalšími dvěma linkami kolem její spodní části. Zcela u dna mísy mezi dvěma mužskými obličejí je nápis zakončený. Víko křtitelnice nese vyrytý nápis B). Vrchol víka nese zlatem zdobené vyobrazení křtu, které však není původní. Do kostela byla křtitelnice umístěna po velkém požáru v roce 1641, při kterém byla původní zřejmě zničena.

Materiál: cín
 Rozměry:¹ výška 80 cm, vrchní obvod 114 cm
 Písmo: A) 2,4 cm
 B) 1 cm
 Velikost písma: A) kapitála
 B) arabské číslice

A) TATO KRITED^aLNICE GIE D^aELANA^b ZA PANA PATERA SILWE^cRIVS
 MAZVRKOWIC² TOHO CA. / SV PRELVCKEHO BOHD^aANCKEHO STARSSI^d
 KOS / TELNIK^eGA^dN WENTVREK.^ef^dR HEGGAN.^f / SSNOBL D^aELAL
 WACLAW ZELISKO

B) 1657

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1881, s. 38; Nechvíle, 1884, s. 18; Rosůlek, 1909, s. 68; Adámek, 1914, s. 576; Ledr, 1926, s. 217; Smutná, 1973, s. 226 - 227; Poche, Díl 3, 1980, s. 171; Tetřev, Vorel, 1997, s. 27, 31; Vorel, 2002, s. 37 – 38.

^a Litera D je obrácena opačně, chyba vznikla při přípravě negativní formy textu pro odlití

^b Smutná přepisuje jako „IELANA“

^c písmeno E ve tvaru 3

^d Smutná přepisuje jako „KOSTELNIKGA“

^e scriptura continua

^f Smutná nepřepisuje

¹ Smutná uvádí výšku 78 cm.

² Farář Mazurkovič působil v Přelouči v letech 1627 – 1655.

Pamětní nápis, který se nacházel nad východní polovinou chrámové lodi v interiéru kostela. Nápis byl v roce 1782 přemalován obrázy od Josefa Kramolína.¹ Text podle archivu a nápisů města Přelouče.²

Po nešťastném v 1641^a pádu ohnie vystawen a malowan gest tento chrám Panie za powinnosti slowutneho muže Jana^b Rokosa, kostelnika starssiho, Jana^b Wentaurka, Jana Ssnobla,^c Waczlawa Kowarze, kostelniku.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 118; Nechvíle, 1877, sl. 760; Nechvíle, 1884, s. 16; Rosůlek, 1909, s. 66 - 67; Ledr, 1926, s. 207; Smutná, 1973, s. 229; Vorel, 2002, s. 40.

^a Nechvíle a Smutná přepisují „v letu 1641“

^b Nechvíle a Smutná přepisují „Gana“

^c Nechvíle a Smutná přepisují „SSnobla“

¹ Malíř Josef Kramolín se narodil 11.4.1730 v Nymburku. Jako bratr laik vstoupil do jezuitského řádu v roce 1758. Zemřel 8.5.1802 v Karlových Varech.

² NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 78.

045†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1646
------	-----------------------------	------

Pamětní nápis na stropu chrámové lodi. Spolu s ostatními z téže doby byl zamalován v roce 1782 a nahrazen malbami Josefa Kramolína.¹ Text podle archivu a nápisů města Přelouče.²

Funditus exustum 1641 nobilius anno 1646 restauratum sub administratione Reverendi Patris Silverii Mazurkowitz Artium et SS. Theologiae Doctoris, Ordinis Minorum Convent S. Francisci F.F. parochi pro tunc Przelaucensis, Běla –ensis^a et Bohdaneczensis.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; Nechvíle, 1877, sl. 760; Nechvíle, 1884, s. 16; Rosůlek, 1909, s. 66; Ledr, 1926, s. 207; Smutná, 1973, s. 229.

^a Nechvíle a Smutná přepisují „Belaensis“

¹ viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

² NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118.

046+S	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1646
-------	-----------------------------	------

Znaky na stropu kostelní lodi. Celkem pět znaků vzniklo v důsledku renovace kostela po požáru v roce 1641. Jejich vyhotovením byla dokončena úprava jedné poloviny stropu. Mezi znaky se nalézal erb císaře Ferdinanda III., erb pražského arcibiskupa Arnošta z Harrachu,¹ erb pardubického purkrabího Daniela Ferdinanda Rabštejnského z Kuttenthalu, erb města Přelouče a erb městského primátora Jana Reinwettera. Celý soubor zanikl v roce 1782, kdy ho nahradily malby Jos. Kramolína.² Text podle archivu a nápisů města Přelouče.

I) **Ferdinandus III.³ Rom Imperator Semper Augustus. G. H. Boemiae Rex.**

II) **Ernestus miseratione divina S. R. Ecclesiae Presbyter Cardinalis ab Harrach Archiepiscopus Pragensis,⁴ Princeps, Legatus Natus, Regni Boemiae Primas.**

III) **Urozený pan Daniel Ferdinand Rabsteinský z Kuttenthalu, G. Milosti Czis. služebník a panství Pardubského komorník.**

IV) **Erb miesta Przelaucze nad Labem.⁵**

V) Pan Gan Reinwetter, Geho Milosti Czis. wzacneho Regimentu Buchhamskeho Kyrysaru Regiments – quartiermistr – Leiutnant a toho czasu Primas miesta Przelaucze nad Labem.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; Nechvíle, 1877, sl.760; Nechvíle, 1884, s. 16; Rosůlek, 1909, s. 66; Adámek, 1914, s. 577; Ledr, 1926, s. 207; Smutná, 1973, s. 228; Vorel, 2002, s. 40.

¹ v červeném štítu zlatá koule a v ní zastrčená tři pštroší pera

² viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

³ Císař Ferdinand III. nastoupil na trůn po svém předchůdci Ferdinandovi II 15.2. 1637. Vládl až do své smrti 2. dubna 1657.

⁴ Arnošt Vojtěch z Harrachu byl pražským arcibiskupem o roku 1623 až do své smrti v roce 1667.

⁵ na zlatém štítu svísele postavený rukojetí dolů obrácený rošt sv. Vavřince

047†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1657
------	-----------------------------	------

Pamětní nápis na stropě západní poloviny kostelní lodi. Nápis byl přemalován v roce 1782 a nahrazen malbami od Josefa Kramolína.¹ Text nápisu podle Nechvíle.

Leta Panie 1656 tohoto pul stropu gest položeno a potom l. 1657 gest malowan za sprawcze czirkevnniho dustogneho a welebneho knieze Martina Krisstofa Ssipka diekana miesta Przelaucze nad Labem a fararze miestyse Bohdancze a Biely za kostelniku a sprawcu tohoto Chramu Panie Gana Wentaurka, Waczlawa Pelikana, Matiege Kaliny a Gindrzicha Swobody.

Literatura: Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1884, s. 17; Rosůlek, 1909, s. 66; Ledr, 1926, s. 217; Smutná, 1973, s. 230 - 231; Vorel, 2005, s. 47.

¹ viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

048†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1657
------	-----------------------------	------

Pamětní nápis, který se nacházel na stropě kostelní lodi. Nad ním se nalézal obraz¹ Panny Marie. Nápis zaniknul v roce 1782, kdy byl Josefem Kramolínem přemalován.² Text podle Nechvíle.

Ora pro nobis^a Martino^b Christophoro Ssipek Dobrzanensi Bohemo^c S. Jacobi Maj, Przelauczeni^d curato. Ao 1567^e

Literatura: Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1884, s. 17; Rosůlek, 1909, s. 66 - 67; Ledr, 1926, s. 217; Smutná, 1973, s. 230; Vorel, 2002, s. 47.

^a Vorel v přepisu „me“

^b Vorel v přepisu neuvádí

^c Vorel v přepisu „Boemo“

^d Vorel v přepisu „Přel.“

^e Vorel v přepisu správné datum „14. Aug. 1657“

¹ Vorel uvádí, že se jedná o sochu.

² viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

049†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1657
------	-----------------------------	------

Pamětní nápis u obrazu¹ sv. Jana Evangelisty, který byl umístěný na stropu kostelní lodi. V roce 1782 bylo vše přemalováno Josefem Kramolínem.² Text podle Vorla.

S. Joanes Evangelista, ora pro me, Joanne Julio Victorino Hermanno Miestecensi,^a hujus eccles^b administratore, 22. Aug 1657^c

Prameny a literatura: Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1884, s. 17; Ledr, 1926, s. 217; Rosůlek, 1909, s. 66; Smutná, 1973, s. 231; Vorel, 2002, s. 47.

^a Nechvíle a Smutná přepisují „Herzmanmiesteczenci“

^b Nechvíle a Smutná přepisují „Ecclesiae“

^c Nechvíle a Smutná přepisují „1678“

¹ viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

² Nejasné, zda-li se nejedná o sochu, jak uvádí Vorel.

050†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1657
------	-----------------------------	------

Pamětní nápis umístěný mezi obrazy¹ sv. Kryštofa a sv. Šebestiána, které se nacházely nad varhanami. V prostoru mezi nimi byl erb Kryštofa z Mühlernu a pod ním nápis. Mimo to bylo na stropě vyobrazeno také osm znaků přeloučských cechů, konkrétně řeznický, pekařský, mlynářský, sladovnický, tkadlcovský, mydlářský, voskářský a krejčovský.² Vše bylo v roce 1782 přemalováno a nahrazeno malbami J. Kramolína.³ Text podle Nechvíle.

Christoph von Mühlern, der Röm Kaiserl. auch der zu Hungarn und Böhmen Königl. Majestät Gestüttmeister im Königreiche Böhmen.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1884, s. 17; Rosůlek, 1909, s. 67; Adámek, 1914, s. 577; Ledr, 1926, s. 217; Smutná, 1973, s. 229 - 230; Vorel, 2002, s. 47.

¹ Vorel uvádí jako sochy.

² Rosůlek, 1909, s. 67.

³ viz pozn. č. 2 u katal. č. 044†

051 – Obr. 055	Kladruby n/Labem – kaple Povýšení sv. Kříže	po r. 1670 ¹
----------------	---	-------------------------

Obraz ukřížovaného Ježíše Krista na hlavním oltáři. Na vrcholu kříže na bílém štítku je černými literami napsaný nápis, který je vyvedený ve třech jazycích – hebrejském, řeckém a latinském.

Materiál: olej na plátně

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeno
Písmo: hebrejské písmo, kapitála, písmena řecké abecedy
Velikost písma: pro výšku obrazu nezměřena

/ ^aJH^oOT^o O^{-a} ^aNAZ^oPAIO^o O^{-a} / R^bASIAET^oΩN IOTAAIΩN / JESUS
NAZARENUS / REX JUDAEORUM¹

¹ Ačkoliv hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže byla založena císařem Leopoldem I. v roce 1670, nelze s jistotou tvrdit, že oltářní obraz byl v tutéž dobu vyhotoven a je původní. Mohl vzniknout a být umístěn do kaple také v období její přestavby v roce 1758 nebo mnohem později.

^a scriptura continua

^b podle řecké abecedy by zde mělo být B

¹ J 19, 19

052 – Obr. 056

Vápno – kostel sv. Jiří

1677

Barokní **křtitelnice** na epištolní straně presbytáře stojící na třech nohách, které jsou v místech sváru s mísou zdobené reliéfy mužských obličejů. Po stranách mísy jsou dva kruhové úchyty. Na jejím plášti se nalézá reliéf s monogramem Krista - nápis A), který je vyobrazený ve středu svatozáře. Ve vrchní i spodní části pláště mísy obíhají reliéfní pásy. Víko je zdobené čtyřmi hlavami andělíčků s křídly a třemi mužskými obličejí – čtvrtý obličej je uražený. Vrchol víka zdobí vyobrazení Kalvárie. Na vrcholu kříže je vyrytý nápis B). Ramena kříže jsou zdobená reliéfy obličejů. U paty kříže jsou zkřížené kosti s lebkou. Postava Krista na kříži chybí. Nápis C) je vyrytý na zadní straně mísy křtitelnice naproti monogramu.

Materiál: cín

Rozměry: výška 85 cm, obvod horního okraje mísy 98 cm

Písmo:¹ A) – C) kapitála

Velikost písma:² A) 1,6 cm

B) 2 cm

C) 3 cm

A) IHS

B) + INRI+

C) + T^aA^bTO + K^aRZ^cITTEDLNICZ^cE + G^aEST + / W^dZ^cDW^dZ^cENA^a
+ N^aÁ^bKLA^bDEM + / T^aHOMA^bSSE + H^aI^dSKA^b + P^aRZ^cEDNIE + / ^e-K^aE CTZ^cTI^d
A^{b-e} + ^e-A^{bd}SLA^bWIE^{-e} + BOZI^d + A^b + / S^aWA^bTEMV^f + I^aA^bKVBV + ^e-
D^aOKRA^bTONOH^{-e} + / + L^aETHA^b + P^aA^bNIE + A^{ab} 26 M^aA^bGE + / + 1 + 6 + 77 +

Literatura: Smutná, 1973, s. 331 - 332; Poche, Díl 4, 1982, s. 177.

^a vyšší

^b litera A má prolomené střední břevno

^c litera Z má střední dřík

^d nad literou I jsou dvě svislé čárky

^e scriptura continua

^f litera V je menší a nedosahuje na základní linku

¹ V textu se objevuje mandlovité O a litera A s prolomeným středním břevnem, které by mohly ukazovat na raně humanistickou kapitálu. Rok 1677, který je uvedený v dataci však toto písmo vylučuje, neboť užití raně humanistické kapitály v nápisech spadá do období od přelomu 15. a 16. st až do 1. pol. 16. st.

² Smutná uvádí u napsu A) velikost písma 5,5 cm. Tato velikost odpovídá průměru vnitřního kruhu medailonu, ve kterém je monogram umístěný.

053S	Choltice – kaple sv. Romedia	1683-91
------	------------------------------	---------

Nástěnné malby v lucerně kopule zámecké kaple. Vnitřní zeď lucerny je vyzdobená výjevy, které představují hlavní ctnosti sv. Romedia. Nápisy se nalézají ve čtyřech úhlech lucerny. Nápisy nejsou ztracené, ale vzhledem k výšce lucerny a celkově špatnému osvětlení kaple není možné je přečíst. Text podle Náhlíka.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny

Písmo:¹ humanistická minuskula

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

I) **Thun me construxit 1683**

II) **Thun structam sanctificavit 1691**

III) **Thun versu ornavit 1682**

IV) **Thun sacer ossa dedit 1672**

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, OÚ Choltice, ivn. č. 1b, Pamětní kniha, 1929 – 1979, s. 7; Náhlík, 1868, sl. 153; Nechvíle, 1871, s. 25 ; Rosůlek, 1909, s. 15; Adámek, 1914, s. 584 – 588; Smutná, 1973, s. 57; Poche, Díl 1, 1977, s. 513 – 514; Kabeláč, 1984, s. 18 – 21.

¹ Písmo převzato ze Smutné, která uvádí latinskou minuskulu. Výška lucerny neumožňuje nápisy přečíst a zařadit.

054S	Choltice – kaple sv. Romedia	1683-91
------	------------------------------	---------

Nástěnné malby na stropu kopule kaple sv. Romedia. Na stropě se nachází šestnáct obrazů z výjevy ze Starého zákona. Pod nimi jsou na nápisových páskách jednotlivé nápisy. Počáteční písmena všech napsů tvoří větu EN ROMEDIUS A THAUR. Výška stropu neumožňuje přečíst nápisy správně, proto byl text převzatý z Nechvíle.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny

Písmo:¹ humanistická minuskula

Velikost písma. pro nedostupnost nezměřena

- I) **Esau**
- II) **Nahaman**
- III) **Ruth**
- IV) **Obededom**
- V) **Mathatias**
- VI) **Elias**
- VII) **David**
- VIII) **Job**
- IX) **Urias**
- X) **Samuel**
- XI) **Asa**
- XII) **Thon**
- XIII) **Habacuc**
- XIV) **Ananias**
- XV) **Vidua**
- XVI) **Rachel**

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, OÚ Choltice, ivn. č. 1b, Pamětní kniha, 1929 – 1979, s. 7; Nechvíle, 1871, s. 25 ; Rosůlek, 1909, s. 15; Adámek, 1914, s. 584 – 588; Smutná, 1973, s. 58; Poche, Díl 1, 1977, s. 513 – 514; Kabeláč, 1984, s. 18 – 21.

¹ Písmo převzato ze Smutné, která uvádí latinskou minuskulu. Výška lucerny neumožňuje nápisy přečíst a zařadit.

055S	Choltice – kaple sv. Romedia	1683-91
------	------------------------------	---------

Nástěnné malby pod kopulí zámecké kaple. Mezi šestnácti obrazy Starého zákona a deseti obrazy s výjevy ze života sv. Romedia je umístěno dvacet erbů členů rodu Thunů a Salmů. Každý erb má svůj svůj nápis. Výška kaple a její špatné osvětlení znemožňují nápisy správně přečíst. Určení druhu písma bylo z těchto důvodů také ztížené. Text podle Nechvíle.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny
Písmo:¹ humanistická minuskula

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

- I) **Guid: S: R: E: Card: Arch: Salisb:**²
- II) **Joan: Ern: Arch: Salisb:**³
- III) **Englb: A: Ep: Col: Ex C: De Falk: B:**⁴
- IV) **Theod: Ep: Cath: C: De Barri**
- V) **Wenc: Ep: Pass: Ex Com: De Thun**⁵
- VI) **Guid: Ep: Rat: Ex Com: De Thun**⁶
- VII) **Ricu: Ep: Arg: Ex Duc: Mos:**
- VIII) **Adal: Ep: Met: Ex Duc: Loth:**
- IX) **Alf: Ep: Trid: Ex Com: De Thun**⁷
- X) **Alf: Ep: Trid: Ex Com: De Thun**⁸
- XI) **Sim: Ep: Leod: Ex Duc: Loth:**
- XII) **Adal: Ep: Verd: Ex Duc: Loth:**
- XIII) **Wenc: Ep: Gurc: Ex C: De Thun:**⁹
- XIV) **Rud: Ep: Seckau: Ex C: De Thun**¹⁰
- XV) **Theob: A: Ep: Trev: Ex D: Loth:**
- XVI) **Henr: Ep: Tul: D: Loth:**
- XVII) **Chris: Mel: Pri: Ex C: De Thun**¹¹
- XVIII) **Franc: Sig: Mel: Prior Et Gen: Ex C: De Thun**¹²
- XIX) **Frid: A: Ep: Mog: Ex D: Loth:**¹³
- XX) **Wolfg: Ep; Pass: Ex C: De Salm**¹⁴

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, OÚ Choltice, ivn. č. 1b, Pamětní kniha, 1929 – 1979, s. 7; Nechvíle, 1871, s. 25 ; Rosůlek, 1909, s. 15; Adámek, 1914, s. 584 – 588; Smutná, 1973, s. 58 - 59; Poche, Díl 1, 1977, s. 513 – 514; Kabeláč, 1984, s. 18 – 21.

¹ Písmo převzato ze Smutné, která uvádí latinskou minuskulu. Výška lucerny neumožňuje nápisy přečíst a zařadit.

² Quidobald z Thunu byl v roce 1654 zvolen salcburským arcibiskupem.

³ Jan Arnošt z Thunu byl salcburským arcibiskupem v letech 1687 – 1709.

⁴ Engelbert z Falkenburgu byl arcibiskupem kolínským v letech 1261 – 1274.

⁵ Václav z Thunu byl od roku 1664 do roku 1673 pasovským biskupem.

⁶ Guidobald z Thunu byl řezenským biskupem v letech 1660 – 1668.

⁷ Alfons Zikmund z Thunu byl biskupem v Trentu v letech 1668 – 1677.

⁸ viz pozn. č. 6

⁹ Václav z Thunu byl biskupem v Gurku v Rakousku v letech 1665 – 1673.

¹⁰ Rudolf z Thunu (1644 – 1697) vstoupil do kapucínského řádu.

¹¹ Kryštof z Thunu vstoupil do maltézského řádu.

¹² František Zikmund z Thunu (1639 – 1702) se stal velkopřevorem maltézského řádu.

¹³ Fridericus byl arcibiskupem v Míšni v letech 937 – 954.

¹⁴ Wolfgang ze Salmu byl biskupem pasovským v letech 1540 – 1555.

Nápis na vítězném oblouku, který odděluje presbytář od ostatního prostoru kostela. Nápis obíhá ve dvou pásech pod sebou a opisuje větší a menší oblouk. Nápis je na vrcholu oblouku rozdělený malbou, která znázorňuje dva anděly, kteří drží ozdobnou kartuš. Litery černě napsány na omítce.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny

Písmo: humanistická minuskula

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

**Matka Krásného milowanj a Swaté nadege² .^a / .^a pod'te^b Ke mně^{-b} Kteří mne hledagí //^c
a nas^dy'tte s^de / od plodůw mých^e Eccl:^{-e3}**

^a ornament jako oddělovací znaménko

^b scriptura continua

^c v označeném místě nápis přechází na menší oblouk

^d litera s je ve tvaru ſ

^e menší než ostatní text

¹ Je obtížné určit datum vzniku nápisu z důvodu četných oprav a přestaveb objektu, které zahrnovaly nejen samotnou budovu, ale i pozemek okolního hřbitova. Barokní kostel byl dokončen v roce 1684. O deset let později bylo zásluhou faráře Silveria zbudováno kamenné ohrazení kolem hřbitova s kapličkami v rozích. První velká změna na podobě kostela proběhla v roce 1763, kdy byla prolomena zeď za oltářem a přistavena sakristie.² Z roku 1776 pocházejí ambity.³ Nové fáze oprav probíhaly v 2. pol. 19. a později v 2. pol. 20. století. Kostel se však nakonec dočkal smutného osudu, neboť do roku 1996 bylo veškeré původní zařízení vykradeno.

² srov. Sír 24, 18

³ Sír 24, 19

Zvon zavěšený ve věži kostela. Ucha zvonu jsou dekorována pletencem. Na čepci obíhá mezi dvěma zdvojenými linkami reliéfní nápis A). Od spodní linky směrem dolů vybíhá reliéfní pás s rostlinným motivem. Na plášti zvonu se nachází reliéfní nápis B), pod kterým obíhá podél horní části věnce trojitá linka. Podél spodní části věnce obíhá zdvojená linka, nad kterou se nachází reliéfní nápis C). Pod nápisem C) je značná část věnce uražená. Úzká věž kostela zhoršuje přístup ke zvonu. Zvon byl ulit účelově pro nový kostel, který byl budován v letech 1682 – 84.

Materiál: zvonovina
Průměr: 40 cm
Písmo:¹ A) – C) kapitála
Velikost písma: A) 2 cm
B) 2,3 cm
C) 1,3 cm

A) QVI EX DEO EST VERBVM DEI AVDIT .^a 1688^b .^a IOHN . 8².

B) CAPELLA c-B. V. M.^c VISIT. A . DI. 1682 / BENEDICTA^d 1684 FVNDATORE / P.
IOAN: ADA. LORENZ³ CVRA PRZELAVCENSI

C) I^eERMIAS S^eCHRÖTTER⁴ MACHT MICH IN NACHODTT.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; SOKA Pardubice, FÚ Přelouč, kn. č. 193, Inventář kostela a fary 1870; Nechvíle, 1877, sl. 765; Nechvíle 1881, s. 7; Nechvíle, 1884, s. 30; Rosůlek, 1909, s. 69; Ledr, 1926, s. 222; Smutná, 1973, s. 232 - 233; Vorel, 2002, s. 72.

^a oddělovací znaménko v podobě pletencového symbolu

^b letopočet je nepatrně nižší než ostatní text

^c písmena B.V.M. vyšší

^d Vorel uvádí „beneficta“

^e počáteční písmena vyšší

¹ Smutná uvádí velikost písma s nepatrnými odchylkami

² J 8, 47

³ Farář Lorenz působil v Přelouči v letech 1678 – 1692.

⁴ Zvonař Jeremiáš Schrötter převzal zvonařskou dílnu v Hradci Králové po svém otci Martinovi Schrötterovi. Řemeslo provozoval až do své smrti v roce 1692.

058 – Obr. 059, 060, d.

Choltice – kaple sv. Romedia

1691

Obraz¹ sv. Romedia na hlavním oltáři v zámecké kapli. Na predele obrazu, který je zasazený do bohatě zdobeného akantového rámu, je černými literami napsaný nápis A). Výzdoba oltáře ztěžuje čtení tohoto nápisu. V horní části zlatého rámu jsou vyobrazení dva andělové, kteří drží mezi sebou štít. Nad štítem je v oválné kartuši černými literami napsaný nápis B). Reliéfní nápis C) se nachází přímo na štítu. Jeho litery jsou zlaté na stříbrném podkladu.

Materiál: pozlacené a postříbřené dřevo
Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny
Písmo: A) kapitála, humanistická minuskula
B), C) kapitála
Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

A) HAEC ICON DONATA EST A CELSISSIMO / ^aprincipe^a JOANNE ERNESTO E
COMITIBUS DE THUN² / ^aarchiepiscopo Salisburgensi ao 1691. unmerum sa
/ cellum renovatum cure et sumtibus illustrisi / mi de^a JOANNIS E COMITIBUS
DE THUN ^aeiusque / conjugis^a MARIAE, NATAE COMITISSE STERN / BERG
ao 1889.

B) A [. . . .]^b E / PRIVILE [. . . .]^b M / PRO OMNI DIE

C) ^{c-d} DEI MVROS^{-d-c} ANTE TR^{-c} / ANSLATA PATRON / LIPSANA / ^c DE
FACTO CVM / CONIVCE STRVCTOR^{-c} / HONORAT

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, OÚ Choltice, inv. č. 1b, Pamětní kniha, 1929 – 1979, s. 7; Nechvíle, 1871, s. 25 – 27; Rosůlek, 1909, s. 15; Adámek, 1914, s. 584 – 588; Poche, Díl 1, 1977, s. 513 – 514; Kabeláč, 1984, s. 18 – 21.

^a menší

^b Nápis B) se nachází ve velké výšce a pro špatné osvětlení kaple jej nelze celý přečíst a ani dobře vyfotit.

^c scriptura continua

^d anagram slova Romedius

¹ Autorem obrazu je malíř J. M. Rottmayer. Dílo věnoval kapli Jan Arnošt z Thunu.

² viz pozn. č. 3 u katal. č. 055S

059†	Choltice - zvonice	1691
------	--------------------	------

Zvon nazývaný velký, který byl zavěšený v původní kamenné zvonici. Nesl reliéfní nápis. Rozpuknul se v roce 1795 a byl zcela roztaven při požáru zvonice v roce 17. 12. 1848. Text podle Inventáře kostela a fary.

Ad majorem S S Triadiss gloriam ex^aBMV honorem campanam hanc Sis Romedio et Barbarae tutelaribus suis expensis vot^bi Romedius Comes de Thunn^{c1} et Barbara Comitissa de Salm^d conjuges et ^e Franciscus filius. / Goss mich ^f Christoph Walter in Prag.² Ao 1691. V F. F F

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, Římskokatolický farní úřad Choltice, 1712 – 1957, inv. č. 35, Inventář kostela a fary, 1821; Náhlí, 1868, sl.146 - 166; Nechvíle, 1871, s. 30; Smutná, 1973, s. 55 – 56.

^a Nechvíle uvádí „et.“

^b Nechvíle uvádí „voti.“

^c Nechvíle ve slově uvádí pouze jednoduché „n.“

^d Nechvíle přepis slova jako „Salmis.“

^e Nechvíle uvádí v přepisu ještě slovo „Romedius.“

^f Nechvíle uvádí v přepisu ještě slovo „Johann.“

¹ Romedius Konstantin Thun (1641 – 1700) byl synem Jana Zikmunda z Thunu. Po jeho smrti začal obhospodařovat rodový majetek. Jeho zásluhou byl v Cholticích restaurován zámek a vystavěna kaple.

² Zvonař Jan Kryštof Walter měl v 2. pol. 17. století v Praze zvonařskou dílnu.

060†	Choltice - zvonice	1691
------	--------------------	------

Zvon nazývaný černý, který byl zavěšený ve zvonici až do jejího požáru v roce 1848, při kterém se roztavil. Nesl stejný nápis jako zvon u katalogového čísla 059+.

Ad majorem S S Triadiss gloriam ex^aBMV honorem campanam hanc Sis Romedio et Barbarae tutelaribus suis expensis vot^bi Romedius Comes de Thunn^{c1} et Barbara

Comitissa de Salm^d conjuges et^e Franciscus filius. / Goss mich^f Christoph Walter in Prag.² Ao 1691. V F. F F

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, Římskokatolický farní úřad Choltice, 1712 – 1957, inv. č. 35, Inventář kostela a fary, 1821; Náhlík, 1868, sl.146 - 166; Nechvíle, 1871, s. 30; Smutná, 1973, s. 55 – 56.

¹ viz pozn. č. 1 u katal. č. 059†

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 059†

061†	Zdechovice – kostel sv. Petra a Pavla	1697
------	---------------------------------------	------

Tác pod menší konvičky, který byl 19.1.1917 zabaven při rekvizici kovů. Nesl dva neznámé znaky a pod nimi nápis. Text podle výkazu válečné rekvizice kovů.¹

GGK / 1697

Prameny: NA, Zemský památkový úřad, kart.č. 79.

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 79.

062†	Vápno – kostel sv. Jiří	konec 17.st
------	-------------------------	-------------

Kalich, který byl uložený ve skladišti kostela. Stál na noze o šestilaločném půdorysu a na vzduť části byl dekorovaný třemi kartušemi s reliéfy sv. Jana Nepomuckého, sv. Prokopa a sv. Norberta.¹ Nodus měl hruškovitý tvar. Dále byl kalich zdobený kartušemi s reliéfy sv. Václava, sv. Ludmily a sv. Floriána. Noha kalichu nesla puncovní štítek se značkou.² Ačkoliv Smutná uvádí kalich ještě jako existující, dnes je nezvěstný. Materiál, rozměry i text podle Smutné.

Materiál: stříbro se zlacením
Rozměry: výška 29 cm

K K

Literatura: Smutná, 1973, s. 332

¹ Smutná, 1973, s. 332.

² tamtéž

063 – Obr. 061	Újezd u Přelouče – kostel sv. Jiljí	1703
----------------	-------------------------------------	------

Trám nad vchodem do sakristie kostela. Uprostřed trámu je vytesaný letopočet, který je přetnutý prasklinou ve dřevě.

Materiál: dubové dřevo

Rozměry: 134,5 × 17,5 × 19 cm
Písmo: arabské číslice
Velikost písma: 6 cm

1703

064†	Přelouč – Masarykovo náměstí	1704 ¹
------	------------------------------	-------------------

Socha² sv. Jana Nepomuckého na Masarykově náměstí. Na vrcholu pilíře, který je ve své spodní části dekorovaný rostlinným reliéfem, stojí socha světce. Při opravách sloupu v roce 1882 byla objevena na podstavci deska s nápisem, ale záhy byla překryta. Socha byla podrobena četným opravám, z nichž poslední proběhla v roce 2008. Rozměry, druh a velikost písma podle Nechvíle.

Materiál: pískovec
Rozměry: pro výšku pilíře nezměřeny
Písmo: kapitála
Velikost písma: 4,5 – 6 cm

**INSIGNE HONORIS / AVITAEQVE VENERATIONIS / TESSERA / GLORIOSO
ATHLETAE CHRISTI / ET CONFESSORI / S: IOANNI / PROTECTORI
FAMAE / PATRONO PATRIAE / ET AVXILIATORI / I.N. HAEC ERECTA ET
POSITA / STATVA / A DEVOTIS ET INFIMIS QUIBUSDAM / SERVILIS HAEC
CELATURA/ CELATIS 1704**

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, Archiv města Přelouče, inv. č. 17, Pamětní kniha, 1836 – 1926, s. 229 – 230; Nechvíle, 1884, s. 27 - 28; Rosůlek, 1909, s. 74; Smutná, 1973, s. 233 - 234; Maxová, Nejedlý, Zahradník, 2002, s. 128 - 133; Vorel, 2002, s. 76.

¹ Chronogram v nápisu udává letopočet 1704. Litery, které chronogram tvořily, byly vyšší.

² autorem sochy je J. Eberle

065 – Obr. 062	Újezd u Přelouče – kostel sv. Jiljí	1707
----------------	-------------------------------------	------

Obraz Kalvárie, který se nalézá na postranním oltáři sv. Kříže. Obraz je zasazený v bohatě zdobeném zlato – stříbrném akantovém rámu. Na vrcholu rámu stojí stříbrem a zlatem vykládaná socha sv. Václava, který v pravé ruce drží vlajku. Na obraze Kalvárie je v bílém štítku na horním rameni kříže černými literami vyvedený nápis A). Na predele obrazu je v oválném nápisovém poli na bílém podkladu černými literami napsaný nápis B).

Materiál: pozlacené a postříbřené dřevo
Rozměry: jen spodní ovál – 46 × 24 cm
Písmo: A) kapitála
B) fraktura
Velikost písma: A) 2 cm, letopočet 3 cm
B) 3 cm

A) IN / RI

B) **Tento Oltář^a / Postawen za Sprawj^b Wácla: /^c wa Wolegnika kostelnika a /^d
Rychtařze^e Zdegssyho / Letha^f Panie / 1707 13 Octobris^g**

Literatura: Poche, Díl 4, 1982, s. 137; Smutná, 1973, s. 328 – 29.

^a Smutná přepisuje „oltarz“

^b Smutná přepisuje „sprawy“

^c Smutná označuje konec řádku již za slovem „Sprawj“

^d Smutná označuje konec řádku až za slovem „Rychtařze“

^e Smutná přepisuje „rychtarze“

^f Smutná přepisuje „Leta“

^g menší než zbytek textu

066†	Kladruby n/Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1711
------	--	------

Monstrance na hlavním oltáři, která stála na oválné noze, jež byla zdobená akantovými listy a květy. Nodus v podobě dvou stlačených koulí byl rovněž dekorovaný akantem. Ve vrcholu paprscité části se nacházela stříbrná kartuš tvořená z akantů a fetonů a na ní křížek.¹ Nápisy A) a B) se nalézaly na spodní části nohy. V současné době je monstrance nezvěstná. Rozměry a písmo dle Smutné.

Materiál: stříbro
Rozměry: výška 70 cm
Písmo: A) arabské číslice
B) kapitála

A) 1 7 1 1

B) A M S

Literatura: Smutná, 1973, s. 73.

¹ Smutná, 1973, s. 73

067†	Choltice	1713 ¹
------	----------	-------------------

Pamětní deska, která byla nalezena v základech morového sloupu nazývaného „pyramida“ poblíž bývalého cukrovaru. Kamenný sloup ve tvaru jehlance nesl na vrcholu kovové slunce. Byl zbourán v prosinci 1869 kvůli stavbě silnice. Text podle Nechvíle.

Rozměry:² výška 260 cm

**R. F. I. C. D. T. / VOVERAT HAS AEDES SACRAS TIBI / SANCTA MARIA /
IRA DEI CESSET MORS ACRIIS / ATQVE FVRENS /**

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, Kronika městečka Choltic, 1861 – 1986, s. 14; Nechvíle, 1871, s. 32; Rosůlek, 1909, s. 17; Smutná, 1973, s. 60.

¹ V nápisu se chronogram dvakrát opakuje a udává letopočet 1713. Písmena, která tvořila chronogram, byla vyšší.

² SOKA Pardubice, OÚ Choltice, Kronika městečka Choltic, 1861 – 1986, s. 14.

068†	Turkovice	1719-1729
------	-----------	-----------

Obraz, který byl zavěšený na faře. Jednalo se o portrét faráře Jana Zizimusa z let 1719 – 20.¹ Nápis se nacházel na mluvící pásce. Text nápisu i rozměry obrazu podle Birnbaumové.

Rozměry: 75 × 95 cm

Instrumentum parochiae Torkovicensis erectum Ao 1719, Confirmatum 1729 die 31 (?)

Literatura: Birnbaumová, 1929, s. 342; Smutná, 1973, s. 319.

¹ Birnbaumová, 1929, s. 342.

069 – Obr. 063	Kladruby n/Labem	1720
----------------	------------------	------

Socha Anděla Strážce,¹ která je umístěná v severním cípu obce, se nachází vpravo při hlavní silnici směrem na Kolesa. Na vrcholu hranolovitého pilónu stojí socha Anděla Strážce, který pravou rukou ukazuje nahoru k nebi a levou rukou svírá ručku malého dítěte. Postavy si hledí do očí. Ve vrchní polovině přední části podstavce je vytesaný nápis. Základna podstavce je natřená světle modrou barvou. Na své nynější místo byla socha přenesena v roce 1906 na náklad tehdejšího ředitele hřebčína Rudolfa Motlocha.²

Materiál: pískovec
Rozměry:³ 280 × 43 × 43 cm
Písmo: kapitála, arabské číslice
Velikost písma: 4 – 6 cm, letopočet 3 cm

EX VOTO / 1720

Prameny a literatura: Nechvíle, 1881, s. 41; Rosůlek, 1909, s. 39; Adámek, 1914, s. 601; Diviš, 1917, s. 75 – 76; Smutná, 1973, s. 75; Poche, Díl 2, 1978, s. 57.

¹ Nechvíle označuje za sochu sv. Jana Nepomuckého, která nyní stojí po levé straně hlavní silnice směrem na Řečany – socha je bez nápisu.

² Diviš, 1917, s. 75.

³ U prvního údaje rozměru Diviš uvádí velikost 300 cm i se spodním podstavcem.

Zvon poledník, který byl zavěšený ve zvonici až do požáru 17. 12. 1848. Nesl nápisy A) a B). Smutná nápis A) přiřazuje ke zvonu z roku 1780.^{1 2} Text podle Inventáře kostela 1816.

A) Joannes Cyprianus Baro de Thun³ Dominus de Castellfundo. Anno 1627

B) Goss mich auf der kleine Seite in Prag 1726. Valentin Lissiak.³

Literatura: SOKA Pardubice, FÚ Choltice, kn. č. 34, Inventář kostela 1816; SOKA Pardubice, OÚ Choltice, inv. č. 1A, Kronika městečka Choltic, 1836 – 1886; Náhlík, 1868, sl. 154; Nechvíle, 1871, s. 30; Smutná, 1973, s. 56 - 57.

¹ Smutná, 1973, s. 57.

² viz katal. č. 093†

³ Jan Cyprián z Thunu (1569 – 1630) byl bratr Kryštofa Šimona z Thunu, po kterém zdědil rodový majetek.

⁴ Zvonař Valentin Lišák (1674 – 1749) provozoval zvonařskou dílnu v Praze na Malé Straně v 1. pol. 18. století.

Socha sv. Donáta, která stojí v parku před hlavním vchodem do zámku. Na podstavci stojí pilón ve tvaru pravidelného šestibokého hranolu, který nese sochu sv. Donáta. Světec má na hrudi sepnutý rozevlátý plášť, jinak je lehce oděný a má na nohou sandály. V pravé ruce, která je nyní uražená v zápěstí,² držel sv. Donát pochodeň.³ Spodní část pilónu je na každé straně dekorovaná rostlinným reliéfem. Čelní strana pilíře nese reliéf hořícího dvoupatrového domu. Na zadní straně v obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 40 × 28,5 cm, které má dovnitř prolamované rohy, je vytesaný nápis, jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Písmena signalizující chronogram byla nabarvena odlišně, dnes je však už barva opadaná. Na mnohých místech je na soše uchycený lišejník.

Materiál: pískovec

Rozměry: 246 × 35,5 × 35,5 cm

Písmo: kapitála

Velikost písma: ⁴ 5 cm, chronogram – 7 cm

A / FVLGVRE / ET / TEMPESTA / TIBVS / ^aLIBERABITNOS^a / SANCTVS / DONATVS

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, MNV Kladruby, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby n/Labem, fol. 52; Nechvíle, 1881, s. 40; Rosůlek, 1909, s. 39; Adámek, 1914, s. 601; Smutná, 1973, s. 75; Poche, Díl 2, 1978, s. 57.

^a scriptura continua

¹ Chronogram v nápisu uvádí rok 1728. Litery chronogramu, které jsou v nápisu vyšší, měly dříve odlišnou barvu, která je dnes již opadaná.

² Není známo, kdy a jak k poškození došlo. Vzhledem k tomu, že Smutná ve své práci pochodeň ještě uvádí, je zřejmé, že se tak stalo až po roce 1973.

³ Smutná, 1973, s. 75.

⁴ Smutná uvádí velikost 4 – 6 cm.

Socha Piety umístěná v parku před hlavním vchodem do zámku. Do země zapuštěný podstavec nese hranolovitý pilíř, který je ve spodní části na přední i zadní straně dekorovaný dvěma volutami a nahoře se stupňovitě rozšiřuje. Pilíř nese sochu Panny Marie, která sedí pod křížem a drží tělo Ježíše Krista. Na přední straně podstavce nad volutami je umístěná kartuš o rozměrech 58 × 34 cm, jejíž rohy jsou ozdobené reliéfy hlaviček andělíčků. V této kartuši je vytesaný nápis A), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Na zadní straně podstavce se nalézá reliéf erbu,² pod nímž je v reliéfní nápisové pásce vytesaný nápis B), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Nápis C) je umístěný ve štítku na horním rameni kříže. Litery jsou zlaté. Smutná uvádí, že se jedná o dar císaře Františka Josefa I. pro Kladruby,³ ale pokud je nápis B) zkrácením jména František Ignác Bukovský z Hustiřan,⁴ jak uvádí obecní kronika,⁵ nabízí se myšlenka, že dárce sochy mohl být i on. Tento názor zastávají Hájek s Matouškem.⁶

Materiál: pískovec
Rozměry: 357 × 50 × 50 cm
Písmo: A) – C) kapitála
Velikost písma: A) 5 cm, chronogram – 7 cm
B), C) 6 cm

A) **DEI** / ^a-**GEN**^b**ITRIX DO** / **LOROSA** ^c-**SIS PATRO**^c / ^d-**N**^b**A GRATIOSA**^d **TVI** /
^e-**DEVOTI**^e **CLIE** **N**^b / **TIS**^a

B) **F.I.B.V.H.**⁷

C) **IN / RI**

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, MNV Kladruby, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby n/Labem, fol. 52; Nechvíle, 188, s. 40; Rosůlek, 1909, s. 39; Adámek, 1914, s. 601; Smutná, 1973, s. 76; Poche, Díl 2, 1978, s. 57; Hájek, Matoušek, 1981, s. 16.

^a scriptura continua

^b písmeno N obráceně střední dřík

^c Rosůlek přepisuje jako „Sispatro“

^d Rosůlek přepisuje jako „Na gratio sa“

^e Rosůlek přepisuje jako „de Voti“

¹ Chronogram udává letopočet 1729. Litery chronogramu, které jsou v nápisu vyšší, měly dříve odlišnou barvu.

² znak rodu Bukovských z Hustiřan – na stříbrném štítu černé břevno

³ Smutná, 1973, s. 76.

⁴ František Ignác Bukovský z Hustiřan byl ředitelem hřebčína v době vlády Karla VI. Tehdy se hřebčín dočkal největšího rozkvětu.

⁵ SOKA Pardubice, MNV Kladruby, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby n/Labem, fol. 52.

⁶ Hájek, Matoušek, 1981, s. 16.

⁷ Možná zkratka jména František Ignác Bukovský z Hustiřan. Smutná tento nápis nepřepisuje.

Socha sv. Gottharda, která se nalézá na západním konci obce na levé straně hlavní silnice ve směru na Labské Chrčice. Na hranolovitém podstavci stojí pilón ve tvaru pravidelného šestibokého hranolu, který je na svém dolním rozšíření dekorován reliéfem s rostlinným motivem. Na vrchol pilónu dosedá podnoží sochy sv. Gottharda. Světec je oděný do kněžského šatu a na hlavě má mitru. Socha má uražené obě ruce v zápěstí.² Na zadní straně pilíře je vyobrazen reliéf hořícího dvoupatrového domu. Nápis je vytesaný na přední straně pilíře v obdelníkovém orámování s dovnitř prolamovanými rohy. Na mnoha místech sochy je uchycený lišejník.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 220 × 55 × 55 cm
 Písmo: kapitála
 Velikost písma: 3,5 cm, chronogram – 4,8 cm

**IN / TEMPESTATIBVS / ATQVE / NECESSITATIBVS / TVNOS / TVERE
 SANCTE / GOTHARDE**

Literatura: Poche, Díl 3, 1980, s. 306.

¹ Chronogram udává letopočet 1729. Litery, které ho označují jsou vyšší.

² Není známo, kdy k poškození došlo.

Socha sv. Jana Nepomuckého v jihozápadní části obce po pravé straně silnice směrem na Spytovice. Na stupňovitém podstavci stojí hranolovitý pilíř, na jehož vrcholu stojí socha sv. Jana Nepomuckého. Světec je oděný do kněžského roucha a ve svých rukou drží krucifix. Kolem hlavy má svatozář, která je tvořena pěti zlatými hvězdičkami. Přední strana podstavce nese obdelníkovou kartuš o rozměrech 100 × 51 cm, která má zaoblené rohy. Ve vrchní části kartuše se nalézá reliéf zčásti setřelého aliančního znaku² a pod ním je vytesaný nápis s chronogramem, přičemž litery chronogramu jsou vyšší a červené.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 359 × 101 × 101 cm
 Písmo: kapitála, humanistická minuskula
 Velikost písma: 4 cm, chronogram - 6 cm

O / S^aWat^YIene / Ch^bran^cnas^d / oD h^baMbY / WeCzne.

Literatura: Smutná, 1973, s. 347; Poche, Díl 4, 1982, s. 356.

^a počáteční písmeno S je o 2 cm vyšší než ostatní majuskuly

^b dík litery h sestupuje 1,5 cm pod dolní linku

^c nad písmenem n jsou dvě tečky

^d litera s ve tvaru ſ

¹ Smutná sice uvádí rok 1722, ale písmena v chronogramu tvoří rok 1733.

² Pravý erb je špatně zřetelný, ale pravděpodobně se jedná o dvouhlavého orla, kterého měl ve znaku rod z Paaru. Levý znak je erbem rodu Šternberků - na modrém štítu je zlatá osmicípá hvězda. Oba rody byly genealogicky spřízněné.

075†	Turkovice– kostel sv. Martina	1736
------	-------------------------------	------

Obraz na postranním oltáři sv. Archanděla Gabriela na epištolní straně kostelní lodi. Obraz znázorňoval čtrnáct svatých pomocníků a v pravém dolním rohu nesl letopočet. Smutná uvádí obraz ještě jako existující,¹ ale dnes je nezvěstný.

1736

Literatura: Birnbaumová, 1929, s. 339; Smutná, 1973, s. 321.

¹ Smutná, 1973, s. 321.

076	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1737
-----	-----------------------------	------

Cechovní lavice v lodi kostela. Lavice nese cechovní znaky na spodní straně bočního opěradla. V čele lavice, které je dekorováno pilastry, je v jeho prostřední části intarzie letopočtu.

Materiál: dřevo
Rozměry: 150 × 95 × 83 cm
Písmo: arabské číslice
Velikost písma: 6 cm

1737

Literatura: Nechvíle, 1884, s. 17; Rosůlek, 1909, s. 68; Smutná, 1973, s. 227; Poche, Díl 3, 1980, s. 171; Vorel, 1999, s. 128.

077†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1746
------	-----------------------------	------

Zvon umíráček, který byl zavěšený ve věži kostela, nesl na plášti reliéf Panny Marie. Dále nesl letopočet. Zvon o váze 35 kg¹ byl postižen za první světové války v srpnu 1916 válečnou rekvizicí. Text podle Nechvíle.

Průměr:² 35 cm

1746

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; SOkA Pardubice, FÚ Přelouč, kn. č. 193, Inventář kostela a fary 1870; Nechvíle, 1877, sl. 761; Nechvíle, 1881, s. 38; Nechvíle, 1884, s. 18; Smutná, 1973, s. 225 – 226.

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78.

² Tamtéž. Smutná uvádí průměr 34 cm.

078†	Kojice – kostel sv. Petra a Pavla	1751
------	-----------------------------------	------

Zvon nazývaný Jan, který byl zavěšený ve zvonici. Nesl reliéf sv. Jana Nepomuckého a nápisy A) a B). V důsledku požáru zvonice 12. září 1825¹ se kojické zvony roztavily. V roce 1833² z nich byly v Hradci Králové ulity nové. Text podle Nechvíle.

A) **Te Deum**^a **laudamus**³

B) **Fudit Joannes Zeyda,**⁴ **Alto mautenus 1751**

^a Smutná přepisuje deum

¹ Šmíd, 1983, s. 248. Šmíd údaj pravděpodobně převzal z Obecní kroniky. Smutná a Nechvíle však uvádějí rok 1828.

² Tamtéž. Šmíd rok pravděpodobně převzal z Obecní kroniky. Smutná a Nechvíle uvádějí rok 1830.

³ Ž 44,8

⁴ Zvonař Jan Zeyda žil v 1. pol. 18. století ve Vysokém Mýtě.

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, Archiv obce Kojice, kn. č. 1, Obecní kronika, s. 121; Nechvíle, 1881, s. 91; Smutná, 1973, s. 77-79; Šmíd, 1983, s. 248.

079	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1752
-----	-----------------------------	------

Cechovní lavice umístěná v lodi kostela. Lavice nese znaky přeloučských cechů na spodní straně bočního opěradla. Čelo lavice je zdobené pilastry a v jeho střední části se nalézá nápis.

Materiál: dřevo

Rozměry: 150 × 95 × 83 cm

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: 7 cm

1752

Literatura: Nechvíle, 1884, s. 17; Rosůlek, 1909, s. 68; Smutná, 1973, s. 227; Poche, Díl3, 1980, s. 171; Vorel, 1999, s. 128.

080 – Obr. 068	Turkovice - hřbitov	1752
----------------	---------------------	------

Náhrobník¹ Josefy Antonie Zárubové, roz. z Nedabylic, který je zasazený do podezdívky hřbitovní terasy. V horní polovině se nacházel monogram Panny Marie – nápis A). Nápis B)

obíhal v pásu podél obvodu kamene, ale dnes je zachované jen jeho torzo v horním a částečně v levém pásu. Z těchto pozůstatků nápisu jsou čitelná pouze písmena PAN na začátku textu v horním pásu. Dříve nesl náhrobek ve spodní polovině alianční znak Zárubů z Hustiřan² a Straků z Nedabylic.^{3 4} Obdelníkový náhrobek je dnes naprosto zničený. Text podle Smutné a Birnbaumové.

Materiál: opuka
 Rozměry:⁵ 148 × 72 cm
 Písmo:⁶ A) majuskulní litery v enklávě
 B) kapitála
 A) majuskulní litery v enklávě
 Velikost písma: B) 4, 5 cm

A)

B) ^aLETA^{-a} PAN^aE 1752^{-a} ^b19 JVLI W PANV VSN^{-b} ^aULA VYSO^{-a} ^bCE VROZENA
 PANI PANI^{-b} ^aJOSEPHA ANTONIE ZARUBOVA ROZENA STRAKOVA
 Z NEDABYLIC NA PODHORIZANECH A TOURKOVICICH^{-a}

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, FÚ Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovicích 1907; Birnbaumová, 1929, s. 342; Smutná, 1973, s. 318; Poche, Díl 4, 1982, s. 116.

^a ztracený text doplněný podle Birnbaumové

^b ztracený text doplněný podle Smutné

¹ Vedle tohoto náhrobku je do zdi hřbitovní terasy zasazen náhrobek neznámého dítěte o rozměrech 116 × 62 cm. Náhrobek je velmi poškozený a torzo textu ve spodní části levého pásu je nečitelné.

² znak Zárubů z Hustiřan – na stříbrném štítu černé břevno

³ znak Straků z Nedabylic – na modrém štítu stříbrný kohout

⁴ Smutná, 1973, s. 318.

⁵ Smutná uvádí rozměry 151 × 68 cm.

⁶ zařazení druhu písma podle Smutné

081 – Obr. 069

Choltice

1756¹

Socha sv. Jana Nepomuckého vedle dřevěné zvonice poblíž zámku. Na hranolovitém pilíři stojí socha světce, který je oděný do kněžského roucha a v ruce drží kříž. Kolem hlavy má svatozář z pěti hvězdiček. Hledí doleva. Na přední straně podstavce je v obdelníkovém orámování s prolamovanými rohy vytesaný nápis.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 261 × 41, 5 × 41, 5 cm
 Písmo: kapitála
 Velikost písma:² 5, 6 cm, chronogram 7 cm

SA^{ab}NC^TTO / FA^{ab}MA^{ab}E / T^bVTE^{ab}LA^{ab}RI^b / DA^{ab}TA^{ab} / ET^b / SA^{ab}CR^{ab}TA^{ab} /
 R. J. Z.

Prameny a literatura: Nechvíle, 1871, s. 32; Rosůlek, 1909, s. 18; Smutná, 1973, s. 60.

- ^a litera A má směrem dolů prolomené střední břevno
^b u označených písmen jsou paty dřívků lehce rozštěpené

¹ Chronogram udává letopočet 1756. Litery, které chronogram tvoří, jsou větší.

² Smutná uvádí velikost písma 7 – 9 cm.

082†	Semín - hřbitov	1757
------	-----------------	------

Kříž, který dříve stál na hřbitově. Materiál a text podle Nechvíle.

Materiál: pískovec

Marie Nosenportova rodilá z Pensen 1757 7 bris

Literatura: Nechvíle, 1881, s. 28; Smutná, 1973, s. 257.

083†	Kladruby n/Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1758 ¹
------	--	-------------------

Pamětní nápis s chronogramem², který se nacházel na zdi presbytáře kostela. Text podle Nechvíle.

qVas Deo honoranDo LeopoldI gLorIa VoVIt InnoVat hasCe plas aeDes TheresIa CLeMens

Literatura: Nechvíle, 1881, s. 40; Smutná, 1973, s. 73.

¹ Pokud z přepisu vyjmem písmena, která určují chronogram, získáme skupinu římských číslic MDDDDCCLLLL VVVVIII IIII. Letopočet 1758 je v nich skrytý tak, že číslice MDDDD znamenají dvakrát rok 1500 a číslice CC zvyšují daný rok na 1700. Číslice LLLL VVVVIII IIII doplňují letopočet o dvojčíslí 58, které je v nich obsaženo celkem čtyřikrát. Ačkoliv je tento výklad chronogramu značně komplikovaný, jeho zápis neumožňuje jiné vysvětlení. Lze připustit, že Nechvíle původní nápis mylně interpretoval.

² Litery v chronogramu byly vyšší.

084†	Kladruby n/Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1767
------	--	------

Zvon ulitý ze zvonoviny svých předchůdců, které se roztavily při velkém požáru v roce 1757. Z věže kostela byl odebrán pro válečné účely v roce 1916.¹ Text podle Nechvíle.

Iacob Konrat Lehner² goß mich in Prag MDCCLXVII

Literatura: Nechvíle, 1881, s. 40; Rosůlek, 1919, s. 14; Smutná, 1973, s. 72.

¹ Smutná, 1973, s. 72.

² Zvonař Jakub Konrád Lehner měl zvonařskou dílnu v Praze v 2. pol. 18. století.

085†	Svinčany - kostel sv. Vavřince	1768
------	--------------------------------	------

Pamětní nápis, který byl umístěný nad hlavním vchodem do kostela. Pod ním se nacházel znak rodu Thunů. Není známo, kdy došlo ke ztrátě nápisu, ale poněvadž Smutná ho uvádí jako existující,¹ muselo k tomu dojít až po roce 1973. Text podle Smutné.²

Písmo:³ kapitála

HOCCE PRO DEO ET POPULO / ERRECTUM AN^aO M: D: CCLXVIII

Literatura: Náhlík, 1868, sl. 161; Nechvíle, 1871, s. 41; Rosůlek, 1909, s. 99; Smutná, 1973, s. 290; Kočí, 1996, s. 6.

^a nad písmenem N bylo všeobecné zkracovací znaménko

¹ Smutná, 1973, s. 290.

² V ostatní literatuře jsou přepisy v porovnání se Smutnou s odchylkami. Přepis byl z její práce použit také z důvodu, že Smutná v n nápis uvádí ještě jako existující.

³ písmo převzato ze Smutné

086†	Zdechovice – kostel sv. Petra a Pavla	1770
------	---------------------------------------	------

Zvon, který byl zavěšený ve věži kostela. Nesl nápis a letopočet. Válečná rekvizice jej postihla 9.4. 1916.¹ Text podle Pamětní kroniky zdechovické fary.

1770 Ad honorem Dei laudem s. Barborae Josef Listak² Pragae

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch der Zdechowicher Pfarre, s. 187; Smutná, 1973, s. 346.

¹ SOKA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch der Zdechowicher Pfarre, s. 187.

² Zřejmě se jedná o zvonaře Josefa Lišáka, který provozoval zvonařskou dílnu v Praze v 2.pol. 18. století.

087†	Svinčany – kostel sv. Vavřince	1774
------	--------------------------------	------

Freskovým **obraz** sv. Vavřince na hlavním oltáři, jehož autorem je Jos. Kramolín. Smutná uvádí nápis jako existující. V současnosti se sice v interiéru kostela nachází hlavní oltář, ale nápis je nezvěstný. Za oltářem se nachází pouze nápis z roku 1776.¹ Text podle Smutné.

Cramolinus² pinxit 1774

Literatura: Nechvíle, 1871, s. 41; Rosůlek, 1909, s. 99; Smutná, 1973, s. 303; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Kočí, 1996, s. 6.

¹ viz katal. č. 088

² viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

Nástěnná malba na zdi presbytáře za hlavním oltářem. Jedná se o malbu iluzivní architektury, která znázorňuje dva sloupy na každé straně a nad nimi římsu. Nad římsou vpravo jsou na modrém podkladu uvnitř zlatých vavřínových věnců nápisy A) a B), jejichž litery jsou rovněž zlaté. Vprostřed římsy je zlatými písmeny vyvedený nápis C). Na levé straně malby jsou nad římsou ve zlatých vavřínových věncích nápisy D) a E), které mají zlaté litery. Za hlavním oltářem je ve spodní části malby nápis F). Autorem nástěnné malby je J. Kramolín.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeno
 Písmo: A) – E) humanistická minuskula
 F) humanistická polokurzíva, humanistická minuskula
 Velikost písma: A) – E) pro nedostupnost nezměřena
 F) 4 cm

A) **Simeon**

B) **Juda**

C) **Quam terrib^ail^ais est l^aocus iste / ^bNon est^a h^aic^{-b} al^aiud^a nisi Domus^c Dei^d et^a Port^aa
 Coel^ai. / Genesis. 28. V. 13.²**

D) **Josef.**

E) **Levi.**

F) **Jos. Kramolin.³ pinxit / A. 1776. / renov.1893.**

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 99; Adámek, 1914, s. 589 - 90; Poche, Díl 3, 1980, s. 483; Smutná, 1973, s. 303; Kočí, 1996, s. 6.

^a u označených liter jsou vrcholy dřívků rozštěpené

^b scriptura continua

^c Smutná přepisuje „Domum“

^d Smutná v přepisu neuvádí

¹ Smutná datuje do roku 1774, ale nápis F) představuje signování této malby.

² Gn 28,17

³ viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†

Zvon umíráček, který byl dříve zavěšený ve věži kostela. Plášť nesl celkem tři reliéfy světců. Zvon, který vážil 10 kg,¹ nesl pouze letopočet. Válečná rekvizice ho postihla 9.4. 1918.² Text podle výkazu zvonů.³

L. P. 1776

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 60; SOkA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch der Zdechowicher Pfarre, s. 187; Smutná, 1973, s. 347.

¹ SOkA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch der Zdechowicher Pfarre, s. 187.

² tamtéž

³ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 60.

090†	Turkovice – kostel sv. Martina	1777
------	--------------------------------	------

Zvon, který byl zavěšený ve věži kostela, nesl reliéf sv. Martina obdarovávajícího žebráka. Zvon o váze 50 kg¹ byl zrekvírován pro válečné účely 4.9.1916.² Text podle výkazu zvonů.

Průměr:³ 49 cm

Transfusa A. J. C. Kühner⁴ 1777.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; Birnbaumová, 1929, s. 341; Smutná, 1973, s. 319 – 320.

¹ Birnbaumová, 1929, s. 341.

² NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55.

³ Birnbaumová, 1929, s. 341.

⁴ Zvonař Jan Jiří Kühner pocházel z Pruska a zvonařskou dílnu provozoval v Praze na Malé straně.

091†	Turkovice – kostel sv. Martina	1777
------	--------------------------------	------

Zvon, který byl zavěšený ve věži kostela, nesl reliéf Ukřižování. Zvon o 28 kg¹ byl postižen válečnou rekvizicí 4.9.1916.² Text podle výkazu zvonů.

Průměr:³ 37 cm

Transfusa A. J. C. K.⁴ 1777

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; Birnbaumová, 1929, s. 341; Smutná, 1973, s. 320.

¹ Birnbaumová, 1929, s. 341.

² NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55.

³ Birnbaumová, 1929, s. 341.

⁴ viz pozn. č. 4 u katal. č. 090†

092 – Obr. 072	Svinčany – kostel sv. Vavřince	80. léta 18. st.
----------------	--------------------------------	------------------

Obraz sv. Jana Nepomuckého na postranním oltáři, který se nalézá na epištolní straně kostelní lodi. Rám obrazu je bohatě zdobený řezbou a pozlacený. Světec je na obrazu oděný do kněžského šatu a pokleká před oltářem, na kterém je kříž a rozevřená kniha. V pravé ruce drží postava bílou lilii a levou ruku natahuje k Panně Marii na nebesích. Kolem hlavy má

světec svatozář z pěti hvězdiček. U světcových nohou je položena zavřená kniha a klíč. V horní části obrazu jsou vyobrazení dva andělé. V levém dolním rohu obrazu sedí dlaší dva andělíci, z nichž levý drží v rukou štít s nápisem.

Materiál: olej na plátně
Rozměry: pro nedostupnost nezměřeno
Písmo: humanistická minuskula
Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Con / servari / Omnia verba / in Corde / meo^{a, 1}

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 99; Smutná, 1973, s. 303-304.

^a Smutná přepisuje „eo“

¹ Dn 7, 28

093†	Choltice - zvonice	1780
------	--------------------	------

Zvon umíráček, který byl zavěšený v původní kamenné zvonici. Byl zničen při požáru zvonice v roce 1848. V letech 1848 – 63 byl místo něho používán zvon z Lepějovic.¹ Smutná ke zvonu přiřadila nápis z poledníku z roku 1726.^{2, 3} Text podle Inventáře kostela 1816.

J. G. K.⁴ 1780.

Prameny a literatura: SOkA Pardubice FÚ Choltice, kn. č. 34, Inventář kostela 1816; SOkA Pardubice, fond OÚ Choltice, inv. č. 1A, Kronika městečka Choltic, 1836 – 1886; Náhlík, 1868, sl. 154; Nechvíle, 1871, s.30; Adámek, 1914, s. 587; Rosůlek, 1919, s. 14, 33; Smutná, 1973, s. 57.

¹ Nechvíle, 1871, s. 30.

² Smutná, 1973, s. 56 – 57.

³ viz katal. č. 070†

⁴ viz pozn. č. 4 u katal. č. 090†

094 – Obr. 073	Kladruby n/Labem - zámek	kol. r.1782 ¹
----------------	--------------------------	--------------------------

Sluneční hodiny² umístěné mezi dvěma okny na vnější zdi jižní strany zámku. Čtvercové pole je rozdělené na horní a dolní polovinu nesouměrnými vertikálními slunečními hodinami, které jsou doplněné horizontálním stylem. V obrazovém poli hodin jsou po obou stranách vyobrazená po šesti znamení zvěrokruhu. Ve střední části tohoto obrazového pole jsou černou barvou vyhotovené římské číslice – nápis A). V pravém horním rohu se vznáší okřídlená postava muže, který drží v pravé ruce kosu. V levém spodním rohu celého obrazu sedí postava starce, který se ukazovátkem pravé ruky dotýká čela a ukazovátkem levé ruky ukazuje do knihy, kterou má rozevřenou na klíně. Ve spodní části obrazu po celé délce běží v bílé pásce nápis B), jehož litery jsou vyvedené černou barvou a vyšší litery tvořící chronogram³ barvou červenou.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny

Písmo: A) římské číslice
B) kapitála
Velikost písma: A) pro nedostupnost nezměřena
B) pro nedostupnost nezměřena

A) X XI XII I II III IV V VI

B) **COGITAVIT SIBI**^a **SAPIENS DIES ANTI** **VOS A CANNOS AETERNOS IN**
MENTE HABVIT^a

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, MNV Kladruby n/Labem, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby n/Labem, fol. 53; Rosůlek, 1909, s. 40; Adámek, 1914, s. 598; Poche, Díl 2, 1978, s. 57; Smutná, 1973, s. 74.

^a scriptura continua

¹ Ačkoliv chronogram udává letopočet 1724, svou nynější podobu získaly sluneční hodiny po opravě zámku v roce 1782. - viz SOkA Pardubice, MNV Kladruby n/Labem, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby n/ Labem, fol. 53.

² Autorem malby je malíř Josef Kramolín. Viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†.

³ Smutná ve své práci chronogram neuvádí a v přepisu nápisu jej ani neoznačuje.

095 – Obr. 074

Kladruby n/Labem - zámek

kol. r.1782¹

Sluneční hodiny² umístěné na mezi dvěma okny na vnější zdi východní strany zámku. Z levého dolního rohu čtvercové malby vybíhá pole samotných slunečních hodin. V pravé části dolní poloviny obrazu stojí postava světice v modro-červeném rouchu a postava mladého muže v bílém rouchu, kteří drží modrou zeměkouli. U levé nohy mužské postavy leží dvouocasý hnědý lev. V pravém horním rohu obrazu vystupuje polovina slunečního kotouče s lidským obličejem. Nápis A) jsou černé číslice hodin na bílém podkladu. Nápis B) se nachází na bílé pásce, kterou drží ve spárech a v zobáku hnědý dravec. Písmena, která tvoří chronogram,³ jsou vyvedená červeně.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny
Písmo: A) arabské a jedna římská číslice
B) kapitála
Velikost písma: A) pro nedostupnost nezměřena
B) pro nedostupnost nezměřena

A) 4 5 6 7 8 9 10 11 XII^a

B) **FIRMVS FORTITVDINE**^b **ET CONSTANTIA**^b **SECVRS**♦

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, MNV Kladruba n/Labem, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby n/Labem, fol. 53; Rosůlek, 1909, s. 40; Adámek, 1914, s. 598; Poche, Díl 2, 1978, s. 57; Smutná, 1973, s. 74.

^a od ostatních číslic je tato číslice značně vzdálená. Je umístěná až v levém dolním rohu celého obrazu. Ostatní číslice jsou arabské, zatímco tato je římská. Je rovněž značně protáhlá do výšky.

^b scriptura continua

¹ Autorem malby je Jos. Kramolín. Viz pozn. č. 1 u katal. č. 044†.

² viz pozn. č. 3 u katal. č. 094

096	Přelouč – depozitář Městského muzea	1793
-----	-------------------------------------	------

Prkno¹ z domovního štítu. Původně se nacházelo na dnes již neexistujícím domě v Růžové ulici. V současné době je prkno uloženo v depozitáři Městského muzea. Na zadní straně jsou dva kovové kroužky pro závěs. Nápis je vytesaný do dřeva. Levá strana prkna je seříznutá do špičky.

Materiál: dřevo
Rozměry: 28 × 85,5 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma: 3 cm

Leta Panie 1793 Dne [---] / Tento domek gest Wýstaven [---] / Jana Ssolty : za Mistra M[---] /

Prameny: MM Přelouč, Inventář muzejní sbírky, inv. č. R/0 16.

¹ Do muzejní sbírky se prkno dostalo jako dar od p. Kolnatého z Přelouče.

097 – Obr. 075	Vápno – kostel sv. Jiří	1794
----------------	-------------------------	------

Kostelní lavice nesoucí letopočet na čelní straně.

Materiál: dřevo
Rozměry: 146 × 97 × 85,5 cm
Písmo: arabské číslice
Velikost písma: 2 cm

1794

098†	Zdechovice – kostel sv. Petra a Pavla	18. st.
------	---------------------------------------	---------

Kartuš, která byla přichycená na obdelníkové desce krypty. Tato deska je zasazená do podlahy kostelní lodi. Na kovové kartuši byl vyobrazený alianční znak rodu Vežníků¹ a Valdštejnů.² Oválná kartuš byla podél okrajů dekorovaná rostlinným ornamentem. Nad aliančním znakem se nacházela nápisová páska s nápisem. Smutná uvádí, že kartuš byla přemístěna do zdi presbytáře.³ V současnosti je však neznámá – z celé památky zůstala v kostele jen deska krypty, která nese žádný nápis. Velikost a druh písma i text podle Smutné.

Materiál: mramor, kov
Rozměry:⁴ 203 × 113, 5 cm

Písmo: kapitála
Velikost písma: 0,8 – 1,3 cm

LEOPOLD IGNATI GRAFF VON WIESCHNIK⁵ / MARIA ELISABETH GRAFFIN V: WIESCHNIK⁶

Literatura: Smutná, 1973, s. 344 – 345.

¹ znak rodu Věžníků – původně na modrém štítu stříbrnou hlavu honícího psa – věžníka, později do erbu přibylly zlaté lovecké trubky, černá orlice a červený srdeční štítek se zlatým lvem

² znak rodu Valdštejnů – původně ve znaku lva, později přijali zlatomodrý čtvrcený štít se lvy střídavých barev

³ Smutná, 1973, s. 344

⁴ Smutná uvádí rozměry 180 × 88 cm

⁵ Leopold Hynek Věžník získal po svém otci do držby panství Zdechovice, které v roce 1722 prodal hrabatům z Paaru.

⁶ Marie Alžběta z Věžníku, roz. z Valdštejna byla manželkou Leopolda Hynka z Věžníku, se kterým měla pět synů.

099 – Obr. 076 Řečany n/ Labem – kostel sv. Marie Magdaleny kol. r. 1800¹

Obraz světce papeže ve čtvercovém rámu zavěšený v lodi kostela. Postava světce sedí u otevřeného okna na křesle pod zřaseným červeným závěsem. V okně je na nebi vidět bílá holubice. Na hrudi má muž sepnutý světle hnědý plášť. Spodní oděv je bledě modrý. Muž drží levou rukou na klíně rozevřenou knihu, v níž je černými literami napsaný nápis. V pravé ruce drží postava namočený brk.

Materiál: olej na plátně
Rozměry: 133 × 117 cm
Písmo: humanistická minuskula
Velikost písma: pro výšku obrazu nezměřena

Homilia XXVII / in Evangelia / Cum cuncta / Sacra Eloquia

Literatura: Skokan, 1965, s. 9; Poche, Díl 3, 1980, s. 279.

¹ Poche, díl 3, 1980, s. 279.

100 – Obr. 077 Řečany n/Labem – kostel sv. Marie Magdaleny kol. r. 1800¹

Obraz sv. Jeronýma ve čtvercovém rámu zavěšený v lodi kostela. Světec klečí při skalní stěně, o kterou se zároveň opírá. Muž je oděný do červeného roucha, jinak je bosý a prostovlasý. Jeho červený kloubok leží pohozený po mužově pravé straně. Světec se pravým loktem opírá o rozevřenou knihu, na jejíž stránkách je černými literami napsaný nápis. Nad knihou je položena lebka a opřený kříž.

Rozměry: 133 × 117 cm
Písmo: humanistická minuskula
Velikost písma: pro výšku obrazu nezměřena

Facile contem / nit omnia qui / se cogitat / m[o] / riturum. / in . Reg: Monach:

Literatura: Skokan, 1965, s. 9; Poche, Díl 3, 1980, s. 279.

101†	Lhota pod Přeloučí	1804
------	--------------------	------

Zvon s reliéfy Matky Boží a Ukřižovaného. Byl sejmut při válečné rekvizici v dubnu 1918.¹
Text podle Hanuše.

A) **A.F.S.**

B) **A. 1804**

Literatura: Hanuš, 1923, s. 7.

¹ Hanuš, 1923, s. 7.

102†	Přelouč – kostel sv. Jakuba	1810
------	-----------------------------	------

Zvon poledník, který byl zavěšený ve věži kostela, nesl reliéf sv. Jana Křtitele.¹ Nápis obíhal na čepci mezi jednoduchými linkami. Zvon o váze 257 kg² byl zrekvírován dne 30.8.1916.³
Text podle Hanuše.

Průměr:⁴ 80 cm

GOS – MICH . ANTON . SCHNEIDER⁵ . IN GONIGGRAETZ . ANO 1810

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118; Nechvíle, 1874 – 78, sl. 761; Nechvíle, 1881, s. 38; Nechvíle, 1884, s. 18; Rybička, 1885, s. 57; Adámek, 1914, s. 576; Rosůlek, 1909, s. 68; Rosůlek, 1919, s. 34; Hanuš, 1923, s. 16; Smutná, 1973, s. 223; Tetřev, Vincenciová, 2004, s. 175.

¹ Hanuš uvádí, že se jednalo o reliéf Ukřižování.

² NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78.

³ tamtéž

⁴ tamtéž

⁵ Zvonař Antonín Schneider, který se narodil 17.2. 1754, provozoval zvonařské řemeslo v Hradci Králové na přelomu 18. a 19. století. Zemřel 23.4.1830.

103†	Choltice - hřbitov	1813
------	--------------------	------

Náhrobní deska Jana Josefa z Thunu, která byla umístěná v dřívější hrobce rodu. Původně stála hrobka ve středu hřbitova, ale byla zbourána po dokončení stavby nové hrobky v roce 1872. Na její místo byl v roce 1875 umístěn mramorový kříž.¹ Text podle Nechvíle.

Hier schlaeft der durch die unendliche Barmherzigkeit Gottes driefach glückliche Ehemann, Vater und Besitzer. Er starb den 19. November 1813.

Literatura: Nechvíle, 1871, s. 31.

¹ viz katal. č. 143

104 – Obr. 078

Dolní Raškovice

1836

Kříž ve východní části obce v blízkosti zvoničky. Na základním čtvercovém kameni, jehož hrany jsou zaoblené, stojí hranolovitý pilón, který se při vrcholu stupňovitě rozšiřuje. Na něm stojí kříž se soškou ukřižovaného Ježíše Krista. Přední strana pilónu je vyplněná výklenkem s reliéfem sv. Jana Nepomuckého. Světec je oděný do kněžského roucha a ve zkřížených rukou na prsou drží krucifix. Nika je zakončená konchou v níž je reliéfně vyobrazeno pět zlatých hvězd jako světčova svatozář. Nápis A) na horním rameni kříže je vytesaný na štítku. Nápis B) je vytesaný ve spodu přední strany pilíře ve čtvercovém nápisovém poli o rozměrech 30 × 50 cm. Jeho písmena jsou vyplněná černou barvou. Celý objekt je natřený světlým a tmavším odstínem hnědé barvy,

Materiál: pískovec
Rozměry: 175 × 75 × 60cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická polokurzíva
Velikost písma: A) 3 cm
B) 7 cm

A) **IN / RI**

B) **Tento Kříž swatý^a, /^b-na něm^{-b} Kristus Pán ros / p^gatý^a, twau^b-swatau mý^alos^cti^{-b} / nás^c požehneg od věčné s^cmr / ti zachoweg.¹ A:1836.**

^a nad literou dvě svislé čárky

^b scritpura continua

^c nad literou vodorovná čárka

105†

Lipoltice – kostel sv. Matouše

1839¹

Zvon větší nebo také zvon sv. Trojice, který byl zavěšený v kostelní věži. Zvon byl v roce 1839 přelit.² Válečná rekvizice ho postihla v roce 1916. Text podle Náhlíka.

Průměr:³ 67 cm

TÖNE ZVM LOBE GOTTES zV VERVINDIGEN SEINE HERRLICHKEIT ALLER ZEIT IN EWIGKEIT.⁴

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Lipoltice, inv. č. 1, Pamětní kniha obce Lipoltic, 1905 – 1962; Náhlík, 1868, sl. 156; Nechvíle, 1871, s. 37; Rybička, 1885, s. 57; Rosůlek, 1909, s. 54; Smutná, 1973, s. 104 – 105.

¹ Chronogram v nápisu udává letopočet 1839. Litery v chronogramu byly vyšší.

² Dříve nesl nápis Romedius comes de Thun et Barbara comitissa de Salmis conjuges, Franciscus filius. Smutná je toho názoru, že zvon mohl vzniknout v dílně zvonáře Jana Kryštofa Waltera, který ulil do Choltic zvony z roku 1691.

³ SOKA Pardubice, OÚ Lipoltice, inv. č. 1, Pamětní kniha obce Lipoltic, 1905 – 1962.

⁴ Zvon přelil Karel Vilém Paul, který zdědil huť po svém tchánovi Josefovi Schneiderovi v Hradci Králové. Později si však zřídil novou, ve které lil zvony až do své smrti v roce 1874.

106†	Přelouč – Masarykovo náměstí	1840 ¹
------	------------------------------	-------------------

Kamenný **kříž** poblíž kostela sv. Jakuba. Dnes se již u kostela nenachází² a o jeho dalším osudu nejsou žádné zprávy. Text podle Nechvíle.

KŘÍŽ IEIŽ ZBOŽNÁ POSTAVILA VCTA OTCV ZBOŽNOV MYSLI ZASE OBNOVILI DÍTKY.

Literatura: Nechvíle, 1884, s. 21; Rosůlek, 1909, s. 68.

¹ Nechvíle i Rosůlek uvádějí, že kříž byl postavený v roce 1840 a znovu obnovený v roce 1882. Chronogram však žádný z těchto roků neuvádí – skrývá se v něm rok 1878. Tento spor lze vysvětlit buď chybným vyhotovením chronogramu již při obnově kříže v roce 1880 nebo mylným přepisem, který je uvedený v literatuře. Písmena, která tvořila chronogram, byla vyšší.

² Nyní se u kostela nachází jen samostatně stojící menší křížek (na vrcholu kamenného podstavce kovový kříž). Není vyloučeno, že stojí na místě dřívějšího kamenného kříže.

107†	Kladruby n/Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1844
------	--	------

Velký **zvon** o váze 343 kg s reliéfy sv. Leopolda a sv. Václava na plášti. Pod korunou na čepci obíhal reliéfní pás, který tvořila boží oka. Nápis A) i B) se nalézaly na plášti. Z věže kostela byl sňat 26.8.1916.¹ Patřil ke zvonům, které byly přelity Vilémem Paulem v Hradci Králové. Text podle výkazu zvonů.

Průměr:² 85 cm

A) **St. Venceslav**

B) **Kladrubii curam animarum gerente Carolo Patoczka boh. chrastensi Cais. Reg: hippovivariae aulicae Capello / ano Exposito MDCCCXLIV. Gegossen mich Karl: Vilh: Paul³ in Königgrätz.**

Prameny a literatura: SOKA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOKA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17; Nechvíle, 1881, s. 40; Rosůlek, 1919, s. 24; Smutná, 1973, s. 72.

¹ SOKA Pardubice, Sběrka rukopisů anotového materiálu, č. 17.

² tamtéž

³ viz pozn. č. 4 u katal. č. 105†

108†	Kladruby n/ Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1844
------	---	------

Zvon poledník s reliéfem sv. Václava. Pod korunou na čepci obíhal reliéfní pás, který tvořila boží oka. Nápisy A) i B) se nalézaly na plášti. Zvon vážil 147 kg a byl laděn do gis.¹ Byl odebrán k válečným účelům 26.8.1916.² Patřil ke zvonům, které byly přelity Vilémem Paulem v Hradci Králové. Text podle výkazu zvonů.

Průměr:³ 63 cm

A) Leopold

B) **Kladrubii curam animarum gerente Carolo Patoczka boh. chrastensi Cais. Reg: hippovivariae aulicae Capello / ano Exposito MDCCCXLIV. Gegossen mich Karl: Vilh: Paul⁴ in Königgrätz.**

Prameny a literatura: SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, Sbíрка rukopisů anotového materiálu, č. 17; Nechvíle, 1881, s. 40; Rosůlek, 1919, s. 24; Smutná, 1973, s. 72.

¹ SOkA Pardubice, Sbíрка rukopisů anotového materiálu, č. 17.

² tamtéž

³ SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71.

⁴ viz pozn. č. 4 u katal. č. 105†

109†	Kladruby n/Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1844
------	--	------

Zvon, který patřil do skupiny zvonů přelitých v roce 1844 v Hradci Králové. Byl odebrán k válečným účelům 26.8.1916.¹ Text podle Rosůlka.

Průměr:² 50 cm

A) Carolus B.

B) **Kladrubii curam anmarum gerente Carolo Patoczka boh. chrastensi Cais. Reg: hippovivariae aulicae Capello / ano Exposito MDCCCXLIV. Gegossen mich Karl: Vilh: Paul³ in Königgrätz.**

Prameny a literatura: SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; SOkA Pardubice, Sbíрка rukopisů anotového materiálu, č. 17; Nechvíle, 1881, s. 40; Rosůlek, 1919, s. 24; Smutná, 1973, s. 72.

¹ SOkA Pardubice, Sbíрка rukopisů anotového materiálu, č. 17.

² SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71.

³ viz pozn. č. 4 u katal. č. 105†

Zvon, který byl zavěšený v kostelní věži, nesl reliéf sv. Jiří a letopočet. K válečným účelům byl dobrovolně odevzdán a odeslán do Vídně 17.12.1916.¹ Text i průměr podle výkazu zvonů.²

Průměr: 40 cm

1849

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; NA, Zemský památkový úřad / Rakousko, kart. č. 118. Smutná, 1973, s. 223.

¹ NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78

² tamtéž

Pamětní deska Františka Veverky,¹ která se nalézá vpravo od vchodu do kostela, je vsazená do jeho vnější severní zdi. Na obdelníkové desce je ve zlatém orámování, které má ornamentálně zdobené rohy, vytesaný nápis. Písmena nápisu jsou pozlacená a mají černé stínování.

Materiál: mramor

Rozměry: 104 × 121 cm

Písmo: kapitála, humanistická minuskula

Velikost písma: 2 – 8 cm

Na tomto svatém poli odpočívá² / slavné paměti vynálezce ruchadla rolník / FRANTIŠEK VEVERKA / Narodil se 3. dne měsíce března 1799 v Rybitví / pochován zde 12. dne měsíce února 1849 / Památce jeho věnuje hospodářský spolek pro okres /^a PARDUBSKÝ, PŘELUCKÝ / A HOLICKÝ.

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 70.

^a text je rozdělený rostlinným ornamentem

¹ Vynálezce ruchadla František Veverka se narodil v roce 1799 v Rybitví u Pardubic a zemřel v roce 1846 ve Břehách u Přelouče. V roce 1883 byl jemu a jeho bratřenci Václavovi odhalen v Pardubicích pomník.

² Přesné místo kde byl F. Veverka na svatopolském hřbitově pochován není známo.

Kříž, který umístěný ve východní části městysu v ulici Pardubická, stojí naproti budově lékárny. Hranolovitý pilón stojí na stupňovitém podstavci v kovové ohrádce. Na vrcholu pilíře stojí kovový zdobený kříž s ukřížovaným Kristem, nad jehož hlavou je na kříži reliéfní nápis A). Vprostřed spodního ramene kříže se nalézá vavřínový, dnes již značně zašlý a rží

napadený, vavřínový věnec. Na přední straně pilónu se na základním kameni nacházejí nápisy B) a C). Kamenný pilíř není nijak ošetřený a místy opadává. Vrcholový kříž je natřený černou barvou.

Materiál: pískovec, železo
Rozměry: 294 × 67 × 67 cm
Písmo: A) kapitála
B), C) arabské číslice
Velikost písma: A) 2 cm
B), C) 7 cm

A) **INRI**

B) **1854**

C) **1896**

113 - Obr. 081, 082, d.	Klenovka	1858
-------------------------	----------	------

Kříž, který se nachází v západní části obce po pravé straně hlavní silnice ve směru na Přelouč, stojí v menší kovové ohrádce. Hranolovitý pilón nese kovový kříž s ukřížovaným Kristem. Kříž je zrezivělý a stejně tak štítek na jeho horním rameni, na kterém se nachází reliéfní nápis A). Přední strana pilónu nese bílou oválnou kamennou desku s vytesaným nápisem B). Pilíř je neopravovaný a celý objekt je celkově zanedbaný. Nápis je špatně čitelný, neboť černá výplň liter je již téměř opadaná a text splývá z podkladem. Ohrádka kolem kříže je silně zrezivělá.

Materiál: pískovec, mramor, kov
Rozměry: 247 × 41,3 × 41,3 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 3 cm
B) 1,9 cm

Kříž svatý / Postaven / ke / cti a chvále / Boží / obyvatelů Klenovky / 1858. / Opraveno 1914

Prameny: SOkA Padubice, Obecná škola Klenovka, inv. č. 1, Pamětní kniha školy Klenovské založ. r. 1876.

114 – Obr. 083	Kladruby n/Labem – kostel sv. Václava a Leopolda	1859 ¹
----------------	--	-------------------

Pamětní deska umístěná nad vchodem do kostela na západní straně budovy. Do mramorové desky obdelníkového tvaru je vytesaný nápis. Litery byly vyplněné černou barvou, která však postupem času vybledla.

Materiál: mramor
Rozměry: pro nedostupnost nezměřeno

Písmo: kapitála
Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

**I^aN HONOREM / OMN^bIPOTENTIS DEI / SANCTORV^cM^d WENCESLAI ET
LEOPOLDI / BOHEMIAE ET AVSTRIAE PATRONORVM / A CAESARE
LEOPOLDO² / I. A. S. MDCLXVIII / ERĚCTAS AEDES / ANNORVM LABE
CADVCAS / E FVNDA²MENTIS RESTITVIT / FRANCISCVS IOSEPHVS I.
AVSTRIAE IMPERATOR.³ / A.S. MDCCCLIX.**

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 38.

^a černá barva svrchu do poloviny litery setřena

^b černá barva je zčásti opadaná

^c černá barva opadaná zcela

^d černá barva je z litery zčásti opadaná

¹ Poté, co byl kostel zbourán, byl znovu vystavěn v letech 1857 – 59.

² Leopold I. vládl jako český král v letech 1657 – 1705. Od roku 1658 vládl jako císař.

³ František Josef I. vládl v letech 1848 – 1916.

115 – Obr. 084, 085, d.

Lohenice

1862

Kříž umístěný v malém parku v západní části obce. V jednoduché čtvercové ohradce, která je tvořená pouze rohovými sloupy spojenými řetězem, stojí hranolovitý pilón, který nese kovový kříž s ukřížovaným Kristem. Bohatě zdobený kříž je natřený černou barvou. Ramena kříže jsou zakončená růžicemi a Kristovo tělo je obklopené oválným stříbrným věncem s květy. Nad Kristovou hlavou je reliéfní nápis A), jehož litery jsou postříbřené. U paty kříže je vyobrazená Panna Marie. Na přední straně pilónu je vytesaný nápis B). Pod ním špatně čitelný nápis C). Na levé straně pilónu je vytesaný nápis D) a naproti pak nápis E). Na objektu je uchycený lišejník.

Materiál: mramor, železo
Rozměry: 241 × 64 × 30 cm
Písmo: A) kapitála
B) – E) humanistická minuskula

Velikost písma: A) 2,6 cm
B) 2-3 cm, letopočet 6 cm
C) 2-3cm
D) 2-3 cm
E) 2 cm

A) INRI

B) Ode mně pak / odstup to abych se / chlubil leč v kříži / Pána našeho / Ježíše Krista. / K Gal. VI. 14.¹ / 1862

C) K úctě / Spasitele / našeho.

D) Postavili: / Václav Bína / ^aHyn^{-a}ek Šafránek / ^aJose^{-af} Tomášek / Základem obec /

neihó jmění

E) [---] z Podol[í] / [---] ndla [±1]

^a do slova zasahuje kaz v kameni

¹ Ga 6,14

116 – Obr. 086, 087,d.

Mělice

1862

Kříž umístěný v jižní části obce na levé straně hlavní silnice ve směru na Valy u Přelouče. Kříž je obehnaný kovovou ohrádkou zelené barvy. Na vrcholu hranolovitého pilónu stojí bohatě zdobený postříbřený kovový kříž s ukřížovaným Kristem. V patě kříže je vyobrazený anděl s roztaženými křídly. Na horním rameni nad Kristovou hlavou je reliéfní nápis A). Ve střední části spodního ramene je ve středu vavřínového věnce nápis B). Nápis je vyvedený stříbrnými literami na černém podkladu. Na přední straně pilónu je vytesaný nápis C). Písmena nápisu jsou vyplněná černou barvou, která již místy opadává. Na kamenném pilíři je uchycený lišejník.

Materiál: mramor, železo
Rozměry: 188 × 59 × 59 cm
Písmo: A) kapitála
B), C) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 1,7 cm
B) 2,5 cm
C) 2,5 cm, letopočet 6 cm

A) **INRI**

B) **Pochválen / náš / Ježíš Kristus**

C) **Smrt Krystovou sy rozjímej / Když okolo kříže jdeš. / Vždy s poklonou kříž
Uctívej / Vyznáš že ty křest'an jseš / Nákladem všech občanů / Mnělických. / 186^a2.**

^a vyšší

117 – Obr. 088, 089, d.

Vápno

1862

Kříž před kostelem. Hranolovitý pilón nese kovový kříž s ukřížovaným Ježíšem Kristem. Na horním rameni reliéfně zdobeného kříže je na štítku reliéfní nápis A), jehož litery jsou pozlacené. U paty kříže jsou vyobrazení 3 andělé. Celý kříž je natřený černou barvou a postava Krista je pozlacená. Kolem vrchní části přední strany pilónu obíhá reliéfní ozdobný pás. Na přední straně pilónu v obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 48,7 × 27 cm je vytesaný nápis B).

Materiál: pískovec, železo
Rozměry: 296 × 50 × 30 cm

Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 3 cm
B) 3, 5 cm, letopočet 5 cm

A) INRI

B) [---] (**zad**) **nem** / (. .)**em** **spasení** / **1862**

118 – Obr. 090, 091, d.	Veselí	1862
-------------------------	--------	------

Kříž, který stojí v jižním cípu obce na levé straně hlavní silnice směrem na Choltice. Hranolovitý pilíř, který je při svém vrcholu zaoblený, nese v horní části své přední strany již vybledlý a zničený obrázek. Níže pod obrázkem je v bílém obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 47,5 × 31 cm vytesaný nápis, z jehož liter místy opadává barva. Křížek na vrcholu je uražený. Na objektu jsou patrné zbytky červené a modré barvy.

Materiál: pískovec
Rozměry: 202 × 54 × 54 cm
Písmo: kapitála
Velikost písma: 2,7 cm

**MATKA / KRÁSN^aÉHO / MILOVÁNÍ^a A / SVATÉ / N^aADĚJE.¹ / .^b L. P. 1862. .^b / ^c
N^aÁKLADEM^c / VÁCLAVA MÁLKA / A^c ^cMAN^aŽELKY^c MARIE / Z^c ^cVESELÍ.^c**

^a střední dík písmene je výše posazený

^b z každé strany letopočtu je ornament ve tvaru routy

^c menší

¹ srov. Sír 24, 18

119†	Chotlice - zvonice	1863
------	--------------------	------

Zvon větší, který byl zavěšený ve zvonici, pro kterou byl nově ulitý. Nesl reliéf sv. Jana Nepomuckého. Válečná rekvizice za první světové války. Text podle Nechvíle.

Roku 1863 dne 29. srpna ulil mne z pozůstalé zvonoviny dne 17. prosince 1848 požárem rozlitych zvonů nákladem vysoce urozeného P hraběte Theodora Thuna Hohenšteinského¹ k účtě sv. Jana Nepomuckého: Karel Bellmann² dvorní zvonář v Praze.

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, Kronika městečka Choltic, 1861 – 1986, s. 9; Náhlík, 1868, sl. 154; Nechvíle, 1871, s. 31; Rosůlek, 1919, s. 14

¹ Hrabě Theodor Thun nechal v Cholticích nově vystavět shořelou zvonici a také dal vybudovat cukrovar.

² Zvonář Karel Bellmann, který se narodil v roce 1820, vedl zvonářskou dílnu v Praze až do své smrti v roce 1869.

Zvon menší nazývaný Panenka, který byl zavěšený do nové dřevěné zvonice. Nesl reliéf Panny Marie. Válečná rekvizice za první světové války. Text podle Nechvíle.

Ulil Karel Bellman¹ dvorní zvonař v Praze

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, Kronika městečka Choltic, 1861 – 1986; Náhlík, 1868, sl. 154; Nechvíle, 1871, s. 31; Rosůlek 1919, s. 14.

¹ viz pozn. č. 2 u katal. č. 119†

Socha svatého Jana Nepomuckého před kostelem. Socha stojí v čtvercové ohrádce, zatím bez oplocení. Na čtvercové základně stojí pilón ve tvaru čtyřbokého hranolu, který nese sochu sv. Jana Nepomuckého. Světec je oděný do kněžského šatu a v ruku drží kříž s ukřížovaným Kristem. Na přední straně pilónu lehce vystupuje nápisové pole o rozměrech 46 × 26,5 cm s vytesaným nápisem, jehož litery jsou vyplněné černou barvou.

Materiál: vápenec
 Rozměry: 280 × 65,5 × 65,5 cm
 Písmo: humanistická minuskula
 Velikost písma: 2,8 – 3,5 cm

Svatý Jene / Nepomucký / ochra^anče cti a / dobrého jména / oroduj za nás! / 1863

^a nad písmenem chybí čárka

Kříž, který je umístěný v černě natřené kovové ohrádce, stojí ve střední části obce po pravé straně hlavní silnice ve směru na Chrtníky. Uzký hranolovitý pilón nese na svém vrcholu kříž s pozlacenými rameny. Pilíř je zakončený stříškou, pod kterou je na jeho přední části zarámovaný barevný obrázek Panny Marie. Pod obrázkem je nápisové pole o rozměrech 63, 5 × 30 cm zakončené obloukem. V tomto poli je vytesaný nápis A), jehož litery jsou černé. Na zadní straně pilíře je v obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 38 × 34 cm vytesaný nápis B). Celý objekt je natřený žlutou barvou.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 257 × 46, 7 × 46, 7 cm
 Písmo: A), B) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 2, 4cm
 B) 1, 6 cm

A) **KdožKoliv / tu Kráčíš Kolem / Nech at' ozvou se / hlaholem / Zbožným provždy / ústa tvá / Na věky bud' / pochválena / Od Každého vele / bena / Trojice ta přesvatá** ·^a

B) ^b**Nakladem šlechtných** ·^b / **panu manželu Jana / Hizlera hraběcího le / sniho v Lepejovicích a / jeho choti Terezie rodem Cermakove /** ·^cL · P^c · 1863.

^a pod nápisem ornament

^b splývá s podkladem

^c velikost 2,5 cm

123 – Obr. 095

Horní Raškovice

1864

Kříž ve středu obce poblíž zvonice, se kterou sdílí dřevěnou ohrádku. Na čtvercovém základním kameni stojí hranolovitý pilón, v jehož vrcholu je umístěný kovový kříž s ukřížovaným Ježíšem Kristem. Jeho tělo je pozlacené. V přední části pilónu je prosklený výklenek, ve kterém je keramická soška Josefa s Ježíškem. Josef je oděný do světle modrého roucha, přes které mu od pasu dolů splývá červený, zeleně podšíváný plášť. Ježíšek je oděný do dlouhé bílé košilky. Nápis A) je vytesaný ve spodní části přední strany pilónu v obdelníkovém orámování s dovnitř prolamovanými rohy. Litery nápisu jsou vyplněné černou barvou. Nápis B) je vytesaný na zadní straně pilónu. Litery nápisu jsou rovněž vyplněné černou barvou. Celý objekt je natřený světle žlutou a fialovou barvou.

Materiál: pískovec, pozlacené železo

Rozměry: 178 × 60 × 60 cm

Písmo: A), B) kapitála

Velikost písma: A) 4 cm

B) 4 cm

A) **BUĎ POCHVÁLEN / JEŽÍŠ KRISTUS**

B) **ZHOTOVENO L. P. 1864**

124†

Chvaletice

1864¹

Pamětní nápis na budově fary.¹ Text podle Rosůlka.

Já a dům můj sloužití budeme Hospodinu Jos. XXV.15.²

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, OÚ Chvaletice, kn. č. 1, Pamětní kniha (1753 – 1939); Rosůlek, 1909, s. 121.

¹ Vznik nápisu je datovaný do roku, ve kterém byla fara postavena.

² Joz 24,15

Kříž, který je umístěný v severní části obce poblíž zvoničky. Kříž se nachází v nízké kovové ohrádce, která je natřená světle modrou barvou. Hranolovitý pilíř stojí na jednoduché základně. Přední strana pilíře je vyplněná nikou, která je zdobena dvěma polosloupy. Tyto polosloupy podírají naznačený oblouk, kterým je nika zakončena. Ve výklenku je umístěná soška Panny Marie dekorovaná zlatem. Po stranách pilíře jsou na kovových konzolách zavěšené dvě lucerny. Nápis A) je vytesaný zlatými literami do bílého štítku, který je umístěný na horním rameni kříže s ukřížovaným Kristem. Kristovo tělo je pozlacené. Nápis B) je vytesaný do spodní části čelní strany pilíře. Litery nápisu jsou vyplněné černou barvou. Na zadní straně je ve vrchní části vytesaný nápis C) a pod ním nápis D). Celý objekt je natřený bílou až žluto – bílou barvou.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 113 × 64 × 50 cm
 Písmo: A) kapitála
 B) – D) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 3,5 cm
 B) 2,5 cm
 C) 2,5 – 3 cm, letopočet 4,5 cm
 D) 2,5 - 4 cm

A) **IN / R I**

B) **O^a vy všickni, kteříž jdete cestou pozorujte / a vizte, jestli bolest jako bolest má / pláč Jerem :1,12¹**

C) **Postaven z povinné vděčnosti / k Bohu Spasiteli Ježíši! 1864**

D) **Zhotovil F. Kofránek / z Hořic. / Obnoveno v říjnu L.P. 2003**

^a nad písmenem O chybí čárka

¹ Pl 1,12

Kříž, který je umístěný ve čtvercové ohrádce tvořené jednotlivými plotovými poli, stojí severním směrem od Lipoltic na hranici lesa a obce. Na čtvercovém podstavci stojí hranolovitý pilíř, který dříve nesl kříž. V nedávné době byl však kříž uražen a oplocení poškozeno. Přední strana pilířů nese vytesaný nápis A), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Do základního kamene pilíře je vytesaný nápis B). Na černém podkladu jsou zlaté litery. Objekt je natřený světle žlutou barvou, ale základní kámen je světle modrý.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 140 × 40 × 40 cm
 Písmo: A) kapitála

- B) arabské číslice
Velikost písma: A) 2,4 cm
B) 6,7 cm

A) **TVŮJ SVATÝ KŘÍŽ CTÍME / O PANE / NA TVÉ SLAVNÉ UMUČENÍ /
PAMATUJEME — ○—**

B) 1864

127 – Obr. 099, 100, d.

Svinčany

1864

Socha Panny Marie před kostelem. Na stupňovitém podstavci stojí hranolovitý pilón, který nese sochu Madony s dítětem. Světiče je oděná do splývavého roucha a na hlavě má korunu. V pravé ruce drží zlaté žezlo a v levé chová Ježíška, který je oděný do dlouhé košilky a na hlavě má také korunku. Pilíř je v přední části zdobený nikou, v níž je zlatem dekorovaný reliéf sv. Václava. Světec drží v pravé ruce zlaté kopí s vlajkou a levou rukou se dotýká štítu, na kterém je vyobrazená polovina zlaté orlice. Nad výklenkem obíhá kolem pilíře ozdobný reliéfní pás. V místech, kde na vrchol pilíře dosedá podnoží sochy, obíhá reliéfní pás s rostlinným motivem. Ve spodní části na přední straně pilíře je v obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 22,5 × 55,5 cm vytesaný nápis A). Jednotlivá písmena nápisu jsou vyplněná černě. Na zadní straně pilíře jsou vytesané nápisy B) a C), jejichž litery jsou černé.

- Materiál: pískovec
Rozměry: 377,5 × 88 × 88 cm
Písmo: A) humanistická minuskula
B) humanistická minuskula, kapitála
C) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 3 cm
B) 2,3 - 4,5 cm
C) 2 cm

A) **Svatá Maria / outočistě hříšníků / oroduj za nás / u svého Syna / Ježíše Krista!**

B) **L.P.1864 / Obnoven^a / L.P.1892**

C) **Zhot. Kofránek / z Hořic**

Literatura: Poche, Díl 3, 1980, s. 484; Maxová, Nejedlý, Zahradník, 2002, s. 137.

^a na místě litery o lze rozpoznat také písmena e a a – není jisté, která litera byla původní

128 – Obr. 101, 102, d.

Vyšehněvice

1864

Kříž, který je umístěný ve středu obce poblíž zvoničky. Mohutný hranolovitý pilíř nese jednoduchý kříž s ukřížovaným Kristem, jehož tělo je pozlacené. Nad Kristovou hlavou na horním rameni kříže je v bílém štítku vytesaný nápis A). Litery nápisu jsou vyplněné hnědou barvou. Na přední straně pilíře se nalézá výklenek se soškou Panny Marie, která je oděná do

bílého roucha s modrým lemem. Po stranách niky jsou dva zlatem zdobené polosloupky, které podpírají reliéfně zdobený oblouk, který vyběhá do špičaté věžičky. Po stranách niky jsou na dvou železných konzolách připevněné dvě lucerny. Vrchní část pilíře je zdobená dvěma hranolovitými věžičkami. Do základního kamene pilíře byl zasazen kámen se jmény padlých v první světové válce jako pomník těmto obětem. Pod nikou je vytesaný nápis B), jehož litery jsou zlaté. Na zadní straně pilíře jsou napsané pod sebou nápisy C), D), E) a F). Kromě nápisu F), který je vyvedený zelenou barvou, mají všechny nápisy na zadní straně pilíře černé litery.

Materiál: pískovec, pozlacený kov
Rozměry: 316 × 89 × 75 cm
Písmo: A) kapitála
B) – E) humanistická minuskula
F) kapitála
Velikost písma: A) 3,5 cm
B) 2 cm,
C) 4,5 cm
D) 2 – 3 cm
E) 2 cm
F) 3 cm

A) **IN / RI**

B) **Já jsem Cesta i Pravda i Život / Jan 14.6¹**

C) **Fm 1994**

D) **Z nákladu občanů Višeňovických. / Roku 1864**

E) **Zhotovil Josef Wondráček m. K v Hořici.**

F) **OBNOVENO LP 2007**

¹ J 14, 6

129 – Obr. 103, 104, d.

Benešovice

1865

Kříž stojí v dřevěné ohradce v severní části obce po pravé straně silnice směrem na Přelouč. Hranolovitý pilón, jehož rohy jsou zdobené polosloupky, nese jednoduchý kříž na svém vrcholu. Pod křížem je vyobrazený feston. Na přední straně pilíře se nachází reliéf Panny Marie, pod kterým je do základního kamene pilónu vytesaný nápis A). Na zadní straně pilíře je vytesaný nápis B), který je však špatně čitelný. Objekt je natřený bílou barvou, ale feston a základní kámen jsou hnědé.

Materiál: pískovec
Rozměry: 238 × 63 × 40 cm
Písmo: A), B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 3 cm
B) 2,6 cm

A) Pochválen buď náš Pán Ježíš Kristus!

B) Tato socha postavena nákladem obce / Benešov^a-ick^a 1865.

^a do nápisu zasahuje kaz v kameni

130 – Obr. 105	Spytovice	1865
----------------	-----------	------

Kříž, který se nachází v jižní části obce, je umístěný v čtvercové kovové ohrádce na pravé straně silnice ve směru na Zdechovice. Na stupňovitém podstavci stojí hranolovitý pilón, který nese jednoduchý kříž s ukřížovaným Kristem, jehož tělo je pozlacené. Na horním rameni kříže je ve zlatém štítku reliéfní nápis A). Všechny čtyři strany pilíře jsou zdobené výklenkem, který je zakončený naznačeným obloukem vybíhajícím do špice. Nad těmito nikami je pilíř dekorován menšími naznačenými výklenky, které jsou rovněž zakončeny oblouky. Na přední straně pilíře je ve výklenku zlatý reliéf Panny Marie, která má ruce zkřížené na prsou. Nad ní je na kovové konzole připevněná lucerna. Na přední straně základny pilíře je vytesaný letopočet – nápis B), jehož číslice jsou pozlacené.

Materiál: pískovec, pozlacený kov
Rozměry: 382 × 87 × 87 cm
Písmo: A) kapitála
B) arabské číslice
Velikost písma: A) 3,5 cm
B) 11 cm

A) IN / RI

B) 1865

131†	Vápno - zvonice	1866
------	-----------------	------

Zvon, který byl zavěšený ve zvonici poblíž kostela. Nesl malý reliéf sv. Jiří. Válečná rekvizice jej postihla v listopadu 1916. Na jeho místo byl později zavěšený zvon z Újezdu.¹ Průměr a text podle výkazu zvonů.

Průměr: 83 cm

Na náklad patrona Oktaviana hraběte Kinského přelit v továrně Karla Bellmanna a Anny² v Praze 1866

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 55; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 66; Smutná, 1973, s. 330.

¹ viz katal. č. 012

² Anna Bellmannová byla dcerou zvonáře Karla Bellmanna. Po otcově smrti vedla zvonářskou dílnu v Praze do roku 1876.

Kříž v západní části obce stojí ve větší kovové ohrádce. Hranolovitý pilíř, který je posazený na stupňovitém podstavci, nese kříž s ukřižovaným Kristem. Na horním rameni kříže je ve štítku vytesaný nápis A), jehož litery jsou pozlacené. Pod křížem leží beránek Boží. Přední strana pilíře nese reliéf Panny Marie. Pod nikou je pilíř rozšířený dvěma volutami, mezi kterými se nalézá rostlinný reliéf. Vrchní část podstavce je zakončená zaoblenou stříškou, která je na každé straně dekorovaná hlavičkami andělů s křídly. Mezi nimi se nachází menší štítek s nápisem B). Do základního kamene pilíře je vytesaný nápis C), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Nápis D) je vytesaný do zadní strany pilíře. Písmena nápisu jsou rovněž černá.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 383 × 84 × 55 cm
 Písmo: A), B) kapitála
 C), D) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 5 cm
 B) 7,2 cm
 C) 4,5 cm
 D) 3,5 cm

A) **IN / RI**

B) **IH^aS**

C) **O^b vy všyckni kteříž jdete cestou pozorujte / a vízte jest bolest jako bolest má: / pláč Jorem.^{c-1,12.}^{-cl}**

D) **Ke cti a chvále Boží postaven z / nákladu občanu Mokošín_ských / L. P. 1867**

^a ze středního břevna litery vystupuje křížek

^b nad literou O chybí čárka

^c velikost 6,2 cm

¹ Pl 1, 12

Kříž v jižní části obce na pravé straně hlavní silnice směrem na Kolesa. Na přední straně nízkého pilónu je v jeho vrchní části do nevýrazného výklenku zasazený reliéf Panny Marie, pod kterým je vytesaný nápis A). Pilón nese kříž s ukřižovaným Kristem. Ramena kříže jsou zdobená trojlístky a v jeho spodní části je umístěný reliéf rozevřené knihy, na jejíž stránkách je vytesaný nápis B). Na kameni je uchycený lišejník.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 109 × 69,5 × 69,5 cm
 Písmo: A), B) humanistická minuskula

Velikost písma: A) 2 cm
B) 4 cm

A) **Nákladem** / [všech občanů]^a / **Ko[má]^arovs[kýc]^ah / r. [1868]^a**

B) **Na světě budete** / [míti]^a / [nátisk]^a / [ale]^a / [doujeftež]^a / [ja]^a [jsem]^a /
[p]^ařemo[hl]^a / [světů]^a / [sv. Jan 16.33]¹^a

Prameny: SOkA Pardubice, Archiv obce Komárov, kn. č. 1, Pamětní kniha, s. 67.

^a doplnění nečitelného textu podle Pamětní knihy.

¹ J 16,33

134 – Obr. 110	Stojice – kostel Všech svatých	1869
----------------	--------------------------------	------

Pamětní deska obelníkového tvaru zasazená do vnitřní zdi evangelijní strany lodi.. Písmena nápisu jsou pozlacená.

Materiál: mramor
Rozměry: 29 × 41 cm
Písmo: humanistická minuskula, kapitála
Velikost písma: 3-3,5 cm

**Vděčná upomínka / na †. JOSEFA SIKÁČKA, rolníka / ze Stojic čís: 10. jenž /
odka^azav 100 zl. Na křížovou / cestu, její pořízení umožnil. / 1869.**

^a nad písmenem chybí čárka

135 – Obr. 111	Bílé Vchýnice	1870
----------------	---------------	------

Kříž v severní části obce na pravé straně silnice směrem na Tetov. Jednoduchý pilón nese kovový kříž s ukřížovaným Kristem. Ramena kříže jsou zdobená reliéfy listů. Na horním rameni je štítek s reliéfním nápisem A) a rameno spodní ve své střední části nese vavřínový věnec, v jehož středu je na bílém podkladu napsaný nápis B). Litery nápisu mají černou barvu. Na přední straně pilónu je v obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 93 × 44,4 cm, jehož rohy jsou prolomené dovnitř, vytesaný nápis C). Jednotlivá písmena jsou pozlacená. Pod tímto nápisem je ve spodní části podstavce vytesaný nápis D), jehož litery jsou rovněž pozlacené. Vrcholový kříž je místy napadený rží. Barva nápisu B) je na mnohých místech opadaná. Na objektu se uchyťává lišejník.

Materiál: pískovec, železo
Rozměry: 332 × 70 × 70 cm
Písmo: A), B) kapitála
C) humanistická minuskula
D) arabské číslice
Velikost písma: A) 3 cm

- B) 3 cm
- C) 5 cm
- D) letopočet 6 cm

A) INRI

B) JÁ JSEM / VZKŘÍŠENÍ / I ŽIVOT¹

C) Na světě / budete mítí natisk / ale doufejtež / jat' jsem přemohl / svět. / Sv. Jan ^a-16.33^{a2}

D) 1870

¹ J 11,25

² J 16,33

136 – Obr. 112, 113, d.

Poběžovice

1872

Kříž v jihozápadní části obce v kovové ohrádce, která je tvořená jednotlivými plotovými poli. Hranolovitý pilón nese kříž s ukřižovaným Kristem. Na horním rameni kříže je do štítku vytesaný nápis A). Přední strana pilíře je vyplněná nikou, která je zakončená reliéfně zdobenou stříškou. Po stranách výklenku jsou dva hranolovité polosloupky, jejichž hlavice jsou dekorované rostlinným reliéfem. Nika je vyplněná reliéfem Panny Marie. Na přední straně základny pilíře je vytesaný nápis B), jehož litery jsou pozlacené. Zadní strana pilíře nese nápisy C) a D). Litery obou nápisů jsou vyplněné černou barvou, která je místy opadaná. Objekt je zčásti natřený bílou barvou – tam, kde barva chybí, je na kameni uchycený lišejník.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 98 cm × 64,5 × 50 cm
 Písmo: A) kapitála
 B) – D) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 2,5 cm
 B) 3,1 cm
 C) 2 cm, letopočet 4 cm
 D) 1,5 -3 cm

A) IN / RI

B) Ont' jest obět' slitování za hříchy naše¹

C) Postaven z nákladu obce / Poběžovic v roce 1872

D) Zhot. F. Kofránek / sochař z Hořic

¹ 1 J 2,2

Zvon, který byl spolu s ostatními zvony zavěšený ve věži kostela.¹ Zřejmě nesl reliéf znaku rodu z Paaru.² Zvon v roce 1872 nahradil svého předchůdce z roku 1716, když byl přelit z jeho zvonoviny. Nevyhnuly se mu válečné rekvizice a 27. 8. 1916 byl z věže sňat. Text podle Pamětní knihy zdechovické fary.

Přelit jsem od dcery Karla Bellmanna, Anny³ v Praze léta Páně 1872 pod ochranou nejjasnějšího patrona Karla, knížete z Paaru⁵ a central. ředitel. pana Josepha Šimáka, když místním farářem Václav Pilař a hospodářským správcem Josef Koblic byl.

Prameny a literatura: SOA Zámorsk, Velkostatek Zdechovice, kn. č. 411, inventář kostela ve Zdechovicích a Řečanech 1845; SOKA Pardubice, FÚ Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch der Zdechowicher Pfarre, s. 182; Rosůlek, 1919, s. 22; Smutná, 1973, s. 345.

¹ Dnes je ve věži kostela zavěšený jen zvon z roku 1924.

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 074

³ viz pozn. č. 2 u katal. č. 131†

Kříž, který se nachází v severovýchodní části obce poblíž místní zvoničky, stojí na pravé straně hlavní silnice směrem na Lhotu pod Přeloučí. Kříž je umístěný v nízké kovové ohrádce, která je tvořena jednotlivými plotovými poli. Hranolovitý pilón nese na svém vrcholu kříž s ukřížovaným Kristem. Na přední straně pilónu je výklenek s menší sochou Panny Marie. Nad nikou obíhá kolem pilíře jemně zdobená římsa. Pod výklenkem je v obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 63 × 77 cm vytesaný nápis A). Litery nápisu jsou vyplněné černou barvou. Na zadní straně pilónu je vytesaný nápis B), jehož litery jsou rovněž vyplněné černě. Objekt je natřený světle hnědou – okrovou barvou. Na základním kameni je uchycený lišejník.

Materiál: pískovec

Rozměry: 315 × 105 × 76 cm

Písmo: A), B) humanistická minuskula

Velikost písma: A) 3,7 - 4 cm

B) 3 cm

A) Ode mne odstup to, abych se chlubil / jedině v kříži Pána našeho / Ježíše Krista / Ku
^{a-}Galat. 6.14^{-a1}

B) Ke cti a chvále Boží nákladem občanů Škudelských / zbudováno za obecního starosty
Jana Suchánka / Léta Páně 1873 / ^{a-}Obnoveno roku 2005^{-a}

^a menší

¹ Ga 6,14

139†	Choltice - zvonice	1874
------	--------------------	------

Zvon mariánský, který byl zavěšený do nové zvonice postavené v roce 1863. Nápis A) z jedné a nápis B) z druhé strany pláště. Válečná rekvizice za první světové války. Text podle Kroniky městečka Choltic.

A) **Kralovna nebeských slasti těšíš Nás. Když zakryli bolu kovu Mého hlas.**

B) **Marie hraběnka Thun Hohensteinská rozená hraběnka Kinská dala mě po přelíti dvou dne 17. prosince 1848 požárem rozlitych zvonů zbylého kovu v roce spásy 1874 ke cti Panny Marie na nebevzaté Karlem Vil: Paulem¹ v Hradci Králové uliti a po 3 hodine práci oznamoval.**

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, inv. č. 1A, Kronika městečka Choltic, 1836 – 1886; Nechvíle, 1871, s. 31.

¹ viz pozn. č. 4 u katal. č. 105†

140†	Choltice - zvonice	1874
------	--------------------	------

Zvon hlavní, který byl zavěšen do nové zvonice v roce 1874. Nesl nápisy A), B) a letopočet. Válečná rekvizice za první světové války. Text podle Kroniky městečka Choltic.

A) **Nejprve oplakával jsem do nové hrobky uložené vynešené ostatky!**

B) **THEODORVS E COMITIBVS¹ THVN HOHENSTEIN / ME EX residvis campanae a MDCXXVII / rossi joan cyp baronis Thun² castrifundi dni / fusae verum ingentio a MDCCCXLVIII liovatae / honoribus ss. romedh et Theodori per car evil / pavl ecc hradecti denoo f.f.**

Literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, inv. č. 1A, Kronika městečka Chotlic, 1836 – 1886.

¹ viz pozn. č. 1 u katal. č. 119†

² viz pozn. č. 3 u katal. č. 070†

141 – Obr. 115, 116, d.	Přepychy	1874
-------------------------	----------	------

Kříž, který je umístěný v jihozápadní části obce na pravé straně hlavní silnice ve směru na Újezd u Přelouče, stojí v jednoduché čtvercové dřevěné ohradce poblíž zvoničky. Hranolovitý pilón nese jednoduchý kříž s ukřížovaným Kristem. Na horním rameni kříže je štítek s vytesaným nápisem A). Na přední straně pilónu je reliéf sedící Panny Marie, který je umístěný v obloukem zakončeném orámování. Nápis B) je vytesaný na zadní straně pilónu. Jeho písmena jsou vyplněná černou barvou.

Materiál: pískovec, vápenec

Rozměry: 293 × 65 × 46 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 3,5 cm
B) 3 – 5,5 cm, letopočet 6 cm

A) **IN / RI**

B) **Ke cti Boží / socha tato zřízena gest / nákladem susedstwa počestné / obce
přepichské w roku / 1874.**

142 – Obr. 117, 118, d.

Hlavečník

1875

Kříž s ukřížovaným Kristem je umístěný v severní části obce poblíž budovy pošty. Základní čtvercový kámen zčásti zapuštěný do země nese hranolovitý pilón, který je při vrcholech všech čtyř stran zakončený reliéfně zdobenou stříškou. Na přední straně pilíře se nalézá výklenek s reliéfem Panny Marie. Kříž na vrcholu nese nápis A), který je umístěný na jeho horním rameni v postříbřené pásce. Na přední straně základny pilónu je v zahluobeném nápisovém poli o rozměrech 57 × 74 cm vytesaný nápis B). Na zadní straně podstavce je vytesaný nápis C). Povrchní vrstva světlého nátěru je již značně zvětralá. V nápisu B) místy opadávají části liter.

Materiál: pískovec
Rozměry: 290 × 92 × 40 cm
Písmo: A) kapitála
B), C) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 4 cm
B) 6 cm
C) 5 – 5, 5 cm

A) **INRI**

B) „**Miluj^ate / sebe ve^b spolek / ja^cko i Já^d miloval / jsem Vás!“¹**

C) **Nákladem Obce / Hlavecke. / r^e 1^f875 / Za panování starosty / J. Kosiny**

^a písmeno končí téměř na základní lince

^b lehce sestupuje pod základní linku

^c výrazně menší než ostatní litery téže samohlásky v nápisu

^d sestupuje pod základní linku

^e špatně čitelné

^f nižší než ostatní číslice

¹ J 15,12

Kříž v centrální části hřbitova. Na stupňovitém podstavci stojí menší hranolovitý pilón, který nese kříž s ukřižovaným Kristem. Horní rameno kříže nese štítek s reliéfním nápisem A), který je již značně zašlý – ne-li ztracený. Na přední straně pilónu se nachází oválná kovová deska s reliéfním nápisem B). Na protější straně pilíře se nachází druhá oválná deska s reliéfním nápisem C), který obíhá po jejím obvodu kolem kříže, který nese erb rodu Thun – Hohenstein.¹ Kříž byl postavený na místo dřívější hrobky rodu.

Materiál: kararský mramor, kov

Rozměry: 224 × 61 × 61 cm

Písmo: A) – C) kapitála

Velikost písma: A) 5 cm

B) 3 cm

C) 3 cm

A) **INRI**

B) **MAIORI DEI GLORIAE / ET / PIAE MEMORIAE / ^aDE FUNCTORUM^a / 1875**

C) **NOS AUTEM GLORIARI OPORTET IN CRUCE D . N . J .²
CH .**

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, Kronika městečka Choltic, 1861 – 1986, s. 35; Kabeláč, 1984, s. 40.

^a scriptura continua

¹ čtvercový štít, na srdečním štítku erb rodu Caldes, v prvním a čtvrtém poli je na modrém štítu pokosem zlaté břevno, v druhém a třetím poli je polcený štít, v němž je napravo ve stříbrném štítu polovina červeného orla a nalevo je v černém štítu stříbrné břevno

² Srov. Ga 6, 14. Jedná se o introit ze mše Coena Domini.

Kříž, který se nachází v jižní části obce, stojí v blízkosti zvoničky na levé straně hlavní silnice ve směru na Jankovice. Objekt je umístěný ve středu jednoduché kovové ohrádky, která je natřená světle zelenou barvou. Na hranolovitém podstavci, který je na vrcholu zakončený obloukem je postavený kříž nesoucí ukřižovaného Ježíše Krista. Na přední straně podstavce se v zahloubeném nápisovém poli o rozměrech 120,5 × 52,7 cm nachází jednoduchý nápis, rozmístěný po celé ploše tohoto pole.

Materiál: mramor

Rozměry: 376 × 66 × 35 cm

Písmo: kapitála

Velikost písma: 5 -10 cm

NÁKLADEM^a / OBČANŮ LITOŠICKÝCH / 1876

^a první slovo nápisu opisuje oblouk

Socha sv. Václava v jižní části obce na levé straně hlavní silnice směrem na Žáravice. Socha je umístěná v menší kovové zdobené ohrádce, která je natřená černou barvou. Světec je oděný do zbroje a na hlavě má zlato – červenou korunu. V pravé ruce drží kopí s vlajkou a levou rukou se dotýká štítu. Hrot kopí je zlatý a vlajka červená. Na červeném štítu se zlatým lemem je lev hledící doprava. Nápis je vytesaný na podstavci v kamenném obdelníkovém nápisovém poli o rozměrech 47 × 31,5 cm. Z každé strany nápisového pole jsou dva polosloupky zakončené volutami. Autorem sochy je Ant. Okrouhlecký z Ostroměře u Holic.¹

Materiál: pískovec
 Rozměry: 370 × 87 × 40 cm
 Písmo: humanistická minuskula
 Velikost písma: 1 cm, jméno a letopočet 4 cm

Socha tato postavena jest / ke cti a chvále Boží / nákladem / K^aateřiny K^aopářové / ze Sopře z Čísla 15.tého / rozená z Krásnice / J^aeškova / v Roku 1876

Literatura: Kupková, 1999, s. 25.

^a ozdobné

¹ Kupková, 1999, s. 25.

Kříž v severní části obce. Nachází se ve čtvercové ohrádce, která je ohraničená silnými kovovými řetězy. Na kamenném podstavci zapuštěném do země stojí hranolovitý pilón, který nese kříž s ukřížovaným Kristem. Ramena kříže jsou dekorována květy. Na horním rameni se nalézá štítek s reliéfním nápisem A). Na přední straně pilíře je umístěný menší obrázek Panny Marie s Ježíškem, pod kterým se nachází zahloubené čtvercové nápisové pole, jehož strana má rozměr 40 cm. V poli je vytesaný nápis B). Ve spodní části pilíře je vytesaný nápis C). Kříž na vrcholu je postříbřený. Místy je na kameni uchycený lišejník.

Materiál: vápenec, postříbřené železo
 Rozměry: 252 × 71 × 56 cm
 Písmo: A) kapitála
 B), C) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 1, 5 cm
 B) 2 – 5 cm
 C) 2 – 3 cm

A) **IN / RI**

B) **Nákladem obce / Holotínské / dne 27. června 1878**

C) **Obnoveno v r. 2004**

Prameny: SOkA Pardubice, OÚ Holotín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Holotína (1914 – 1997), s. 11.

¹ SOKA Pardubice, OÚ Holotín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Holotína (1914 – 1997), s. 1.

147 – Obr.126, 127, d.	Holotín	1878 ¹
------------------------	---------	-------------------

Kříž v jižním cípu obce byl postavený v blízkosti místní zvoničky. Ohrádka, ve které se oba objekty nacházejí, je v přední části ohraničená silnými kovovými řetězy. Hranolovitý pilón zakončený stříškou, který nese kovový kříž, je posazený na kamenném podstavci. Na přední straně pilíře je do jeho vrchní části zasazený obrázek sv. Václava. Kříž je zdobený rostlinnými motivy a nese ukřižovaného Krista. Ve spodní části kříže je znázorněná postava, která v pravé ruce nese kříž a v levé pozvedá kalich. Na horním rameni kříže je v dekorovaném štítku nápis A). Ve spodní části přední strany pilíře je vytesaný nápis B). Kříž na vrcholu je postříbřený. Na základním kameni je uchycený lišejník.

Materiál: vápenec, postříbřené železo
Rozměry: 147 × 45 × 30 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula
Rozměry písma: A) 1, 4cm
B) 2 – 3 cm

A) **INRI**

B) **Obnoveno v r. 2004**

Prameny: SOKA Pardubice, OÚ Holotín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Holotína (1914 – 1997), s. 11.

¹ SOKA Pardubice, OÚ Holotín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Holotína (1914 – 1997), s. 1.

148 – Obr. 128	Kozašice	1878
----------------	----------	------

Kříž stojící v jižní části obce nalevo od hlavní silnice ve směru na Jankovice. Kříž je umístěný ve středu jednoduché kovové ohrádky, v jejíž blízkosti se tyčí konstrukce zvoničky. Na čtvercové základně je posazený pilíř, jehož celá přední část je vyplněná nikou, v níž se nachází zlatá soška Panny Marie. Nad výklenkem jsou posazené tři palmové listy, které jsou uspořádané do trojúhelníku. Z obloukového zakončení podstavce vystupuje krátký pilon, který nese jednoduchý kříž. Na přední straně základny, v čtvercovém orámování s dovnitř prolamovanými rohy, je vytesaný nápis A), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Na zadní straně podstavce je černými literami vytesaný nápis B). Celý objekt je natřený světle fialovou barvou.

Materiál: pískovec
Rozměry: 236 × 65 × 65 cm
Písmo: A), B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 3 cm
B) 3 cm, letopočet 6 cm

A) ^aPojďte^{-a} ke mně všichni / kteří pracujete a obtíženi / jste a já vás občerstvím / ^bMat. XI.28^{-b1}

B) Věnovala obec ^cKozašice^{-c} / ^dLéta Páně 18 $\frac{27}{5}$ ^{-e} 78^{-d} / Obnoveno 2002

^a v důsledku opravy podkladu je slovo lehce deformované

^b velikost písma 5 cm

^c větší mezery mezi jednotlivými písmeny

^d vyvedeno silnějšími tahy

^e velikost číslic ve zlomku 2 cm

¹ Mt 11, 28.

149 – Obr. 129, 130, d.

Kolesa

1879

Kříž v severní části obce, který se nalézá ve čtvercové ohrádce, která je tvořena jednotlivými plotovými poli. Jedná se o vysoký pilíř, který má ve své přední části niku zdobenou dvěma polosloupky, které podpírají naznačenou stříšku. Uvnitř výklenku se nalézá soška Panny Marie, která spíná ruce. Je oděná do bíle–zeleného šatu a vlasy má červeno-hnědé. Nad nikou jsou z každé strany dvě hranolovité věžičky. Na vrcholu pilíře je postavený kříž s ukřižovaným Kristem, jehož tělo je pokryté bílou barvou, zatímco hřeby v rukou a trnová koruna jsou červeno-hnědé. Nad Kristovou hlavou je bílý štítek s nápisem A), jehož litery jsou vyplněné červeno-hnědou barvou. Nápis B) je vytesaný do obdelníkového nápisového pole o rozměrech 39,5 × 65 cm ve spodní části celého pilíře. Zbytky šedé barvy, která pokrývala celý kříž, jsou už z velké části opadané.

Materiál: pískovec

Rozměry: 404 × 92,5 × 92,5 cm

Písmo: A) kapitála

B) humanistická minuskula

Velikost písma: A) 3, 5 cm

B) 3 – 3,5 cm

A) **IN / R I**

B) Pojd'tež ^ake mñe^{-a} všickñi který pracujete / a obuzeni jste a já vás občerstvím¹ /
Vezmete Jho mé nase a učte se ^aode mne^{-a} / neboť jsem tichy a pokorný srdcem. Mat :
II V 28² / Tato socha jest ke chvále Bo^bží nákladem / občanů kolesk^{-b}ých l. p. 1879.

^a scriptura continua

^b špatně čitelné

¹ Mt 11, 28

² Mt 11, 29

Pomník nad hromadným hrobem pruských vojáků umístěný ve východní části hřbitova. Hranolovitý pilíř, který se k vrcholu zužuje, nese na přední, pravé a levé straně vytesané nápisy. Přední je nápis A), levý je nápis B) a pravý je nápis C). Litery nápisu byly dříve pozlacené, ale nyní je barva z velké části již opadaná. Po pravé straně nápisu C) je část hranolu odštipnutá. Kámen je v důsledku vlhkosti poškozen. Uchytává se na něj mech a lišejník, což v některých místech komplikuje čtení nápisu.

Materiál: kámen
 Rozměry: 140 × 44 × 44 cm
 Písmo: A) – C) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 2,5 cm
 B) 2,5 cm
 C) 2,5 cm

A) **Hier ruhen in Gott / 30 preussische Soldaten. / Das Blut Jesu Christi des / [S]ohnes Gottes macht uns / rein von aller Sünde.**²

B) **Zde odpočívá 30 / pruských vojínů.**

C) **Krev Ježíše Krista / [S]^ayna Božího odči / [s]^at'uje nás od veške / rého hří^bchu.**³

Literatura: Teplý, 2001, s. 110 – 111; Tetřev – Vincenciová, 2004, s. 211 – 212.

^a v označených místech jsou části nápisu odštipnuté

^b nad i je místo čárky kroužek

¹ Filiální sbor církve evangelické v Přelouči koupil v roce 1879 pozemek u hřbitova, což se stalo podnětem pro přenesení ostatků pruských vojáků, kteří byli do té doby pochováni v hromadném hrobě za městem. Pomník vznikl v souvislosti s touto událostí.

² 1 J 1,7

³ 1 J 1,7

Pomník nad hromadným hrobem pruských vojáků umístěný ve východní části hřbitova. Hranolovitý pilíř, který se k vrcholu zužuje, nese na přední straně vytesané nápis A), jehož litery jsou černé. Na protější straně pilíře je vytesaný nápis B). Na pravé straně pilíře je vytesaný nápis C) a na levé straně nápis D). Nápis B) je již setřelý a špatně čitelný. Na kameni se místy uchytává lišejník.

Materiál: kámen
 Rozměry: 140 × 47 × 47 cm
 Písmo: A) – D) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 2,7 cm
 B) 2,3 cm
 C) 2,8 cm
 D) 2,2 cm

A) Zde v Pánu opožívá^a 22 / pruských vojenů.

B) [Hier]^b ruhen^c in Gott / [22] preussische^c Soldaten. / Jesus^c spricht / ich^c bin^c [die]^b [Aufer]^bstehung / [und]^b [das]^b [Leben.]^b Wer an / [mich]^b [glaubt,]^b wird leben / [obergleich]^b stürbe.²

C) Ježíš^d řekl: / Já jsem vk^ekříšše / ní i život.³

D) Kdo věří^f ve mne^f, / byt' pak i um[řel,]^a / živ bude.⁴

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 70; Teplý, 2001, s. 110; Tetřev – Vincenciová, 2004, s. 211 – 212.

^a litera d je v textu vynechaná

^b ztracený text doplněný podle Rosůlka

^c špatně čitelné

^d nad literou s chybí čárka

^e chybně vytesané písmeno k místo písmena z

¹ viz pozn. č. 1 u katal. č. 150

² J 11, 25

³ J 11, 25

⁴ J 11, 25

152S – Obr. 135

Přelouč – Masarykovo náměstí

1880-82¹

Nápisy na vnější straně západní zdi školní budovy na Masarykově náměstí. Nad římsou jsou tři výklenky, ve kterých byly dříve alegorické sochy. Na levé straně je nika s dvěma polosloupky po stranách, která je zakončená obloukem. Dříve nesla sochu představující Svornost. Dnes je však výklenek zazděný a vyplněný rostlinným reliéfem. Nad nikou je obdelníková kartuš s nápisem I), který je špatně čitelný a téměř ztracený. Vprostřed se nachází výklenek zakončený konchou s mušlí, ve kterém je alegorická socha Spravedlnosti. Ženská postava je oděná do antického oděvu a má pásku přes oči. V levé ruce drží zlaté misky vah. Nad výklenkem je v obdelníkové kartuši nápis II), který je také téměř ztracený. Na pravé straně je dnes již zazděný výklenek s dvěma posloupky po stranách, který je vyplněný rostlinným reliéfem a zakončený obloukem. Nad výklenkem je v obdelníkové kartuši nápis III). Je špatně čitelný a téměř ztracený.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřena

Písmo: kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

I) **SVORNOST**

II) **ROVNOST**

III) **VOLNOST**

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 71; Tetřev – Vincenciová, 2004, s. 226.

¹ Nynější školní budova vystavěna v letech 1880 – 1882 na severní straně náměstí na místě dřívější školy.

Stavbu objektu provedl stavitel Vondráček. Nad hlavním vchodem školy jsou umístěny sochy J.A. Komenského a Tomáše Štítného, které vyhotovil kameník V. Schejbal

153†	Chvaletice – evangelický kostel	1881 ¹
------	---------------------------------	-------------------

Zvon nazývaný Víra, který byl zavěšený ve věži evangelického kostela. Zvon byl sňat při rekvizici kovů v první světové válce.² Text i průměr podle Rosůlka.

Průměr: 84 cm

„Řekl Ježíš: Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, byť pak i umřel, živ bude.“ Jan 11,25.³

Literatura: Rosůlek 1919, dodatky.

¹ datace dle Rosůlka

² Není zřejmé, zda se jednalo o první či druhou rekvizici.

³ J 11,25

154†	Chvaletice – evangelický kostel	1881 ¹
------	---------------------------------	-------------------

Zvon byl zavěšený spolu s dalšími dvěma zvony ve věži evangelického kostela. Rekvizice kovů v první světové válce se mu vyhnuly.² Text i průměr podle Rosůlka.

Průměr: 70 cm

„Z lásky k církvi boží zřídil zvon tento Jan Brouček, kurátor reformované církve chvaletické I. P. 1881 – Ochotného dárce miluje Bůh“ II.Kor.9,7³

Literatura: Rosůlek 1919, dodatky.

¹ datace dle Rosůlka

² není jisté, zda byl zvon sňat při rekvizicích, které probíhaly v druhé světové válce. Pokud ne, nachází se doposud ve věži kostela, který je však z důvodu havarijního stavu nepřístupný.

³ 2k 9,7

155†	Chvaletice – evangelický kostel	1881 ¹
------	---------------------------------	-------------------

Zvon byl zavěšený ve věži evangelického kostela. Sňat při rekvizicích kovů v první světové válce.² Text i průměr podle Rosůlka.

Průměr: 57 cm

„Ať přijduť brzy. Drž se toho, co máš, aby žádný nevzal koruny tvé“ Zjev. 3,11³

¹ datace dle Rosůlka

² viz pozn. č. 2 u katal. č. 153†

³ Zj 3,11

Literatura: Rosůlek 1919, dodatky.

156 – Obr. 136

Strašov

1881

Kříž v severní části obce na pravé straně hlavní silnice ve směru na Újezd u Přelouče. Kříž je umístěný v černé kovové ohrádce společně s kovovou konstrukcí zvoničky. Hranolovitý pilíř nese na svém vrcholu kříž s ukřížovaným Kristem. Na horním rameni kříže je bílý štítek s nápisem A), jehož litery jsou černé. Postava Krista je zlatá. Na přední straně pilíře je výklenek se soškou Panny Marie. Bílá soška je vykládaná zlatem. Po obou stranách niky jsou naznačená gotická okna zakončená stříškou. Pod nikou je vytesaný nápis B), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Ve spodní části přední strany pilíře je vytesaný nápis C). Číslice jsou černé. Nápis D) je vytesaný na zadní straně pilíře. Litery tohoto nápisu jsou rovněž vyplněné černou barvou. Do roku 1717 stál v obci dřevěný kříž, který byl v roce 1841 nahrazen kamenným. Současný kříž stojí v obci od roku 1881.¹

Materiál: pískovec, pozlacený kov
Rozměry: 322 × 80 × 55 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula, kapitála
C) arabské číslice
D) kapitála
Velikost písma: A) 3 cm
B) 4 – 7 cm
C) 8 cm
D) 2,5 cm

A) **IN / R I**

B) „Odstup^a odemne^a to, / abych se chlubil / leč, v kříži Pána našeho / **JEŽÍŠE**
KRISTA.“ / ^bGal.6.14. / ²

C) **1881**

D) **ZHOTOVIL A. ST.^cAUDE / PARDUBICE / OBNOVENO 2006**

Prameny: SOKA Pardubice, OÚ Strašov, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Strašova.

^a scriptura continua

^b menší

^c tečka chybně rozděluje slovo, správně mělo být Staude

¹ SOKA Pardubice, OÚ Strašov, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Strašova.

² Ga 6,14

Kříž na severním okraji obce. Na kamenném podstavci ve tvaru čtyřbokého hranolu stojí hranolovitý pilón, na jehož vrcholu je umístěný kovový kříž s ukřižovaným Kristem. Nad zlatou soškou Krista je zlatá páska s nápisem A). Na přední straně pilónu v zahluobeném nápisovém poli o rozměrech 82 × 31,5 cm vytesaný nápis B). Jeho litery jsou vyplněné černou barvou na světle hnědém podkladu. Na zadní straně pilónu je vytesaný nápis C). Litery jsou vyplněné černou barvou. Objekt je natřený odstíny hnědé - okrové barvy.

Materiál: pískovec, železo
 Rozměry: 260 × 55 × 55 cm
 Písmo: A) kapitála
 B) kapitála, humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 2,2 cm
 B) 4 – 6 cm
 C) 3 cm, letopočet 7 cm

A) **INRI**

B) **JEŽÍŠI / tichý a pokorný / srdcem / učiň srdce mé / dle srdce / svého**

C) **Ke cti a slávě Boží / věnovala M. R. Anna / Burešová / roz. Kvěchová / z Kutné Hory
 .^a / 1881 / 16
 1**

Literatura: Poche, Díl 3, 1980, s. 484.

^a text je od letopočtu oddělený ornamentem

Kříž v severovýchodní části obce po pravé straně hlavní silnice směrem na Choltice. Hranolovitý pilón, který stojí ve čtvercové ohradce poblíž zvonice, nese na svém vrcholu kovový kříž s ukřižovaným Kristem. Horní rameno kříže nese štítek s reliéfním nápisem A). Kovová soška Krista a štítek na kříži jsou zrezivělé. Na přední straně pilíře je černě natřené nápisové o rozměrech 71 × 37 cm, ve kterém je vytesaný nápis B), jehož litery jsou pozlacené. Na zadní straně pilónu je do zahluobeného nápisového pole o rozměrech 130 × 57,5 cm vytesaný nápis C). Písmena nápisu jsou vyplněná černou barvou, která je místy opadaná. Kříž je špatně přístupný, neboť je obrostlý nízkými keři. Na mnohých místech kamene je přichycený mech a lišejník, což ztěžuje čtení nápisů.

Materiál: pískovec, železo
 Rozměry: 274 × 65 × 65 cm
 Písmo: A) kapitála
 B), C) humanistická minuskula, kapitála
 Velikost písma: A) 3 cm
 B) 3,5 – 5,8 cm
 C) 3,5 – 7 cm

A) IN / RI

B) Ke cti a chvále / BOŽÍ, / [v]^ae jménu / Pána našeho / JEŽÍŠE KRISTA

C) Nákladem / hodnove^b-rn^bých / občanů / L P [1]^c882 / ^d-[±3] T. H^d OBNOVENO
1924 / 19(4)1 [19](45)

^a litera v je pohlčená lišejníkem

^b špatně čitelné

^c číslice je ztracená, neboť v tomto místě je kámen odpadnutý

^d stopy dřívějšího nápisu, který byl vyvedený bílou barvou

159	Choltice – kaple sv. Romedia	1883 ¹
-----	------------------------------	-------------------

Nápis na omítce ve spodní části lucerny zámecké kaple. Na protilehlé straně se nachází jeho druhé provedení. Litery mají černou barvu.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny

Písmo: kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

RENOVATVM . 1883

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, OÚ Choltice, ivn. č. 1b, Pamětní kniha, 1929 – 1979, s. 7; Nechvíle, 1871, s. 25 – 27; Rosůlek, 1909, s. 15; Adámek, 1914, s. 584 – 588; Poche, Díl 1, 1977, s. 513 – 514; Kabeláč, 1984, s. 18 – 21.

¹ Kaple vznikla již dříve v letech 1683-1691.

160+	Semín - zvonice	1883
------	-----------------	------

Zvon umíráček, který vážil 78 kg.¹ Na věnci obíhal ozdobný reliéfní pás s motivem tří dubových listů s žaludy. Naproti nápisu byl vyobrazený reliéf Ukřižovaného. Podle vyprávění zvon pukl poté, co do něj za velkého mrazu uděřil kamenem jeden z obyvatel.² Umíráček byl v roce 1883 přelit a 19.1.1884 posvěcen.³ Ze svého místa byl sňat 11.4.1918 pro válečné účely.⁴ Text a průměr podle Sbírký rukopisů anotového materiálu, č. 17.

Průměr: 50 cm

Milostiv buď Pane / v hodině smrti těm / za které's smrt kříže / postoupiti ráčil. / Přelit 1883 od E. Weber⁵ v Brně.

Prameny a literatura: NA, Zemský památkový úřad, kart. č. 78; SOKA Pardubice, Sbírký rukopisů anotového materiálu, č. 17; Hanuš, 1923, s. 17; Smutná, 1973, s. 257; Trubač, 1989, s. 2.

¹ SOKA Pardubice, Sbírký rukopisů anotového materiálu, č. 17.

² Trubač, 1989, s.2.

³ SOKA Pardubice, Sbírký rukopisů anotového materiálu, č. 17.

⁴ Hanuš, 1923, s. 17.

⁵ Zvonař Emil Weber provozoval zvonařskou dílnu v Brně v 2. pol. 19. st.

161	Trnávka – evangelický kostel	1883
-----	------------------------------	------

Zvon větší, který je zavěšený ve věži evangelického kostela. Pro kostel jej ulila železářská společnost v Bochumu ve Vestfálsku. Ze tří zvonů, které jsou ve věži zavěšené nad sebou se tento nachází nejnižší. Z důvodu nepřístupnosti zvonů a špatnému osvětlení věže je použitý přepis textu podle Rosůlka.

Radujte se všichni v Pánu, jenž vás přijal v svou ochranu a s vámi velké věci učinil.

Literatura: Rosůlek, 1919, dodatky.

162	Trnávka – evangelický kostel	1883
-----	------------------------------	------

Zvon menší, který je zavěšený spolu s dalšími dvěma zvony ve věži kostela.¹ Pro kostel jej ulila železářská společnost v Bochumu ve Vestfálsku. Ze tří zvonů, které jsou ve věži zavěšené nad sebou se tento nachází uprostřed. Z důvodu nepřístupnosti zvonů a špatnému osvětlení věže je použitý přepis textu podle Rosůlka.

Bochum 1883. Tvého hlasu se nelekám, neboť i po smrti těla věčný život čekám – Věnovali farář Völter, V. Hrubeš, V. Fíla, V. Kasal, J. Vozák, M. Fíla, M. Kalousek z Trnávky.

Literatura: Rosůlek, 1919, dodatky.

¹ Nejmenší zvon, který je zavěšený nad zbylými dvěma zvony, není v pramenech ani v literatuře uveden. Nepřístupnost zvonů a špatné osvětlení věže nedovolily zvon blíže prohlédnout.

163 – Obr. 139	Štěpánov	1884
----------------	----------	------

Kříž,¹ který stojí v kovové ohrádce v blízkosti zvonice, se nachází v centru obce po levé straně hlavní silnice směrem na Přelouč. Hranolovitý pilón nese kříž, na kterém byl dříve ukřižovaný Kristus.² Na horním rameni kříže je vytesaný nápis A), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Na přední straně pilónu je ve čtvercovém orámování, které nese stopy pozlacení, vytesaný nápis, jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Na pravé straně základního kamene pilónu je vytesaný nápis C). Litery nápisu jsou rovněž černé.

Materiál: mramor
Rozměry: 213 × 62,5 × 43 cm
Písmo: A) kapitála
B), C) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 2,1 cm
B) 1,5 cm

C) 1,3 cm

A) JHS^a

**B) Pro Tvé drahé umučení / Dej nám hříchu odpuštění ! / Ke cti a chvále Boží / ^{a-}
věnovala o^{-a}bec Štěpánov / ^{a-}Léta Páně^{-a} 1884.**

C) A. Gründlerová z Práchevic

Prameny: MÚ Přelouč, Pamětní kniha obce Štěpánova, 1936 – 1987, s. 13.

^a litera S je opačně

^a scriptura continua

¹ Kříž stojí na místě svého dřevěného předchůdce. Dříve zde stála rovněž dřevěná zvonice.

² Není jasné, zda byl kříž nenapravitelně poškozen nebo odcizen.

164 – Obr. 140, 141, d.

Valy n/Labem

1886

Socha Panny Marie, která je umístěná v severní části obce nalevo od hlavní silnice směrem na Přelouč, stojí v menší kovové ohrádce. Hranolovitý pilíř je zakončený stříškou, ze které vystupuje menší pilón zdobený v přední části dvěma nikami. Na vrcholu tohoto pilónu je posazená socha světice, která je oděná do splývavého roucha a ruce má sepjaté na prsou. Na přední straně pilíře je v nápisovém poli o rozměrech 77,6 × 40,6 cm vytesaný nápis A), jehož litery mají černou barvu. Nad nápisem je do kamene vsazená kovová konzola na lucernu. Ve spodní části přední strany pilíře je vytesaný nápis B), jehož litery jsou rovněž černé. Na zadní straně pilíře je vytesaný nápis C). Černá barva z písmen místy opadává.

Materiál: kámen

Rozměry: 283 × 60 × 60 cm

Písmo: A) humanistická minuskula

B) kapitála, arabské číslice

C) humanistická minuskula

Velikost písma: A) 2,9 cm

B) 4,3 cm

C) 2,9 cm

A) ^{a-}O vy všickni, kteříž^{-a} / jdete cestou / pozorujte a / ^{b-}vizte^{-b}, / jest-li bolest / jako bolest / ^{b-}má^{-b}. / Jeremiáš 29.12¹

B) L. P. 1886.

C) Postaveno nákladem / manželů / Václava a Anny / Halámkových / z Valů č.d. 49 / Zhotovil A. Staude z / Pardubic.

^a první řádek prohnutý do oblouku

^b označená slova jsou opticky větší, ale velikost jejich písmen je stejná s ostatními – 2,9 cm

¹ Pl 1, 12

Nápis nad vchodovými dveřmi do menší čtvercové stavby¹ v blízkosti zámku. Nápis je vytesaný do obdelníkového zahloubeného nápisového pole o rozměrech 42 × 142 cm. Pravý a levý horní roh pole jsou rozšířené čtvercem. Slova nápisu i letopočet dělí znak rodu Thun – Hohenstein.

Rozměry: pro rozlehlost stavby nezměřeny
Písmo: humanistická polokurzíva
Velikost písma: 7,8 cm

Nova .^a Barbora / 1888

^a v označeném místě je nápis rozdělený erbem rodu Thun – Hohenstein – viz pozn. č. 1 u katal. č. 143

¹ není jasný její účel

Kříž, který je postavený v severní části obce na pravé straně silnice ve směru na Zdechovice. Kříž se nachází spolu se zvoničkou v nízké zdobené kovové ohrádce, která je natřená zelenou barvou. Hranolovitý pilón nese kříž s ukřížovaným Kristem. Na horním rameni kříže je vytesaný nápis A), jehož litery jsou pozlacené. Rovněž je pozlacené Kristovo tělo. Přední strana pilíře je dekorovaná vyobrazením zlatého kalichu. Pod ním je v obdelníkovém orámování, které je pozlacené a má zdobené rohy, vytesaný nápis B). Ve spodu se na základním kameni uchytává lišejník.

Materiál: kámen
Rozměry: 216 × 60 cm × 32 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 4,3 cm
B) 3 – 4cm, letopočet 5,7 cm

A) I.N.R.I.

B) Ku cti a chvále Boží / nákladem občanů Morašických / postaveno roků 1891.

Pomník¹ Jana Dítě, který se nachází v městském parku východně od Masarykova náměstí. Hranolovitý podstavec, který je opticky rozdělený na tři části, nese na svém vrcholu bustu měšťana. Spodní část podstavce je na pravé a levé straně dekorována dvěma volutami, které jsou propojené a v prostoru mezi nimi je rostlinný reliéf. Z přední strany základny vystupuje kartuš ve tvaru lichoběžníku o rozměrech 78 × 68,5 cm, na které je vytesaný nápis A). Na čelní straně v prostřední části podstavce se nachází reliéf, který zobrazuje rozevřenou knihu,

palmové listy, ratolest s osmi květy a pohřební schránku. Busta stojí na vrchní části podstavce, který je zde dekorovaný kartuší ve tvaru lichoběžníku. Nad ní je reliéf stuhy zavázané do mašle, kterou po stranách doplňují dvě menší voluty. Kartuš nese reliéfní nápis B). Objekt pokrýval hnědý nátěr, který je zachovalý hlavně ve spodní části pomníku.

Materiál: pískovec
Rozměry: 341 × × cm
Písmo: A), B) kapitála
Velikost písma: B) 7 cm
A) 4 – 7,5 cm

A) · JAN · / ·^a DÍTĚ^b ·^c / · SPRÁVCE ·^a MĚSTSKÝ · / ·^a ZAKLADATEL ·^a TĚCHTO ·^a
SADV^d ·^a / ·^a 1^{ef} 89^f 3 ·

B) · FIDES ·

Prameny a literatura: SOKA Pardubice, Archiv města Přelouče, inv. č. 17, Pamětní kniha, 1836 – 1926, s. 299; Tetřev – Vincenciová, 2004, s. 230.

^a oddělovací tečka je uražená

^b čárka nad písmenem je odštipnutá

^c háček nad písmenem je odštipnutý

^d nad literou je uražený kroužek

^e číslice je uražená

^f číslice jsou nepatrně vyšší

¹ autorem pomníku je sochař J. Schnirch

Figurální **pomník**¹ Jana Dítě² v západní části přeloučského hřbitova. Mohutný hranolovitý podstavec nese pohřební schránku, před kterou stojí socha anděla s rozepjatými křídly. Anděl je oděný do dlouhého splývavého roucha a pravou rukou se dotýká pohřební schránky. Pod levou rukou, ve které svírá brk, drží věnec s reliéfní podobiznou Jana Dítěte. Postava anděla stojí na globu, přes který se pne reliéfní pás, na kterém jsou vyobrazená znamení zvěrokruhu. Čelní strana podstavce nese obdelníkovou kartuš, která na vrcholu nese oblouk s reliéfní výzdobou a vprostřed se znakem města Přelouče.³ V této kartuši je vytesaný nápis A). Napravo od ní se nachází nápis B) a nalevo nápis C). V horní části levé strany podstavce se nachází nápis D). Na zadní straně podstavce je v jeho vrchní části v jednom pásu nápis E). Na pravé straně podstavce se v jeho vrchní části nachází nápis F).

Materiál: pískovec
Rozměry:⁴
A) 20 × 25,5 cm
B) 38,5 × 93,5 cm
C) 20 × 26 cm
D) 19,7 × 54,5 cm
E) 19,7 × 173,7 cm
F) 19,7 × 554,5 cm,
Písmo: A) –F) kapitála
Velikost písma: A) 2,7 cm

- B) 4,2 cm
- C) 2,9 cm
- D) 3,7 cm
- E) 3,8 cm
- F) 3,6 cm

A) · JAN · DÍTĚ · / VŠESTRANĚ · ZASLOVŽILÝ · SPRÁVCE · MĚSTSKY^a · /
 ČESTNÝ · MĚŠŤAN · / · VĚRNÝ · VLASTENEC · VZORNÝ · OBČAN · / ·
 NAROZEN · 3^b0 · KVĚTNA · 18^c18^c · ZEMŘEL · 2 · ČERVNA · 18^c9^b2 ·

B) · Z · VDĚC^dNÉ · / PAMĚTI

C) POSTAVENO / R 18^{ce}-93^{-c}

D) · ZALOŽIL · / · VER · KNIHOVNV ·

E) · ZAŘI^fDIL · / · ZÁLOŽNU · // · ZVELEBIL / · SVATE^g · POLE · // · ZALOŽIL ·
 MĚSTSKÉ · SADY ·

F) · PV^hVODCE · / · ŠKOLNÍ · BVDOVY ·

Literatura: Rosůlek, 1909, s. 70; Tetřev – Vorel, 1997, s. 21 – 22; Tetřev – Vincenciová, 2004, s. 230.

^a nad literou Y chybí čárka

^b číslice sestupuje pod základní linku

^c číslice 8 je vyšší

^d nad literou C není háček

^e číslice sestupují pod základní linku

^f písmeno I bez čárky

^g písmeno E bez čárky

^h nad písmenem je kroužek

¹ autorem pomníku je sochař J. Schnirch

² Jan Dítě (1818 – 1892) byl jedním z nejvýznamnějších občanů Přelouče, který město ovlivňoval nejen v politické, ale i v kulturní sféře.

³ viz pozn. č. 5 u katal. č. 46†S

⁴ pro velikost pomníku jsou uvedené rozměry u A) kartuše a u B) – F) jednotlivých nápisových polí

Kříž, který se nachází v severní části obce, je umístěný vlevo při hlavní silnici směrem na Žáravice. Na stupňovitém podstavci stojí hranolovitý pilíř, který nese jednoduchý kříž s ukřížovaným Kristem. Na horním rameni kříže je vytesaný nápis A), jehož litery jsou zlaté. Tělo Krista je rovněž pozlacené. V přední části pilíře je výklenek s pozlaceným reliéfem Panny Marie a nad ním menší koncha s mušlí. Pod nikou je vytesaný nápis B) se zlatými literami. Ve spodní části přední strany pilíře jsou vytesané nápisy C) a D), jejichž litery jsou vyplněné černou barvou.

Materiál: pískovec

Rozměry: 364 × 88 × 43 cm

Písmo: A) kapitála

Velikost písma: A) 4 cm
B) 3-4 cm
C) 3-4 cm
D) 3 cm

A) INRI

B) Pochválen buď / Pán Ježíš Kristus!

C) Věnováno od zdejší obce / L.P.1893

D) Vávra Přelouč

170 – Obr. 147

Horní Raškovice

1896

Zvonice ve střední části obce vedle křížku. Zvonice má tmavě hnědou dřevěnou stříšku, která kryje zvonek. V přední části nad proskleným výklenkem s obrázkem Krista je reliéfně vyobrazený letopočet. Ve spodní části této menší stavby opadáva omítka.

Rozměry: pro nedostupnost nezměřeno
Písmo: arabské číslice
Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

18^a2 / 9^a96

^a v letopočtu je číslice 2 nad číslicí 9

171 – Obr. 148

Rašovy

1898

Kříž ve středu obce, který je společně se zvoničkou umístěný v malé dřevěné ohrádce natřené červenou barvou. Z kamenného podstavce vystupuje hranolovitý pilón, na který navazuje kamenný kříž s ukřížovaným Kristem. Postava Krista je pozlacená. Do přední části pilónu je umístěný malý zarámovaný obrázek Panny Marie s Ježíškem, kolem nichž poletují dva andělé. Pod obrázkem je na podstavci pilónu vytesaný nápis A), jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Na zadní straně pilónu je vytesaný nápis B), jehož písmena mají rovněž černou barvu. Objekt je zepředu natřený světlou barvou.

Materiál: pískovec
Rozměry: 153,2 × 55 × 55 cm
Písmo: A), B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 2 – 3cm
B) 2 – 3cm

A) Pochválen Pán Ježíš Kristus!

**B) Věn. Jan. Polákem a / několika občanů z Rašov / a přisp.velkost.Podhořan. /
L.p. 1898.**

172 – Obr. 149, 150, d.

Brloh

1899

Kříž v jihovýchodní části obce je umístěn v menším parku. Bohatě zdobený pilíř nese kříž s ukřižovaným Kristem. Na horním rameni kříže je kovový štítek s reliéfním nápisem A). Objekt je ve svých rozích dekorovaný naznačenými opěrnými pilíři, které jsou zakončené stříškou. Střední část celého kříže je otevřená a z každé strany vyplněná výklenkem. Niky jsou po stranách ozdobené polosloupky, které nesou lomený oblouk vyplněný třemi menšími okénky. Oblouk je dále krytý stříškou, kterou z každé strany zdobí čtyři květy. Stříška vystupuje z plochy, ve které jsou naznačena gotická okna. Vprostřed otevřené části objektu stojí soška Panny Marie, která je oděná do bílého, zlatě lemovaného roucha s modrou stuhou. Polosloupky umístěné po stranách nik stojí na obdelníkových podstavcích. Z těchto podstavců nese přední nápisové pole o rozměrech 53 × 37,5 cm, ve kterém je do bílého podkladu vytesaný nápis B). Litery nápisu jsou vyplněné hnědou barvou. Zadní podstavec nese nápisové pole o rozměrech 55 × 37,5 cm, ve kterém je rovněž do bílého podkladu vytesaný nápis C). Písmena nápisu jsou vyplněná hnědou barvou. Celý objekt je natřený odstíny světle modré, bílé a světle hnědé barvy.

Materiál: kámen, železo
Rozměry: 231 × 78 × 78 cm
Písmo: A) kapitála
B), C) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 2 cm
B) 2,7 - 4 cm
C) 2,5 – 4,6 cm

A) INRI

B) Pochválen / bud^a / Pan Ježíš / Kristus! / LP 1899

C) Věnováno / sbírkou občanů / katolíků^a / Brložských / L.P. 1899

^a v textu nejmenší

173 – Obr. 151

Seník

1899

Kříž, který se nachází v jihovýchodní části obce napravo při hlavní silnici směrem na Pelechov. Je umístěn společně s kovovou zvoničkou v ohradce, která je tvořena jednotlivými plotovými poli. Hranolovitý pilíř nese jednoduchý kříž s ukřižovaným Kristem. U paty kříže je vyobrazený reliéf kalichu. Přední strana pilíře je vyplněná ozdobně vytesaným rámem, který obklopuje nápisové pole o rozměrech 73 × 40 cm. V tomto poli je do černého podkladu vytesaný nápis A). Písmena nápisu jsou vyplněná bílou barvou. Zadní strana pilíře nese vytesaný nápis B), jehož litery jsou černé. Na vrcholovém kříži je uchycený lišejník a postříbřená postava Krista je napadená rzí.

Materiál: pískovec, postříbřený kov
Rozměry: 267 × 60 × 45 cm
Písmo: A), B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 4 cm
B) 2,5 cm

A) **Pochválen / bud' / Pán Ježíš / Kristus!**

B) **Věnováno sbírkou občan^a ů^a Seni^a ckých / L.P.1899.**

^a černá barva je z písmen opadaná

174 – Obr. 152	Bukovina u Přelouče	neurč.
----------------	---------------------	--------

Kříž, který se nachází v severní části obce, je umístěn v dřevěné čtvercové ohrádce po pravé straně silnice směrem na Nový Dvůr. Na kamenném podstavci stojí hranolovitý pilón, který na svém vrcholu nese kovový kříž s ukřížovaným Ježíšem Kristem. Na přední straně pilíře se nalézá zasklený výklenek s keramickou soškou Josefa a Panny Marie, mezi kterými stojí Ježíšek. Na horním rameni kříže se nad hlavou Krista nachází štítek s nápisem A). Kříž je černě natřený, zatímco štítek s nápisem, Kristus a tři andělové u paty kříže jsou postříbřeni. Kamený podstavec kříže je natřený světle žlutou barvou.

Materiál: pískovec, železo
Rozměry: 140 × 39 × 46,5 cm
Písmo: kapitála
Velikost písma: 4 cm

IN .^a RI

^a oddělovací znaménko ve tvaru routy, jejíž vnitřek je prázdný

175 – Obr. 153, 154, d.	Choltice	neurč.
-------------------------	----------	--------

Kašna poblíž zámku, která byla vytesána z jednoho kusu kamene. V současné době je z kašny zachovaná nádrž, která na své čelní straně nese neznámý erb.¹ Do levé stěny nádrže je vytesaný nápis. Kámen je obrostlý mechem a lišejníkem, což v místě nápisu ztěžuje jeho čtení. Levou stěnu nádrže přetíná blíže k jejímu levému konci prasklina. Zadní stěna je v pravém rohu rovněž prasklá.

Materiál: pískovec
Rozměry: 50 × 280 × 140 cm
Písmo: kapitála
Velikost písma: 12,5 cm

A^a F . C V. (D)[±2] O 3 D.

^a litera A má prolomené střední břevno

176 – Obr. 155, 156, d.

Nákle

neurč.

Kříž v jižní části obce, který je umístěný v jednoduché kovové ohradce společně se zvoničkou. Z kamenného podstavce vystupuje hranolovitý pilón, jehož vrchol je zakončený obloukem. Přední část pilónu je vyplněná výklenkem. Na vrcholu pilíře je umístěný kovový kříž s ukřižovaným Ježíšem Kristem. Ramena kříže jsou reliéfně zdobená květy. Nápis A) je vytesaný ve vrchní části podstavce, kde opisuje oblouk výklenku. Ve spodní části podstavce je pod nikou vytesaný nápis B). Oba nápisy splývají z podkladem.

Materiál: mramor, železo
Rozměry: 208 × 49,5 × 25 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 2 cm
B) 4 cm

A) KŘÍŽ TENTO

B) Památka umučení Kristova / postaven ke cti chvále Boží.

177 – Obr. 157

Přelouč – ulice Pražská

neurč.

Kříž v západním cípu města v ulici Pražská. Na čtvercovém kamenném podstavci, který je zapuštěný v zemi, stojí hranolovitý pilón. Na jeho vrcholu je umístěný reliéfně zdobený kovový kříž, jehož ramena jsou na koncích dekorována trojlisty. Kříž nese ukřižovaného Krista, jehož tělo je postříbřené. Nad Kristovou hlavou je ve štítku reliéfní nápis A), jehož litery jsou rovněž postříbřené. Na přední straně pilónu je v jeho vrchní části kovový čtvercový ozdobný rám o rozměrech 34 × 36,5 cm s nápisem B). Nápis je napsaný stříbrnými literami na černém podkladu. Rám byl dříve postříbřený, ale v současnosti je zrezlý. Kamenné části objektu jsou natřené červenou a žlutou barvou. Na vrcholové části pilíře se uchytává lišejník.

Materiál: kámen, kov
Rozměry: 207 × 55 × 55 cm
Písmo: A) kapitála
B) humanistická minuskula¹
Velikost písma: A) 1,3 cm
B) 2,5 cm, biblický citát 1 cm

A) INRI

B) Já jsem / vzkříšení / a život / Jan 11,25²

¹ písmo je vyvedeno gotizujícím stylem

² J 11,25

Kříž v střední části obce. Z čtvercového podstavce vystupuje hranolovitý pilón, který je na vrcholech všech čtyř stran zakončený stříškou. Na přední straně pilónu v orámovaném nápisovém poli o rozměrech 94 × 44 cm je do žlutého podkladu vytesaný nápis, jehož litery jsou vyplněné černou barvou. Vedle pilíře leží na zemi zlámaný kamenný kříž, který stál původně na jeho vrcholu a nesl ukřižovaného Krista. Objekt je natřený šedou barvou. Stříška byla pravděpodobně dříve žlutá, ale dnes je již zašlá.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 245 × 70 × 70 cm
 Písmo: humanistická minuskula
 Velikost písma: 5 cm

Onť ! jest / oběť slitování za hříchy naše¹

¹ 1j 2,2

Kříž v severní části obce, který stojí v oplocené ohradce na pravé straně hlavní silnice směrem na Kladruby nad Labem. Jednoduchý hranolovitý pilón nese na svém vrcholu vyobrazení Kalvárie. Na každé straně podstavce je v její vrchní části obdelníkové nápisové pole o rozměrech 39 × 30,5 cm, ve kterém jsou na černém podkladu napsané bílé litery tvořící nápisy A), B), C) a D). Vprostřed spodního ramene kříže - nad postavami stojícími pod ním je vavřínový věnec, v jehož vnitřku je na černém podkladu bílými literami napsaný nápis E). Části kříže, které byly postříbřené, jsou dnes napadeny rzí.

Materiál: pískovec, železo
 Rozměry: 292 × 65 × 65 cm
 Písmo: A) – E) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 3 cm
 B) 3 cm
 C) 3 cm
 D) 3 cm
 E) 1,5 cm

A) **Přijde konec na tebe / a soudit budu tebe / podle skutků tvých / ano, stavím proti tobě všechny / ohavnosti tvé a zvíte / že já jsem Hospodin. / Ezech:VII.2.3.4.¹**

B) **A kdož nenese / kříže svého a nejde / za mnou nemůže býti / mým učedníkem. / Lukáš:XIV.27.²**

C) **Oči jeho hledá na / cesty lidské a všechny / kroky jejich zpytuje.³ / Není žádných temností, / kdežby se skryli ti, / kteříž činí nepravosti. / Job:XXXIV. 21.22.⁴**

D) **Viděv pak to / Setník, kterýž na / proti stál, řekl: / Jistě člověk tento / Syn Boží byl. /**

Žalm: XV.30.6.⁵

E) Opraven / přispěním / věřících / Semínských / Léta Páně 1972.

¹ Ez 7,3; 7,4; 7,9

² L 14,27

³ Job, 34, 21

⁴ Job 34, 22

⁵ Mk 15, 39

180 – Obr. 160

Sovolusky

neurč.

Kříž, který se nachází ve středu obce, je umístěn na levé straně silnice ve směru na Litošice. Jednoduchý hranolovitý pilón nese kříž sukřížovaným Kristem. Na horním rameni zdobeného kříže se ve štítku nalézá reliéfní nápis A), jehož litery jsou pozlacené. Na přední straně pilíře se v jeho střední části nalézá nápisové pole o rozměrech 30 × 36,5 cm, ve kterém je na bílém podkladu vytesaný nápis B). Litery nápisu jsou černě vyplněné. Celý objekt je natřený světle hnědou – okrovou barvou. Kříž je natřený černě a tělo Krista je pozlacené. Na vrcholu pilónu je uchycený lišejník.

Materiál: pískovec
Rozměry: 295 × 55 × 55 cm
Písmo: A), B) kapitála
Velikost písma: A) 2,5 cm
B) 2,5 – 4,1 cm

A) IN / RI

B) POCHVÁLEN BUĎ / JEŽÍŠ KRISTUS

181

Stojice – kostel Všech svatých

neurč.

Zvon sanktusník zavěšený v sanktusové věžičce. Kolem čepce obíhá nápis mezi zdvojenými linkami.¹ Zvon je nedostupný. Text podle Smutné.

Průměr:² 31 cm
Písmo:³ gotická minuskula
Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

a b c d e f g h i k l m n o p alleluja

Prameny a literatura: SOA Zámorsk, Velkostatek Choltice, kn. č. 5638, inventář kostela; SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71; Nechvíle, 1871, s. 50; Rosůlek, 1919, s. 22; Smutná, 1973, s. 289.

¹ Popis převzatý ze Smutné, která jej pořídila pomocí dalekohledu.

² SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř, kart. č. 71.

³ Určení písma podle Smutné, která jej zařadila pomocí dalekohledu.

Náhrobník neznámé osoby zasazený do vnější zdi epištolní strany lodi. Ve výklenku se dvěma hranolovitými polosloupky, který je zakončený římsou, stojí reliéfní postava rytíře ve zbroji. V pravé ruce drží helmu a v levé meč. Nápis je ve spodu na podstavci vytesaný do kamene.

Materiál: mramor
 Rozměry:¹ 292 × 120 cm
 Písmo: kapitála
 Velikost písma:² 6 - 8 cm

**SYRACH XXXVIII / PAMATVG NA SAVD / MVG NEB TAK BVDE / Y TWVG
 .MNI^aE WCE: / RA A TOBI^aE DNES.³**

Literatura: Náhlík, 1868, sl. 162; Nechvíle, 1871, s. 44; Rosůlek, 1909, s. 99; Království české, 1914, s. 589; Smutná, 1973, s. 300.

^a nad písmenem I je tečka

¹ Smutná uvádí rozměry 290 × 122 cm

² Smutná uvádí velikost písma 7 – 9 cm

³ Sír 24, 19

Kříž, který je umístěný ve středu obce na hlavní křižovatce, se nachází v menší oplocené čtvercové ohradce společně s dřevěnou zvoničkou. Hranolovitý pilón nese kříž s ukřižovaným Kristem. Bílá barva, která pokrývala postavu Krista, je místy opadaná. Nápis A) je vytesaný do štítku na horním rameni kříže. Přední strana pilíře nese výklenek se soškou Panny Marie. Světička je oděná do hnědého šatu, který překrývá bílé roucho. Nika je natřená světle modrou a zlatou barvou. Po jejích stranách jsou dva polosloupky, které jsou však při vrcholech uražené. Hlavice sloupů jsou pozlacené. Nápis B) je vytesaný do obdelníkového orámování ve spodní části pilíře na jeho přední straně. Ve spodu se na základním kameni uchyťává lišejník a v některých místech tak ztěžuje čtení nápisu.

Materiál: pískovec
 Rozměry: 346 × 91 × 91 cm
 Písmo: A) kapitála
 B) humanistická minuskula
 Velikost písma: A) 2 cm
 B) 3 cm

A) **IN / RI**

B) **Pan Bůh miloval svět / že Syna svého jednorozeného d^adal / aby každý Kdož^b věř^b
 v^b něho^b nezahynul / ale měl^b život věčn^bý / ¹ BeránKu Boží [---] [hř] íchy světa.²**

^a ve slově je vytesané jedno písmeno d navíc

^b v označených místech v textu ztěžuje čtení lišejník, který je uchycený na kameni

¹ J 3, 16

² J 1, 29

184 – Obr. 165, 166, d.

Tupesy

neurč.

Kříž ve východní části obce umístěný v ohradce, která je tvořená jednotlivými plotovými poli. Hranolovitý pilíř nese kříž s ukřížovaným Kristem. Na horním rameni kříže je vytesaný nápis A). Na přední straně pilíře je v červeném oválném poli reliéf Panny Marie. Pod reliéfem je do základního kamene pilíře vytesaný nápis B), který se nalézá v ozdobném orámování. Na kříži a v místě nápisu B) je uchycený lišejník. Reliéf Panny Marie, který byl vyhotovený z kovu, je zarezlý. Světle modrá výplň rámování, ve kterém se nachází nápis B), je vybledlá.

Materiál: pískovec
Rozměry: 426 × 85,5 × 64 cm
Písmo: A) kapitála
B), C) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 5 cm
B) 3, 6 cm
C) 3 cm

A) INRI

B) Já js^aem cesta^a, pravda i život ! / ^b-Jan 14.,6.^{-b1}

C) Vávra - Přelouč

^a litera je setřelá

^b menší

¹ J 14, 6

185 – Obr. 167, 168, d.

Turkovice - hřbitov

neurč.

Náhrobník neznámého člena rodu Gerštorfů, který je zasazený do podezdívky hřbitovní terasy. Na obdelníkovém náhrobníku je vyobrazený reliéf postavy rytíře ve zbroji. Muž se pravou rukou dotýká opasku a levou si přidržuje po svém boku meč. U pravé nohy rytíře je erb rodu Gerštorfů,¹ který je již značně poškozený. U levé nohy mu leží helma ozdobená chocholem. Náhrobník je silně poškozený. Reliéfni nápis obíhal v pásu po obvodu kamene. Jeho zbytky lze najít jen na pravé straně náhrobníku.

Materiál: bílý mramor
Rozměry:² 173 × 86 cm
Písmo: fraktura
Velikost písma: 5 – 6 cm

[---] / [---] / [---] / [---] [a]^a Podhorzanech [gehoz]^a [Tielo]^a
[tuto]^a [Odpocziwa]^a [Oczekawagic]^a [---]

Prameny a literatura: SOkA Pardubice, FÚ Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovicích 1907; Birnbaumová, 1929, s. 341; Smutná, 1973, s. 318 - 319; Poche, Díl 4, 1982, s. 116.

¹ doplnit údaje

² Smutná uvádí rozměry 177 × 85 cm

^a ztracený text doplněný podle Smutné

186 – Obr. 169

Turkovice - hřbitov

neurč.

Socha Panny Marie před kostelem. Hranolovitý pilón nese pískovcovou sochu světice. Panna Marie je oděná do splývavého roucha a má sepjaté ruce k modlitbě. Na přední straně podstavce je do nevýrazného výklenku zasazený kámen, v jehož horní části je vytesaný černý kříž a pod ním je vytesaný nápis A). Litery nápisu jsou vyplněné černou barvou. Na přední části podnoží sochy je vytesaný nápis B), jehož litery jsou bílé.

Materiál: pískovec
Rozměry: 247 × 63, 5 × 63, 5 cm
Písmo: A) humanistická minuskula
B) kapitála
Velikost písma: A) 2,5 cm
B) 2,5 cm

A) M^aATIČKO BOŽÍ M^aILOSTN^bÁ / Ó BUDIŽ N^bÁM^a TY POM^aOCN^bÁ / KU
KRISTU ZRAK N^bA^cŠ / POZVEDN^bI TEĎ, I V HODIN^bE / POSLEDN^bÍ – Ó
M^aARIÁ

B) Svatá Maria, oroduj za nás!

^a litera má tvar unciálního M

^b litera má minuskulní tvar, ale svou výškou se rovná ostatním literám v textu

^c nad literou A chybí čárka

187 – Obr. 170

Újezd u Přelouče – kostel sv. Jiljí

neurč.

Obraz sv. Jiljí na hlavním oltáři. V bohatě zdobeném akantovém rámu je zasazený oválný obraz světce. Rám obrazu je pozlacený a proplétají se jím stříbrné stuhy. Po stranách jej přidržují dva andělé. Hlavičky tří andělů na obláčku se nalézají v horní části rámu. Sv. Jiljí na obrazu je oděný do černé kutny. V pravé ruce drží biskupskou berlu a v levé rozevřenou knihu. Za světcem leží laň a za ní jsou v pozadí znázorněny postavy, které se účastní lovu. Po pravé straně světce jsou tři andělé, z nichž první mu podává mitru a zbylí dva si prohlížejí rozevřenou knihu. Na levé straně dvojlistu je obraz Ukřižování a na pravé straně je černými a červenými literami napsaný nápis.

Materiál: olej na plátně
Rozměry: pro nedostupnost nezměřeny
Písmo: kapitála, humanistická minuskula
Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

CANON / omnia / Domin [i] / Iesu Chri [sti] / per illam cuncta / (..)dinenquam / su(.)imeri (....) / [---] (..) ma(.) / (..) Sacra

188 – Obr. 171

Vápno – kostel. Sv. Jiří

neurč.¹

Nástěnná malba na vnitřní zdi presbytáře na jeho epištolní straně. Nápis je vyvedený černými literami na bílé pásce mezi dvěma zdvojenými linkami.

Materiál: malba na omítce
Rozměry: 138 × 136 cm – odkrytá malba
Písmo: gotická minuskula
Velikost písma: 5, 5 cm

m(.) + / [±3](w)g ♦ b(ę) damianiv +

¹ Nástěnné malby mohou pocházet z doby vzniku kostela, který byl vybudován v polovině 14. století. Jedná se však pouze o domněnku, neboť podklady pro toto tvrzení v pramenech i v literatuře chybí.

189 – Obr. 172, 173, d.

Vápno

neurč.

Kříž u kostela, který svou zadní stranou přiléhá k vnější zdi presbytáře. Na kamenném podstavci stojí hranolovitý pilón, který na svém vrcholu nese kovový kříž s ukřižovaným Ježíšem Kristem. U paty kříže stojí postavy z Kalvárie. Na pásce nad Kristovou hlavou na horním rameni je reliéfní nápis A). Ve střední části spodního ramene kříže je ve vavřínovém věnci zlatými literami na černém podkladu napsaný nápis B). Na přední části pilónu se nalézají výklenek s reliéfem, který zobrazuje anděla. Anděl si pravou rukou, kterou se opírá o podstavec s nádobou, podpírá hlavu a v levé drží věnec. Pod výklenkem je ve vystupujícím čtvercovém nápisovém poli o rozměrech 46,7 × 44,9 cm vytesaný nápis C). Pod ním v patě pilónu vytesaný nápis D).

Materiál: pískovec, železo
Rozměry: 305 × 68 × 30 cm
Písmo: A), B) kapitála
C), D) humanistická minuskula
Velikost písma: A) 2, 5 cm
B) 2 cm
C) 3 cm
D) 3 cm

A) **INRI**

B) POCHVÁLEN / BUĎ JEŽÍŠ / KRISTUS

**C) Tys naděje má o Spasiteli můj, / v tobě jest utěcha má a Spasení. / Duše věrní zemřelí
odpočíte / v pokoji.**

D) Posvětil p. farář Jos. Sobotka.

190 – Obr. 174, 175, d.

Žáravice

neurč.

Kříž, který se nachází v severní části obce na pravé straně silnice směrem na Sopřeč, stojí v kovové ohrádce na stupňovitém podstavci. Hranolovitý pilón nese jednoduchý kříž z ukřížovaným Kristem. Postava Krista je z kovu. Z přední části pilíře vystupuje reliéf hlavy a poprsí Panny Marie, která je zahalená do roušky. Pod tímto reliéfem je na základním kameni pilíře vytesaný nápis.

Materiál: vápenec
Rozměry: 55 × 64 × 40 cm
Písmo: kapitála
Velikost písma: 3,5 cm

POCHVÁLEN / BUĎ / PÁN JEŽÍŠ KRISTUS!

4 REJSTŘÍKY

4.1 Rejstřík nositelů nápisu

Rejstřík byl sestavený podle tučně vytištěných slov, která se nacházejí v prvním odstavci katalogového záznamu. Neexistující památky jsou doprovázené křížkem †.

Cechovní lavice – 076, 079

Kalich - 062†

Kartuš - 098†

Kašna - 175

Kostelní lavice – 097

Kříž - 082†, 104, 106†, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 122, 123, 125, 126, 128, 129, 130, 132, 133, 135, 136, 138, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 156, 157, 158, 163, 166, 169, 171, 172, 173, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 183, 184, 189, 190

Křtitelnice – 043, 052

Monstrance - 066†

Náhrobní deska - 103†

Náhrobník – 018, 019, 020, 024, 026, 028, 029, 030, 031, 032, 033, 034, 035, 036, 038, 039, 040, 041, 080, 182, 185

Nápis – 056, 159, 165

Nástěnná malba – 001, 053S, 054S, 055S, 088, 152S, 188

Obraz – 051, 058, 065, 068†, 075†, 087†, 092, 099, 100, 187

Pamětní deska - 067†, 111, 114, 134

Pamětní nápis - 044†, 045†, 047†, 048†, 049†, 050†, 083†, 085†, 124†

Pomník – 150, 151, 167, 168

Prkno – 096

Sluneční hodiny – 094, 095

Socha - 064†, 069, 071, 072, 073, 074, 081, 121, 127, 145, 164, 186

Tác - 061†

Trám – 063

Znaky - 046†S

Zvon - 002†, 003, 004, 005†, 006†, 007†, 008†, 009, 010, 011, 012, 013, 014†, 015†, 016†, 017, 021, 022†, 023†, 025, 027†, 037, 042†, 057, 059†, 060†, 070†, 077†, 078†, 084†, 086†, 089†, 090†, 093†, 101†, 102†, 105†, 107†, 108†, 109†, 110†, 119†, 120†, 131†, 137†, 139†, 140†, 153†, 154†, 155†, 160†, 161, 162, 181

Zvonice – 170

4.2 Rejstřík stanovišť

Podkladem pro zpracování rejstříku se staly údaje v záhlaví katalogových záznamů a také informace v prvním odstavci. Rejstřík je rozdělený na pět hlavních oddílů – kaple, kostely, ulice a náměstí, města a městské části, městys a obce a místní části. U nedochovaných nápisových památek je uvedený křížek †.

Kaple

Kaple sv. Romedia 053S, 054S, 055S,
058, 159
Povýšení sv. Kříže 032, 051

Kostely

Evangelický kostel Chvaletice 153†, 154†,
155†
Evangelický kostel Trnávka 161,
162
Kostel sv. Jakuba 011, 017, 018, 041,
042†, 043, 044†, 045†, 046†S, 047†, 048†,
049†, 050†, 076, 077†, 079, 102†, 110†
Kostel sv. Jiljí 063, 065, 187
Kostel sv. Jiří 052, 062†, 097, 188
Kostel sv. Marie Magdaleny 007†, 009,
023†, 099, 100
Kostel sv. Martina 004, 075†, 090†, 091†
Kostel sv. Matouše 010, 014†, 105†
Kostel Navštívení Panny Marie 056, 057
Kostel sv. Petra a Pavla (Kojice) 001,
022†, 027†, 078†
Kostel sv. Petra a Pavla (Zdechovice)
005†, 061†, 086†, 089†, 098†, 137†
Kostel sv. Václava a Leopolda 066†, 083†,
084†, 107†, 108†, 109†
Kostel sv. Vavřince (Selmice) 008†
Kostel sv. Vavřince (Svinčany) 006†, 019,
020, 025, 026, 028, 030, 033, 034, 035,
039, 040, 085†, 087†, 088, 092, 182
Kostel Všech svatých 003, 026†, 134, 181

Ulice a náměstí

Choltice

Ulice Pardubická 112

Přelouč

Masarykovo náměstí 064†, 106†, 152S
Ulice Pražská 177

Města a městské části, městys

Přelouč 064†, 106†, 152S, 167, 177
Městská část Klenovka 113
Městská část Lhota pod Přeloučí 101†,
Městská část Lohenice 115
Městská část Mělice 116
Městská část Škudly 138
Městská část Štěpánov 163
Městská část Tupesy 184

Chvaletice 124 †, 125

Městys Choltice 067†, 081, 165, 175, 112

Obce a místní části

Brloh 172

Místní část Benešovice 126

Bukovina u Přelouče 174

Hlavečnick 142

Holotín 146, 147

Chrtníky 158

Jankovice –

Místní část Kozašice 148

Místní část Seník 173

Kladruby n/Labem 069, 071, 072

Místní část Bílé Vchýnice 135
Místní část Kolesa 149
Místní část Komárov 133

Lipoltice 126
Litošice 144
Mokošín 132
Sovolusky 180
Stojice 121
Strašov 156

Svinčany 127, 157
Místní část Dolní Raškovice 104
Místní část Horní Raškovice 123, 170
Místní část Nákle 176

Svojšice 122
Tetov 183

Turkovice 068†
Místní část Rašovy 171

Valy n/Labem 164

Morašice 166
Poběžovice 136
Přepychy 141
Selmice 073, 178
Semín 179
Sopřeč 145, 169

Vápno 117, 189
Veselí 118
Vyšehněvice 128

Zdechovice 074
Místní část Spytovice 130

Žáravice 190

Městské muzeum 096
Hřbitov 024, 029, 031, 038, 080, 082†,
103†, 111, 143, 150, 151, 168, 185, 186
Zámek 094, 095
Zvonice 002†, 012, 013, 015†, 021, 037,
059†, 060†, 070†, 093†, 119†, 120†, 131†,
140†, 160†

4.3 Rejstřík osobních jmen

Rejstřík osobních jmen je sestavený podle údajů, které se nacházejí v nápisovém textu. Osobní jména, která by mohla být v dnešní podobě jazyka sporně interpretována, byla v rejstříku ponechána v původním tvaru. Pořadová čísla neexistujících epigrafických památek jsou doprovázena křížkem †.

Adalbert, vévoda Lotrinský	055S	z Harrachu, Arnošt	046†S
Anna	131†, 137†	Henricus, vévoda Lotrinský	055S
Barbara	059†, 060†	Hisek, Tomáš	052
Bellmann, Karel	119†, 120†, 131†, 137†	Hizler, Jan	122
Benigna	041	z Hořic viz Kofránek, F.	
Beran, Matěj	037	Hrubeš, V.	162
Bína, Václav	115	Jan Arnošt, arcibiskup salcburský	055S
z Biskupic viz Gerštorfová		Jindřich	034
Brouček, Jan	154†	Kalina, Matěj	047†
Burešová, Anna roz. Kvěchová	157	Kalousek, M.	162
z Bydžova viz Gerštorová, Kateřina		Kasal, V.	162
Čermáková, Terezie	122	Kateřina	026
Dítě, Jan	167, 168	roz. Kinská viz Thun Hohenstein, hraběnka Marie	
Dr. Heggan	043	Klábal, Jiří	014†
Exner, Martin	042†	Kněz, Petr	022†
z Falkenburgu, Engelbert	055S	Koblic, Jos.	137†
farář Völter	162	Kofránek, F.	125, 127, 136
Ferdinand III.	046†S	Kopářová, Kateřina	145
Fíla, M.	162	Kosina, J.	142
Fíla, V.	162	Kotek, Ondřej	021
František	059†, 060†	Kovář, Václav	044†
František Josef I.	114	Kreiz, Diviš	022†
Fridericus, vévoda Lotrinský	055S	Kramolín	087†
Gerštorf, Jiřík ml.	025	Kramolín, Jos.	088
Gerštorfová Anna, roz. z Ronovce	020	Kristián	033
Gerštorfová z Biskupic	031	Kühner, J. C.	090†
Gerštorfová Kateřina, roz. z Bydžova	029	z Kuttenthalu viz Rabštejnský Ferdinand	
z Gerštorfu, Bernart Gerštorf	019	roz. Kvěchová viz Burešová Anna	
Hendrych Gerštorf	029, 036	Leopold I.	114
Jiřík Gerštorf	030, 033, 034, 035, 039, 040	Lehner, Jakub Konrát	084†
Jiřík ml. Gerštorf	026	Lišák, Josef	086†
Mikuláš Gerštorf	038	Lišák, Valentin	070†
viz Muchková Alena		Lorenc, Adam	057
Salomena Gerštorfka	035	Málek, Václav	118
Gründlerová, A.	163	Marie	118
Guidobald, arcibiskup salcburský	055S	Mazurkovič, Silverius	043, 044†, 045†
Halámkovi, Anna a Václav	166		

Mistr Ondřej	005	Šimák, Jos.	137+
Mistr Ptáček	004	Šípek, Kryštof Martin	047+, 048+
Mistr Tomáš	023+	Šnobl	043
z Mühlern, Kryštof	050+	Šnobl, Jan	044+
Muchková, Alena roz. z Gerštorfu	028	Šolta, Jan	096
Nosenportová, Marie	082+	Theobald, vévoda Lotrinský	055S
Novák, Lukáš	022+	Theodor de Barri	055S
Oktavián, hrabě Kinský	131+	Thun	053S
z Ottopachu viz Pfeferkorn Albrecht		Thun Hohenstein, Theodor	119+, 140+
z Paaru, kníže Karel	137+	hraběnka Marie, roz. Kinská	139+
Patočka, Karel	107 †, 108†, 109†	z Thunu, Alfons	055S
Paul, Karel Vilém	107 †, 108†, 109†, 139†	František Zikmund	055S
Pelikán, Václav	047+	Guidobald	055S
Pfeferkorn Albrecht	037	Jan	058
Pilař, Václ.	137+	Jan Arnošt	058
Polák, Jan	171	Jan Cyprián	070+, 140+
Ptáček, Jakub	012	Kryštof	055S
Ptáček, Ondřej	003, 010	Romedius	059+, 060+
Rabštejnský Ferdinand	046+S	Rudolf	055S
Reinwetter, Jan	046+S	Václav	055S
Rokos, Jan	044+	Tomáš zvonář	022+, 025
Rokos, Václav	042+	Tomášek, Josef	115
z Ronovce viz Gerštorfová		Václav konvář	013
Rubecula, Karel	041	Václav Vilém	030
Rudolf II.	022+	Vávra	169, 184
Rybář, Matěj	022+	Ventourek, Jan	043, 044+, 047+
ze Salmu, Wolfgang	055S	Veverka, František	111
Salomena	040	z Věžníku, hrabě Leopold	098+
Schneider, Ant.	102+	hraběnka Marie Alžběta	098+
Schrötter, Jeremiáš	057	Viktor, Jan Julius	049+
Sikáček, Jos.	134	Volejník, Václav	065
Simon, vévoda Lotrinský	055S	Vondráček, Jos.	128
Slanina, Adam	022+	Vozák, J.	162
Sobotka, Jos.	189	Wasiczki, Zikmund	037
Sstiozka, Jiří	022+	Walter, Kryštof	059+, 060+
Staude, A.	156, 166	Weber, E.	160+
roz. Sternberg, Marie	058	Zárubová, Josefa Antonine, roz. Straková	080
roz. Straková viz Zárubová Josefa Antonie		Zeyda, Jan	078+
Suchánek, Jan	138	Zli Wilim	021
Svoboda, Jindřich	047+	Želísko, Václav	043
Šafránek, Hynek	115		

4.4 Rejstřík - písmo

Rejstřík byl sestaven na základě údajů, které se v katalogovém záznamu nacházejí na samostatném řádku. Vedle nápisů se základními druhy písma jsou uvedené rovněž nápisy, které obsahují číslice nebo jen minimum majuskulních liter. Do rejstříku byly zahrnuty také nápisy, které jsou neurčité z důvodu nedochování. V takovém případě je u pořadového čísla uvedený křížek †.

Arabské číslice 011, 021, 025, 043, 063, 066†, 069, 076, 079, 095, 097, 112, 126, 130, 135, 156, 164, 170

Fraktura 026, 030, 031, 033, 034, 035, 036, 037, 038, 039, 041, 065, 096, 185

Gotická majuskula 002†, 008†

Gotická minuskula 003, 004, 005†, 006†, 007†, 009, 010, 011, 012, 018, 019, 020, 024, 028, 029, 040, 181, 188

Hebrejské písmo 051

Humanistická minuskula 053S, 054S, 055S, 056, 058, 074, 088, 092, 100, 111, 113, 115, 116, 117, 121, 122, 125, 127, 128, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 141, 142, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 156, 157, 158, 163, 164, 166, 169, 171, 172, 173, 176, 177, 278, 179, 183, 184, 186, 187, 189

Humanistická polokurzíva 088, 104, 165

Kapitála 001, 011, 013, 015†, 016†, 017, 021, 025, 032, 037, 043, 052, 052, 057, 058, 064†, 065, 066†, 069, 071, 072, 073,

074, 080, 081, 085†, 094, 095, 098†, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 123, 125, 126, 127, 128, 130, 132, 134, 135, 136, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 149, 152S, 156, 157, 158, 159, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 172, 174, 175, 176, 177, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 189, 190

Majuskulní písmena 025, 080

Neurčité u sekundárně dochovaných nebo nepřístupných památek 014†, 022†, 023†, 027†, 042†, 044†, 045†, 046†S, 047†, 048†, 049†, 050†, 059†, 060†, 061†, 062†, 067†, 068†, 070†, 075†, 077†, 078†, 082†, 083†, 084†, 086†, 087†, 089†, 090†, 091†, 093†, 101†, 102†, 103†, 105†, 106†, 107†, 108†, 109†, 110†, 119†, 120†, 124†, 131†, 137†, 139†, 140†, 153†, 154†, 155†, 160†, 161, 162

Písmena řecké abecedy 051

Raně humanistická kapitála 025

Římské číslice 094, 095

4.5 Rejstřík k obrazové příloze

V tomto rejstříku jsou k číslům obrazových příloh připojena pořadová čísla jednotlivých katalogových hesel.

Obr. 001	– katal. č. 001	Obr. 044, d.	– katal. č. 036
Obr. 002	– katal. č. 003	Obr. 045	– katal. č. 037
Obr. 003, d.	– katal. č. 003	Obr. 046, d.	– katal. č. 037
Obr. 004	– katal. č. 004	Obr. 047	– katal. č. 038
Obr. 005, d.	– katal. č. 004	Obr. 048, d.	– katal. č. 038
Obr. 006	– katal. č. 009	Obr. 049	– katal. č. 039
Obr. 007, d.	– katal. č. 009	Obr. 050, d.	– katal. č. 039
Obr. 008	– katal. č. 010	Obr. 051	– katal. č. 040
Obr. 009, d.	– katal. č. 010	Obr. 052, d.	– katal. č. 040
Obr. 010	– katal. č. 011	Obr. 053	– katal. č. 041
Obr. 011, d.	– katal. č. 011	Obr. 054	– katal. č. 043
Obr. 012	– katal. č. 012	Obr. 055	– katal. č. 051
Obr. 013, d.	– katal. č. 012	Obr. 056	– katal. č. 052
Obr. 014	– katal. č. 013	Obr. 057	– katal. č. 056
Obr. 015, d.	– katal. č. 013	Obr. 058	– katal. č. 057
Obr. 016	– katal. č. 017	Obr. 059	– katal. č. 058
Obr. 017, d.	– katal. č. 017	Obr. 060, d.	– katal. č. 058
Obr. 018	– katal. č. 018	Obr. 061	– katal. č. 063
Obr. 019, d.	– katal. č. 018	Obr. 062	– katal. č. 065
Obr. 020	– katal. č. 019	Obr. 063	– katal. č. 069
Obr. 021	– katal. č. 020	Obr. 064	– katal. č. 071
Obr. 022, d.	– katal. č. 020	Obr. 065	– katal. č. 072
Obr. 023	– katal. č. 021	Obr. 066	– katal. č. 073
Obr. 024, d.	– katal. č. 021	Obr. 067	– katal. č. 074
Obr. 025	– katal. č. 024	Obr. 068	– katal. č. 080
Obr. 026	– katal. č. 025	Obr. 069	– katal. č. 081
Obr. 027, d.	– katal. č. 025	Obr. 070	– katal. č. 088
Obr. 028	– katal. č. 026	Obr. 071, d.	– katal. č. 088
Obr. 029, d.	– katal. č. 026	Obr. 072	– katal. č. 092
Obr. 030	– katal. č. 028	Obr. 073	– katal. č. 094
Obr. 031, d.	– katal. č. 028	Obr. 074	– katal. č. 095
Obr. 032	– katal. č. 029	Obr. 075	– katal. č. 097
Obr. 033, d.	– katal. č. 029	Obr. 076	– katal. č. 099
Obr. 034	– katal. č. 030	Obr. 077	– katal. č. 100
Obr. 035, d.	– katal. č. 030	Obr. 078	– katal. č. 104
Obr. 036	– katal. č. 031	Obr. 079	– katal. č. 111
Obr. 037, d.	– katal. č. 031	Obr. 080	– katal. č. 112
Obr. 038	– katal. č. 032	Obr. 081	– katal. č. 113
Obr. 039	– katal. č. 033	Obr. 082, d.	– katal. č. 113
Obr. 040	– katal. č. 034	Obr. 083	– katal. č. 114
Obr. 041	– katal. č. 035	Obr. 084	– katal. č. 115
Obr. 042, d.	– katal. č. 035	Obr. 085, d.	– katal. č. 115
Obr. 043	– katal. č. 036	Obr. 086	– katal. č. 116

Obr. 087, d.	– katal. č. 116	Obr. 137	– katal. č. 157
Obr. 088	– katal. č. 117	Obr. 138	– katal. č. 158
Obr. 089, d.	– katal. č. 117	Obr. 139	– katal. č. 163
Obr. 090	– katal. č. 118	Obr. 140	– katal. č. 164
Obr. 091, d.	– katal. č. 118	Obr. 141, d.	– katal. č. 164
Obr. 092	– katal. č. 121	Obr. 142	– katal. č. 165
Obr. 093, d.	– katal. č. 121	Obr. 143	– katal. č. 166
Obr. 094	– katal. č. 122	Obr. 144	– katal. č. 167
Obr. 095	– katal. č. 123	Obr. 145	– katal. č. 168
Obr. 096	– katal. č. 125	Obr. 146	– katal. č. 169
Obr. 097, d.	– katal. č. 125	Obr. 147	– katal. č. 170
Obr. 098	– katal. č. 126	Obr. 148	– katal. č. 171
Obr. 099	– katal. č. 127	Obr. 149	– katal. č. 172
Obr. 100, d.	– katal. č. 127	Obr. 150, d.	– katal. č. 172
Obr. 101	– katal. č. 128	Obr. 151	– katal. č. 173
Obr. 102, d.	– katal. č. 128	Obr. 152	– katal. č. 174
Obr. 103	– katal. č. 129	Obr. 153	– katal. č. 175
Obr. 104, d.	– katal. č. 129	Obr. 154, d.	– katal. č. 175
Obr. 105	– katal. č. 130	Obr. 155	– katal. č. 176
Obr. 106	– katal. č. 132	Obr. 156, d.	– katal. č. 176
Obr. 107, d.	– katal. č. 132	Obr. 157	– katal. č. 177
Obr. 108	– katal. č. 133	Obr. 158	– katal. č. 178
Obr. 109, d.	– katal. č. 133	Obr. 159	– katal. č. 179
Obr. 110	– katal. č. 134	Obr. 160	– katal. č. 180
Obr. 111	– katal. č. 135	Obr. 161	– katal. č. 182
Obr. 112	– katal. č. 136	Obr. 162, d.	– katal. č. 182
Obr. 113, d.	– katal. č. 136	Obr. 163	– katal. č. 183
Obr. 114	– katal. č. 138	Obr. 164, d.	– katal. č. 183
Obr. 115	– katal. č. 141	Obr. 165	– katal. č. 184
Obr. 116, d.	– katal. č. 141	Obr. 166, d.	– katal. č. 184
Obr. 117	– katal. č. 142	Obr. 167	– katal. č. 185
Obr. 118, d.	– katal. č. 142	Obr. 168, d.	– katal. č. 185
Obr. 119	– katal. č. 143	Obr. 169	– katal. č. 186
Obr. 120	– katal. č. 143	Obr. 170	– katal. č. 187
Obr. 121	– katal. č. 144	Obr. 171	– katal. č. 188
Obr. 122	– katal. č. 145	Obr. 172	– katal. č. 189
Obr. 123, d.	– katal. č. 145	Obr. 173, d.	– katal. č. 189
Obr. 124	– katal. č. 146	Obr. 174	– katal. č. 190
Obr. 125, d.	– katal. č. 146	Obr. 175, d.	– katal. č. 190
Obr. 126	– katal. č. 147		
Obr. 127, d.	– katal. č. 147		
Obr. 128	– katal. č. 148		
Obr. 129	– katal. č. 149		
Obr. 130, d.	– katal. č. 149		
Obr. 131	– katal. č. 150		
Obr. 132, d.	– katal. č. 150		
Obr. 133	– katal. č. 151		
Obr. 134, d.	– katal. č. 151		
Obr. 135	– katal. č. 152S		
Obr. 136	– katal. č. 156		

4.6 Rejstřík - jazyk

Rejstřík je sestavený podle jazyku jednotlivých nápisů. Texty, které obsahují jen několik písmen, na jejichž základě není možné jazyk určit, jsou uvedené pod heslem **Neurčité**. V rejstříku nejsou zpracované nápisy, které obsahují pouze číslice.

Český - 011, 012, 013, 014+, 015+, 016+, 017, 018, 019, 020, 021, 022+, 023+, 024, 025, 026, 028, 029, 030, 031, 032, 033, 034, 035, 036, 037, 038, 039, 040, 041, 042+, 043, 044+, 046+S, 047+, 052, 056, 065, 074, ,080, 082+, 089+, 096, 104, 106+, 111, 113, 115, 116, 117, 118, 119+, 120+, 121, 122, 123, 124+, 125, 126, 127, 128, 129, 131+, 132, 133,134, 135, 136, 137+, 138, 139+, 140+, 141, 142, 144,145,146,147, 149, 150, 151, 152, 153+, 155+, 156, 157, 158, 160+, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 186, 189, 190

Hebrejský – 051

Latinský - 002+, 003, 004, 005+, 006+, 007+, 009, 010, 022+, 037, 045+, 046+S, 048+, 049+, 051, 053S, 054S, 055S, 057, 058, 059+, 060+, 064+, 067+, 068+, 069, 070+, 071, 072, 073, 078+, 081, 083+, 085+, 086+, 087+, 088, 090+, 091+,092, 094, 095, 099, 100, 107+, 108+, 109+, 114, 140+, 143, 159, 165, 187, 188

Německý - 027+, 037, 050+, 057, 070+, 084+, 098+, 102+, 103+, 105+, 150, 151

Neurčité – 001, 008+, 061+, 062+, 066+, 089+, 093+, 101+, 175, 181

Řecký - 051

5 Závěr

Ačkoliv přeloučský mikroregion nemůže kvantitou svého epigrafického fondu konkurovat jiným - významnějším oblastem ve východních Čechách, co se týče cennosti nápisových památek, lze jej srovnávat se známějšími a historicky důležitějšími oblastmi. Důkazem této skutečnosti mohou být katalogová čísla 001 – 008, která prezentují nejstarší nápisy na Přeloučsku. V případě katalogového čísla 001 se jedná o nástěnnou malbu zřejmě z 12. století, která se zachovala až do současnosti a přináší dnešním badatelům svědectví o historii staré přes 800 let. Katalogová čísla 002 – 008 představují ve většině nedochované zvony z 15. století, které – ač sekundárně dochované, jsou důležitými zdroji pro poznání historie.

Pilířem jednotného, chronologicky řazeného katalogu, který zpřístupňuje 190 primárně i sekundárně dochovaných nápisových památek, se ukázaly být sakrální stavby a jejich příslušenství. Tím se rozumějí být náhrobníky, které jsou umístěny v interiéru staveb i vně a v případě obce Turkovice a Stojice zasazené do kamenných zdí, které člení nebo ohraničují areál hřbitova. Dále se pod pojmem příslušenství ukrývají zvony, oltářní obrazy a jiné vybavení interiérů kostelů. V katalogu by počet těchto památek jistě stoupl, nebyť kostelních krádeží, které postihly každou církevní budovu, která je v práci prezentována. Protipól rozmanitosti epigrafických památek, které se vyskytují v místech sakrálních staveb, představuje skupina objektů, které bychom označili jako kříže nebo boží muka v menších obcích. Jedná se vesměs o památky, které byly vyhotoveny ve stejném stylu – kamenný podstavec nese ve většině případů kovový kříž a na jedné ze čtyř stran nápis. Neznamená to však, že by byly tyto objekty méně hodnotné. Leckdy se v textu nápisu objevuje jméno donátora nebo autora památky. Podle dochování nápisů lze také posoudit minulou či současnou péči o památku, její vhodné či nevhodné umístění a podle celkové výzdoby těchto křížů si badatel může vytvořit představu o tom, jakými finančními možnostmi v té době daná obec, či její obyvatelé disponovali. Některé kříže jsou značně poškozené a lze jen hádat, zda bylo toto poškození způsobeno vandaly nebo je to důsledek nepatřičně zvoleného místa. Za všechny jmenujme kříž v Selmicích, který je uvedený pod katalogovým číslem 178.

Z paleografického hlediska jsou v katalogu zastoupené druhy písem od gotické majuskuly, která je však doložena v literatuře a nikoliv primárně, až po humanistickou minuskulu a humanistickou polokurzívu. Prvním písmem, které se v katalogu objevuje je kapitála, jejíž užití lze sledovat po celé zkoumané časové rozmezí od nejstaršího dochovaného nápisu do roku 1900. Druhým nejstarším písmem, které se u zjištěných památek objevuje, je gotická minuskula, kterou lze přímo z nápisu doložit naposled v roce 1520 a z literatury ještě v roce 1589. Gotická majuskula byla podle literatury použita u katalogového čísla 002+, které je časově zařazené do roku 1450 a u katalogového čísla 008+, jehož datování nebylo možné konkretizovat lépe než na 15. století. Od roku 1473 se v nápisových památkách přeloučského mikroregionu objevuje gotická minuskula. Naposledy se s tímto písmem ve vytyčené oblasti setkáváme v roce 1612, i když v tomto případě již nápis vykazuje frakturní rysy. Jediným zástupcem raně humanistické kapitály je katalogové číslo 025. Fraktura se prvně objevuje u nápisu, jehož časové zařazení spadá do roku 1592. Humanistické písmo lze primárně doložit od konce 17. století. Ojedinele se v nápisovém fondu Přeloučska, který je ovšem omezený rokem 1900, vyskytuje i humanistická polokurzíva. V nápisech jsou používány rovněž římské a arabské číslice, které ve většině případů buď označují biblický citát nebo jsou součástí datace. Výjimečně mají číslice jiný význam, např. u náhrobníku z roku 1612, který je uvedený pod katalogovým číslem 040, označuje arabská číslice 2 druhou osobu téhož jména.

V nápisech se používají tři hlavní jazyky – čeština, latina a němčina, přičemž latina je používána hlavně v nápisech na zvonech a některých prvcích výzdoby interiéru kostelů jako

jsou oltářní obrazy. Čeština je výlučně jazykem nápisů na kamenných křížích. Nejstarší český nápis je však doložený u katalogového čísla 011 – zvonu z roku 1515. Z uvedených jazyků byla při tvorbě nápisových památek nejméně využívána němčina. V případě katalogového čísla 051 byla zcela ojediněle využita v nápise řečtina a hebrejština. V tomto případě se jedná o řeckou a hebrejskou verzi nápisu na Kristově kříži Ježíš Nazaretský král židovský. Tato nápisová památka je zároveň v celém katalogu jedinou, která rozepisuje zkratku INRI.

U dochovaných památek lze sledovat dataci podle církevního kalendáře a průběžné datování. U některých objektů nebylo konkrétnější časové zařazení možné, neboť v místě uvedení datace podle církevního kalendáře byl nápis nečitelný nebo památka výrazně poškozená.

Na stavu dochování epigrafických památek a jejich celkovém počtu se jistě velmi citelně podepsaly požáry, válečné konflikty a jejich dopady – zejména válečné rekvizice kovů. V neposlední řadě vykonaly své také vlivy počasí. Na závěr dodejme, že nynější stav některých památkových objektů je smutným dokladem toho, jak malé množství zájmu a péče veřejnosti se jim v minulosti dostávalo. Doufejme, že čas v tomto ohledu přinese pozitivní změny.

6 Seznam pramenů a literatury

6.1 Prameny

Městské muzeum Přelouč, Inventář muzejní sbírky, inv. č. VU/P122.
Inventář muzejní sbírky, inv. č. R/016.

MÚ Přelouč, Kronika obce Tupesy, 1958 – 2003.
Pamětní kniha obce Klenovka, 1923 – 2002.
Pamětní kniha obce Štěpánova, 1936 – 1987.

Národní archiv, Památkový úřad Vídeň / Rakousko, kart. č. 79.
Památkový úřad Vídeň / Rakousko, kart. č. 83.
Památkový úřad Vídeň / Rakousko, kart. č. 118.
Zemský památkový úřad, kart. č. 55, jednotlivé zvony.
Zemský památkový úřad, kart. č. 57, jednotlivé zvony.
Zemský památkový úřad, kart. č. 75, válečná rekvizice kovů.
Zemský památkový úřad, kart. č. 79, válečná rekvizice kovů.

Obecní úřad Mokošín, Kronika obce Mokošín, 1980 – 1985.

Státní oblastní archiv Zámrsk, Velkostatek Choltice, kn. č. 5638, Inventář kostela ve Svinčanech, Lepějovicích a Stojicích, 1842.
Velkostatek Zdechovice, kn. č. 411, Inventář kostela ve Zdechovicích a Říčanech, 1845.

SOkA Hradec Králové, Biskupská konzistoř Hradec Králové, kart. č. 71.
Biskupská konzistoř Hradec Králové, kart. č. 67.
Biskupská konzistoř, kart. č. 66.

SOkA Pardubice, Archiv obce Kojice, kn. č. 1, Obecní kronika.
Archiv města Přelouče, kn. č. 17, Pamětní kniha, 1836 – 1926.
Archiv města Přelouče, kn. č. 19, Kniha pamietní miesta Prželaucze od Roku 1615.
Archiv města Přelouče, kn. č. 2, Pamětní kniha města Přelouče, 1927 – 1957.
Archiv obce Řečany nad Labem, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Řečany nad Labem.
Archiv obce Stojice, kn. č. 2, Pamětní kniha obce Stojice.
Farní úřad Choltice, kn. č. 25, Inventář kostela 1784.
Farní úřad Choltice, kn. č. 28, Inventář kostela 1790.
Farní úřad Choltice, kn. č. 34, Inventář kostela 1816.
Farní úřad Kladruby nad Labem, kn. č. 90, Inventář kostela v Selmicích, 1877.
Farní úřad Kladruby nad Labem, kn. č. 91, Inventář kostela a fary, 1882.
Farní úřad Lipoltice, kn. č. 25, Inventář kostela a fary, 1876.
Farní úřad Přelouč, kn. č. 184, Inventář kostela a fary, 1841.

Farní úřad Přelouč, kn. č. 193, Inventář kostela a fary, 1870.
Farní úřad ř.k. Přelouč 1707 – 1949, inv. č. 175, 184, 193, Inventář kostela a fary.
Farní úřad Svinčany, kn. č. 31, Inventář kostela, 1875.
Farní úřad Turkovice, kn. č. 34, Inventář kostela a fary v Turkovicích, 1907.
Farní úřad Vápno, kn. č. 22, Inventář majetku, 1775.
Farní úřad Zdechovice, kn. č. 1A, Gedenkbuch an Zdechowicher Pfarre.
Místní národní výbor Hlavečnick, kn. č. 1, Kronika obce Hlavečnick.
Místní národní výbor Kladruby nad Labem, kn. č. 1, Kronika obce Kladruby nad Labem.
Místní národní výbor Přelouč, kn. č. 2, Kronika města Přelouče, 1960 – 1965.
Místní národní výbor Svojšice, kn. č. 1, Kronika, 1980 – 1989.
Místní národní výbor Svojšice, kn. č. 2, Kronika od nejstar. dob – 1951.
Místní národní výbor Veselí, kn. č. 1, Kronika obce Veselí.
Obecná škola Klenovka, kn. č. 1, Pamětní kniha školy Klenovské založ. r. 1876, 1874 – 1948.
Obecná škola Lipoltice, kn. č. 4, Pamětní kniha Hospodářské besedy v Lipolticích.
Obecní úřad Hlavečnick, kn. č. 1, Pamětní kniha
Obecní úřad Holotín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Holotína.
Obecní úřad Choltice, kn. č. 1A, Kronika městečka Choltic, 1836 – 1886.
Obecní úřad Choltice, Kronika městečka Choltic, 1861 – 1986.
Obecní úřad Choltice, kn. č. 1b, Pamětní kniha, 1929 – 1979.
Obecní úřad Kladruby, kn. č. 1., Pamětní kniha obce Kladrub.
Obecní úřad Lipoltice, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Lipoltic, 1905 – 1962.
Obecní úřad Semín, kn. č. 1A, Pamětní kniha obce Semína.
Obecní úřad Valy, kn. č. 1, Pamětní kniha Valy, 1921.
Obecní úřad Vyšehněvice, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Vyšehněvic.
Obecní úřad Zdechovice, kn. č. 1, Pamětní kniha obce Zdechovic.
Obecní úřad Žáravice, kn. č. 1, Pamětní kniha Žáravice.
Římsko katolický farní úřad Choltice 1712 – 1957, inv. č. 24, 28, 34, Inventář kostela a fary.
Sbírka rukopisů anotového materiálu, č. 17.
Základní škola Klenovka, kn. č. 1, Kronika školní

6.2 Literatura

1. ADÁMEK, K. V. *Království české*. Díl VI. Část 2. Východní Čechy. Praha, 1914, 636 s.
2. Archiv český, Díl IV., sebral a vydal Fr. Palacký, Praha 1846.
3. Archiv český, Díl XV., red. Josef Kalousek, Praha 1896.
4. Archiv český, Díl XXXI., vydal Gustav Friedrich, Praha 1921.
5. BIČ, M. *Biblická konkordance*. Díl 1- 3, Praha: Kalich, 1961 – 1967, 2440 s.
6. BIČÍK, Z. *Lepějovice*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, 2000, 26 s.
7. BIRNBAUMOVÁ, A. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese čáslavském*. Praha: Archeologická komise při České akademii věd a umění, 1929, 488 s.
8. BLÁHOVÁ, M. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001, 948 s.
9. BLAŽÍČEK, O. J., KROPÁČEK, J. *Slovník pojmů z dějin umění*. Praha: Odeon, 1991, 246 s.
10. BUBEN, M. *Encyklopedie heraldiky*. Praha: Libri, 1999, 459 s.
11. *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*, T. I., ed. Gustav Friedrich, Pragae 1904 – 1907.
12. *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*, T. II., ed. Gustav Friedrich, Pragae 1912.
13. *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*, T. V.1, edd. J. Šebánek – S. Dušková, Pragae 1974.
14. ČAREK, J. *Městské znaky v českých zemích*. Praha: Academia, 1985, 449 s.
15. ČERMÁK, K. *Průvodce po Čáslavsku*. Čáslav, 1902, 105 s.
16. ČERMÁK, K. Z pouti za církevním uměním v horách železných. *Method*, 1892, roč. XVIII, č. 5, s. 68 – 70.
17. DIVIŠ, V. Náhrobky Gerštorfů z Gerštorfu ve Svinčanech. *Památky východočeské*, roč. 1907 – 1910, č. II, s. 45 – 53.
18. DIVIŠ, V. *Památky Pardubic a okolí: sebrané články z různých publikací*. Pardubice: Museum v Pardubicích, 1917, 177 s.
19. DOMEČKA, L. *Královéhradečtí konváři a jejich křtitelnice*. Hradec Králové: Městské historické museum, 1936, 31 s.

20. DOMEČKA, L. *O plastické výzdobě na zvonech zvonářů Královéhradeckých*. Hradec Králové: Městské průmyslové museum, 1918, 17 s.
21. DOMEČKA, L. Poznámky o zvonářích a konvářích Královéhradeckých. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1918, č. XXX, s. 177 – 125.
22. DOMEČKA, L. Zvonařská rodina Schröttrů. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1922, č. XXXIII, s. 172 – 175.
23. DVORSKÁ, P., HALÍŘOVÁ, M. Demografická struktura panství Choltice v roce 1700. In *VČSH*, Pardubice, 2005, č. 12, s. 99 – 128.
24. FLODR, M. Nápisy na středověkých zvonech. In *SPFFBU*, Brno, 1973, č. C 20, s. 167 – 174.
25. FLODR, M. Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek. In *SPFFBU*, Brno, 1974 – 1975, č. C 21 – 22, s. 167 – 174.
26. FLOS, J. V. *Napříč Přeloučskem*. Přelouč, 1928, 89 s.
27. FRAJDLOVÁ, E. Bílé Vchýnice. *ZKPP*, roč. 1971, č. 10, s. 9 – 10.
28. GUTH, K. Vývoj výzdoby zvonů v Čechách. In *Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1917*. Praha, 1918, s. 12 – 15.
29. HÁJEK, J., MATOUŠEK, V. Stručné dějiny hřebčina a obce Kladruby nad Labem, *ZKPP*, roč. 1981, č. 1, 2, s. 14 – 17, 37 – 41.
30. HALADA, J. *Lexikon české šlechty*. Díl 1- 3. Praha: Acropolis, 1992 – 1994, s. 197, 189, 237.
31. HANUŠ, J. Tvrziště Štěpánov. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*. Přelouč: Musejní spolek, 1923, s. 38-41.
32. HANUŠ, J. Zvony a zvonice na Přeloučsku a jejich osud ve světové válce. In *Věstník Musejního spolku v Přelouči*. Přelouč: Musejní spolek, 1923, s. 5-17.
33. HEJNIC, J. Nápisy na českých zvonech ve 14. až 16. století. *Časopis Národního muzea*, roč. 1960, č. CXXIX, s. 1- 33.
34. HERAIN, K. Anonymní zvonář Východočeský. In *Ročenka kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1917*. Praha, 1918, s. 45 – 52.
35. HERAIN, K. O památných zvonech. In *Topičův sborník literární a umělecký*. Praha, 1917 – 1918, s. 32 – 40.
36. HLAVÁČEK, I., KAŠPAR, J., NOVÝ, R. *Vademecum pomovních věd historických*. Jinočany: H & H, 2002, 544 s.

37. HLOUŠEK, L. Obrázky z historie vesnic na Přeloučsku. *Přeloučský rošt*, roč. 1995, č. 11, s. 8-9.
38. JANÁČEK, J. *České erby*. Praha: Albatros, 1974, 221 s.
39. KABELÁČ, K. *Choltice současnosti*. Choltice: MNV Choltice, 1984, 46 s.
40. KABELÁČ, K. *Choltická kronika vypráví*. Choltice: MNV Choltice, 1984, 46 s.
41. KALOUSEK, J. Románský kostel sv. M. Magdaleny v Řečanech. *Method*, 1881, roč. VII, č. 2, s. 13 – 16.
42. KAŇÁK, M. *Průvodce po památkách reformačních církví ČSSR*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1984, 115 s.
43. KOČÍ, L. *Obec Svinčany a místní části Horní a Dolní Raškovice, Nákle. Na prahu dějin: pověsti, vzpomínky, fakta*. Svinčany: Obecní úřad, 2001, 46 s.
44. KOPAČKA, L. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: Východní Čechy*. Díl 6. Praha: Svoboda, 1989, 724 s.
45. KOVÁŘOVÁ – PRAXOVÁ, V. Poutní místa na Svatém poli v Přelouči. In *VČSH*, Pardubice, 1998, č. 7, s. 107 – 128.
46. KUČA, K. *České, moravské a slezské zvonice*. Praha: Libri, 2001, 379 s.
47. KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl VI. Praha: Libri, 2004, s. 117-127.
48. KUPKOVÁ, R. *Sopřeč: dějiny obce*. Pardubice: Východočeské muzeum, Sopřeč: obecní úřad v Sopřeči, 1999, 96 s.
49. LEDR, J. *Dějiny města Přelouče nad Labem*. Přelouč, 1926, 539 s.
50. LEMINGER, E. Zvonařský rod Klábalů. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1896 – 1897, č. XVII, s. 23 – 35.
51. MAŠEK, P. *Modrá krev*. Praha: Mladá fronta, 2003, 330 s.
52. MAXOVÁ, I., NEJEDLÝ, V., ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okresech Chrudim a Pardubice*. Pardubice: Východočeské muzeum v Pardubicích: Státní ústav památkové péče, 2002, 161 s.
53. MUSIL, F. Jedna nebo dvě tvrze? *ZKPP*, roč. 2001, č. 11- 12, s. 266 – 273.
54. NÁHLÍK, F. Cholticko v Chrudimsku. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1868, č. 7, s. 146 – 165.
55. NECHVÍLE, F. *Choltice: městys a její bývalé panství na Chrudimsku*. Praha, 1871, 60 s.

56. NECHVÍLE, J. Farní chrám P. sv. Jakuba Většího v Přelouči. *Method*, 1881, roč. VII, č. 4, s. 37 – 39.
57. NECHVÍLE, J. Farní chrám P. v Kladrubech. *Method*, 1881, roč. VII, č. 4, s. 39 – 41.
58. NECHVÍLE, J. Filiální chrám P. sv. Petra a Pavla v Kojicích. *Method*, 1881, roč. VII, č. 8, s. 89 – 91.
59. NECHVÍLE, J. Filiální chrám P. v Selmicích. *Method*, 1881, roč. VII, č. 3, s. 28.
60. NECHVÍLE, J. Filiální chrám P. v Semíně. *Method*, 1881, roč. VII, , č. 3 s. 28 – 29.
61. NECHVÍLE, J. *Město Přelouč*. Pardubice, 1884, 38 s.
62. NECHVÍLE, J. Procházky po panství Pardubském. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1877, č. X., sl. 760 – 766.
63. NECHVÍLE, J. Soubor památností chrámu P. Ždánického, Přeloučského a Lán na Důlku. *Method*, 1881, roč. VII, , č. 1, s. 5 – 7.
64. NOSEK, M. *Katalog slunečních hodin na pevných stanovištích*. Hradec Králové, 1995, s. 8.
65. PALEČEK, J. Obrázky z minulosti Pardubicka 3. *ZKPP*, roč. 2008, č. 9 – 10, s. 214 – 218.
66. POCHE, E. *Umělecké památky Čech*. Díl 1- 4. Praha. Academia, 1977 – 1982, 643, 578, 538, 636 s.
67. POUZAR, V. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 2001, 485 s.
68. PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*. Díl 1-4. Praha: česká akademie věd a umění, 1949 – 1957, 726, 705, 629, 864 s.
69. *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II., opera Josephi Emler, Pragae 1882.*
70. ROHÁČEK, J. *Epigrafika v památkové péči*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007, 102 s.
71. ROHÁČEK, J. *Nápisy města Kutné hory: Kutná Hora, Kaňk, Malín a Sedlec včetně bývalého cisterciáckého kláštera*. Praha: Artefactum, 1996, 297 s.
72. ROSŮLEK, F. K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl II. Lid, jeho kulturní život a práce. Pardubice, 1905, s. 146 – 176.
73. ROSŮLEK, F.K. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl III. Místopis. Pardubice, 1909, 588 s.
74. ROSŮLEK, F.K. *Zvony a zvonice na Pardubicku*. Pardubice, 1919, 36 s.

75. RYBIČKA, A. *O českém zvonařství: studie kulturní*. Praha: Královská česká společnost nauk, 1885, 85 s.
76. RYBIČKA, A. Procházky po okolí Chrásteckém a Heřmano-Městeckém. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1868, č. 7, sl. 347-364, 565 – 572.
77. SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl I. Chrudimsko. Praha, 1882, 259 s.
78. SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 12. Čáslavsko. Praha: Argo, 1997³, 345 s.
79. SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. Praha: Argo, 1998², 1043 s.
80. SKOKAN, J. *Historie polabských vesnic Trnávky, Řečan nad Labem, Labětína: vydáno u příležitosti výročí 800 let Řečan nad Labem 1165-1965*. S.l.: s. n., 1965, 72 s.
81. SMUTNÁ, K. *Epigrafické památky pardubického okresu*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně. Filozofická fakulta. Ústav pomocných věd historických a archivnictví, 1973, 379 s. Vedoucí disertační práce prof. PhDr. Miroslav Flodr, CSc.
82. SMUTNÁ, K. Zvony okresu Pardubice, Příspěvek k epigrafickému bádání. In *Zpravodaj Krajské muzeum východních Čech, Hradec Králové*, 1980, č. 4, s. 27 – 41.
83. STRÍŠKOVÁ, J. Na procházku po nedávné minulosti. *Zpravodaj obcí Zdechovice a Spytovice*, roč. XIII, č. 1, s. 29 – 30.
84. ŠMÍD, K. Kostel sv. Petra a Pavla v Kojicích. *ZKPP*, roč. 1983, č. 11- 12, s. 247 – 249.
85. ŠVEC, V. *Chvaletice, pamětní publikace k výročí 850 let Telčic a 600 let Chvaletic*. Chvaletice: MÚ Chvaletice, 1993, 40 s.
86. TEPLÝ, J. Některé méně známé sepulkrální památky z války roku 1866. In *VČSH, Pardubice*, 2001, č. 10, s. 69 – 139.
87. TETŘEV, J., VINCENCIOVÁ, H. *Dějiny města Přelouče*. Díl III. 1884 – 1918. Přelouč: Město Přelouč , 2004, 378 s.
88. TETŘEV, J., VOREL, P. *Pamětihodnosti města Přelouče*. Přelouč: Městský úřad, 1997, 79 s.
89. TRUBAČ, J. *Semín 650 let*. Semín: Místní národní výbor, 1989, 18 s.
90. UHLÍŘ, V. *Varhany královehradecké diecéze*. Hradec Králové: Garamon: Biskupství královehradecké, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 447 s.
91. VOLF, J. Genealogické příspěvky k rodu Pfefferkornů z Ottopachu. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1908, č. XXIII, s. 333 – 340, 587 – 590.

92. VOREL, P. *Dějiny města Přelouče*. Díl I. 1086 – 1618. Přelouč: Město Přelouč, 1999, 223 s.
93. VOREL, P. *Dějiny města Přelouče*. Díl II. 1618-1848. Přelouč: Město Přelouč, 2002, 278 s.
94. VOREL, P. *Grunty, rody a domy na Veselí*. 1401 – 2001. Veselí: Obecní úřad, 2001, 94 s.
95. VOREL, P. Svědectví ze zámecké kaple v Cholticích. *Časopis společnosti přátel starožitností*, roč. 1995, č. 103, s. 35 – 39.
96. VOREL, P. *Valy nad Labem. 1398 – 1998: Stručná historie. 600 let obce*. Valy: obecní úřad, 1998, 84 s.
97. VOREL, P. *Z dějin Valů nad Labem a blízkého okolí*. Část 3. Svazek I., II. Valy: Městský národní výbor, 1987, s. 13 – 42.
98. VYŠÍN, K. Gerštorfové z Gerštorfu. *ZKPP*, roč. 1975, č. 5, s. 12 – 13.
99. WINTER, Z. *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách (1526 – 1620)*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1909, 749 s.
100. WIRTH, Z. Rekvizice zvonů. *Památky archeologické a místopisné*, roč. 1917, č. 29, s. 103 – 104, 194 – 195.
101. WIRTH, Z. *Soupis památek uměleckých a historických v politickém okresu Vysokomytském*, Praha, 1902, 245 s.
102. ŽMOLIL, H. *800 let Kojic*. s.l:s.n, 1982, 50 s.

7 Seznam zkratek

AČ	= Archiv český
CDB	= Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae et Moraviae
cm	= centimetr
č.	= číslo
d.	= detail
ed.(edd.)	= edidit
fol.	= folio
FÚ	= Farní úřad
inv. č.	= inventární číslo
kart. č.	= karton číslo
katal. č.	= katalogové číslo
kg	= kilogram
kn. č.	= kniha číslo
kol. r.	= kolem roku
MM	= Městské muzeum
MNV	= Místní národní výbor
MÚ	= Městský úřad
NA	= Národní archiv
např.	= například
n/Labem	= nad Labem
Obr.	= obrázek
OÚ	= Obecní úřad
pol.	= polovina
pozn. č.	= poznámka číslo
RBM	= Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae
red.	= redigoval
roč.	= ročník
s.	= strana, stran
sl.	= sloupec
SOA	= Státní oblastní archiv
SOkA	= Státní okresní archiv
SPFFBU	= Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity
srov.	= srovnej
st.	= století
T.	= tomus
VČSH	= Východočeský sborník historický
ZKPP	= Zprávy Klubu přátel Pardubicka

